

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

28'inci Toplantı

20 Kasım 2017 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak'ın, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

2.- EPDK Başkanı Mustafa Yılmaz'ın, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezekereleri

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

c) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü

ç) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu

d) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

28'inci Toplantı

20 Kasım 2017 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.02'de açılarak üç oturum yaptı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak,

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Mustafa Yılmaz,

Tarafından, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında birer sunum yapıldı.

2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının,

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun,

Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün,

Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun,

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün,

2018 yılı bütçeleri ile 2016 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 23.35'te toplantıya son verildi.

20 Kasım 2017 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.02

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok değerli Bakanımız, kamu, kurum ve kuruluşlarımızın çok değerli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 28’inci Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Sayın Bakanım, sunumlara başlamadan önce bürokrat arkadaşlarımızın kendilerini Komisyonumuza tanıtılmalarını rica edeceğim.

Buyurun.

(Toplantıya katılan bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz bütün arkadaşlarımıza.

Şimdi, sunumunu yapmak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımıza söz vereceğim. Yalnız sunuma geçmeden önce bir bilgilendirme yapmak istiyorum.

Arkadaşlar, aşağıda da bugün Meclis Başkanının seçimi olduğu için saat 13.30’da ara vereceğim, 14.00’te Genel Kurul başlıyor.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Kaça kadar?

BAŞKAN – Şöyle: 18.00 olarak düşünüyorum ama Meclis Başkanının seçimi daha erken biterse o zaman, hani, 17.00 olabilir yani o arada 17.00-18.00 arasında başlarız. Zaten onu da sizlere mesajla bildiririz.

MUSA ÇAM (İzmir) - Yemek arası?

BAŞKAN – Yemek arası için 13.30 gibi düşündüm. Yani 13.00 olur, 13.15 olur yani yarım saat... Zaten kilo alıyoruz, gerek yok.

Sayın Bakanım, sunularımızda da süremiz var. Yani yarım saat süreniz ama onu tabii bir on beş dakika kadar uzatıyoruz.

Sayın Bakanım, buyurun lütfen.

II.- SUNUMLAR

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak’ın, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) - Biraz hızlı o zaman bakmamız lazım, inşallah...

Sayın Başkanım, kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli basın mensupları, kıymetli bürokrat arkadaşlar; bugün 2018 yılı bütçesi kapsamında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olarak değerli Komisyonumuza sunum yapmak için bir araya gelmiş bulunmaktayız. Bugün, hakikaten, Enerji Bakanlığımız özelinde, 2017 yılı çok tarihi önemli adımların atıldığı bir yıl olması hasebiyle de bizim için çok önemli bir yıl oldu. Bu çerçevede, inşallah 2018 yılı bütçesinin de Cenab-ı Allah'tan hayırlara vesile olması temennisiyle Komisyonumuza 2018 bütçesinin sunumuna başlıyorum.

Ülkemizde son on beş yılda önemli ekonomik atılımlar gerçekleştirilmiştir. Ülkemiz ekonomisi 2003-2016 döneminde yıllık olarak ortalama yüzde 5,6 büyümüştür. Bu büyümede enerji sektörü hayati bir rol oynamıştır. Birincil enerji arzının bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 6 büyümüş olması enerji tüketiminin ekonomiyile beraber büyüdüğünün önemli adımlarından bir tanesi olmuştur. Gelişen teknolojiler, hammadde fiyatlarındaki değişiklikler, petrol ağırlıklı enerji politikalarından doğalgaza dayalı enerji politikalarına geçiş, petrol fiyatlarında yaşanan önemli gelişmeler, özellikle LNG teknolojilerinin yükselişi enerji sektörünün ne kadar dinamik olduğunu ve stratejilerimizi bu değişkenler özelinde dikkate alarak geliştirmemiz gerektiğini bize bir kez daha ortaya koymuştur. Enerji alanındaki adımlarımızı yerli ve yenilenebilir kaynakları önceleyecek şekilde, rekabetçi, şeffaf, tüketicinin korunduğu ve çevresel sürdürülebilirliği dikkate alan bir stratejiyle ele almaktayız. Kapsayıcı, bütüncül ve milletimizin sosyal refahını yükseltme odaklı yaklaşım esas alınmak suretiyle bu yıl, hepimizin malumu “Milli Enerji ve Maden Politikası” stratejilerimiz belirlenmiş olup bu stratejileri üç ana sacayağı üzerine inşa ettik. Birincisi enerji arz güvenliği, ikincisi yerleştirme, üçüncüsü de ve öngörülebilir piyasalar olacak şekilde ifade ettik.

Enerji arz güvenliği bağlamında bakıldığında: Birincil enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, dışa bağımlılığın azaltılması ve sahip olduğumuz kaynakların rasyonel şekilde kullanılması sürekli ve düşük maliyetli enerji ve hammadde arzının kilit bileşenleri olarak ortaya çıkmakta, ülke ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır. Yerleştirmeye enerji ve doğal kaynaklarda ülkemizin kendi kendine yeterliğini sağlayacak yerli teknolojinin önünün açılması hedeflenmektedir. AR-GE çalışmalarının katma değeri yüksek alanlara yönelmesi, endüstrileşmesi ve ticarileşmesi ön planda tutularak teşvik ve izleme yapılarının bu doğrultuda kurgulanması kapsamında yenilenebilir ve nükleer enerji alanlarında eğitim, AR-GE ve inovasyon faaliyetleri desteklenecek, teknoloji transferini mümkün kılacak düzenlemeler öncelikli hedefimiz olacaktır. Öngörülebilir piyasalar sayesinde girişimcilerin yatırımlarını daha kolay ve hızlı yapabileceği bir ortam sağlanacak, yatırımların önündeki sorunlar giderilecek, enerji ve madencilik sektöründe gelişimin önu açılacaktır. Yerli kaynakların kullanımının önündeki engellerin kaldırılması, yenilenebilir enerji yatırımlarının artırılması, enerji verimliliğiyle ülkemizin enerji yoğunluğunun azaltılması ve piyasalarda etkin bir arz-talep yönetiminin oluşturulması amacıyla adımlar atılarak gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Ortaya koyduğumuz millî enerji ve maden politikası stratejisinde yer alan üç ana başlığın kapsamlarına kısaca değinmek istiyorum:

Ortaya koyduğumuz bu çerçevede ekonomimizin sürdürülebilir şekilde büyümesi ve dünyanın en büyük on ekonomisi arasında yer alması için gerekli olan en temel girdilerden bir tanesi de kesintisiz, kaliteli ve katlanılabilir bir maliyetli enerji arzıdır. Birincil enerji kaynakları açısından enerji arz güvenliğinin sağlanması için kaynak ve güzergâh çeşitlendirmesi, sondajlı ve sismik arama, enerji altyapısının güçlendirilmesi ve enerji verimliliğinin önceliklendirilmesi hedeflenmektedir.

Ülkemiz birincil enerji arzı 2016 yılında 136,2 milyon ton eş değer petrol olarak gerçekleşmiştir. Birincil enerji arzı içinde doğal gazın payı yüzde 28, kömürün payı yüzde 28, petrolün payı yüzde 31 ve geride kalan yüzde 13 ise yenilenebilir enerji kaynakları olmuştur.

Artan enerji ihtiyacının karşılanmasında millî kaynakları önceleyen arz yönlü bakış açısı ile verimliliği teşvik eden talep yönlü bakış açısının birlikte ele alındığı sistematik bir yaklaşım hayata geçirilmiştir. Bu yaklaşım uyarınca, enerji portföyündeki yerli ve yenilenebilir enerji payının artırılmasına yönelik çabalar yoğunlaştırılarak bu çerçevede yerli kömürle birlikte rüzgâr, güneş, hidroelektrik, jeotermal başta olmak üzere yerli ve yenilenebilir enerji kaynakları sürdürülebilir olarak geliştirilmiştir.

Petrol ve doğal gazın birincil enerji arzının büyük çoğunluğunu oluşturduğu ve önemli ölçüde ithal edildiği dikkate alındığında arz güvenliğinin sağlanmasının, ithalata bağımlılığın kontrol altına alınmasına ve mümkün olduğu ölçüde kaynak ve güzergâh çeşitlendirilmesine bağlı olduğu gayet açıktır.

Ülkemiz, Orta Doğu, Hazar Bölgesi ve Orta Asya gibi dünyanın ispatlanmış petrol ve doğal gaz rezervlerince zengin kaynaklara yakın bir konumda bulunmaktadır. Doğal gaz ithalatında yeni kaynak ve güzergâhlarla rekabet edebilecek ve bunu artırabilecek çalışmalara yoğun bir şekilde devam etmektedir. Bu kapsamda, Orta Doğu, Orta Asya, Doğu Akdeniz, Afrika ve diğer potansiyel kaynaklardan doğal gaz temin edilmesini sağlayacak çalışmalar aktif bir şekilde yürütülmektedir.

Ayrıca, doğal gaz depolama ve yüzer LNG depolama ve yeniden gazlaştırma terminalleri noktasında, FSRU teknolojileri de olmak üzere, doğal gaz arz güvenliği güçlendirilmekte, ülkemizin petrol ve doğal gaz rezervlerinin belirlenmesi amacıyla daha aktif bir arama ve sondaj faaliyetleri artırılmaktadır.

Ülkemizde doğal gazın kullanılmaya başlandığı 1987 yılında yarım milyar yani 500 milyon metreküp olan yıllık doğal gaz tüketimimiz, bugün, yani yaklaşık otuz yıl sonra 100 katına çıkarak 50 milyar metreküpe ulaşmış, ki bu rakam, bakıldığında hem temiz enerji hem ısınma hem Türkiye'nin gelişimi açısından hakikaten önemli bir rakama ulaşılması açısından ciddi bir çitayı ortaya koymaktadır. 2002 yılında 4.500 kilometre olan doğal gaz iletim ve dağıtım hattı uzunluğu bugün 132.600 kilometre seviyesine ulaşmıştır.

2002 yılında, hakeza, sanayiyle birlikte konutta 5 şehrimize, sadece sanayide bakıldığında 9 şehrimize giden doğal gaz iletim hattı, bugün 78 şehrimize ve 364 ilçemize ulaştırılmıştır.

Artvin, Hakkâri ve Şırnak illerimize ilişkin doğal gaz dağıtım ihaleleri tamamlanmış, 2018 yılı sonuna kadar, inşallah, Türkiye'de doğal gazın ulaşmadığı ilimiz kalmayacaktır. Doğal gaz imkânından bütün vatandaşlarımızın yararlanması amacıyla Bakanlığımızın koordinasyonunda, EPDK, BOTAŞ ve dağıtım şirketlerinin yaptığı çalışmalarla 2019 yılı sonuna kadar, önümüzdeki iki yıl, ilave 222 ilçeye ve beldeye daha doğal gaz arzı sağlanması için çok yoğun bir çalışmayı gece gündüz demeden yürütmekteyiz. Çalışmalarımız yerleşim yerleriyle sınırlı kalmayarak aynı zamanda organize sanayi bölgelerinin tümüne doğal gaz arzı sağlanmasıyla devam edecektir. Bu amaçla boru hattının ulaşmadığı yerlere LNG ve CNG formunda doğal gaz sağlanabilmesi için de altyapıları çok yoğun bir şekilde tesis etmeye devam ediyoruz.

Doğal gaz talebinin karşılanabilmesi amacıyla ilk aşamada yıllık 6 milyar metreküp gazın ülkemize, 10 milyar metreküp gazın da Avrupa'ya taşınmasına yönelik olarak geliştirilen ve yüzde 30 ortak olduğumuz yıllık 32 milyar metreküp kapasiteye sahip TANAP projesinde, Eylül 2017 sonu itibarıyla yaklaşık 1.819 kilometre pist açımı, 1.728 kilometre boru dizgisi ve 1.678 kilometre ana hat boru kaynağı tamamlanmıştır. 2017 yılı sonuna kadar yaklaşık yüzde 94'ünün tamamlanması planlanan hattın, Çanakkale Boğaz geçişinde inşaat faaliyetlerine devam edilmektedir. Kullanılan borularının

yüzde 80’i yerli üreticiler tarafından imal edilen TANAP projesiyle 2018’in ortasında inşallah ülkemize, 2020 yılında ise Avrupa’ya gaz arzı sağlanması hedeflenmektedir ve 2018 başı itibarıyla ilk test gaz basma süreci de inşallah hayata geçmeye başlayacaktır.

Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Rusya Federasyonu Hükûmeti arasında TürkAkım doğal gaz boru hattına ilişkin hükümetlerarası anlaşma imzalanmıştır. TürkAkım Doğal Gaz Boru Hattı Projesi, Rusya Federasyonu’ndan başlayarak Türkiye’nin Karadeniz kıyısındaki alım terminaline ve devamında ülkemiz üzerinden komşu devletler sınırına kadar uzanan her biri yıllık 15,75 milyar metreküp kapasiteye sahip iki hattan oluşmaktadır.

TürkAkım kapsamında inşa edilecek boru hatlarından biri sadece ülkemize gaz arzı sağlayacak, Proje tamamlandıktan sonra “Batı Hattı” diye bilinen ve ülkemizin batısından giriş yapıp Balkanlardan gelen hatta mevcut arzı sağlanan yıllık toplam 14 milyar metreküp gazın artık Batı Hattı yerine direkt TürkAkım üzerinden ülkemize teslim edilmesi sağlanacaktır. Böylece, doğrudan Rusya Federasyonu’ndan ülkemize taşınacak olan bu gaz, üçüncü taraflardan kaynaklı muhtemel kesintilere maruz kalınmamasını da ortaya koyacaktır. Doğal gaz arz güvenliği açısından da ayrı bir ehemmiyet ifade etmektedir.

TürkAkım’ın inşasına Rusya’nın Karadeniz kıyısından başlanmış olup, ülkemize gaz iletecek olan hatta 9 Kasım 2017 tarihi itibarıyla 248’inci kilometrede boru döşeme işlemleri devam etmektedir.

Güneydoğu Avrupa’da sağlıklı işleyen bir doğal gaz piyasasının olmaması ve doğal gaz piyasamızın büyüklüğü gibi etkenler göz önüne alınarak bir doğal gaz ticaret merkezinin ülkemizde kurulması hedefimize TANAP ve TürkAkım Projeleri de katkı sağlayacaktır.

Ülkemizde bir ilk olarak, arz güvenliğine büyük katkı sağlayacak yüzer LNG depolama ve yeniden gazlaştırma ünitesi dediğimiz FSRU projelerinden ilki geçtiğimiz yıl İzmir Aliağa’da devreye alınmış ve iletim sistemimize günlük 20 milyon metreküp ilave gaz basma kapasitesi devreye almıştık. Bu sayede Türkiye yeni bir doğal gaz arz kaynağına ve arz noktasına sahip olmuştur.

Hatay-Dörtyol ve Saros Körfezi’nde olmak üzere 2 adet daha FSRU tesisi altyapısını hazırlıyoruz. Hatay-Dörtyol’da 20 milyon metreküp günlük gazlaştırma kapasitesine sahip FSRU tesisimizi, 2017 yıl sonu itibarıyla yani önümüzdeki ay, aralık ayı itibarıyla, inşallah, onu da bu yıl bitmeden devreye alacağız. Ayrıca, devam eden çalışmalarla birlikte doğal gaz depolama kapasitesi 10 milyar metreküpün üzerine çıkarılarak Türkiye’nin doğal gaz depolama kapasitesini yıllık tüketimimizin asgari yüzde 20’sine çıkarma hedefimiz için de çok yoğun çalışmaya devam ediyoruz.

Bu noktadan hareketle, Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesi’nde ilk gaz dolumu ocak ayında yapılarak gaz depolama işlemine başlanmış ve projenin 1’inci fazı 2017 yılı kışı için gaz vermeye hazır hâle getirilmiştir. Mevcut çalışmaların tamamlanmasıyla birlikte proje kapsamında depolama kapasitesini, inşallah, 5,4 milyar metreküpe, geri üretim kapasitesini de 80 milyon metreküpe ulaştıracağız.

Bir diğer doğal gaz depolama tesisimiz olan Silivri Kuzey Marmara Doğal Gaz Deposunun Faz 2 Projesi 2016 yılında tamamlanarak tesisin depolama kapasitesi 2,8 milyar metreküpe, geri üretim kapasitesi ise 25 milyon metreküpe ulaştırılmıştır. Tesisin genişletme çalışmaları noktasında bir diğer faz olan 2020 yılında tamamlanacak olan ve bu çalışma sonrasında depolama kapasitesini 4,6 milyar metreküpe, günlük geri üretim kapasitesini de 75 milyon metreküpe çıkarmış olacağız.

2016 yılında 44 adet petrol arama ve üretim kuyusu açılmış olup toplam sondaj metrajı 75,3 bin metredir. Ayrıca 2017 yılı sonuna kadar 65 adet kuyu açılacak olup toplam sondaj metrajı 100 bin metre olacaktır.

Önemli bir saha olarak değerlendirdiğimiz hem Akdeniz hem de Karadeniz'in derin sularındaki hidrokarbon potansiyelinin keşfedilmesi doğrultusunda çalışmalarımızı yoğunlaştırdık. Bu kapsamda, Barbaros Hayrettin Paşa ve ikincisini bu yıl devreye aldığımız Oruç Reis gemileriyle Akdeniz ve Karadeniz'deki derin ve detaylı sismik aramalarımız devam etmektedir. Ayrıca, bunun yanında, temin edilecek olan ve bu yıl sonundan önce inşallah Türkiye'ye ulaşacak olan sondaj gemimizle Akdeniz ve Karadeniz'in her birinde ayrı ayrı sondajlar yapmak suretiyle petrol ve doğal gaz aramacılığında aktif bir stratejiyi devreye alıyoruz.

Ülkemizin dünyanın en büyük on ekonomisinden biri olması için büyük bir sorumluluk yüklenerek yola çıktığımız bu süreçte, ülkemize ve milletimize hizmet odaklı çalışma siyasetine devam ederek vazgeçilmez bir ihtiyaç hâline gelen elektrik enerjisinin kaliteli, sürekli, çevreye uyumlu ve katlanılabilir maliyetle vatandaşlarımızın hizmetine sunulması için önemli adımlar atılmaktadır.

Yıllık elektrik enerjisinin son on beş yıllık tüketim artışı ortalama yüzde 5,4 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2002 yılında 132,6 milyar kilovatsaat olan elektrik tüketimimiz iki katın üzerine çıkarak 2016 yılında yaklaşık 280 milyar kilovatsaat olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılının üçüncü çeyreğinde bu rakam yaklaşık 220 milyar kilovatsaat ve bu yıl sonu itibarıyla inşallah 290 milyar kilovatsaati geçeceğiz.

Ayrıca son on beş yılda elektrik enerjisi üretim artışı ortalama yıllık yüzde 5,6 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2002 yılında 129,4 milyar kilovatsaat olan elektrik üretimimiz yüzde 112'lik bir artışla 2016 yılında 274,4 milyar kilovatsaate ulaşmış, 2017 yılı üçüncü çeyreği sonu itibarıyla 219,6 milyar kilovatsaate ulaşmış ve bu üretimin yüzde 31,9'u kömürden, yüzde 35,7'si doğal gazdan, yüzde 30,7'si yenilenebilir enerji kaynaklarından, yüzde 1,7'si ise diğer kaynaklardan gerçekleşmiştir.

2002 yılında 21.005 megavat olarak gerçekleşen puant talebi 2017 yılı Temmuz ayında 2,3 katına çıkarak 47.660 megavat olarak gerçekleşmiş ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinin rekoru bu yıl temmuz ayında kırılmıştır. Burada değinmek istediğim önemli bir husus, bu rekor olarak gerçekleşen en yüksek puantın herhangi bir küsur megavat dahi kısıt yaşanmadan, oluşmadan gerçekleşmiş olmasıdır.

2002 yılında 31.846 megavat olan elektrik enerjisi kurulu gücümüz, 2017 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla yüzde 156 artışla 81.647 megavata ulaşmıştır ve bu yıl sonu itibarıyla tahminlerimiz, inşallah 2017 sonu 31 Aralık itibarıyla 85 bin megavata bu yıl geçeceğiz.

2016 yılında işletmeye alınan santrallerin toplam kurulu gücü 5.919 megavat olup 2017 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla işletmeye alınan santrallerin toplam kurulu gücü ise 3.665 megavattır. Ayrıca 2002 yılında 298 olan elektrik üretim santrali sayısı 2017 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla on iki katını aşarak 3.447 olarak gerçekleşmiştir. Vatandaşlarımızın kendi elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılamalarına imkân sağlayacak şekilde 1 megavata kadar olan santrallerin lisanssız olarak faaliyet göstermeleri sağlanmıştır. Bu sayede 2017 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla 1.926 megavat toplam kurulu güce sahip 2.194 adet lisanssız santral devreye alınmıştır.

2002 yılında toplam trafo gücümüz 143.314 megavat amper iken elektrik yapılarımızı güçlendirmek için yapılan yatırımlarla birlikte toplam trafo gücümüz 2017 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla yaklaşık 300 bin megavat amper olarak gerçekleşmiştir.

Belirtmiş olduğum bu rakamlar son on beş yılda sektörde yaşanan ilerleme, gelişme ve yatırımın tezahürüdür. Bu kapsamda, içinde bulunduğumuz 2016 ve 2020 yıllarını kapsayan uygulama döneminde özellikle elektrik iletim altyapısında 12 milyar, 18 milyar lira da dağıtım altyapısında olmak üzere toplam 30 milyar liralık bir yatırım öngörülmüştür.

Vatandaşlarımızın elektrik enerjisine erişiminde karşılaşılan sorunları aşmak adına 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında 21 elektrik dağıtım şirketinin denetimleri periyodik olarak yapılmaktadır. Ayrıca vatandaş odaklı çalışmanın temel alınmasıyla birlikte, çağrı merkezlerinin sayılarının ve yetkinliklerinin artırılması ve arızalara bir an önce müdahale edecek ekiplerin güçlendirilmesi konuları üzerinde hassasiyetle durulmaktadır.

Elektrik dağıtım ve tedarik hizmetlerinde çağrı merkezi bekleme süreleri, memnuniyet anketleri, bilgi paylaşımı kapsam ve standartları, sektörel hizmet ilkeleri belirlenmesi gibi, Avrupa Birliği standartları ötesinde, tüketici odaklı bir uygulama altyapısı hayata geçirilmektedir.

Vatandaşlarımızın elektrik kaynaklı sıkıntılarını çözmek ve telefonda dakikalarca beklemelerinin önlenmesi için çağrı merkezlerinin devreye alınması sağlanmıştır. Bu kapsamda ülke genelinde açılışı yapılan ek 9 adet çağrı merkezine 3.200 kişilik bir istihdam gerçekleştirilmiştir.

Elektrik konusunda vatandaşlarımızın sıkıntı yaşamalarını önlemek adına birtakım düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda, düşük miktardaki fatura bedellerinin yasal takibe alınmaması, sayaç okuma dönemlerinin en az 25, en fazla 35 günlük sürelerde yapılması, diyaliz destek ünitesi, solunum cihazı ve benzeri mahiyette yaşam destek cihazlarına bağımlı olan abonelerin borçlarından dolayı elektriklerinin kesilmemesine ilişkin iyileşmeler sağlanmıştır.

Tüketicilere kesintisiz elektrik enerjisinin sağlanması kapsamında iletim sistemimizde yapılan bakım, onarım ve arıza giderme çalışmalarımızın günümüz teknolojisi kullanılarak canlı bakım şeklinde yürütülmesine başlanmıştır.

Bir diğer önemli konu ise Marmara Bölgesi'nin elektrik arz güvenliğinin sağlanmasıdır. Gerekli iletim hattı yatırımları yapılarak Marmara Bölgesi'nin arz güvenliği desteklenip Trakya'nın Anadolu'yla bütünleşmesi sağlanacaktır. Ayrıca sahip olduğumuz uluslararası elektrik enterkonneksiyon kapasitesini iki katına çıkararak kapasite fazlası elektrik ihracatı artırılabilecektir.

Geliştirilen enerji stratejileri arasında yenilenebilir enerji ön sıralarda yer almaktadır. Yenilenebilir enerji, yenilikçi yaklaşımlar ve geliştirilen yeni teknolojiler sayesinde arz güvenliği ve kaynak çeşitliliği sağlanmasının yanı sıra düşük karbonlu ekonomiye geçişe olan katkısı bakımından önem arz etmektedir. Bu kapsamda, sahip olduğumuz yenilenebilir enerji kaynaklarından maksimum seviyede yararlanılmaktadır ve yararlanılacaktır.

Küresel açıdan bakıldığında, yenilenebilir kaynaklardan elektrik enerjisi üretimini artırma çalışmaları ivme kazanmıştır ancak küresel olarak ihtiyaç duyulan elektriğin hâlâ yüzde 66'sı yani üçte 2'si fosil yakıtlardan üretilmekte olup sadece yüzde 24 civarında elektrik üretimi yenilenebilir kaynaklardan elde edilmektedir. Ülkemizde bu oran bu noktadan bakıldığında yüzde 33,2 civarında gerçekleşmekle birlikte, ülkemiz hem dünya hem Avrupa Birliği ortalamasının ciddi anlamda üstünde yer almaktadır.

2002 yılında sadece yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimimiz 34 milyar kilovatsaat iken 2016 yılında bu rakam yüzde 168'lik bir artışla 91 milyar kilovatsaate çıkmıştır. Ayrıca yenilenebilir enerji kaynaklı kurulu gücümüz 2017 yılı üçüncü çeyrek sonunda üç katına çıkarak 12.277 megavattan 36.702 megavata ulaşmıştır. 2016 yılı ve 2017 yılı üçüncü çeyreği sonuna kadar gerçekleşen yenilenebilir enerji kaynaklı yatırımların kurulu güç toplamı yaklaşık 4.793 megavattır.

Son on yıllık dönemde gerçekleşen elektrik üretim tesisi yatırımlarının kurulu gücü, burası çok önemli, son on yılda gerçekleşen elektrik enerjisi yatırımlarına dayalı kurulu gücün yüzde 53'ü yenilenebilir enerji kaynaklıdır. Bu durum, yenilenebilir enerji uygulamalarımızın olumlu sonuçlarının en güzel ve en somut göstergesidir. On beş yıl önce neredeyse elektrik üretiminde hiç kullanılmayan

rüzgâr, güneş ve jeotermal kaynaklarının elektrik üretiminde kullanımının artırılmasına yönelik çok ama çok önemli adımlar atılmıştır. Atılan bu adımlar sayesinde bu kaynakların kurulu güç gelişim hızı dünya ortalamasının çok ama çok üzerinde gerçekleşmiştir.

Öncelikli politikalarımız arasında yer alan yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının üretim sepetimiz içindeki oranının daha da artırılması kapsamında önümüzdeki on yıl hem güneş hem rüzgâr kapasitemize ek 10'ar bin megavat kurulu güç hedefini ifade ettik ve bu sürece çok hızlı bir şekilde başladık. Jeotermal kaynaklı elektrik üretim kurulu gücümüz 2002 yılında sadece 17,5 megavatken bugün yaklaşık bin megavata ulaşmıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının yalnızca elektrik üretiminde değil, farklı alanlarda da kullanılmasının artırılmasına ciddi bir önem atfediyoruz. İşte bu kapsamda, jeotermal uygulamalar 2002 yılına göre 2017 yılında sera ısıtmada yüzde 686 artışla 3.931 dönüme ve konut ısıtmada yüzde 281 artışla yaklaşık 114.567 konuta çıkmıştır.

Zengin doğal kaynaklarımızdan azami ölçüde ve sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda istifade etmek önceliğimiz olmaya devam edecektir. Bu bağlamda, enerji ve doğal kaynaklar stratejimizi "Daha çok yerli ve daha çok yenilenebilir" mottosuyla hayata geçirmeyi amaçlıyoruz. Başta yerli kömür olmak üzere, yer altı kaynaklarımızı azami ölçüde ekonomimize kazandırmak istiyoruz.

Sahip olduğumuz yerli kömür kaynakları etkin ve çevreyle uyumlu şekilde değerlendirilerek yapılacak yatırımlarla yerli kömür kaynaklı elektrik enerjisi üretiminin artırılması hedeflenmektedir. Ancak, Türkiye'nin kömür kaynaklarının düşük kalitede olduğu iddiası bugüne kadar yerli kömürlerimizin kullanımını belli ölçüde engellemiştir. Temiz kömür teknolojilerindeki gelişmeler dikkate alınarak bu engelin ortadan kaldırılmasıyla birlikte yerli kömür, enerji arz güvenliğinde önemli bir enstrüman hâline gelecektir.

Kömür kullanımına ilişkin dünyadan örnekler vermek gerekirse, dünyada birincil enerji arzının yaklaşık yüzde 30'u, elektrik üretiminin ise yüzde 41'i kömürden sağlanmaktadır. Diğer taraftan, karbon emisyonları açısından bakıldığında, dünya enerji kaynaklı karbon salınımının sadece 0,95'i ülkemiz tarafından gerçekleştirilmekte olup, karbon salınımında birçok gelişmiş ülkeden, bir çok diğer OECD ülkesinden Türkiye çok daha iyi ve çevreci bir noktadadır.

2005 yılında başlattığımız "Kömür Arama Projesi" kapsamında ülkemizin linyit rezervine sadece son bir yılda 1,5 milyar ton olmak üzere, toplam 9 milyar ton ilave kaynak ekleyerek, rezervimiz 8,3 milyardan 17,3 milyar tona çıkarılmıştır. Kömür arama ve rezerv geliştirme çalışmalarına aralıksız olarak devam edilmektedir. Kömürün yanı sıra ülkemizin maden potansiyelinin tam anlamıyla ortaya çıkarılabilmesi için, MTA tarafından, 2017 yılında 1 milyon, 2018 yılında 2 milyon ve 2019 yılında 3 milyon metre olmak üzere, özel sektörle birlikte, toplam 6 milyon metre sondaj hedefine ulaşmak için son sürat devam ediyoruz ve inşallah bu yıl bitmeden bu yıl ki 1 milyon metre hedefini de hayata geçirme noktasında son metrelere yaklaşıyoruz.

Yerli kömürün kullanımını arttırmaya yönelik hedeflerimiz kapsamında ilave 5.000 megavat kurulu gücün devreye alınması hedeflenmektedir. Devreye alınacak olan yerli kömür kaynaklı bu santraller sayesinde, yıllık doğal gaz ithalatımızın yaklaşık yüzde 14'üne tekabül eden doğal gaz harcamamız yurt içinde kalacak ve cari açığın azalmasına katkıda bulunacaktır.

Enerji ve doğal kaynaklarda bir ülkenin kendi kendine yeterliğinin önemli bir boyutu da yerli teknolojik kapasitenin varlığıdır. Ülkemizde çok sayıda Ar-Ge, inovasyon ve teknoloji geliştirme çalışmalarıyla bu çalışmalarla yönelik teşvikler hâlihazırda hayata geçmiş bulunmaktadır. Ancak, çalışmaların katma değeri yüksek alanlara yönelmesi, endüstrileşmesi ve ticarileşmesinin ön planda olması, teşvik ve izleme yapılarının bu doğrultuda kurgulanması gayet önemlidir. Enerji politikalarımızda

attığımız önemli adımlardan biri de yerlileştirme ve teknoloji transferidir. Bu kapsamda, muhteviyatında yerli üretim, yerli istihdam ve yerli AR-GE zorunluluğu bulunan “Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları” yani YEKA dediğimiz modeli, hepimizin malumu, hayata geçirdik.

Yenilenebilir enerji kaynaklarımızın daha etkin ve verimli kullanılması amacıyla hayata geçirilen bu YEKA modeli sayesinde; güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklı üretim tesisleri, yerli katkı oranı yüksek ve ileri teknoloji içeren aksam ve tesis bileşenleriyle kurulmuş olacak, teknoloji transferine imkân sağlayacak ve ülkemizde yenilenebilir enerji konularında AR-GE faaliyetleri gerçekleşecek, YEKA’larla birlikte yenilenebilir enerjiden daha düşük fiyatlarla elektrik temin edilecek ve “Yerli Üretim Karşılığı Tahsis” modeli kapsamında kurulacak fabrikalar sayesinde ciddi anlamda yerli istihdam ve kaliteli insan kaynağı yetiştirme stratejileri hayata geçmiş olacaktır.

YEKA kapsamında bu anlamdaki ilk uygulamanın Konya ili Karapınar ilçesinde gerçekleştirildiği malumunuzdur. YEKA olarak bilinen toplam 27,2 kilometrekare büyüklüğündeki bu alanın 19,2 kilometrekarelik kısmına bin megavat kapasiteli dünyanın en büyük güneş enerji santrali kurulacak ve işletmeye girmesiyle birlikte her yıl 1,7 milyar kilovatsaat elektrik enerjisi üreterek ortalama 600 bin adet evin yıllık elektrik ihtiyacı karşılanacaktır.

Otuz yıl boyunca işletilecek olan elektrik enerjisi üretim tesisinde, entegre şekilde ülkemizde imal edilecek olan bu fotovoltaik güneş modülleri ve yurt içinde faaliyet gösteren üreticilerden temin edilecek yerli malı belgesine sahip yardımcı aksamlar kullanılacaktır.

Karapınar YEKA GES kapsamında faaliyete geçirilmesi hedeflenen entegre fabrikada üretilecek fotovoltaik güneş modüllerinin yerli katkı oranı, ilk 500 megavatlık kısım için asgari yüzde 60, geri kalan 500 megavatlık kısım içinse asgari yüzde 70 olacaktır.

YEKA GES projesiyle güneş enerjisinde önemli bir fiyat ortaya çıkmıştır. Daha önce uygulanan Yenilenebilir Enerji Kaynaklarını Destekleme Mekanizması ile güneş enerjisine dayalı tesisleri için kilovatsaati 13,3 sent ve yerlileştirme kapsamı üzerine eklendiğinde yaklaşık 20 sent/kilovatsaat olarak gerçekleşen bu teşvik mekanizması, bu ihale kapsamında, rekor bir fiyatla 6,99 sent olarak gerçekleşmiş, üçte 1’inden daha az bir fiyata hem de yerlileştirme ve AR-GE kapsamıyla birlikte nihayete ermiştir.

YEKA modeli kapsamında ikinci ihaleyi rüzgâr enerjisine yönelik gerçekleştirdik. YEKA Rüzgâr Enerji Santrali dediğimiz YEKA RES kapsamında yatırım değeri 1 milyar doların üzerinde olan proje, yine aynı güneşte olduğu gibi, bin megavatlık bir projeyi ortaya koymaktadır. Bu proje kapsamında, geçtiğimiz ağustos ayında, dünyadaki 10 büyük üreticinin, en büyük güneş, en büyük rüzgâr türbini üreticisinin 8’inin katıldığı -ki bu firmalar dünyadaki toplam üretimin yüzde 80’inden fazlası, yaklaşık yüzde 90’ını gerçekleştiren firmalar- ihale, dünya rekoru bir fiyatla 3,48 dolar/sent olarak gerçekleşip, yine eski modelle 7,3 artı yerlilikle 10 kûsur sent olarak gerçekleşen rüzgâr alım fiyatı 3,48 dolar/sent olarak gerçekleşip, yine aynı yerlileştirme, yerli üretim ve yerli aksam kapsamının dışında, yerli istihdam noktasında yüzde 80 yerli mühendis AR-GE’de çalıştırma kapsamı modeliyle yine bir dünya rekoruyla neticelenmiştir. Bu proje kapsamında sağlanacak olan toplam istihdamın yaklaşık 3.750 kişi olması beklenmektedir.

YEKA modeliyle devreye alınan bu projelerin önemli bir getirisi de temiz enerji üretim oranını artırmalarıdır. Sadece YEKA RES projesi sayesinde yıllık 1.5 milyon ton karbon emisyon azaltımı sağlanacaktır.

YEKA GES projesinden sonra yapılan YEKA RES’le birlikte elektrik enerjisi alımındaki fiyatlardaki çok ciddi anlamdaki bu rekor seviyedeki düşüş önemli bir mihenk taşı olmuştur.

Bu noktada, hakikaten Türkiye bölgesel açıdan güneş ve rüzgârda büyük bir merkez üssü olma hususunda iki tarihî adımı ortaya koymuş ve Türkiye'yi bölgenin bir GES ve RES kapsamındaki önemli bir ülkesi olmaya taşımıştır.

Kömür sahalarının elektrik üretim yatırımlarına açılması kapsamında her saha için uygun olan yatırım ve finansman modelinin geliştirilmesi sağlanacaktır. Yerli kömür yakıtlı elektrik enerjisi üretim santral yatırımlarının teşvik edilmesine yönelik süreçlerin kolaylaştırılması için gerekli çalışmalar yoğun bir şekilde yürütülmektedir.

Hedeflerimize ulaşmak adına yerli kömürden elektrik üretecek bir modeli hayata geçirdik. Bu model kapsamında elektrik temininin sağlanması ve kömür madenciliğinin geliştirilmesiyle temiz kömür teknolojilerinin ülkemizde kurulması ve geliştirilmesi hedeflenmektedir. Yapılan yasal düzenlemeyle yatırımcı adına ÇED, kamulaştırma ve bunun gibi bütün izinleri alarak, kömür sahası karşılığında en ucuz elektriği kim üretecekse ihaleyi o firma alacak. Bu şekilde, önemli miktarda kömür rezervlerimizi ekonomimize kazandırmış olacağız.

Bu kapsamda geliştirdiğimiz modelle Ankara ili, Nallıhan ilçesi, Çayırhan mevkinde bulunan Çayırhan B Kömür Rezerv Alanı ve Enerji Üretim Alanının, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından açık eksiltme yöntemiyle ihalesi gerçekleştirilmiştir. Bu sahada kurulacak olan santralin kurulu gücünün 800 megavat olmasıyla birlikte Türkiye bu anlamda da ilk ve önemli adımlarından bir tanesini hayata geçirmiştir.

Yine önümüzdeki dönemde Eskişehir, Afyon, Konya ve Trakya'daki kömür sahalarında bulunan yaklaşık 3,5 milyar ton kömür rezervlerimizi benzer şekilde modelle ekonomimize kazandırmak için süreci başlattık.

Nükleer enerji alanındaysa dünyada bugün elektrik üretiminin yüzde 11'inin nükleer enerjiden sağlandığı çok açık ve net bir gerçekliktir. Sadece bu santrallerin yarısı Fransa, ABD ve Japonya'da olmak üzere toplam bu 448 santralin yaklaşık 220'den fazlası işletmede olup bugün halihazırda 58 tanesi ise inşa hâlinde nükleer santral dünyada bulunmaktadır. İşletmede olan nükleer güç santrallerinin toplam kurulu gücü 391.744 megavata ulaşmıştır. Fransa elektrik üretiminin yaklaşık yüzde 72,3'ünü ABD yaklaşık yüzde 20'sini Almanya ise yüzde 13'den fazlasını nükleer enerjiden karşılamaktadır.

Nükleer enerjinin arz kaynaklarımız arasına dâhil edilmesi, artan elektrik enerjisi talebinin karşılanması ve ithal yakıtlara bağımlılıktan kaynaklı risklerin azaltılması açısından önemli bir alternatif olup, kurulacak nükleer enerji santralleriyle Ülkemizin elektrik enerjisi portföyü genişletilmiş ve kaynak çeşitliliği artırılmış olacaktır. Ayrıca, sıfır emisyon yayan nükleer enerjinin iklim değişikliği hedeflerine ulaşmadaki katkısı da ayrı bir önemli noktadır.

Ülkemize kazandırmak istediğimiz nükleer güç santrallerinin hayata geçmesi için 3 proje üzerinde çalışmalarımız sürdürülmektedir. Akkuyu ve Sinop'ta kurulacak santrallerde önemli aşamalar kaydedilmiş olup, üçüncü santral için yer belirleme çalışmaları devam etmektedir. İlk 2 proje 4'er reaktör ve toplam 9.280 megavat kurulu güce sahip olacaktır.

Akkuyu NGS Projesi'nde ÇED olumlu kararı ve haziran ayında EPDK'dan kırk dokuz yıl süreli elektrik üretim lisansı, TAEK'ten sınırlı çalışma İzni alınmıştır. Santralin ilk ünitesini cumhuriyetimizin 100'üncü yılına yetiştirme hedefi kapsamında 2023 yılında işletmeye almak için yoğun bir şekilde çalışmaya devam ediyoruz. Sinop NGS Projesi'nde ise zemin etüt ve fizibilite çalışmaları hâlihazırda devam etmektedir.

Akkuyu ve Sinop NGS projelerinde yerli ekipman kullanımı noktasında hassasiyet gösterilmektedir. Bu kapsamda nükleer standartlara uygun ekipman üretim malzeme tedarik edilebilmesiyle ilgili yerli firmalarımıza yaklaşık 16 milyar dolarlık iş imkânı doğmasını sağlamak için çalışmalar devam etmektedir. Ayrıca, Akkuyu ve Sinop Nükleer Santral projelerinin inşaatının en yoğun olduğu zamanlarda toplam 20 bin kişi, işletme döneminde ise 7 bin kişiye istihdam sağlayacaktır.

Ülkemizde nükleer alanında mühendislik eğitimi veren bölümler açılarak ve mevcut meslek liseleri ile meslek yüksekokullarının müfredatına nükleer özelinde dersler eklenerek yetişmiş insan gücü sayısı artırılacaktır.

Hedefimiz sadece elektrik üretimi değil, nükleer tıptan tarıma, uzay çalışmalarından sanayiye kadar çok geniş bir yelpazede çalışmalarımızı ve altyapımızı bu alanda güçlendirme hedefiyle yoğunlaştırmış bulunmaktayız.

Saydığımız üç sacayağında sonuncusu öngörülebilir piyasalardı malumunuz. Bu noktada ortaya koyduğumuz millî enerji ve maden stratejisinin üçüncü sacayağı olan öngörülebilir piyasalar noktasında enerji arz güvenliğinden kaynaklanan riskleri azaltmak ve enerjinin daha verimli üretilmesini ve kullanılmasını sağlamak amacıyla öngörülebilir serbest piyasa şartlarının oluşturulması ve rekabete dayalı yatırım ortamının geliştirilmesine önem verilmektedir.

Girişimcilerin daha kolay ve daha hızlı yatırım yapabileceği bir ortamın sağlanarak yatırımların önündeki yapısal sorunların giderilmesi enerji ve doğal kaynaklar alanında öngörülebilir piyasaların oluşturulabilmesi için kritik bir unsurdur. Ülkemizde, enerji sektöründe şeffaf, tüketicinin korunduğu ve rekabete dayalı öngörülebilir piyasaların oluşturulması stratejisi çerçevesinde çalışmalara devam edilmektedir. Bu doğrultuda, sektörde faaliyet gösteren kamu kuruluşları yeniden yapılandırılmış ve gerekli altyapıların oluşturulmasıyla birlikte serbestleşmeye yönelik kuralların uygulanmasına başlanmıştır.

Ülkemiz enerji sektörünün önümüzdeki on yılda toplam yatırım ihtiyacının 110 milyar doları aşacağı tahmin edilmektedir. Bu çerçevede, ihtiyaç duyulan yatırımların mümkün olduğu kadar özel sektör tarafından yapılmasını sağlayacak düzenlemelerin hayata geçirilmesi yönünde çalışmalar yoğun bir şekilde yürütülmektedir. Enerji mevzuatımızdaki güncel düzenlemeler ile yatırımcıların izin, ruhsat onayı, ön lisans, lisans prosedürlerindeki süreçler önemli ölçüde sadeleştirilmektedir. Yapılan çalışmaların neticesinde elektrik enerjisi üretiminde özel sektörün payı 2002’de yüzde 40,2 iken, bugün yüzde 83 düzeyine ulaşmıştır. Ayrıca hâlihazırda toplam 33.706 megavat kurulu güce ulaşan 405 başvuruya ise üretim lisansı verilmiş olup bunların yatırım işlemleri devam etmektedir. Lisanslandırma süreci devam edenlerin yanında ön lisans verilmiş özel sektör elektrik üretim tesisleri 232 adet olup, toplam kurulu gücü 10.892 megavat olmuştur.

Elektrik sektöründe arz güvenliği ve sistemin geleceği açısından önem verdiğimiz konuların başında üretim yatırımlarının gerçekleşmesi gelmektedir. Enerji yatırımlarının hızlandırılması ve gerekli durumlarda müdahil olunmasıyla süreçlerin vaktinde tamamlanması amacıyla 2016 yılında kurulan Enerji Yatırımları Takip ve Koordinasyon Kurulu çalışmalarına devam etmektedir.

Enerji piyasalarımızın etkin, şeffaf ve güvenilir bir şekilde geliştirilmesi, işletilmesi ve eşitler arasında ayırım gözetmeden referans fiyat oluşumunu temin etme hedefimiz doğrultusunda EPIAŞ faaliyetlerine başlamış olup. hâlihazırda organize toptan elektrik piyasaları kapsamında gün öncesi ve gün içi piyasaları EPIAŞ tarafından işletilmektedir ve 1 Ekim 2017 itibarıyla EPIAŞ’ta kayıtlı toplam 989 piyasa katılımcısı ve oyuncusu bulunmaktadır. 2017 yılı 3’üncü çeyrek sonu itibarıyla fiziksel

elektrik ticaretinin yüzde 30'unu aşan bir oran EPIAŞ bünyesinde toptan elektrik ticaretinin yapıldığı ikili spot piyasada gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki spot piyasalar ticaret hacmi 31 milyar Türk Lirasını aşmıştır.

Ayrıca, tüketicilerin tedarikçilerini özgürce seçebilmeleri doğrultusunda 2004 yılında 7,8 milyon kilovatsaat olan serbest tüketici limiti 2017 yılı için 2.400 kilovatsaate çekilerek teorik piyasa açıklık oranı yüzde 90'a yükseltilmiştir. Yani piyasada elektriğini tüketen oyuncuların yüzde 90'ından fazlası artık serbest piyasada istediği işlemi gerçekleştirebilmektedir.

Sürdürülebilir enerji benimsediğimiz önemli ilkelerin başında gelmekte olup çalışmalarımızı bu doğrultuda şekillendiriyoruz. Bu çalışmalarla enerji, çevre ve iklim değişikliği hususlarıyla bir arada değerlendirilerek daha sürdürülebilir, çevreyle uyumlu bir enerji ve doğal kaynaklar sektörü hedeflenmektedir.

Emisyon azaltımında tüm dünyanın önündeki en büyük sorun, azaltımın adaletsizce yapılmasıdır. Şu an atmosferde biriken sera gazlarının sorumlusu gelişmiş ülkelerdir. Dolayısıyla, en çok azaltımın onlar tarafından yapılması beklenmektedir. İşte, iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında adaletin sağlanması, diğer ülkeleri de cezbedecektir. Bu çerçevede; 2015 yılı Aralık ayında hazırlanan Paris İklim Anlaşması'nda yer alan bazı belirsizliklerin giderilerek daha adilane bir düzen sağlanması için girişimlerimiz devam etmektedir.

9-13 Temmuz tarihleri arasında, bu çerçevede ana sloganı 'Enerjide Anahtar Türkiye' (TurKEY for Energy) olan 22'inci Dünya Petrol Kongresi Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde büyük bir başarıyla tarihte ilk defa ülkemizde düzenlenmiştir. Kongreye; 3 ülke başkanı, 4 başbakan, 60'a yakın bakan ve bakan yardımcısı düzeyinde katılımın yanı sıra on binlerce sektör yöneticileri ve temsilcileri, uzman, delege ve ziyaretçi katılım göstermiştir.

2016 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen 23'üncü Dünya Enerji Kongresinden hemen sonra enerjinin kalbinin tekrardan ülkemizde, İstanbul'umuzda atması, her iki kongrede de önemli görüşmeler ve işbirliklerinin hem ülkemiz hem de uluslararası ve küresel oyuncular çerçevesi içerisinde de gerçekleştirilmiş olması bizim için ayrı bir övünç kaynağı olmuştur. Bu iki önemli etkinliğe peş peşe ev sahipliği yapıyor olmamız enerji alanında Türkiye'yi anahtar ülke konumuna taşıma noktasında bizim için çok iki mihenk taşı olmuştur.

Madencilik alanında ülkemiz; başta endüstriyel hammaddeler olmak üzere, metalik madenler, enerji hammaddeleri ve jeotermal kaynaklar açısından zengin bir ülkedir. Günümüzde dünyada ticareti yapılan 90 çeşit madenden 77'sinin varlığı ülkemizde saptanmış olup 60 civarında maden türünde üretim gerçekleşmektedir. 2002 yılında yaklaşık 700 milyon dolar olan maden ihracatımız 2016 yılında 3,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Sahip olduğumuz maden kaynaklarının net olarak ortaya konması için çalışmalar yoğun şekilde devam etmektedir. Son beş yılda yürütülen arama çalışmaları neticesinde 275 ton metal altın, 2 milyon ton metal bakır, 1,5 milyar ton demir, 41 milyon ton krom, 2,4 milyar ton dolomit, 1,5 milyar ton kalsit ve 1,2 milyar ton feldispat, 151 milyon ton kuvars, 501 milyon ton kuvarsit, 750 milyon ton kuvars kumu, 7,2 milyar ton kaya tuzu, 733 milyon ton Ca-bentonit ile 1 milyar ton sodyum sülfat rezervi tespit edilmiştir.

MTA Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılı Eylül sonu itibarıyla yapılan sondaj miktarı 700 bin metreye yaklaşmış, ülkemiz maden ve enerji ham madde kaynak potansiyelinin artırılması çalışmaları kapsamında, inşallah bu yıl sonu itibarıyla 1 milyon metreyi hayata geçirecek olup 2018 yılında –demin de bahsettiğim gibi- 2 milyon, 2019 yılında da 3 milyon metre sondaj hedefine ulaşmak için yoğun bir çalışma ortaya koyacaktır.

Bütün ülke sathının maden röntgenini çekmek için jeokimya ve jeofizik haritaları hazırlanmaktadır. Bu çerçevede, 2017 yılı sonu itibarıyla ülkemizin jeokimya haritası ve atlasını, 2018 yılı ikinci yarısında da jeofizik haritasının veri toplama çalışmaları inşallah tamamlanmış olacaktır.

Madencilik sektöründe ortaya konan vizyon değişikliğinin bir tezahürü olarak MTA Genel Müdürlüğünün yurt dışı arama ve araştırma faaliyetleri yürütebilmesine imkân sağlayacak yasal düzenleme de tamamlanmıştır. Ayrıca deniz arama faaliyeti noktasında eksikliği gidermek amacıyla sadece Barbaros Hayrettin Paşa Sismik Arama Gemisi'yle değil, dünyadaki benzerlerine göre daha donanımlı olarak yerli imkânlarla inşa edilen, ilk yerli, millî sismik arama gemimiz olan Oruç Reis de denize indirilerek sismik arama çalışmalarına başlamıştır.

Millî Enerji ve Maden Stratejisi çerçevesinde Bakanlığımızca madencilik sektörüne ve bağlı üretim faaliyetlerine değer verilmekte ve ülke kalkınmasında madenciliğin katkısı ve payı fazlasıyla önemsenmektedir. Madencilik sektörünün ülke ekonomisinde ve uluslararası arenada hak ettiği yeri elde etmesi amacıyla kamu ve özel sektörde her anlamda ciddi bir reform sürecine Bakanlığımız öncülük etmektedir. Saha çalışmalarında istenen verimliliğin alınması için idari alanda da önemli değişikliklere gidilmiştir. Alınan kararlar ve yapılan yasal düzenlemeler çerçevesinde madencilik sektörünün daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır. İdari iş süreçlerinde harcanan zaman ve emek yüzde 40 oranında azaltılarak hizmet sunumu hızı artırılmış, günlük işlem yapılabilirlik hâli genişletilmiş, saha denetimlerine standardizasyon getirilerek, sahaların risk durumuna göre sınıflandırılması yapılarak denetimlerde daha etkin bir strateji başlatılmıştır.

Maden Yönetmeliği ve Maden Sahaları İhale Yönetmeliği'yle ilgili yapılan çalışmalar sonuçlandırılmış ve yönetmelikler bu yılın 21 Eylülü itibarıyla yayımlanmıştır. Böylece madencilik sektörü önünü görebilir hale gelmiş, kamu kuruluşları dışında yer altı kömür işletmelerinde redevans sözleşmesine son verilmiş, birden fazla sahada görev yapabilecek teknik nezaretçilik sistemi terk edilerek daimi nezaretçilik uygulaması getirilmiş, böylece madencilik faaliyetlerinin daha etkin, verimli ve güvenli yapılmasının önü açılmıştır.

Madencilik faaliyetleri öncesi ve faaliyet süresinde gereken izinlerin daha hızlı şekilde temin edilebilmesi ve sektörün sorunlarının kısa sürede çözüme kavuşturulabilmesi için ilgili kamu kurumlarından temsilcilerin bulunduğu Madencilik Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Madencilik işlemlerinin kamu tarafından hızlı ve etkin şekilde yürütülmesi, bürokrasinin azaltılması ve işlemlerin daha hızlı bir şekilde elektronik ortamda gerçekleştirilmesi amacıyla E-Maden Projesi'ni eylül ayı itibarıyla başlatmış ve inşallah 2018 yılı bitmeden hayata geçirmiş olacağız.

Sektör paydaşlarına madencilik konusunda teknik, hukuki ve bunun gibi gelişmelerin anlatılması, kamu ve özel sektör arasında karşılıklı iletişim ve tecrübe paylaşımı yapılması, sektör ve kamu çalışanlarının eğitim ve sertifikasyon faaliyetlerinin yürütülmesi ve madencilikte risk analizi çalışmalarının yürütülmesi için MİGEM akademinin kurulmuş çalışmaları başlatılmış olup 2018 yılı içerisinde inşallah bunu da devreye alacağız.

Kısa adı UMREK olan Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv Raporlama Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon, Türkiye'de, ülkemizde yürütülen maden arama ve işletmecilik faaliyetlerinin uluslararası standartlar düzeyine getirilmesi noktasında çok tarihi ve önemli bir adımdır. UMREK'in, rezervlerin

uluslararası raporlama standartlarını yöneten CRIRSCO (Maden Rezervleri Uluslararası Raporlama Standartları Komitesi) üyesi olması süreci başlatılmıştır. İnşallah bu yıl sonu, en geç önümüzdeki yıl başı itibarıyla Türkiye olarak CRIRSCO üyelik sürecimiz tamamlanacaktır. Bu hamleyle, ciddi bir risk sermayesi gerektiren maden arama faaliyetlerinin profesyonel ve uluslararası standartlara uygun şekilde yapılmasının önü ardına kadar açılacaktır. Ve sadece bu standartların getirilmesi değil, madencilik için hayati önemi haiz olan finansal kaynak, uluslararası yatırım bankaları, yabancı bankalar finans sektöründe uzun vadeli finansman bulunmasının önü çok ciddi bir şekilde burada da açılacaktır.

Diğer taraftan, Türkiye Yerbilimleri Veri ve Karot Bilgi Bankası (TÜVEK) yönetmeliği 2017 yılı Temmuz ayında yayınladı. 2018 yılı Ocak ayında arşivleme faaliyetleri MİGEM koordinasyonunda MTA tarafından, kamu ve özel sektör tarafından maden arama faaliyetlerinde üretilen tüm harita, analiz ve karotlar artık arşivlenecektir. Böylece, ilgili arşivler üniversiteler, özel sektör ve tüzel kişilerin hizmetine sunulacak yer altı kaynaklarının ekonomiye kazandırılmasına yardımcı olunacak ve arama çalışmalarında mükerrerliklerin ortadan kalkması artık sağlanacaktır.

Madencilik sektörüne yönelik olarak proje ve planlama, çevre, yatırım ve sermaye, rezerv, bilgi ve iş güvenliği gibi hususları kapsayan “Güvenli Madencilğin Yol Haritası” oluşturulmuştur. Ayrıca madenlerde güvenlik kültürünün oluşması ve geliştirilmesi için İstanbul Teknik Üniversitesi ve Güney Afrika Proteria Üniversitesiyle -bu noktada, Türkiye’deki ve dünyadaki en iyi üniversitelerden ikisini buluşturarak, birlikte ve beraber- Madencilik Risk Analizi ve Yönetimi Projesi son hızıyla devam etmektedir ve en kısa zamanda da devreye alınarak tüm bu sektörün geleceğini değiştirecek bir sürecin başlangıcı hâlihazırda hayata geçmektedir.

Yer altı kömür madenlerinde çalışan işçilerimizin iki kat asgari ücret atmaları sağlanmıştır. Bu kapsamda, yer altı maden işletmelerinde meydana gelen maliyet artışlarının karşılanması amacıyla söz konusu işletmelere de teşvikler sağlanmıştır.

Stratejik bir ham madde olarak değerlendirdiğimiz bor mineralinin uluslararası alanda da kendine pazar bulması noktasında önemli gelişmeler sağlanmış, 2005 yılından itibaren dünya bor sektörünün lider ülkesi konumuna gelinmiştir. 2005 yılında dünya bor talebinin yüzde 36’sını karşılarken 2017 yılında 2 milyon 150 bin ton satış miktarına ulaşmış yüzde 56 pazar payıyla bir rekora ulaşacağız inşallah. 2017 yılı itibarıyla 2 milyon 150 bin ton ihracat rakamı Eti Madenin bugüne kadar ulaştığı en yüksek rakam olarak tarihe geçmiştir.

Burada kritik nokta nedir? Özellikle katma değeri yüksek rafine bor üretimi ve yeni pazarlama stratejileri üzerine çalışmalar çok yoğun bir şekilde hayata geçmektedir. Bu noktada bakıldığında 2018 yılı borun çok daha yoğun bir şekilde katma değerli bir ürüne dönüştürülüp tonu 500 dolar olan bir üründen artık beş katı, on katı, yirmi katı daha fazla bir katma değerli ürüne dönüştürülüp ihraç edilecek bir ürüne dönüşeceği 2018 yılı önemli yatırımların temellerinin atılacağı bir yıl olacaktır. Ayrıca arama ve rezerv geliştirme çalışmaları sonucunda 3,3 milyar tona ulaşan bor rezervlerimiz artık büyük oranda görünür hale gelmiştir.

Madencilik sektörünü daha iyi noktalara taşımak adına sektörün katma değerli ürün elde edeceği yeni bir iş modelini hayata geçirmek için son noktalara gelmiş durumdayız. Şu an üretmiş olduğumuz maden ürünlerini ham madde olarak yurt dışına satmanın önüne geçmek adına devreye alacağımız bu model hem yatırımcı dostu, hem ülkeye, istihdama ve sektörün büyümesine katkı koyacak hem de ortaya konan katma değerle Türkiye’nin cari açığının kapatılması noktasında çok büyük bir etki oluşturacaktır.

Millî Enerji ve Maden Stratejisi çerçevesinde, bu hizmetlerin ve çalışmaların planlanması ve gerçekleştirilmesi aşamalarında sektör temsilcileriyle birlikte azami ölçüde istişare edilerek sektörün görüşlerinin yansıtılmasına maksimum düzeyde önem vermekteyiz. Bu anlamda, sektörün ve ilgili tüm paydaşların katkı ve destekleri her zaman en önemli itici gücümüz olacaktır. Madencilikte özel sektörün yatırımlarını daha kolay ve hızlı yapabileceği bir ortamı sağlamak, yatırımların önündeki yapısal sorunların giderilmesi, nihayetinde madencilik alanında arz güvenliğinin ve sürdürülebilir büyümenin kritik bir unsuru olarak değerlendirilmektedir. İlgili yasal düzenlemelerden sonra uç ürün üretmek üzere entegre maden işletmeciliği için yeni bir model geliştirilerek ülkemizin ihtiyaç duyduğu nihai ürünlerin ülkemizde üretilmesi sağlanmış olacaktır. İşte, aynı güneş ve rüzgârda oluşturduğumuz yeni model gibi bu yıl sonundan itibaren madencilikte de ful entegre ham madde, yarı mamul ve son ürüne dönüştürecek bir ekosistemin oluşturulmasıyla cari açığın düşürülmesinin, ihracatın genişletilmesinin, istihdamın artırılmasının ve en önemlisi, yerli kaynaklarımızın en üst düzeyde kullanılmasının önünü açacak bu modeli de inşallah hayata geçireceğiz.

Komisyonara arz ettiğim üzere, Bakanlığımız iki önemli sektör olan enerji ve tabii kaynaklar alanlarını düzenlemekte ve yönetmektedir. Bu açıdan bakıldığında, geniş bir yelpazeye sahip olan faaliyetlerimize devam ediyoruz. Bütün bu çalışmaları yürütürken Bakanlık olarak mümkün olduğunca kamu kaynağını verimli ve ekonomik kullanmayı hedefliyoruz. Bu kapsamda, Bakanlığımız Merkez Teşkilatıyla birlikte bağlı ve ilişkili kuruluşları için belirtilen (MTA, BOREN, TAEK dâhil; EPDK hariç) 2018 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı teklifi toplamı 2 milyar 386 milyon 580 bin Türk lirasıdır. Bakanlığımız bütçe teklifinin ülkemiz 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı teklifi içerisindeki payı binde 3,1'dir.

Değerli Başkan ve kıymetli Komisyon üyeleri; tekrar, bu çerçevede, sözlerime son verirken, 2018 yılı bütçemizin sadece Bakanlığımıza değil ülkemize ve milletimize hayırlar getirmesini temenni eder, heyetinizi ve üyelerinizi saygıyla selamlarım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, sunumunu yapmak üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanına söz vereceğim.

Buyurun Sayın Yılmaz, süreniz on dakikadır.

2.- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Mustafa Yılmaz'ın, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri; Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu adına sizleri en derin saygılarımla selamlıyorum.

Kıymetli vakitlerinizi çok almamak için Kurumumuzun bu yıl gerçekleştirdiği faaliyetler ile 2018 yılında yapacağı çalışmalar hakkında sizlere bazı temel bilgileri kısaca arz edeceğim.

2016 yılı Kurumumuz Faaliyet Raporu, 2016 yılı Elektrik Piyasası Gelişim Raporu, 2016 yılı Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporu, 2016 yılı Petrol Piyasası Sektör Raporu, 2016 yılı LPG Piyasası Sektör Raporu 27/7/2017 tarihli yazımızla 40 takım olarak yüce Meclisimize sunulmuştur. Bunlara ilave olarak, bugün ve bundan sonra sizlerin her türlü bilgi talepleriniz bizler tarafından memnuniyetle karşılanacaktır.

Konuşmamın başında, siz değerli milletvekillerimiz tarafından ifade edilecek değerli görüş ve eleştirilerin çalışmalarımıza ışık tutacağı hususunu da bir kez daha belirtmek istiyorum.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu bu yıl 16'ncı kuruluş yıl dönümünü idrak ediyor. Kurduğumuz günden bugüne enerji piyasalarının serbestleştirilmesi, rekabete açılması ve rekabetten sağlanan faydaların tüm kesimlere hakkaniyetle bölüştürülmesi için çalışıyoruz. Bu amaçla, düzenleme ve denetimimize tabi olan sektörlerde piyasaya giriş çıkış izinlerini yani lisansları veriyoruz; tüm paydaşlarımızla iş birliği ve etkileşim içerisinde piyasaların işleyişine ilişkin kuralları belirliyoruz; rekabetin olmadığı veya henüz tekemmül etme aşamasında olan piyasa faaliyetlerine ilişkin tarifeleri onaylıyoruz; piyasaları izliyor, piyasada faaliyet gösterenleri denetleyerek gerektiğinde idari yaptırım uyguluyoruz; tüketicilerimizin en yüksek standarttan enerji ve hizmet satın alması için çalışıyoruz.

Bugün elektrik piyasasında 2.215; doğal gaz piyasasında 315; petrol piyasasında 13.347 ve LPG piyasasında 10.857 lisanslı oyuncu faaliyet gösteriyor.

Enerji piyasalarının işleyişine ilişkin kurallarımızı, piyasa izleme faaliyetlerinden elde ettiğimiz sonuçlar ve dünyadaki gelişmeler ışığında sürekli olarak gözden geçiriyoruz. Gayemiz: İyi işleyen enerji piyasalarına sahip olmak ve ülkemizin bir bölgesel ticaret merkezi olma hedefine katkı sağlamak. Bu bağlamda, nihai olarak Organize Toptan Doğal Gaz Satış Piyasası Yönetmeliği ve uygulama esaslarını yayımladığımızı memnuniyetle ifade etmek isterim. 1 Nisan 2018 tarihinde uygulamanın başlamasıyla, ülkemizin bölgesel doğal gaz ticaret merkezi hedefine bir adım daha yaklaşmış olacağız.

Elektrik tarifelerinde, geçtiğimiz yıldan bugüne, tüketicilere yansıyan bir değişiklik yapılmamıştır. Uygulamakta olduğumuz tarife yöntemiyle çapraz sübvansiyonlar mümkün olduğunca azaltılmıştır. Sorunlu bölgelerimizde kayıp ve kaçak elektrik enerjisi oranlarında iyileştirmeler sağlanmışsa da henüz tüm dağıtım bölgelerinin birbirleriyle kıyaslanabilir kayıp kaçak oranına sahip olması hedefine ulaşamamıştır. Bu noktada, kayıp kaçak sorununun çok boyutlu bir sorun olduğunu ve salt tarife araçlarıyla çözülemeyeceğini de belirtmek istiyorum.

Elektrik sektöründe arz güvenliği ve sistemin geleceği açısından en çok önem verilen konu üretim yatırımlarının gerçekleştirilmesidir. 2017 yılının ilk dokuz ayında yaklaşık 3.500 megavat gücünde yeni kapasite işletmeye alınmıştır. Böylelikle, Kurumumuzun faaliyete başladığı 2001 yılı sonunda 28 bin megavat düzeyinde olan kurulu gücümüz eylül ayı sonu itibarıyla 81.600 megavatı aşmıştır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının toplam kurulu güç içerisindeki payı yaklaşık yüzde 44,6'dır.

2003 yılından itibaren gerçekleştirdiğimiz ihaleler sayesinde bugün itibarıyla 78 ilimiz ve 364 ilçemize doğal gaz ulaştırılmıştır. Artvin, Ağrı, Tunceli, Hakkâri ve Şırnak ihalelerini bu sene içerisinde Türk lirası cinsinden tamamladık. 2018 yılı itibarıyla 81 il merkezimizin tamamında konutlarda doğal gaz kullanılmaya başlanmış olacaktır.

Akaryakıt piyasalarımız geliyor, büyüyor. Son on yıllık süre zarfında akaryakıt tüketimi yüzde 50 artarak 26,7 milyon tona; depolama kapasitesi de gene yüzde 50 artışla 12 milyon metreküpün üzerine çıkmıştır. Akaryakıt Kalite İzleme Sistemi (AKİS) oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalarda, ülkemizde piyasaya arz edilen akaryakıtın yüzde 99,35 oranında teknik düzenlemelere uygun olduğu görülmüştür. Bu başarı oranıyla ülkemiz Avrupa'da en fazla akaryakıt tüketilen 6 büyük ülke arasında akaryakıt kalitesi açısından ise ilk sırada yer almıştır.

Çevre dostu kabul edilen LPG'nin ülkemizde yaygınlaşması için Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu olarak önemli adımlar attık. Bugün Türkiye, dünyanın en büyük 14'üncü LPG pazarı. Otogaz kullanımı açısından ise dünyada Güney Kore'den sonra 2'nci sıradayız. Türkiye, otogaz kullanan araç sayısı ve istasyon sayısı bakımından ise dünya lideri konumunda.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; 2018 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı'nda Kurumumuzca elektrik piyasasından 48 milyon TL, doğal gaz piyasasından 46 milyon TL, petrol piyasasından 98 milyon TL ve LPG piyasasından 21 milyon TL olmak üzere toplam 213 milyon TL gelir elde edilmesi öngörülmüştür. Buna ek olarak, iletim ek ücreti karşılığında 32 milyon 500 bin TL ve “diğer gelirler” adı altında 5 milyon 420 bin TL gelir elde edileceği tahmin edilmiştir. Bu çerçevede, 2017 yılı bütçe toplamı 247 milyon 45 bin TL'dir. Bu tutarın 119 milyon 55 bin TL'sini mal ve hizmet alım giderleri, 72 milyon 315 bin TL'sini personel giderleri ve Sosyal Güvenlik Kurumu prim giderleri, 50 milyon TL'sini sermaye gideri ve 5 milyon 675 bin TL'sini de cari transfer giderleri oluşturmaktadır.

Mal ve hizmet alım gideri olarak tahmin edilen 119 milyon 55 bin TL'nin 68 milyon 750 bin TL'si petrol ve LPG piyasalarının denetimi ve kontrolü amacıyla İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı), Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile “Ulusal Marker” kapsamında Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumuna aktarılacak olan tutarlar ile laboratuvar analiz ücretleri ve akredite laboratuvar ve denetim çalışmalarında kullanılacak kiralık taşıt ve telefon giderlerinden oluşmaktadır.

Kurumumuz 2019 yılı bütçe büyüklüğü 269 milyon 236 bin TL, 2020 yılı bütçe büyüklüğü ise 281 milyon 412 bin TL olarak tahmin edilmektedir.

2018 yılı bütçemizin ülkemize hayırlı olması dilekleriyle yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Başkana teşekkür ediyoruz.

Değerli hazırun, bütçe ve kesin hesaplar üzerindeki sunumlar tamamlanmıştır.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleri

- a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
- c) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü
- ç) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
- d) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

BAŞKAN - Şimdi müzakerelere geçiyoruz.

İlk söz Sayın Temizel'in.

Buyurun Sayın Temizel.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri; bir yatırımcı Bakanlığın daha 2018 yılı bütçesini görüşmeye başlıyoruz. Ben her yatırımcı bakanlık bütçesi görüşülmeye başlanırken bir konuya dikkatinizi çekmeye çalışırım. Yine dikkatinizi çekmeye çalışacağım. Bizim büyük ulusal yatırımlarımız yatırımcı bakanlıkların bütçeleri görüşülürken maalesef burada değerlendirilmiyor, bunları değerlendiremiyoruz. Zaten Sayın Bakanın sunumunun son cümlesinde söylediği, verdiği rakamlar bunu çok somut olarak gösteriyor. Enerji Bakanlığının yani Türkiye'nin en büyük yatırımcı bakanlıklarından saydığımız Enerji Bakanlığının 761 milyar liralık genel 2018 bütçe tasarısı içerisindeki payı sadece binde 31,

binde 31. Binde 31'lik bir bütçeyle böyle kapsamlı bir sunum yapmak aslında bütçe mantığına ve bütçe görüşmelerine aykırı. Toplam bütçenin binde 31'ini harcayacaksınız ama Türkiye yatırımlarının çok ciddi bir alanında söz sahibi olacaksınız veya bütçe tartışmalarında bunu tartışacağız.

Şimdi, değerli arkadaşlar, yatırım programımızda da bu çok somut olarak gözüküyor zaten. 2017 Yılı Yatırım Programı'na baktığınız zaman Enerji Bakanlığının toplam yatırımını orada 5 milyar lira olarak gördük. Bunun sadece 1,8 milyarlık kısmı merkezî yönetim bütçesinin içerisinde ve bunun da 1,6'sı DSI'ye ait, geri kalan 3,1 milyar lira da KİT'lerin enerji sektörü yatırımları. Geri kalan? Geri kalanı burada göremiyorsunuz. İşte, buraya dikkat çekmeye çalışıyorum. Şu anda ilk yatırım harcamalarının bütçeden yapılmaması, ödeneklerinin buradan verilmemesi, başka yerlerden kaynak sağlanarak bu yatırımlara girilmesi nedeniyle burada görüşmediğimiz bu yatırımların bir kısmı daha sonradan bize yükümlülük olarak dönüyor. O nedenle de bu yatırımların bu yöntemlerle mi yani kamu-özel iş birliği kapsamında geliştirilmiş olan finansman yöntemleriyle mi, yoksa başka yöntemlerle mi yapılması gerektiği konusunu hem verimlilik hem de yurttaşın sırtına oluşturacağı yük açısından değerlendirmemiz gerekiyor. "Bu, bizim görevimiz." diyoruz ısrarla.

Yap-işlet-devret modelleri, daha doğrusu kamu-özel iş birliğinin alt kademelendirilmeleri yeni bir olay falan değil, ta kapitülasyonlar döneminde. Düşünün, bizdeki ilk yap-işlet-devret modeli... Yap-işlet-devret modeli nedir bilir misiniz? İlk yaptığımız şey. Karaköy-Pera arasında çalışan o tünel. Dünyanın en kısa tüneli. O zamanlar dünyada inanılmaz bir demir bolluğu var, herkes Eyfel Kuleleri'ni yapıyor, gidiyor Amerika'da Hürriyet Heykelleri'ni yapıyor; demirler, bakırlar, madenler müthiş şekilde bol. Dolayısıyla "Nereye, ne yapalım?" diye uğraşıyorlar. Bunu yaparken de elbette ki gelir de sağlamaya çalışıyorlar. Geliyorlar diyorlar ki "Size Karaköy ile Pera arasında bir tünel yapalım." bir Fransız mühendis söylüyor bunu. Sonuç olarak -onun rakamını çıkarmıştım- 1871 yılında kırk iki yıllık bir imtiyaz hakkı bu firmaya veriliyor, kırk iki yıllık bir imtiyaz hakkı sadece 625 bin Fransız frangıyla. Böylece Osmanlı'yla beraber biz de ilk yap-işlet-devret modelini tanımış oluyoruz. Daha sonradan İngilizlerle ortak kurulan bir firma büyük bir hızla geliyor, 1872'de başladığı projeyi 1874'te tamamıyor, iki yıl içerisinde, büyük bir hızla ve gerçekten de çok başarılı bir şekilde işletiyor, para kazanıyor. Atası bu, bizim ilk tanıdığımız proje bu. Şimdi, bu projeler bu şekilde devletin yapamadığı veya yapmayacağı bazı yatırımları eğer bir bağımlılık oluşturmadan bu tür firmalara falan vererek yaptırıyorsa pek fazla bir zararı olmuyor, hatta yararı da oluyor, yapmayacağınız bir projeyi hazır yapmış oluyor insanlar, siz de ondan yararlanıyorsunuz, güzel, buraya kadar bir sorun yok. Ancak belirli bir süre sonra bu imtiyaz süreklilik kazanma eğilimi gösteriyor yani "Kırk iki yıl dolduğu zaman ben bunu devreder miyim devretmez miyim?" tartışmaları ister istemez hele Osmanlı'dan bir bağımsız ulusal devlet çıktığı zaman bunu oturup değerlendiriyor. Bu değerlendirmeyi de Plan ve Bütçe Komisyonunun dikkatine sunarım. Sonuç olarak 1938 yılında 175 bin Türk lirası karşılığında bu imtiyaz yeniden devletleştiriliyor. Yap-işlet-devret modeliyle yaptığımız olayın ilk macerası bu.

Şimdi, değerli arkadaşlar, şu andan itibaren biz bütün yatırımlarımızı neredeyse finansmanı farklı olarak oluşturduğumuz için, "yap-işlet-devret modelleri finansmanı" deniyor, IMF bunu özellikle 1980'li yılların ortasından itibaren getirip belirli ülkelere, gelişmekte olan ülkelere dayatmaya başladı. Başlangıçta finansman açısından büyük bir avantajı falan yoktu bu ülkelere. Ancak ne zaman ki 2000'li yılların ortasından sonra, özellikle de 2009 Dünya Krizi'nden sonra Amerika'nın krizden çıkmak için uyguladığı para politikaları sonucunda dünyaya saçılan 8,5 trilyon dolarlık bir kaynağın aynen 1800'lü yılların ortasındaki gibi, demir fazla, demir üretimi fazlası olduğu gibi müthiş bir dolar enjekte edilmesi karşılığında bankaların o paralarla kendilerini kurtarabilmesi için bu modeller yeniden büyük bir hızla canlandırılmaya başlandı. Karşı karşıya kaldığımız olay bu. Parayı bulduğunuz sürece, dünyada bu şekilde bir eğilim olduğu sürece burada pek fazla sorunla karşılaşmıyorsunuz. Bütçede kaynağınız

yok, tasarruf oranlarımız düşük, kalkınmanızı da dışarıdan bulduğunuz kaynaklarla tüketiminizi teşvik etmek suretiyle sağlıyorsunuz, modelimiz de bu. Bunu kabul ediyoruz. Sayın Bakanın yüzde 5'lerin üzerindeki kalkınma gerçeği böyle gerçekleşiyor.

Her zaman dikkatinizi çekiyoruz değerli arkadaşlar: Bu şekilde istihdam yaratmayan, sürekli cari açık üreten, cari açık biriktiren, dış ticarete sürekli açık veren, hatta dış ticaretteki bu açıkların tutarı -geçen de şey sırasında da söylemişim- son 2003 yılından bu yılın ortasına kadar 720 milyar dolara ulaşmıştı dış ticaret açığımız, biriktirdiğimiz cari açık da 530 milyar dolar olmuştu yani 530 milyar dolar cari açık biriktirmişsiniz, 720 milyar dolar dış ticaret açığı vermişsiniz. Neyle kapatmışsınız? Borç alarak kapatmışsınız. Sonra ne olmuş? İşte, şu andan itibaren bütün sorun yavaş yavaş yurt dışından hissetmeye başladığımız o her zamanki oyun yeniden oynanmaya başlanmış. "Borç alan yönetilmeyi kabul eder." mantığı. Bir ulus devlet olarak, ulusal onurumuz gereği olarak böyle bir olay karşısında duracağız elbette ki, durmamız gerekiyor. Fakat nasıl duracağız, nasıl duracağız, bütün olay bu.

Şimdi, yeniden borç bulamadığınız takdirde bu projeleri devam ettiremiyorsunuz. Yeni yapacağınız bütün yatırımların hepsi yine aynı modelle, dışarıdan finansman bularak yapılacak. Finansmanı bulan projeyi tanımlıyor, getiriyor, diyor ki: "Ben parasını buldum, ben bunu yapayım." Yani bu ne zamandan beri yapılan bir proje olduğu için, ne zamandan beri getirilen bir olay olduğu için ister istemez bunlarla yaşıyorsunuz, karşı karşıya kalıyorsunuz, veriyorsunuz. Peki, bu böyle mi devam etmeli, bu böyle mi devam etmeli? Bütün sorun burada. O nedenle bu bütçede bunun konuşulması gerekiyor, bunun tartışılması gerekiyor. Biz yatırımların finansmanı ile ilgili olarak özellikle de IMF üzerinden emperyalist devletlerin bize 1980'in ortalarından beri dayattığı bu modelle mi gideceğiz hâlâ -ki şu anda Demokles'in kılıcı gibi başımızda bir tehdit sallanmaya başlıyor "Bu borçlanmalar olmazsa ne olur?" diye- yoksa yeniden kendi kaynaklarımıza, kendi olanaklarımıza ya da bulabildiğimiz borcu zaten sınırlı olan bu kaynağa değişik tercihlerimiz arasında çok mantıklı bir şekilde dağıtarak mı yapacağız? Bunları tartışmamız gerekiyor, bunları konuşmamız gerekiyor. Bunlar konuşulmadığı takdirde ciddi anlamda sıkıntıya giriyoruz değerli arkadaşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Temizel, buyurun.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Teşekkür ederim.

Şimdi, altyapı hizmetlerinin bu yöntemlerle yapılması olayı ve özel finansman yöntemleri sadece bizim uyguladığımız yöntemler değil, başka ülkeler de aynı pastanın içerisinde pay almaya çalışıyor. Ama çok net olarak görülüyor ki bu olay çok uzun süre sürdürülmeyecek. Başlangıçta finansman bolluğu nedeniyle çok kolay uygulanan bu sistem, şimdi, artık, yeniden ülkelerin daha önceki kaynaklarını kendi ana ülkelerine çekme çabaları nedeniyle daralmaya başladı, bunu hepimiz görüyoruz zaten; ayrıca, politik silah olarak kullanılmaya başladı, bunu da hepimiz geçmişten biliyoruz. Bu durum karşısında ne yapacaksınız? Bu durumda, bütçenin olası finansal krizlere dayanıklı olması için kamunun gelecek yıllarda garanti, borç üstlenimi gibi birikmiş yükümlülüklerini çok iyi analiz etmemiz gerekecek. Bunların hepsini yeniden oturup bir daha konuşacağız. Çok önemsiyoruz bu olayı ve ancak bundan sonra böyle bir olaya karar vereceğiz. Yani bu finansman yöntemleri eğer koşullar uygunsa kullanılmasın demiyorum ama bunlar belirli bir süre sonra, artık, Türkiye'nin her şeyiyle beraber bağımlı hâle gelmesini, ekonomik olarak bağımlılığını yaratıyor ise bu da ilanihaye serbest bırakılsın demek istemiyorum, bu olmasın, bunların üzerinde konuşulsun.

Şimdi, değerli arkadaşlar, şu rakamları da vererek bu konuda son değerlendirmeye geçmek istiyorum. Bizim sürekli olarak borçlanarak yürüttüğümüz bu ekonomi politikası sonucunda ortaya çıkan göstergelerimiz gerçekten parlak değil. Sürekli söylüyoruz, 2000'li yılların başında hane

halklarının borçlarının millî gelire oranı yüzde 3,4'tü sadece, 2017 yılının ortasında 17,8 oldu, hane halkı sadece bu. Parantez açıyorum, dünyada cari fazla veriyorsanız isterseniz ulusal gelirinizin 5 katı borçlanın, hiçbir sorun yok, cari fazla veriyorsunuz. “Ben buradan para kazanıyorum. Bu borçlarla ben yatırım yapıyorum, üretiyorum, daha fazla cari fazla vereceğim.” diyorsanız bunun bir şeyi yok ama cari açık veriyorsanız, dış ticaret açığı veriyorsanız, sürekli açık veriyorsanız tehlike burada. Ödeyemiyorsunuz yani şu anda önümüzdeki yıl içerisinde ödememiz gereken 200 küsur milyar dolarlık yükümlülüğümüzün 30 küsur milyar doları cari açıktan geliyor. Buna rağmen sürekli olarak borçlanırsanız işte bu, o değerlendirmenin içerisine girmiyor.

Bu borçlanma sadece onunla sınırlı kalmıyor, reel sektörün borcu yüzde 17'den yüzde 27'e çıkmış. Asıl en önemlisi, bankacılık kesiminin -bankacılık kesiminin borcunun içindedir biliyorsunuz diğer iki tanesi- millî gelire oranı yüzde 50,6'dan yüzde 94,8'e çıkmış. Yani finansman açısından çok ciddi anlamda bir borçluluk yüküyle karşı karşıyayız. O nedenle bunları değerlendirmemiz gerekiyor. Yani cari açık biriktirecek, dış ticaret açığı vererek yapılmış olan kalkınma, hele bu iş de yaratamıyorsa isterse kalkınmanın değil yüzde 5,5, yüzde 55 olsun, bir şey ifade etmiyor. O sadece servet ve gelir bölümününü değiştiriyor, hepsi ondan ibaret oluyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu koşullar altında bu projelerin yeniden değerlendirilmesine dikkat çektiikten sonra birkaç konuya çok hızlı değinmek istiyorum.

Sayın Bakan özellikle güneş enerjisine, daha doğrusu fotovoltaikler kanalıyla güneşten üretilen elektrik enerjisine dikkat çekti. Çok önemsiyoruz, çok çok önemsiyoruz, az buz falan değil. Karapınar'daki projeyi büyük bir heyecanla izliyorum bizzat. Ben bundan yaklaşık yirmi-yirmi iki yıl önce bir enerji kongresinde “Fotovoltaik niye bizim sistemimizin içerisinde yok?” dediğim zaman öyle bir saldırıya uğradım ki inanamazsınız, böyle “Türkiye’de niye komünizm yok?” demiş kadar tehlikeli bir şey söylemiş oldum sanki. Ben bunu yaşadım. Şimdi, artık, dünyanın en büyük kapasiteli güneş enerjisiyle elektrik üreten sistemini kuruyoruz, çok güzel. Biz dünyanın en uzun süre güneş enerjisini alabilen veya güneş enerjisinden yararlanabilen ülkesine sahibiz, nitekim Konya Karapınar da o ölçümün içerisinde belirlendi ve yapabildiğimiz kapasite birdenbire ilk aşamada bin megavat. Hiç az bir şey değil. Kurulu kapasitemiz 4 küsur milyar megavat. Şu sürekli olarak tartıştığımız atom santralleri kapsama girdiği zaman kuracağımız kapasite de 9,2 milyar megavat. Şimdi, bu açıdan aldığımız zaman, atom santralleriyle ulaşacağımız bu kapasiteye biz güneş enerjisiyle ulaşabiliyor isek burada oturup düşünmemiz gerekiyor. Özellikle yerli üretimde yüzde 60 ve 70'lere kadar çıkabilme konusundaki teşvikleri, evet, doğru, hayranlıkla izliyoruz veya kabul ediyoruz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, buradaki bütün olay silisyum. Fotovoltaik panellerin içerisindeki silisyumdur güneş ışığını direkt doğru akıma çeviren, silisyum ve silisyum üretimi. Şimdi siz bu silisyumu üretmediğiniz sürece, bu silisyumu dışarıdan aldığımız sürece istediğiniz kadar yedek parçalarını yapın, bir anlam ifade etmiyor. O zaman sorun, silisyum olayıdır. Türkiye'nin kumu, Libya'nın kumu gibi değil, silisyum oranı inanılmaz derecede yüksek, tahminlerin çok ötesinde yüksek olduğu söyleniyor. Bu bilgilerin hepsi bize gelmiyor, dolayısıyla ister istemez bize anlatılanları naklederek gidiyoruz.

Sinop'ta bir zamanlar Şişecam'ın bir fabrikası vardı, hatırlar mısınız? Nerenin silisyumunu kullanıyordu bu Şişecam fabrikası? Sinop'un kumunu kullanıyordu. Sinop'un kumunu kullanarak silisyum üretecek ve fotovoltaik paneller üretecek bir yatırımı Sinop'ta yapmak yerine, orada üretmek yerine -ki oradaki fabrikanın bütün binaları hâlâ bomboş duruyor- biz Sinop gibi bir dünya cennetine atom santrali kuruyoruz. Bu nedenle başlangıçtaki girişti yaptım.

Şunları yeniden bir daha değerlendirmek gerekiyor. Bunu yapar mıyız, yapmaz mıyız, bu kadar teknik ayrıntıya sahip değilim, bilgiye sahip değilim ama ya yapabilme olanağımız var ise ve Türkiye'deki silisyum, bizim bu şekilde kuracağımız enerji üretim tesislerinin tamamına yetebildiği gibi, periferiğe de bu desteği sağlıyorsa, Türkiye'nin enerji yatırımı budur. Bunu kesin olarak yabana atamayız. Bor pilleriyle beraber enerji depolamada sınır ortadan kalkıyorsa, kendi kumumuzdan ürettiğimiz silisyumla fotovoltaik panelleri üretebiliyorsak burada dışa bağımlılıktan bahsedebilir misiniz? Neyimiz var, neyimiz yok, koyalım, bütün yatırımın hepsini gerekirse buraya yapalım.

Geri dönüşebilir enerji kaynakları konusundaki bir yanılığa da dikkat çekerek bitirmek istiyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, yer altı suları nasıl sınırsız değilse yerin altındaki buhar kapasitemiz de sınırsız değildir aynen doğal gaz rezervlerinde olduğu gibi. Bu kaynak kullanıldıktan sonra, 160, 185, 200 derecelerde elde edilen o buhar tribünlerde kullanıldıktan sonra 70 dereceye düşmeden yeniden deşarj ediliyorsa toprağın altına, burada bir sürekli dönüşüm sağlamış oluyorsunuz. Ya bunu dışarıya veriyorsanız deşarj çok maliyetli oluyor diye, yarattığınız çevre felaketi ve özellikle yarattığımız doğa zararı tahminlerin çok çok ötesinde oluyor. Bunu fiilen yaşayan bir bölgeden geliyorum. O buharlar, o küktürt buharları doğaya olduğu gibi veriliyor. İncirliova'da incir kalmadı, vıcık vıcık bir incir kaldı geriye. Deşarj edilmiyor, kontrol edilmiyor. Belirli bir süre sonra toprağın altından bu bitkilerin almış olduğu nem, sıcak nem çünkü yukarıdan sürekli yağmur yağdığı zaman -yağmurlu yerlerin inciri farklı olur, Karadeniz'in inciri ile Ege'nin inciri onun için çok farklıdır birbirinden- incir özelliğini yitirir. Siz dünyada "İncirliova" diye, adı üstünde bir ovayı bu şekilde "Geri dönüşebilir enerji kaynakları kullanıyorsunuz, burada herhangi bir şey olmuyor." diye yok ediyorsunuz.

Sadece onunla sınırlı değil, "Enerji kaynakları yaratıyoruz." derken bizim belki de ithal de ederek sağlayacağımız enerji kaynakları falan vesaireler yerine...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakikanızı rica ediyorum. Lütfen, toparlar mısınız.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Dünyada başka hiç kimsenin üretemeyeceği olanaklara sahip bir mikroklimayı o ürünlerin üretilmesinin altından çekiyorsunuz halı çeker gibi. Geçenlerde de söyledim, bir daha söylüyorum, Malatya kayısının, Erzincan kayısının dünyada eşi yok idi, dünya 1'incisiydik; şimdi, Malatya'ya deniz götürdük, iklim değişti, iklimi değiştirdik, oradan üreteceğimiz enerjiyi başka yerde üretebilirdik ama Malatya kayısını başka hiçbir yerde üretemezsiniz değerli arkadaşlar.

O nedenle Enerji Bakanlığının zaten yatırımlarını başkaları yapıyor, çevre ve çevreye uyumluluk konusundaki yükümlülüğü öbür enerji yatırımlarının da önüne geçer, çok daha fazla önemli olur. Biz, burada -Plan ve Bütçe Komisyonundan geçmedi çok şükür- "Üç ay içerisinde çevre raporu almayan enerji yatırımlarının olumlu rapor aldığını varsayınız." gibi bir maddeyi bile gördük. Madenlerimizle ilgili olarak, bizim madencilik işletmelerimizin çevre düşmanı kuruluşlar olarak gösterilmesinin kesin olarak önüne geçmek zorundayız. Madenleri elbette ki işleteceğiz, o varlıklar sonuç olarak bu ülkeye bir şekilde bahşedilmiş değerler, kaynaklar; kullanılacak, işletilecek, sonuna kadar kullanılacak üstelik de ancak çevreye zarar vermeden kullanılacak, uyumlu olarak kullanılacak. Çevreye zarar verilmeden nasıl maden işletileceği konusunda 6 tane ülke dolaştım ve yapılabileceğini ben gördüm, siz çok daha iyisini gördünüz büyük bir ihtimalle, daha da fazlasını gördünüz. Umuyorum, Enerji Bakanlığı uygulamalarında bunlara da özen gösterirseniz.

Bütçeniz hayırlı olsun diyor, teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, iyi haftalar.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, Enerji Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz ve Enerji Bakanlığında da kadının adı yok, öncelikle onu söyleyeyim. Sayın Bakan, tek bir kadın bürokrat arkadaşınızı dahi buraya getirmemişsiniz. Öncelikle o konuda sizi eleştirelim. Arkaya dönüp bir baktığınızda...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Burada bayan arkadaşlar var.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Arkanızda yok yani hiç, tek bir...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Arkama mı alayım?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bilmiyorum yani yakın, üst düzeyde herhâlde...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Siz, şuraya oturursanız Garo Bey daha mutlu olacak.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Evet, evet, lütfen, iyi olur. Tabii, kadının adı olsun bu anlamda, bunun görünür olması da önemli Sayın Bakan, solunuzda, sağınızda hatta sizin koltuğunuzda umalım ki kadın bakanlar daha çok otursunlar.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – İnşallah.

BAŞKAN – Hemen yine, koltuğa göz diktiniz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Olsun, 2 bakan yeterli değil, Kabinenin en az yarısının kadın olması gerekir, bürokrasinin de tabii öyle.

Sayın Bakan, sunumunuzu dikkatle dinledim. Sunumunuzda olanlarla ilgili önce bir şeyler söyleyeceğim ama daha çok olmayanlarla ilgili konuşacağım. Öncelikle, olanlar; tabii ki enerji üretimiyle ilgili daha çok konuştunuz, tüketimi ve verimli tüketimiyle ilgili çok fazla şey söylemediniz ve doğayla uyumu, ekolojiyle uyumu konusunda çok fazla şey söylemediniz, onları eleştireceğim.

Öncelikle üretiminde hangi araçlarla üretiyoruz; doğayla, ekolojiyle barışık olup olmadığı esas olarak bizi temel olarak ilgilendiriyor, bence 80 milyon insanı hatta bütün dünyayı bu konu ilgilendiriyor. Çünkü enerji üretirken yalnızca ülkemizi değil, bütün bölgemizi, her yeri, insanlığı, doğayı etkiliyoruz. Ve bu konudaki tabii ki dışa bağımlılık önemli, buna vurgu yaptınız. Bakın, “Yüzde 28 kömür.” dediniz, yüzde 28 doğal gaz, yüzde 31 petrol, toplamı yüzde 87 fosil yakıtlara bağımlı bir enerji durumumuz var; bunlar korkunç rakamlar. Gerçekten az gelişmiş ülkelerde büyük oranda bu gözüktüyor. Gelişmiş ülkeler artık trendi on yıl önceden çok daha...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Bu dünya rakamı yalnız. O oranlar dünyadaki birincil enerji yakıtlarının oranı.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Evet, evet, bizde yüzde 82 şu anda.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Birincil enerji yakıtları.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Evet, bizde de yüzde 82 Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yok, bizde elektrik enerjisi üretiminde yenilenebilir kaynaklar yüzde 45 civarı.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, toplamda, toplam enerji tüketimimiz içinde yüzde 82’de fosil yakıtlar.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Dünyanın biraz daha aşağısında, evet.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Evet, biraz altındayız yalnızca.

Yani gelişmiş ülkelerin çok daha önce bir atak yapıp bu anlamda yenilenebilir enerjiye geçme yönündeki iradesinde biz geç kaldık. Geç kalmamızın sebebi, bu anlamda rantabl bulunmamasıydı ve aynı zamanda maliyet baskısıydı, maliyet konusunda yeterli olmamasıydı ama Sayın Bakan, artık geç kalmamızın belki de bir avantaja dönüşebileceği bir noktadayız. En son, güneş enerjisi ihalesinde gördüğümüz gibi, maliyetler artık düştü, ciddi anlamda düştü, hatta kömürün ve nükleerin altına gelmiş durumda bu maliyetler ve bu yönde çok hızlı adım atabileceğimiz bir döneme girmiş durumdayız ama bu yönde çok hızlı adımlar atılabileceği yönünde yeterli işaretler vermediniz son bir yıldır, özellikle kömürü çok fazla dillendiriyorsunuz. Yani açıklamalarınıza baktığımızda 10 kere “kömür” diyorsanız, 3 kere, 2 kere “yenilenebilir enerji” diyorsunuz. Ya, bu anlamda kömürden çok, artık dünyanın terk ettiği kömür ve nükleerden çok sizden rüzgâr ve güneşi duymak istiyoruz ama bunu duyarken de tabii ki hassasiyetlerimiz var; kuşların göç yolları olmayan rüzgâr enerjisi veya verimli tarım arazilerinde olmayan güneş enerjisi santrallerinin olmasını ve bunları daha fazla duymak istiyoruz sizden, bu hassasiyetleri.

Sayın Bakan, mesela Almanya’nın 2050 hedefi var, biliyorsunuz, yüzde 80 yenilenebilir enerji. Mesela sizden böyle bir şey duymayı hayal ederdik, böyle bir şey duymadık yani sunumunuzda yoktu, bilmiyorum geniş sunumunuzda var mı böyle bir hedef, hedefler anlamında duymadık. Yani bu hedefler ekolojiyle, doğayla uyumlu, sürdürülebilir... Hani son dönemde bakıyorsunuz, şehirlerimiz betona ve asfalta gömülmüş durumda ve bu anlamda evet, enerji tüketimi sürekli artıyor çünkü beton ve asfalta gömülmüş şehirler daha fazla klimayı zorluyor. Sürekli bir enerji, fosil yakıt yakımı, bu bir kısır döngü, bu anlamda sürdürülebilir, yani doğa anlamında, ekoloji anlamında sürdürülebilir enerji politikası konusunda sizden bir şeyler duymayı hayal ederdik.

Enerjinin tüketiminde ise Sayın Bakan, şunları duymadık mesela: Enerji tüketiminde ne durumdayız, nasıl tüketiyoruz? Mesela size hemen bir örnek vereyim. İlk gençliğimde, ilk kez Avrupa’ya çıktığımda, Hollanda’ya gittiğimde...

Sayın Başkan, bir uğultu var salonda ama, bir yardımcı olursanız...

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, “Uğultu var.” diyor, sizden...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yok, yok, arkalarda uğultu var efendim, Bekaroğlu değil.

BAŞKAN – Öyle mi? Ben onu duydum.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Bekaroğlu değil, ben ona bir şey söylüyordum, yanlış bir algı oldu herhâlde.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Günah keçisi yaptın bizi Sayın Başkan.

GARO PAYLAN (İstanbul) – İlk Hollanda’ya gittiğimde, bizi bir evde ağırladılar, evde sürekli hepimiz üşüyoruz, donuyoruz hatta çünkü evin ısısı 18 dereceye ayarlanmış, hepimiz donuyoruz o evde ama öyle bir alışkanlık var; Avrupa’da evlere gittiğinizde, iş yerlerine gittiğinizde ısısı belli bir derecededir. Bakın, şu Mecliste dahi -ben sürekli Başkanı uyarıyorum- odalarımız öyle, aşırı ısıtılır, yazın da aşırı soğutulur mesela, böyle bir alışkanlığımız var ne hikmetse. Oysa bunun tersine alışkanlıklar enerji tüketiminde yüzde 50’ye varan tasarruflar getirebilir. Ya, evlerde insanlar fanıyla

gezerler bilirsiniz, kışın en soğuk günlerinde. Niye? 27 dereceye ayarlanmıştı o kombiler, yazın da minimum dereceye ayarlanan klimalarla karşı karşıya kalırız. Ama Sayın Bakan, bakın, bununla ilgili bir kamu spotu hiç görmedik Enerji Bakanlığımızdan, bilmiyorum ben mi denk gelmedim. Acil eğitime ihtiyaç var ve alışkanlıklarımızı değiştirmeye ihtiyacımız var. Yani 20 derecede, 19 derecede evler, yazın da aşırı soğutulmayan veya her odada klima olmayan veya evleri inşa ederken klimaya ihtiyaç olmayacak evler yani o ısı güvenliğiyle, ısı tasarrufuyla... Bu konuda herhangi bir şey sizden duymadık, çok önemli olduğunu düşünüyorum. Her ekranlara çıktığımızda bunu dillendirmelisiniz ve bununla ilgili alışkanlıklarımızı değiştirmeliyiz.

Veya ulaşımda Sayın Bakan, neye biniyoruz ya? Avrupa’da görüyoruz insanlar bisiklete binip işine gidiyorlar, yürüyorlar veya, evlerini işlerine yakın yerlere kuruyorlar ama bizde ne alışkanlığı vardır? Herkes binek arabaya binecek, o trafiklerde saatlerce işte, fosil yakıtları yakarak, havamızı kirleterek iş yerine ulaşacak alışkanlığı var. Maalesef bu alışkanlığı kıramıyoruz özellikle orta ve üst gelirde.

Veya taşımada, kamyon alışkanlığı yani trenle ulaştırmak imkânı varken kamyon alışkanlığına 1950’lerden beri gömülmüş bir durumumuz var.

Ya, evlerde çarşafı ütületiyor musunuz mesela Sayın Bakan siz, merak ediyorum; bütün arkadaşlara soruyorum. Ya, çok önemli, bir Enerji Bakanı olarak diyebilirsiniz ki: “Evde, bizde çarşaf ütülenmiyor arkadaş.” Ben ütületmiyorum mesela ama bizde 100 evden 90’ında çarşaf ütülenir evlerde, ne gerek var hâlbuki, ütülenmeyen çarşaf var, gerek de zaten yok yani. Bu anlamda, alışkanlıkları yönlendirmemiz gereken bir durum var. Fazla yatak odasına girdim galiba, çıkalım hemen; tamam.

Avrupa’nın en kirli 10 şehrinin yani havası en kirli 10 şehrinin 8’i bizde Sayın Bakan. Bakın, şimdi Pursaklar’a gidelim, geçen arkadaşlara örnek verdim, ben gene gittim Pursaklar’a. Ya, Pursaklar’da hep kömür yakılıyor Sayın Bakan, bazı yerlere doğal gaz ulaşmasına rağmen kömür yakılıyor. Ve bu kömür kirli kömür. Çünkü, o insanların doğal gaz yakmaya cesaretleri yok. Bin lira geliri olan bir evin 300 lira, 400 lira doğal gaz fatura ödeme olasılığı yoktur Sayın Bakan.

Bu anlamda, sosyal politikalar konusunda da sizden bir şey duymadık; iki yıl önceki eleştirimde de bunu söylemiştim. İnsanların enerjiye ihtiyacı var ısınmak için, aydınlatma için, buzdolabını çalıştırması için. Ama, eğer ki gelirinin o enerji ihtiyacı yüzde 40’ına varıyorsa o insan o enerjiyi o şekilde kullanamaz yani temiz enerji noktasında kullanamaz. Bu anlamda, size bir önerim olmuştu, bakın, bazı ülkelerde bu uygulamalar var. Mesela, elektrik konusunda belli bir kilovatsaate kadar özellikle dar gelirli bir imkân sunulursa ısınması için, buzdolabını çalıştırması için ve aydınlanması için; kış aylarında başka bir kilovat, yaz ayında başka bir kilovat. Kömür yakmayabilir insanlarımız, oysa sosyal politikalar çerçevesinde kömür dağıtıyorsunuz. Milyonlarca büyükşehirdeki ev kömür yakıyor, bu, şehirlerin havasını kirletiyor, hep beraber zehirleniyoruz, sonunda da Sağlık Bakanlığı bütçesinden belki milyarlarca lira hastalanan insanlara para harcıyoruz. Bu yönde bir sosyal politikanız yok. Oysa, ihtiyacımız olan şey -parti programımızda da var, HDP’nin parti programında- asgari enerji güvenliğini sağlamak, belki bunu ücretsiz sağlamak belli kesimlere, en dar gelirli yüzde 20’ye, yüzde 10’a, yüzde 15’e, belirlenebilir, ücretsiz sağlamak ve sonrasında artan oranlı bir enerji rakamı belirleyip... Bu anlamda farklılaşan servet ve gelir adaletsizliğini gidermek için bir araç olarak da kullanılabilir bu. Yani, sosyal politikalara madem kaynak ayrılacak, Enerji Bakanlığının da böyle bir vizyonu olmalı, olabilmeli.

Sayın Bakan, petrol fiyatları 120 dolardan 27 dolara düştü geçen sene. Ve genelde hükümetler düşerken çok fazla bunun lafını etmezler ve gerçekten bu anlamda fiyatları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakikanızı rica ediyorum.

Buyurun Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (İstanbul) - ...bizler hissetmedik. Ama, 27'den 60'a çıktığında bir yanda siz ve diğer bakanlar "Ya, 60 dolara çıktı arkadaş, zam yapmak zorundayız." dediniz, diyebildiniz. Ve son bir ayda özellikle 3 kez sanıyorum, mazota, benzine zam geldi.

Sayın Bakan, geçen sene BOTAŞ kâr rekoru kırdı, ilk başta ismi de gizlendi, sonra araştırdık ki BOTAŞ'mış kâr rekoru kıran. Oysa, doğal gaz biliyorsunuz, ciddi bir maliyet kalemi özellikle dar gelirlielerde. Ve bu anlamda, sosyal devlet anlayışı çerçevesinde fiyatı düşürülmesi gereken bir ürünken siz o düşüşü BOTAŞ adına bir fırsata çevirip "Ya, BOTAŞ yıllardır zarar ediyordu, bu yılda kâr etsin arkadaş." deyip geçmiş yılların zararlarını mahsup etmek anlamında bu fiyatı düşürmediniz ve maalesef ucuz doğal gaza insanlarımız erişemediler. Ve bu yıl da bilmiyorum, hani petrol yükseldi diye, doğal gaz fiyatı yükseldi diye zam yapacak mısınız?

Aynı zamanda, Rusya'yla olan ilişkilerimizde, Rusya'dan hâlâ bakın, beş yıldır Sayın Cumhurbaşkanı dillendiriyor, bir indirim beklentimiz var, hâlâ bununla ilgili bir açıklama gelmedi. İran'la yürüyen bir tahkim meselesi vardı, nihayetlendiğini biliyorum ama o nihayetlenince bir fiyat indirimi olabileceğini iki yıl önce dillendirmiştiniz, tahkim sonucuna göre bir fiyat indirimi olabileceğini de dillendirmiştiniz. Ama, daha o fiyat indirimini biz görmedik.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Siz hangi ülkede yaşıyorsunuz bilmiyorum, geçen seneki indirim neydi?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Son derece sınırlı bir indirimdi. Yani, fiyat düşüşüne göre, 120 dolardan 27 dolara düşen petrol fiyatı ve doğal gaz fiyatlarına baktığımızda orantısal olarak o kadar düşük bir indirimle karşı karşıya kaldık ki tahkime bağlantılı indirim yaptığımızı en azından söylemediniz o anlamda.

Sayın Bakan, diğer sosyal politikalar boyutuyla da Plan ve Bütçe Komisyonu iki yılda 4 kez tarımsal elektrikle ilgili yapılandırma yaptı ve hâlâ bu yara devam ediyor. Ve her seferinde, çiftçilerimiz şöyle bakıyorlar: Nasıl olsa bir daha bir yapılanma gelecek. Oysa, bu da bir sosyal devlet anlayışının bir parçasıdır. Ve tarımsal politikalarla ilgili biliyorsunuz, devletin yüzde 1 bir destekleme zorunluluğu var gayrisafı yurt içi hasılaya göre ve bu yönde çiftçimize borçluyuz. Sosyal devlet anlayışı bakımından, Bakanlığınızın çiftçilere özellikle küçük çiftçilere belli bir kilovatsaate kadar ücretsiz elektrik verebilmesi gerekir; bu da sosyal devlet anlayışı anlamında bir önerimizdir.

Sayın Bakan, Rusya'yla bağımlılıktan bahsettim, geçen yıl da bunu Meclis konuşmamda dillendirmiştim. Türk Akımı hatırıyla beraber doğal gazdaki bağımlılığımız sanıyorum yüzde 60 ve üzerine çıkmış olacak eğer ki devreye geçerse ve çok büyük bir bağımlılık noktasında kalacağız yani Mavi Akım'la beraber Türk Akımı olduğunda. Siz yüzde 50 üzerinde diyeceksiniz sanıyorum, biraz şey yaptınız, yüzde 50 ve üzerinde, diyelim peki, bir bağımlılığa sahip olacağız; bu, çok büyük bir bağımlılıktır. Ve Rusya'yla bugünlerde iyiyiz ama iki yıl önce çok kötü duruma geldik siyasi anlamda. Ve tarih olarak da baktığımızda hep iniş çıkış olmuştur Rusya'yla ilişkilerimizde. Yani, on yıl iyiyizdir, yirmi yıl kötüyüzdür; hep böyle olmuştur tarih olarak baktığımızda, bu bir gerçekliktir. Çünkü yani Putin'le olan ilişkilerde kişisel meseleler devreye geçebiliyor. Rusya da sonuç olarak bir Putin ülkesi, o günkü ruh hâline göre değişebilecek siyasi ilişkiler söz konusu olabiliyor. Ve Ukrayna'nın durumu belli, bu kadar enerjide bağımlı olan, siyasi olarak bağımlı olan Ukrayna'nın son durumuna baktığımızda... Hani "Batı'dan uzaklaşalım da Rusya'ya doğru yönelim." hikâyesinde ciddi risklerle karşı karşıya tekrar kalabiliriz, bu bahar dönemi geçip tekrar bir güze dönebilir. O anlamda, bu kadar bağımlı olmayı

gerçekten doğru buluyor musunuz orta vadeli olarak yani bugün iyiyiz, yarın kötü olabilir anlamında? Ve nükleer santral boyutuyla da hani ilişkiler kötüye döndüğünde, tekrar bu anlamda nükleer santral durdu. Nükleer santral karşıtı tez yazmış bir Bakan olarak soruyum size, gerçekten 2010'da belki bunu tartışabilirdiniz, 2005'te hani rüzgâr ve güneş enerjisi bu kadar maliyetliken ama bugün gerçekten nükleer santrale ihtiyacımız var mı enerji üretiminde? Siz tabii, yanında başka şeyler söylüyorsunuz, işte "Nükleer teknolojiye sahip olmamız lazım, nükleer anlamda gelişmemiz lazım." Ya, bunların ardında ben gerçekten... Atom Enerjisi Kurumumuz var nükleer anlamda çalışmalar yapıyor. Ama, nükleer santral olduğunda niye bizim nükleer teknolojiye ulaşmamız daha kolay olacak ki? Bununla ilgili Rusya da tek ülke değil, dünyada pek çok nükleer teknolojisi olan ülke var. Acaba aklımızda başka bir şey mi var? Bir gün bir nükleer silaha ulaşmak gibi hayal mi var, hedef mi var? Yani mesela, İran bu konularda çok ciddi çabalar dahilinde ve buna karşı da dünyanın aldığı pozisyonlar var. Biz, nükleer karşıtı, nükleer enerji karşıtı ve nükleer silah karşıtı bir siyasi parti olarak bu yoldan behemehâl dönmenizi gerektiğini düşünüyoruz. Ve nükleer santrale de ihtiyacımız yok ve nükleer anlamda başka teknolojiler gerekiyorsa bunu zaten Atom Enerjisi Kurumumuz, sağlık alanında Sağlık Bakanlığımız çalışıyor.

Sayın Bakan, HES'ler Sayın Zekeriya Bey de, Sayın Bakanımız da bahsetti, ben de bir Malatyalı olarak söyleyeyim yani kayısını mahvetti, iklimleri değiştirdi. Benim çocukluğumda Malatya'da 1,5 metre kar vardı, şimdi 5 santim kar tutmuyor. Niye? Çünkü her yer HES'lerle dolduruldu ve maalesef nemli bir iklime dönüştü Malatya, Elâzığ ve doğu, diğer şehirlere baktığımızda iklim, ekoloji değişti. Ve Ilısu Barajı'nı maalesef yaşattınız bizlere ve Ilısu'da dinamitlenen Hasankeyf'i yaşattınız maalesef 2017 Türkiye'si'nde. Bütün bunlardan behemehâl dönüp bir an önce -bir an önce ama- daha fazla HES'e ihtiyacımız yok. Malatya'ya da kayısı için ve inciri için de, bütün doğal kaynakları için de ekolojik boyutuyla bakmanız gerekiyor.

Sayın Bakan, her yerde seller söz konusu bakın. Karadeniz'de HES'ler oldu ve bu seller konusunda baktığımızda her gün daha fazla sel ve doğal felaket yaşıyoruz. Bütün bunları bu ekoloji anlamında attığımız yanlış adımların sonuçları olarak değerlendirmemiz gerekiyor diye düşünüyoruz.

Sayın Bakan, gelişmiş ülkeler kömürü terk ediyor, büyük oranda terk ediyorlar. Ve geçen torbada buraya "Üç ayda sonuç alınamayan ÇED'ler olumlu sayılır." diye bir madde gönderdi Enerji Bakanlığı buraya. Ve bakın, işçi cinayetlerinde, madenlerde dünyada biz 3'üncüyüz, Avrupa'da da 1'inciyiz. Oysa, sunumunuzda buna karşı tek kelime duymadık, iş ve işçi güvenliği anlamında tek kelime duymadık. Oysa, birinci gündemimiz olması gereken bir adımdır. Kömür üretimi dediğinizde, üretimden önce işçi güvenliğini sizlerden duymak isterdik.

Ülkemizde, evet, kömür üretimi var. Kirli kömürümüz var büyük oranda ve bunlar şehirlerde yakıt olarak kullanılıyor ve termik santrallerde kullanılıyor. İthal kömür de alıyoruz, ithal kömür alıp termik santralde yakıyoruz. Bütün bunlar terk etmemiz gereken politikalarımız Sayın Bakan. İvedilikle termik santralleri azaltıp, yenilerini eklemeyip RES ve HES'lere yönelmemiz gereken yılları yaşıyoruz.

Sayın Bakan, bir de kamu madenciliğinde, kamu madenciliğini tamamen terk etmek üzerine politikalarınız var. Oysa dünyada kamu madenciliğiyle verimli üretim yapan ülkeler var, işçi güvenliğiyle, işçi kazası olmadan bunu yapanlar var. Bunu sizden duymak isteriz. Zonguldak'la ilgili bir madde gönderdiniz torba yasada tekrar. İşte "Zonguldak'ta biz bunları ihaleye vereceğiz, uzun dönemli ihaleler vereceğiz ve yatırımlar olacak." Bakın, Zonguldak itiraz ediyor. Zonguldak'la ilgili merkezden ferman yazıyor. Sayın Çoturoğlu burada yok ama niye kamu madenciliğine tekrar dönmüyoruz Sayın Bakan. Türkiye kamu madenciliği yapamaz mı? Bal gibi de yapar. 1990'ların hatalarını... Evet, çok fazla işçi alındı, verimsiz üretim yapıldı, kimi insanlar madene dahi inmeden maaş aldılar, bunlar

oldu, yaşadık ama bu, kamu madenciliğinin yanlış olduğu anlamına gelmiyor. Kamuda verimli bir şekilde, aynı zamanda iş, işçi güvenliği noktasında duyarlı ve işçi cinayeti olmayan bir ülke olabilir. Ama özel sektöre terk ettiğiniz anda, emin olun, işçi cinayetlerinin, o hırsla, özel sektörün kâr hırslıyla devam edeceği ülkeyi yaşarız. Daha Soma'yı yeni yaşamışken, bunun acısını yaşamışken ve sürekli işçi cinayetleri yaşarken bu yoldan dönmeniz ve kamu madenciliği yönünde bir vizyon ortaya koymanızı hassaten sizlere öneriyorum.

Sayın Bakan, son olarak, elektrikli arabalar meselesi yani yerli araba konusunda elektrikli araba öne konuldu. İçten yanmalıdan vazgeçildi, bu konuda mesuduz. Ama elektrikli araba konusunda, şimdiden bunun nasıl Türkiye'ye yayılacağı ve elektrikli arabalar konusunda, otobüs konusunda, kamyon konusunda bir vizyon ortaya koymanız gerekliliği var. Fosil yakıtlarda, büyük oranda arabalarda ve kamyonlarda bu mazotu yakıyoruz ve Sayın Bakan, iklim değişikliği konusunda, performans endeksinde 56 ülke içinde 47'nci sıradayız, çok kötü ülkeler arasındayız. Bir an önce elektrikli arabalar konusunda bir vizyon ortaya koyup, bunun Türkiye'deki dağıtım istasyonları, o pil teknolojisi, bütün bunlarla ilgili bir vizyon ortaya koymanız gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlayın, son cümlelerinizi alayım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bu fosil yakıtlarından kurtulmamızın yolu budur. Rüzgâr enerjisiyle, güneş enerjisiyle enerji üretip bunları evlere ulaştırıp, arabaları elektrikli arabalara dönüştürüp bir an önce bu fosil yakıtları yüzde 50 ve altına, daha sonra da orta vadeli olarak yüzde 10 ve altına düşürebiliriz Sayın Bakan. Böylece de Paris İklim Anlaşması'ndaki çekincelerimizi ortadan kaldırebiliriz.

Sayın Cumhurbaşkanı da sizin de bununla ilgili çekinceleriniz olduğunu dillendirdiniz. Oysa, biz böyle bir vizyon koyarsak, orta vadeli bir hedef, on yıllık, on beş yıllık bir hedef ve aynı zamanda... Bakın, Avrupa'da pek çok ülkede yasalar çıkarmaya başladılar. Almanya, sanıyorum, 2030'dan sonra içten patlamalı arabaları yasaklayacağını söyledi, İsveç'te yasalar çıktı, diğer ülkelerde yasa hazırlıkları var. Biz de mesela, 2030 yılı itibarıyla artık içten yanmalı arabaları yasaklayacağımızla ilgili bir yasa çıkarıp bütün araba sanayisinin buna dönüşmesini sağlayabiliriz. 2030 yılını hedef koyalım ve bu yasayı çıkaralım. O zaman, Paris İklim Anlaşması'ndaki çekincelerimizi de çok rahatlıkla çekebiliriz.

Ben, size ekolojiyle barışık ve sosyal boyutunu esas alan bir Enerji Bakanlığı konusundaki vizyonunuzu bitimde sunmanız için bir çağrı yapıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Emin Haluk Ayhan....

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokrat ve basın mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, çok önemli bir bakanlığın bütçesini görüşmek üzere toplandık. Gerçekten önemli. Türkiye, bu konuda zaman zaman çok yoğun problemler yaşadı, geçmişte bunu gördük. Baktığımız zaman, bölgemizdeki ve dünyadaki gelişmeleri, artan jeopolitik riskleri, ekonomik problemlerin yoğunlaşmasını, politik, askerî, güvenlik stratejilerinin yeniden gözden geçirilerek uygulandığı, doğal kaynak coğrafyasının sınırlarının yeniden şekillendirildiği, dış politik ara stratejilerinin çok sık değiştiği, dinî ve etnik yapıların yeniden şekillendirildiği bir dönemi yaşıyoruz. Bunun bir ucunda enerji var, sonuçlarında da enerji ortaya çıkacak, enerji sektörü. Sadece Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya

baktığımız zaman, sanıyorum, petrolün yüzde 60'ı ve daha fazlası bu alanda, doğal gazın yaklaşık yüzde 50'si bu alanda. Burada, Avrasya bulunduğumuz bölge de önem kazanıyor dolayısıyla, dünyada nüfusun önemli bir bölümü burada yaşıyor, rezervlerin önemli bir bölümü burada. Şimdi, baktığımız zaman, Türkiye de net enerji ham maddesi ithalatçısı olarak dünyada 10'uncu, 11'inci sıralarda. Biz de aşağı yukarı enerji ham maddelerini üç dört ülkeden ne yapıyoruz? İthal ediyoruz. Bu nedenle, bu konunun bizim açımızdan sadece enerji olarak değerlendirilmesi de mümkün değil.

Benim mutluluk duyduğum bir şey oldu Sayın Bakanım. Biz, hakikaten biraz önce bunlar dağıtıldığında Mustafa Bey'le baktık, sizin konuşmanız ve bütçe sunumuyla ilgili baktığımızda, şurada bir millî enerji olayını gördük. Bu bizi heyecanlandırdı. Burada, sizin politikanızla ilgili müspet göreceğimiz şeyler olabilir, görmeyeceğimiz şeyler olabilir ama memnun eden tarafı olaya doğru bakmakla başlıyor.

Biz, şimdi, sizin vizyonunuza baktık burada kabaca “enerjide ve doğal kaynaklarda güvenli bir gelecek” diyorsunuz. Güvenli gelecek önemli, biz seçim beyannamemizde bir de başına “huzurlu” koyduk. Bunu şaka olsun diye söylemiyorum, işin esası bu. Ama burada bir şey daha söyleyeceğim: Biraz önce siz konuşunuz, diğer siyasi partilere mensup arkadaşlar da konuşular. Netice olarak, burada, doğru bir, gidiş yolları farklı olabilir, oralarda arızalar olabilir, yanlışlarımız olabilir ama neticede “Millî enerji politikası” dediniz, doğal kaynak olarak çok zengin olmadığımızı söyledik ama bizim seçim beyannamemizin başlangıcında da enerji ve doğal kaynaklarda millî bir enerji politikasının oluşturulacağından bahsediliyor. Çok detaya girmeyeceğim ama hedefleri olarak, dışa bağımlılığın azaltılması, kömürden, yenilenebilir enerjiden burada bahsetmişiz, enerji ithalatında kaynak ve ülke çeşitliliği, etkin talep yönetimi, enerji arzının kesintisiz ve yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi, çevreye dost, duyarlı -onu söylüyoruz- enerji verimliliğinin üretimde, tüketimde, bütün alanlarda güçlü şekilde çeşitlendirilmesi, yeni enerji teknolojilerini üretecek yetkinliğe ulaşılması.

Şimdi, bunun sizin konuşmanızda bahsettiğiniz hususlarla birebir olmasa bile çok örtüştüğünü net bir şekilde ifade etmem mümkün. Doğru, ifade edeceğimiz şeyler belli. Buraya nasıl gidiyoruz, ne şekilde gidiyoruz; ona da bir bakmamız lazım.

Sayın Bakanım, ben programa da baktım, siz de konuşmanızda bahsettiniz, enerji talebi ile büyüme doğru orantılı geliyor, bu doğru ama son zamanlara baktığımız zaman, bunun paralelliğinin biraz bozulduğunu görüyoruz. Bunu negatif anlamda söylemek istemiyorum. Verimlilik artışı, biraz olayı farklılaştırıyor, pozitif olarak düşünmek lazım bunu. Yaklaşık on beş senedir, 2000-2015 arası, dünya yüzde 3 ortalama büyüyor, Türkiye, diyelim ki yüzde 5 büyüyor. Dolayısıyla, enerji politikasının temel önceliği de yüksek talep artışının kesintisiz ve güvenli bir şekilde karşılanması, zaten sizin de bu konuşmanızın başlangıcında söylediğiniz üç şeyin ikisi burada var.

Fosil yakıtlarda zengin değiliz, biraz linyit olayı burada önemli. Birincil enerji kaynaklarında ithalat bağımlılığımız yüzde 75; kömürün payı yüzde 27, petrolünki yüzde 30, yenilenebilir yüzde 12; böyle bakıyoruz. 2008-2015'te programda verilmiş, doğal gazın enerji tüketimindeki payı yüzde 31 düzeyinde. Bu, epey yukarıdan geldi. Dünyada enerji tüketiminde doğal gazın payı 2001'de yüzde 18, 2015'te yüzde 23. Baktığımız zaman, ülkemizde yüzde 38 ile yüzde 50 arasında bir değişiklik göstermiş.

Şimdi, 2016 programında değerlendirilmiş daha makro anlamda gerçekleşme de olduğu için; kömüre ve yenilenebilire yönelmeyle elektrik tüketiminde yüzde 33'lere gerilemiş, 2017'de de tahminen yüzde 34. 2015-2016 dönemine bakıyoruz, doğal gaz tüketimi 46-48 milyar metreküp, bunun yüzde 36'sı elektrikte, yüzde 30'u sanayide, yüzde 34'ü de ısınmada kullanılıyor. 2017 yılında doğal gaz tüketiminin de 52 milyar metreküpe çıkacağından bahsediliyor. Dolayısıyla, doğal gazda arz güvenliği riski var. Siz bunu ne yapıyorsunuz? Ortadan kaldırmaya çalışıyorsunuz.

Şimdi, bütün bu olay, tüketim bu hızla arttığı müddetçe... Rahmetle anacağım bir yakınım, bir büyüğüm şöyle söylerdi, özellikle ham petrol konusunda, taşıtlarda bu kadar arttığı zaman: “Emin oğlum, Kızılırmak’ı bağlasan bu işe yetmez.” derdi. Dolayısıyla, bizim burada çok hassas, dengeli, akılcı politikalarla yürümemiz lazım. O zaman arayacağız, yerli kaynakları daha fazla değerlendireceğiz, ithal kaynakları değerlendireceğiz ama çeşitlendireceğiz aynı zamanda. Bu çerçevede siz neyi söylemişsiniz? Ben baktım programa, TANAP’ı tamamlamaya çalışıyorsunuz, 2018; Türk Akımı’nı tamamlamaya çalışıyorsunuz, 2019. Arz güvenliği için doğal gaz depolama kapasitesini artırmaya çalışıyorsunuz, kapasite yıllık tüketimi yüzde 6, AB’de bu yüzde 20 civarında, siz de bahsettiniz. Termik santralleri artırmaya çalışıyorsunuz, yenilenebilir teşvik ediyorsunuz. Verimliliği artırmaya, israfı önlemeye, yoğunluğu azaltmaya çalışıyorsunuz.

Şimdi, burada yatırım kifayetli mi kifayetsiz mi ona bakmak lazım. Sayın Bakan, baktım ben, gerek toplam sabit sermaye yatırımları içinde yıllara göre de baktığımız zaman, toplamda -cari fiyatlarla değerlendirilir zaten- kabaca 1,5-1,6 düzeyinde. Yani bunun artırılması lazım. Kamuya bakıyorsunuz, o da yüzde 3,5 düzeyinde, toplam kamu sabit sermaye yatırımları içinde enerjiye ayrılan pay. Ama daha önce, rakam değişti mi bilmiyorum, EPDK Başkanımızın sanıyorum bir açıklaması vardı “Yılda 10 milyar dolarlık bir yatırıma ihtiyaç var.” diye. Yanlış mı söylüyorum? Öyle bir şey vardı, 300’den kastediyordu uzun süreli. Bakmak lazım ona da.

Şimdi, ortalama üretim kapasitesini yüzde 70-80 kullanıyoruz, programdan baktım. Elektriğin hızlı artan talebinin karşılanması bana göre başarılı ama burada yöntemi, maliyeti ayrı konuşuruz. Programa bakıyorum, 120 milyar kilovatsaatten şu anda yaklaşık 270-280 civarında bir rakam kabaca baktığımızda. Bunun nasıl geldiğini ayrı konuşuruz ama bu kadar süre içinde artan talebi -arada kesintiler oldu, sıkıntılar oldu, bütün bunları söylemek mümkün ama- karşılamak kolay bir olay değil. Bu konuda yöntemini, maliyetini ayrı düşünmekle beraber bu sıkıntının çözülmeye çalışıldığını, ileriye yönelik projeksiyonların da şimdiden düşünülmesi gerektiğini, buna iyi bir planla -zaten çalışıyorsunuz ama- yürünmesi gerektiğini düşünüyorum.

Burada amacının enerji politikasında ...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun Sayın Ayhan.

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Şimdi, enerjiyi nihai tüketiciye bir kere sürekli vereceksiniz, kaliteye gideceksiniz, güvenli olacak, asgari maliyetle arz edeceksiniz, kaynak çeşitlendirmesini sağlayacaksınız, yerli ve yenilenebilir artıracaksınız, nükleer teknolojiyle elektrik üretimine ağırlık vereceksiniz, enerji yoğunluğunu azaltmaya çalışacaksınız, israfı azaltacaksınız, enerji ticaretinde rekabete ve stratejik konumuna bakacaksınız. Güzel bir deyim var, hem arabayla gideceksin bir yere giderken, şoför mahalline oturacaksın, istediğin yerde duracaksın, akrabanı ziyaret edeceksin falan. Bütün bunların -en ideali bunlar, zaten onun için yazılmış- hepsinin beraber yerine getirilmesinin biraz zor olacağı kanaatindeyim. Dolayısıyla bunların içinde de bir öncelik sıralamasına ne yapmak lazım? Bakmak lazım.

Toplam enerji ithalatına bakıyoruz, 2012’de 60 milyar dolar, 2016’da 27 milyar dolar. Şimdi, dış ticaretin ve cari işlemler açığının önemli bir meblağı oradandı, yine hâlâ öyle ama orada bakıyoruz ki özellikle petrol fiyatlarının düşmesinden dolayı bir avantaj yakalanmış durumda. 2016’da enerji ithalatının toplam ithalata oranına bakıyorsunuz, 2012’de yüzde 25’lerden yüzde 13-14’lere kadar düşmüş. Şimdi, elektrik enerjisi sektöründe reform var, 2004’te bunu söylemişsiniz, Özelleştirme

Strateji Belgesi var. Ki bu özelleştirme, Sayın Bakanım, bu sektörde, o gün bütün siyasi partilerin üzerinde anlaşarak çıkardığı -ben daire başkanlığı da yaptım Özelleştirmede- çok az sayıdaki yasalardan biridir. Diğerini ticaret borçları vesaire olarak düşünürsek...

Burada yatırımı biraz önce söyledim, hani genel anlamıyla makro değerlendirdiğinizde orada biraz sıkıntı var diyorum. Özelleştirme problem Sayın Bakanım burada. Şimdi, burada bir şeyi ifade etmeden geçmeyeceğim, ben yaşıyorum. Ben yirmi iki senelik doğal gaz aboneliğim, kartlı sayaç verdiler bana. Şimdi, her sefer ben Başkent Doğalgazla kavga ediyorum. Önceki yönetim daha iyiydi diyorum. Hiç olmazsa hazinenin üstüne yıkıyordum. Ya, ben paramı vereceğim, doğal gaz alacağım “Vermem, şu kadardan fazla alamazsın.” diyor. Ya, kardeşim, benim bunu alıp başka yere satma imkânım var mı? “Yok.” O zaman niye vermiyorsun benim doğal gazımı? Ben, bitecek, gecenin bir vakti gideceğim, Başkent Doğalgazı bulacağım. Fakir fukara ne yapacak bittiği zaman ya? Bir yerden imkân bulur, alır. O zaman verimlilik ve rekabet şartını sağlamamış oluyoruz. Burada büyük sıkıntı var. Şirketlerin sıkıntısı var, onu biraz sonra elektrik dağıtımla da ilgili söylerken diyeceğim. Hizmetin kalitesi var. Elektrikte de güneydoğunun özelleştirilmesi özellikle sıkıntılı. Dünyanın hiçbir yerinde, özelleştirdiğin bir kuruma kaynak sağlamak için... Tarıma sübvansiyon verip de kaynağında kesip alsan mı? Olmaz bu. Yani, oradaki özelleştirmede biraz arıza var.

Şimdi, zaten orada da özelleştirmede bir sıkıntı oldu benim hatırladığım kadarıyla, yanılıyorsam lütfen düzeltin; toplam dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi 12,3 milyar dolar. Şimdi bunun kabaca yüzde 10'u, yüzde 25'i arası öz kaynak, gerisi için kredi kullandılar. Kredide dövizli kullandılar. Dövizli kullanınca orada problem ortaya çıktı. Neden ortaya çıktı? Hem döviz arttı, bir de cirolarda kâr... Bilmiyorum Başkanım, yüzde 1'ler civarında mı? Şimdi, siz dolarla bu kadar borçlanıp buraları Özelleştirmeden satın alırsanız, yüzde 1 ciroda kârınız varsa, bu, dolar yükselmesinde hem kamuyu hem devleti hem şirketin kendisini ne yapar? Sıkıntıya sokar. Burada kaynak kullanımında esasen verimlilikte arıza var. Bu kaynağı özel sektöre verseydiniz fevkalade iyi olurdu, başka türlü verseydiniz, başka yatırım alanlarına. İşte ne oldu? Bu esnafa verdiğiniz kredi piyasanın göçüşünü engelledi bir anlamda. Yani öyle bir değerlendirmekte fayda vardı.

Dış ticaret açığını da biraz önce söyledim, pay yüzde 70'lerden yüzde 50'lere geriliyor. Bu dağıtım özelleştirmesinde problem var. Diğer taraftan, bu bir de yarın üstümüze geri geri gelebilir, ben ondan da çok korkuyorum, tedbirimizi almamız lazım. 2009'da Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesi ortaya çıktı, Elektrik Piyasası Kanunu... Buradan bakıyoruz, ithal kömür ile yenilenebilirin payı artı, doğal gazınki azaldı. İklimin faydasıyla da hidrolikten biraz istifade ettik bu seneden itibaren. Biraz dua etmek lazım, bu iş bizi rahatlatınsın. Hakikaten sizleri de rahatlatı biraz bu hidrolik olayı, yağışların iyi gelmesi.

Diğer taraftan, Türkiye enerji sektörüne baktığımız zaman...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Geçen seneye göre yüzde 50...

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – İşte, onun için söylüyorum, Cenabıhak inşallah rahatlatır.

Şimdi, o doğal gazın payı azalıyor diğerleri artıyor da... Şimdi, oraya baktığımız zaman bu sene nasıl olacak onu görmemiz lazım. Hoşumuza giden şöyle bir tabloyu gördüm yani son yirmi seneye baktığımız zaman ama orada bir sıkıntı yaşayacağız öyle gözüküyor.

Şimdi, Türkiye'de enerji sektörüne bakıyoruz yüksek talep artışı var, yüksek ithalat bağımlılığı var, yüksek enerji yoğunluğu var, jeopolitik avantajı var; bunlar sayılmış –resmî belgelerden de bakarak söylüyorum- belaları da var yani yaşadığımız birçok olay ondan.

Şimdi, yüksek talep artışına baktığımız zaman yüksek yatırım artışı olması lazım. Siz kaynak bulmak için epey gayret ediyorsunuz, muhalefet de işte ne yapıyor; tenkit ediyor onun yöntemi bu olmamalıydı, şöyle olmalıydı böyle olmalıydı diye. Muhalefetin de haklılık payı var, siz de imkânlara bakıyorsunuz bu mümkün mü, değil mi, nereden bulurum, nerede var? Bir de millilik vasfı var, kaynak bulmamaya çalışıyorsun öbür taraftan; orada sıkıntı. İyi düzenlenmiş, şeffaf ve rekabetçi piyasaların önemi burada önemli ama bunun kısa sürede sağlanabileceği konusunda benim endişem var. Bu, sadece sizin tutumunuzla da ilgili değil, mevcut gelişen şartlar, sektörün durumu farklı davranış biçimlerine sizi... Mesela, diyelim ki falanca yere elektrik enerjisini sen yükleneceksin diyorsun, doğal gaz santrallerini durduracaksın diyorsun, üretme ben hidrolik kullanacağım diyorsun. Bu tür şeyleri mecburen, makro anlamda baktığın zaman ülke politikası olarak yapıyorsunuz. Demek ki diğer mesela eğitimde, savunmada, vesairede olduğu gibi zaman zaman burada da piyasa mekanizmalarında birtakım arızaların ortaya çıktığı da vaka. Bunları da ne yapacağız, değerlendireceğiz.

Bu yüksek ithalat bağımlılığı... Yerli yenilenebilir enerjinin payı artacak diyoruz, bu sevindirici. Özellikle ben rüzgâra falan baktığım zaman seviniyorum hatta bazı arkadaşlar, bu sektörde çalışanlar çocuklarının ismini Rüzgâr falan koymaya başladılar; iş o derece benimsendi. Bunu teşvik de etmek lazım, ediyorsunuz da.

Enerji kaynaklarında çeşitliliği artıracaksınız; bu da doğru. Ama bunu nasıl yapacağız, hangi şartlarda yapacağız? Bize stratejik açıdan da problem olmayacak bir şekilde değerlendirmemiz lazım.

Yüksek enerji yoğunluğu diyoruz. Enerji verimliliği için bu hakikaten büyük bir potansiyel baktığımız zaman bu yüksek enerji yoğunluğuna. Enerji verimliliğini buradan sağlarsak bu bizim epey avantajımıza olacak.

Jeopolitik konumun avantajları... Bu Doğu-Batı enerji terminali ve ticaret merkezi olmanın bir avantajı olarak Türkiye de ne yapacak; gelişecek, bu önemli.

Kaynaklara yakınlık, bu da önemli, iyi de bir şey. Bizde de bu kadar kaynak yok ama şimdi bunun bir de belaları var tabii. Buna göre savunma harcaması yapacaksın, buna göre bağlantılarını yapacaksın, karşı tarafın edimlerine ne kadar bağlı kalacağını bilemezsiniz, şartlar değişiyor, hukuki altyapı tamamen farklılaşıyor. Bütün bunlara ne yapmak lazım; bakmak lazım.

Bir de Türkiye’de teröre, para kredi sistemine, özelleştirmenin tıknmasına falan bakmak lazım, bunun kamuyu bloke etmesini engellemek lazım.

Şimdi, sanıyorum sizin sözünüzü yanlış hatırlamıyorsam Sayın Bakanım, “Elektrikte doları çıkarmak lazım.” diye bir şeyi siz mi söylemişsiniz, böyle bir şey vardı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Mümkün olduğunca yerli paraya geçmek lazım.

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Yani bu, aslında mantıklı bir olay ama bunu ne kadar gerçekleştirebiliriz onu bilemiyorum çünkü neticede...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Bakanlık kısmına kademeli bir şekilde başlıyoruz.

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Yo, yo söz olarak çok doğru, yerinde bir söz. Yani burada belki şu anlamda da söyleyebiliriz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ayhan, süreniz doldu.

Lütfen, toparlamanızı rica ediyorum.

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Yatırımlar anlamında da buna bakmak lazım. Yatırımları içeride teşvik edip özellikle bu rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi vesaire içeride imalata yönelebilirsek, belki daha fazla oranda yatırımı dâhil edebilirsek o bizi rahatlatır diye düşünüyorum.

Şimdi, üretimin bileşenleri arasında geçişkenliği belirlemek, bakmak lazım.

Bütün bunları söyledikten sonra bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Değerli Bakanım, değerli bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bir soruyla başlayayım ben; Elon Mask ile görüştünüz mü geldiğinde?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Çok istiyorduk görüşmek için ama maalesef yurt dışı seyahatim oldu son dakika Sayın Başbakanla ama arkadaşlar görüştüler, pozitif bir ajandamız oluştu, takip ediyoruz.

Sizin nereye gitmek istediğinizi anladım.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Evet, özellikle uzay konusunda, enerji konusunda, internet konusunda, bizim ihtiyacımız olan otomotiv konusunda falan çok güzel düşünceleri ve yatırımları var. Bizim Bor Enstitüsüyle falan bir tanışması, bizim yatırımlarımızı bilmesi çok çok iyi olurdu diye düşünüyorum, onun için söyledim.

Zaten bir de enerji konusunu artık devletler meselesi olarak değil de bir kent vizyonuyla da düşünmek lazım. Yani 1980’lerde 5 milyonluk bir İstanbul tasavvur ediyorduk şimdi 15 milyona çıktı. Onun enerji ihtiyacı, vesaire o tür konular, yani bakışım da çok farklı bir şekilde olması lazım.

Sayın Bakanım, geçen yıl bize enerji konusunda çok umut verdiniz, çok güzel bir sunum yaptınız, sunumumuzdan sonra bizim sorularımıza cevabınız falan çok iyiydi; gerçekten umutlandık. Ama geçen yıldan bu zamana çok fazla gelişme de olmadı. Yani enerji arz güvenliğiyle ilgili olarak da durumumuz çok fazla değişmedi; bu konularda biraz adım atılması lazım.

Bakın, 2018 Kalkınma Programı’nda “Birincil enerji kaynakları içerisinde doğal gazda yüzde 98, petrolde yüzde 91 oranında arz güvenliği riski taşıyoruz.” deniliyor; yüzde 98 doğal gazda, yüzde 91 petrolde. Bu, çok önemli tabii, yani bu noktadan kurtulmamız lazım. Bunun için de çözümlerden biri olarak –siz bunları gayet iyi biliyorsunuz- “Mevsimsel talep dalgalanmaları doğal gaz depolama kapasitesinin artırılmasını zorunlu kılmıştır. Avrupa ülkelerinin depolama kapasitelerinin yıllık tüketimi karşılama oranı ortalama yüzde 20 düzeyinde olup ülkemizde bu oran yaklaşık yüzde 6 seviyesindedir.” deniliyor. Bizde de bu LNG tesislerinin -siz üzerinde duruyorsunuz- FSRU tesislerinin gelişmesi lazım. Bilmiyorum, o dokuz ayda rekor bir düzeyde yaptığımız tesisten nasıl bir verim aldık, onunla ilgili bilgi verebilirseniz sunumunuzda memnun olurum.

Tuz Gölü’yle ilgili olarak ne yapıyoruz, orada bir gelişme var mı? O da çok önemli, zaten “Tuz Gölü’nün tamamlanması durumunda Türkiye’nin toplam doğal gaz depolama kapasitesinin 9,3 milyar metreküpe ulaşması öngörülmektedir.” deniliyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – 10 milyarın üzerinde.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Burada, kalkınma planında bu şekilde yer almış.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yeni güncelledik onu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bilmiyorum, aslında biz geçmiş yıllarda -Haluk Bey daha iyi bilecektir- bu kalkınma programlarından doğru rakamları hep alabiliyorduk; daha doğru rakamlar, daha standart rakamlar ama son yıllarda biraz sekteye uğramaya başladı.

Sayın Bakanım, özellikle bu Maden Kanunu'yla ilgili torba kanunda -Sayın Bakanım Temizel de belirttiler- Maden Kanunu'nda yapılmaya çalışılan o ÇED'le ilgili değişikliği gerçekten size yakıştıramadık, onun olmaması lazım. Yani belli bir süre içerisinde, üç ay içerisinde cevap verdin verdin, vermedin olumlu cevap vermiş sayılırsın gibi bir mantık hukukta yok. Yani iyi olmadı, Sayın Müsteşarımızla onları tartıştık, Allah'tan geri çekildi daha sonra ama hakikaten doğru değildi o.

Bir diğer konu da BOTAŞ'la ilgili. BOTAŞ, 2016'da rekor kırdı şirket olarak, kârlılık rekoru kırdı fakat bir kamu kuruluşu olmasına rağmen adını açıklamadınız önce. Niye adını açıklamıyoruz? Bir kamu kuruluşu rekor kırmış. Sonradan baktık, 2015'te satılan malın maliyeti 33 milyar lirayken 2016'da 20 milyara düşmüş ama bu düşüşü siz vatandaşa yansıtamamışsınız, onun olması lazımdı. Yani 33'ten 20'ye düşüyor, 13 milyarlık ve 10 milyara yakın bir kâr elde ediyor BOTAŞ, 9 küsur milyar lira, rekor kırıyor, o kârın... Tamam, sonuç olarak vatandaş sırtından yapıldı yani o maliyetin vatandaş sırtında olmaması lazımdı, düşmesi lazımdı fiyatların. Enflasyona olan etkisini hesaplayınca, vatandaşın üstüne sıkıntı getirdiğini düşününce, istihdama olan etkisini, ekonomik etkilerini vesaire düşününce olumlu olduğunu pek düşünmüyorum yani devlet açısından olabilir ama doğru bir iş yapılmadı.

Bir diğer konu da kış saatiyle ilgili olan uygulamanız. Yine, bunu burada torba kanun sırasında gördük. Şimdi, önce siz de geçen yıl sorduğumuzda dediniz ki: "İTÜ'nün bir raporu var, biz de oradan yararlanıyoruz." İTÜ'nün raporunu aldık, şimdi bu İTÜ'nün raporu değil Sayın Bakanım. Bu, bazıları İTÜ'lü olan, bazıları Yıldız Teknik Üniversitesi hocaları olan 6 kişilik bir grubun raporu, çalışması. Yani resmî bir üniversite raporu değil, akademisyenlerin raporu. Fakat sorumuza da cevap vermiyor, yani bir yığın yeni kavram, şu, bu, bunlardan bahsediyor, özellikle de Kasım-Aralık 2016 ile Ocak-Mart 2017 dönemini karşılaştırıyor. Ya sonuç olarak dedik ki: Bu nedir? 2016'da kış saatine geçilmemesi nedeniyle biz ne kazandık, ne kaybettik? Bir türlü o rakam yok, bu raporun içerisinde de böyle bir rakam söz konusu değil. Onun üzerine, EPDK'dan rakamları aldık -zaten sitesinde de var- 2012'de EPDK rakamlarına göre, 242,4 milyar kilovatsaat; 2013'te 248; 2014'te 257; 2015'te 263; 2016'da 278 milyar kilovatsaatlik bir tüketim var. Normal olarak tüketim, bu yıllarda ortalama 7 milyar kilovatsaat artıyor, geçmiş yıllarda daha da düşük ama 2016'da kış saatine geçmiyoruz, artış ne kadar? 15 milyar kilovatsaat. Şimdi, Sayın Bakanım, burada tasarruf nerede? 15 milyar kilovatsaat, bir önceki yıl 6 milyar kilovatsaat artış var. Geçmiyoruz, kış saatine geçmiyoruz, 15 milyar kilovatsaat.

Şimdi, üretime baktık, üretim 274. Demek ki dedik şöyle yani olay şu: Al ya da öde programı nedeniyle herhâlde bir fazla üretim söz konusu. Bu fazla üretim, bu şekilde, kış saatine geçilmeyerek tüketimin artırılması, artırılan tüketimin de vatandaşın üzerine yıkılmasıyla halledilmiş yani kamunun üzerine değil. Siyaseten belki doğru yaptınız, siz suçlanmadınız, köprülerde olduğu gibi bir fiyat farkı ödememiş oldunuz Bakanlık olarak ama sonuçta bunun bedelini vatandaş ödemiş oldu, tüketim artmış ama vatandaş bedelini ödemiş oldu. Bu iki yıl için böyle görünüyor, görüntü böyle, evet. Bununla ilgili konuşmamız lazım.

Bu iki konu için, BOTAŞ konusu, BOTAŞ kârlılığının vatandaşa yüklenmesi, buradaki üretim artışının vatandaşa yüklenmesi, bir de Maden Kanunu'nda yapılmaya çalışılan değişiklik konusunda üzüldüğümü söyleyeyim.

Ha bir de bu kış saatiyle ilgili olarak şöyle bir efsane de oldu: Yani bu böyle yapıldı da işte namaz kılanlar falan düşünüldü. Sabah namazına kalkanın böyle bir derdi yoktur bir kere, böyle bir beyanınız olmadı ama bu şekilde yazan çizenler oldu, böyle bir derdi yoktur, kimse öyle bir talepte bulunmaz diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, yine biraz önce Sayın Bakanın da söylediği gibi, yatırımlar düşük, kamu yatırımları olarak Enerji Bakanlığı daha fazla yatırım yapmak durumunda ama mevcut durumda da başlangıç ödeneklerini yine tam olarak kullanmıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun Sayın Kuşoğlu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim.

Mesela özellikle Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünde başlangıç ödeneğiniz 15.532 iken 7,5; yarısını kullanmışsınız. Yani demek ki araştırmaya, yatırıma çok fazla para ayıramıyoruz, herhâlde çok fazla proje bulunamadı. Bunun geliştirilmesi lazım, onun için Elon Musk’ı başlangıçta o nedenle sormuştum. Diğerlerinde de aşağı yukarı benzeri durumlar var Sayın Bakanım.

Çok vaktim kalmadığı için hemen...

BAŞKAN – Vaktiniz bitti aslında da ilave süreyi kullanıyorsunuz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Evet, teşekkür ederim.

Sayın Başkanın anlayışıyla ben Sayıştay raporlarına geçeyim.

Bakanlığınız yine şartlı görüş almış Sayıştayıdan, önemli olan bir ikisini burada zikredeyim. Teminat mektuplarının muhasebeleştirilmemesi konusu var, önemli Sayın Bakanım bunlar. Bu yatırımcı kuruluşlarda maalesef muhasebe, kayıt sistemi gibi konulara önem verilmiyor, bunlar önemli.

“Petrolden devlet hissesi gelir tahakkuku tutarlarının muhasebeleştirilmemesi, gelir bilgilerinin kamu idaresi mali tablolarına yansıtılmaması.” diye bir eleştiri var Sayıştayıdan gelen, bu da önemli.

2016 yılında 252 milyon Türk lirası ham petrolden, 33 milyon Türk lirası doğal gazdan olmak üzere, toplam 285 milyon 707 bin Türk lirası devlet hissesi tahakkuku gerçekleştirilmiş olmasına rağmen, vergi dairelerince yapılan tahsilatlarda Bakanlığın kurumsal kodu kullanılarak muhasebeleştirilmediğinden, Bakanlık 2016 yılı mali tablolarında gelirler hesabı bu kadar miktarda eksik tahakkuk etmiş.

Borla ilgili olarak da yine Bor Enstitüsüyle ilgili şartlı görüş verilmiş. Faaliyetleri çok fazla olmamasına rağmen onlar da önemli görüşler Sayın Bakanım, bulgular önemli. Bunların dikkate alınması lazım.

Maden Tetkik ve Aramada da, MTA’da da şartlı görüş söz konusu. Bir tanesi önemli, onu burada tutanaklara geçmesi için zikredeyim. Jeotermal ve doğal minarelli su kaynak alanlarının devri, kiraya verilmesi veya kullanım hakkının vadeli olarak ihalesinde KDV’nin tamamının tahsil edilmesi gerekirken, her yıl ödenen taksitlerle birlikte tahsil edilmesi sonucu 391 hesaptaki katma değer vergisi hesabının hatalı olarak yer alması o miktarda söz konusu olmuş.

Atom Enerjisiyle ilgili olarak da şartlı görüş değil, olumlu görüş var ama bir eleştiri var. Kurumda kadro karşılığı çalışan sözleşmeli personele ödenen ücretlerin ve diğer özlük haklarının yasal dayanağının bulunmaması. Tabii bir bakanlıkta böyle bir şeyin olmaması lazım, yasal dayanağın olmadan ödeme yapılması olmaz tabii.

EPDK’yla ilgili olarak olumlu bir rapor var ama Sayın Başkanım, bu 86 milyon liralık bir hizmet alımı var faaliyet sonuçları tablosunda, onun detayını verebilirseniz memnun olurum. Dışarıdan hizmet alıyorsunuz galiba, 86 milyon küsurlük bir şey.

Sayın Bakanım, bütçelerinizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Kuşoğlu, ben de size teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, şimdi birleşime ara vereceğim ama açılış saatimiz 17.00-18.00 arasında olacak yani Meclis Başkanlığı seçimlerinin sonlanması sonrasında saatini mesajla bildireceğim bütün üyelerimize.

Birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.46

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Değerli hazırun, 28’inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Kavcıoğlu, buyurun.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sayın Başkan, Değerli Bakanım, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; öncelikle hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Bugün, Çin’den Avrupa’ya ulaşan tüm ticaret ve enerji yolları kuzeyde Rusya’ya, orta ve güney geçiş güzergâhlarında ise Türkiye’ye uğramadan artık geçemez. Bakü-Tiflis-Kars demir yolu, Pekin-Londra hattını kesintisiz hâle getiren tarihî bir proje olarak çok önem arz etmektedir. Güney enerji geçişleri TANAP’la, kuzey geçişleri Türk Akımı’yla sağlanıyor. Türkmenistan’dan Afganistan’a, oradan şimdi ateşin içinde olan Irak ve Suriye’ye kadar tüm bu sıcak coğrafya, bu ticari ve enerji geçişleriyle refaha ve barışa kavuşabilir.

Ekonomik gelişmeler ve artan refah seviyesinin sonucu olarak enerji sektörünün her alanında hızlı bir talep artışı olmaktadır. Türkiye, gelişmekte olan ülkeler içerisinde, geçtiğimiz on beş yıllık dönemde enerji talep artışının en hızlı gerçekleştiği ülkelerden olmuştur. 2003-2016 yılından bu tarafa, Türkiye, bu dönemde yıllık olarak yüzde 5,6 büyümüştür.

Enerji ve doğal kaynaklarda dışa bağımlılığın azaltılması, arz güvenliğinin sağlanması, öngörülen piyasa yapısının oluşması ve enerjimizin millî ve yerli teknolojilerle üretilmesi Bakanlığımızın önem verdiği konuların başında gelmektedir.

Ülkemizdeki cari açığın en önemli unsurunu dış ticaret verileri oluşturmaktadır. Ülkemiz üretiminde ithal girdi ihtiyacı yüksek seviyededir ve petrol, doğal gaz gibi enerji kaynakları da dışarıdan temin edilmektedir. Büyümek için sanayileşen ülkemizde üretimlerin artması, beraberinde ithalat artışlarını da getirmektedir. Cari açık seviyemize kalıcı çözümler üretmek, sürdürülebilir bir cari açık düzeyi yakalamak için atılacak adımların başında enerji gelmektedir.

Özellikle dünya genelinde, 2014 yılının başından bu yana enerji fiyatlarında önemli bir düşüş yaşanmıştır. Baktığımızda, Türkiye’nin, 2014 yılında 242,1 milyar dolar ithalat yapılırken enerji ithalat rakamı 54,8 milyar dolar olmuştur, yaklaşık yüzde 22’sine tekabül etmektedir. 2016 yılında 198,6 milyar dolar ithalat gerçekleşirken 27,1 milyar dolar enerji ithalatı gerçekleştirilmiştir, bu da yaklaşık yüzde 13’e tekabül etmektedir.

İçinde bulunduğumuz yıl itibarıyla da 148,9 milyar dolar ithalat gerçekleşirken 23,3 milyar dolar enerji ithalatı gerçekleşmiştir, burada da oranımız yine yaklaşık yüzde 15 seviyelerindedir.

Bu belirtilen verilerin de gösterdiği üzere, ülkemizde cari açık çözümü için ana noktaların başında enerji gelmektedir. O hâlde, ülke içerisinde alternatif kaynaklara verilen önemin artırılması yoluyla bir şekilde enerji ithalat seviyesinin azaltılması gerekmektedir.

Bugün, doğal gaz başta olmak üzere, ithal edilen enerji ürünlerinin kullanım amaçlarından biri elektrik üretimidir. Son dönemde, Enerji Bakanlığımız neredeyse bir seferberlik ilan ederek, elektrik gibi alanlarda ithal girdimizi bitirme noktasında önemli çalışmalar yapmaktadır. Bunun ülkemiz için en etkin yollarından biri rüzgâr enerji, (HES) hidroelektrik santraller, güneş enerji santralleri gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına verilen önemin artırılması, bir diğer yolu ise nükleer enerji kurulumudur.

Artan dünya nüfusuyla birlikte, her yıl dünya enerji tüketimi de artmaktadır. Artan taleple birlikte fosil yakıtlar hızla tüketilirken, bu tüketim hızıyla beraber petrol rezervlerinin yaklaşık kırk yıl, kömür rezervlerinin yaklaşık yüz yirmi yıl, doğal gaz rezervlerinin ise en iyi ihtimalle altmış yılda büyük ölçüde tükeneceği tahmin edilmektedir. Dolayısıyla, tüm dünyada olduğu gibi bizim de yenilenebilir enerji yatırımlarına daha fazla eğilmemiz, üzerlerinde daha fazla mesai harcamamız gerekmektedir. Bu konuda son dönemde Bakanlığımızın yaptığı çalışmaları takdirle izlemekteyiz.

Yenilenebilir enerji kaynaklarından güneş enerjisine baktığımızda, dünya toplamında yüzde 25,9'luk payla Çin ilk sırada yer almaktadır. Çin'i Japonya, Almanya ve Amerika takip etmektedir. Burada, özellikle Çin'in 2010 yılından itibaren kurulu gücünü neredeyse 90 kat artırarak bir anda ilk sıraya yükseldiğinin altını çizmek istiyorum.

Dünya sıralamasında ilk dört sırada yer alan bu ülkelerin kurulu gücü, dünyadaki toplam kurulu gücün yaklaşık yüzde 67'lik kısmını oluşturmaktadır. Bu veriler dünyanın güneş enerjisi santrallerine oldukça önem verdiğini göstermektedir.

Ülkemize bakıldığında ise, dünyada güneş enerjisi kapasitesi bakımından 1.753 megavatlık kapasitesiyle 30'uncu sırada yer almaktadır. Potansiyelimize göre oldukça gerilerde olduğumuz gerçektir. Ancak 2019 yılına kadar güneş enerjisine dayalı kurulu gücün 3 bin megavata, 2023 yılında da 5 bin megavata ulaşılması konusunda hedeflerimiz vardır.

Bu konudaki potansiyelimize bakacak olursak, coğrafi konumu nedeniyle oldukça şanslı olduğumuzu söyleyebiliriz. Hükümetimizin de yine bu konuda genel teşvik kapsamında sunduğu KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti ve gelir vergisi stopajı desteği gibi birçok destek bahse konu güneş enerjisi santralleri potansiyellerden yararlanmak oldukça cazbedici etkenlerdir.

Bir diğer yenilenebilir enerji türü kaynağı ise rüzgârdır. Dünyada yenilenebilir enerji kaynaklarına olan ilgi zamanla arttıkça rüzgâr enerjisi yatırımları da giderek artmıştır. Yaklaşık yarısı üç ülkede yer almakla birlikte, ilk sırada yer alan Çin dünya rüzgâr enerji santrallerinin kurulu gücünün yüzde 34,7'lik kısmına sahiptir. Bunu, yine, Amerika, Almanya ve Hindistan takip etmektedir.

Ülkemiz yine bu alanda da oldukça yüksek bir potansiyele sahiptir. Rüzgâr Enerjisi Potansiyel Atlası verilerine göre Türkiye'nin rüzgâr enerjisi potansiyeli 48 bin megavat olarak belirlenmiştir. Mevcut durumda ise 2002 yılında 18,9 megavat olan, ki yok denecek kadar bir rüzgâr enerjisi kurulu gücü özellikle 2007 yılından itibaren hızlı bir ivmeyle artan rüzgâr enerjisi santrallerinin toplam kurulu gücü, Temmuz 2017 itibarıyla 6.484 megavata yükselmiştir. Hedefe bakıldığında ise, 2015-2019 stratejik planına göre 2019 yılına kadar bunun 10 bin megavat olması, 2023 yılında ise 20 bin megavat olması hedeflenmiştir.

Türkiye'nin teknik olarak değerlendirilebilir hidroelektrik potansiyeline baktığımızda da, dünya teorik potansiyelinin yüzde 1,5'u, Avrupa potansiyelinin yüzde 17,6'sıdır. Türkiye bu potansiyeliyle Avrupa ülkeleri arasında Rusya'dan sonra en büyük potansiyele sahip 2'nci ülke konumundadır. Teknik hidroelektrik potansiyeli geliştirme oranları ABD için yüzde 86, Japonya'nın yüzde 78, Norveç'in yüzde 72, Kanada'nın yüzde 56 ve Türkiye'nin yüzde 37,3'tür.

2017 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla Türkiye’de faaliyette olan HES sayısı 596, bunların toplam kurulu gücü yaklaşık 27 bin megavatır. 83 HES’in inşaatına ise devam edilmektedir. Söz konusu HES’lerin inşaatı tamamlanıp faaliyete geçtiğinde 5.424 megavat ek kapasite sağlanması beklenmektedir. 2002 yılında 12.241 megavat olan hidrolik kurulu gücümüz düşünüldüğünde yüzde 21 artışla bugün yaklaşık 27 bin megavata ulaşmıştır.

Yine, enerji mevzuatımızdaki güncel düzenlemeler ile yatırımların izin, ruhsat, onay, ön lisans, lisans prosedürlerindeki süreçler önemli ölçüde sadeleşmiştir. Bunun sonucunda da elektrik enerji üretiminde özel sektörün yatırım yapması konusunda önü açılmıştır. Örneğin, 2002 yılında özel sektörün payı yüzde 40,2 iken bugün yüzde 83 düzeyine ulaşmıştır.

Türkiye’de özel sektöre açılan elektrik üretimi sektöründe özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik yürürlüğe konan yasal düzenlemelerin de etkisiyle Ocak 2017 itibarıyla HES yapmak amacıyla 238 santralde 6.800 megavatlık, rüzgâr santrali yapmak için 149 santralde 4.640 megavatlık, jeotermal santral yapmak amacıyla da 16 santralde 342 megavatlık olmak üzere yeni ilave kapasite EPDK’dan lisans almış durumdadır.

Türkiye’de yerli kaynaklara dayalı enerji...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız Sayın Kavcıoğlu.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) - ...üretim programı kapsamında 2014-2018 plan döneminde 10 bin megavatlık ilave hidrolik kapasitenin devreye alınması amaçlanmıştır.

Yine bir başka konu nükleer enerji konusu... Dünya elektrik enerjisi üretiminin yüzde 11’i nükleer santrallerden karşılanmaktadır. Bu oran OECD ülkeleri için yüzde 18, Avrupa Birliği ülkeleri içinse yüzde 27’dir. Mayıs 2017 verilerine göre dünya üzerinde toplam 392.116 megavatlık kapasiteye sahip 449 adet nükleer reaktör bulunmaktadır. 60 reaktör ise yapım aşamasındadır. Biz her “nükleer enerji” dediğimizde hop oturup hop kalkan birçok ülke bu nimetten faydalanmaktadır.

Dünyanın gelişmiş ülkelerine şöyle bir baktığımızda, en fazla nükleer reaktöre sahip olan ilk üç ülke sırasıyla ABD, Fransa ve Japonya. Bölgelere göre bakıldığında ise sırasıyla Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Uzak Doğu Asya en fazla nükleer reaktöre sahip üç ülke. Toplam elektrik üretiminde nükleer enerjinin payında yüzde 77’yle birinci durumda olan Fransa, bu ülkeyi takip edenler ise yüzde 56’yla Slovakya ve yüzde 53’le Macaristan. 34 adet OECD ülkesinden 18 tanesinde nükleer santrallerden elektrik enerjisi elde edilmektedir. Bu ülkelerde üretilen elektriğin yaklaşık üçte 1’i nükleer santrallerden karşılanmaktadır. Ülkemiz ve yakın coğrafyamızdaki bazı ülkeler -özellikle İran- bu konuda sorgulanırken muhalefetin de bu ülkelerle ilgili, diğer nükleer enerji santralleri olan ülkelerle ilgili eleştirileri getirmezken, bizim ve yakın coğrafyadaki bu ülkelerle ilgili eleştirileri manidardır. Nükleer santrallerin silah üretmek amacıyla kurulduğu konusundaki eleştiriler de gerçek dışıdır.

Gelecek senaryolarına göre 2030 yılında dünya elektrik üretiminin yüzde 8,6 ile yüzde 11,3 arasında bir oranda nükleer santrallerden karşılanması beklenmektedir. 2030 yılında ağırlıklı olarak en fazla nükleer gücün Doğu Avrupa ülkelerinde yer alacağı düşünülmektedir. Bu ülkelerde elektrik üretiminin yüzde 20’nin üzerinde nükleer santrallerden karşılanacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla bir an evvel bu enerji türünden ülkemizin de faydalanması gerektiğine olan inancımız tamdır.

Hükümetimiz bu konuda birçok çalışma yürütmektedir. Halihazırda Rusya’yla iş birliği çerçevesinde devam eden Akkuyu Nükleer Güç Santrali için inşaat aşamasına gelinmiş olup Sinop’ta kurulması planlanan nükleer santral içinse hükümetler arası anlaşma imzalanmıştır.

Önümüzdeki on yıl için yıllık enerji artışının yüzde 3-4 olacağı öngörülen ülkemizde mevcut nükleer santral projeleri tamamlanınca elektrik kurulu gücünün yüzde 10'u nükleer santrallerden oluşturulacaktır.

Tüm bu veriler dikkate alındığında, ülkemiz ekonomisi, gerek ithal bağımlılığı azaltılması gerekse bu ithal ürünlerden kaynaklı risklere karşı çözüm olması sebebiyle yenilenebilir enerji kaynaklarına olabildiğince destek olmamızın altını çizmek istiyorum.

Ayrıca, nükleer enerjiyi burada noktalardan doğal gazla ilgili Türkiye’de Sayın Bakanım, hemen hemen bildiğim kadarıyla bütün iller doğal gazla -en son Tunceli’ydi galiba- kavuştu. İlçeler konusunda da çok yoğun bir çalışma olduğunu biliyorum.

Biz hafta sonu Bayburt’taydık. Sayın Cumhurbaşkanımız da Bayburt’a geldi, il kongremizi yaptık. Çok büyük bir coşkuyla bir karşılama oldu. Hem biz Cumhurbaşkanımıza yakışan bir şekilde karşıladık, sağ olsun, Cumhurbaşkanımız da Bayburt’a olan sevgisini yatırımlar konusunda verdiği talimatlarla gösterdi. Ben sizin de Bayburt’a yaklaşımınızı biliyorum. İlçelerimizdeki nüfus probleminin dolayı doğal gaz bizim oralara gelmiyor, şehirde var ama ilçelerde yok. Bizim oralarda ilçelerin nüfusunun 20 bin olma şansı hiçbir zaman yok, 10 bin olma şansı bile yok. BOTASŞ projesi TANAP bizim ilçelerimizin çok yakınından geçmekte. Bu konuda sizin pozitif ayrımcılık yaparak Bayburt’un 2 ilçesine doğal gaz getirmenizi rica ediyoruz. Çünkü ancak nüfusu o şekilde tutabileceğiz, yoksa 10 bin olmasını, 20 bin olmasını beklemek hayal. Bu aylarda mesela, ekim, kasım oldu mu, havalar soğudu mu Bayburt’tan bütün insanlar İstanbul’a, büyük şehirlere göç ediyorlar, özellikle ilçelerden ve köylerden. Dolayısıyla bu konuda sizden yardımlarınızı ve desteklerinizi bekliyoruz.

Ben bu vesileyle 2018 yılı bütçemizin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Karabıyık, buyurun lütfen.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, ülkemizin cari açığında önemli bir rol oynaması sebebiyle tabii ki bu alan, enerji alanı son derece önemli. İstikrarlı ve öngörülebilir enerji politikalarına her zaman ihtiyacımız var. Ama kısa vadede kişilere yani gelen bakanlara göre değişkenlik arz eden politikalar sanayiciyi de, vatandaş da zorluyor. Bundan da uzak durmamız gerekiyor. Mesela, bir örnek vermek isterim: Organize sanayi bölgelerine enerji sağlayan elektrik toptancısı firmalar indirimleri kaldırıp artık sanayiciye elektrik tedarik etmiyorlar, maliyet artışlarından dolayı olduğunu ifade ediyorlar.

Bu arada, ben, Elektrik Mühendisleri Odasının, birkaç odanın görüşünü almak istedim buraya gelirken, onları size iletmek isterim. Özellikle enerjide sistem kullanımı ve işletim ücretlerinin düşürülmesini arzu ediyorlar. Yine “Yenilenebilir enerjide -rüzgârlarda ve GES’te- dengesizlik fiyatlarının kaldırılması” diyorlar. “1 megavat lisanssız enerji üretiminin önünün açılması, çatılarda GES’lerin hayata geçirilmesi ve özendirilmesi için farklı teşvik modellerinin üretilmesi ve bürokrasinin azaltılması” diyorlar.

Şimdi, burada ben bir fikrimi ifade etmek istiyorum. Diğer ülkelerde de uygulaması olan mahsuplaştırma yöntemi var. Yani burada hem Çevre Bakanlığı hem Maliye Bakanlığı da devreye girdiği zaman -çünkü ticari mükellef olmayınca vatandaş, bunu amorti etmesi zaten son derece zor ama- mahsuplaşma konusuyla birlikte belki... Hani dünyada da bu şekilde bu süreç ilerlemiş. Bu konuda ne düşünüyorsunuz, bunu da sormak isterim. Bu bir çözüm olabilir mi? Var mı bundan sonraki projeleriniz arasında?

Yine Elektrik Mühendisleri Odasının görüşü yüzde 2 TRT payının kaldırılması yönünde bu arada.

Bir de ben teknik olarak bilmiyorum ama bugün Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşeceğimizi bildikleri için bana şöyle bir mail atmışlar: “YEKDEM desteklesin ancak aradaki farkı hazine karşılansın -ki ‘Şu anda YEKDEM dışındakilerden alınıyor.’ diyorlar- enerji fiyatları daha sağlıklı olsun, indirim olsun.” diyorlar. Bu konuda benim teknik bilgim yok ama gelen ifade budur.

Bir başka konu Sayın Bakan: Bu yaz saati uygulamasında iki tane rapor ortalıkta geziniyor. Biri Elektrik Mühendisleri Odasının, onlar “Tasarruf yok.” diyorlar; İTÜ “Tasarruf var.” diyor. “İTÜ’nün raporuna göre böyle yaptık.” diyor Bakanlık ama İTÜ’nün raporu da tam olarak ortada yok. Hani İTÜ mü yapmış onu, onu da biz çok anlamadık, anlayamadık.

Şimdi, burada, baktığımız zaman, aslında çok fazla da bir tasarruf sağlanmamış, hatta tüketim artmış. Biz bunun sebebini gerçekten merak ediyoruz yani böyle bir sisteme niçin devam ediliyor? Yani acaba üretimin tüketimden fazla olması ve garantili alım anlaşmaları gibi sebeplerle mi bu saat uygulaması yapıldı? Yani tüketim artmış görünüyor çünkü. Bu durumda maliyeti de vatandaşa kalıyor. Yani üretimin fazla olması sebebiyle dengeleme amacıyla mı yapıldı buradaki garantili alım anlaşmalarından dolayı? Bunu da merak ediyorum.

Bu konuda çocukların son derece zor durumda kaldığını biliyoruz okulların saatleri açısından, sabah-akşam saatleri açısından. Her ne kadar ileriye atılmış olsa da, saatler değiştirilse de bu defa veli ile öğrenci arasında bir uyumsuzluk başladı. Yani çocuk okula gittiğinde velisi daha önce ya da daha geç gitmiş durumda kalıyor, ikisi evden aynı anda çıkamıyorlar. Bize çok geliyor bu şikâyetler. Okuldaki öğrencilere gerçekten olumsuz etkisi oldu, bunu belirtmek isterim. Bu konuda çok şikâyet alıyoruz.

Bir başka nokta Sayın Bakan: Mazot, tarımda tabii ki son derece önemli. Şimdi, EPDK sektör raporuna baktığımızda, geçen yıl 27 milyon tona yakın petrol tüketmişiz. Bunun 22 milyon tona yakını da mazotmuş, motorinmiş. Bu motorinin de 2-3 milyon tonu tarımda kullanılmış. Şimdi, fiyat zaten yılbaşından bu yana arttı yani 50 kuruşa yakın bir zam geldi. Hani tarım kesiminde bu, şu demek: 3 milyon ton motorin tüketiliyorsa yaklaşık, yılbaşından bu yana motorin tüketenlerin maliyetinde en az 1,5 milyar lira artış olması anlamına geliyor. Bu, tabii, tarım kesimini çok yıkıyor ama bir taraftan da maliyetlere yansıyor yani ürünün maliyetine yansıyor ve enflasyona da yansıyor. Şimdi, burada yapılacak şey şu: Aslında, EPDK bunu otomatik hesaplıyor ama buradaki vergi yükleri sürekli bu oranda oldukça -ki pahalı bir vergi yükü var Türkiye’de- sürekli tarıma daha fazla mazot maliyeti yansıyor. Yani burada bir teşvik sistemi olarak mazotun ucuzlatılması, üzerindeki vergi yükünün azaltılması gibi önlemler bence çok acilen alınmalı.

Bir de destek var yani mazot desteği veriyor devlet ama mesela buğdayın maliyetinde motorinin gider payı yüzde 18’in üzerinde; ayçiçek üretiminde yüzde 16; arpada, mısırdaki, pamukta yüzde 12 dolayında. Şimdi, devlet çiftçiye dekar başına bir destek veriyor, bu senekini bir dahaki sene veriyor bildiğim kadarıyla ama bunlar yeterli değil. Mesela, buğdayda dekar başına 7 litre mazot kullanılmış ve 7 litre mazotun şu anda değeri yaklaşık 35 lira gibi bir maliyete geliyor ama devlet desteği bu 35 liranın sadece 13 lirası. Pamukta, çeltikte 20 litreden fazla kullanılıyormuş, mazot gideri burada 100 lira ama devlet desteği 36 lira ve çiftçi bunun altında tabii ki eziliyor Sayın Bakan. Bu konuda gerçekten bir şeyler yapmak lazım yani çiftçiyi kurtarmak lazım.

Bir de son olarak İklim Fonu’yla ilgili süreç nasıl devam ediyor? Yani Yeşil İklim Fonu süreci konusunda ne oldu? Hani bu sera gazlarının miktarı konusunda biz artırılacak dedik, işte diğer taraftan bununla ilgili bir fon süreci var. Bunu bilmediğim için soruyorum, bu süreç nasıl ilerliyor, bir de bu konuda bilgi almak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Tamaylıgil...

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Biraz sonra...

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sonra...

BAŞKAN – Sayın Çam...

MUSA ÇAM (İzmir) – Sonra...

BAŞKAN – Peki, tamam.

Sayın Yedekci, buyurun.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Efendim, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Süreleri hatırlatmama gerek yok herhâlde, beş dakikayla sınırlı.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – O kadar konuşmak istemeyen varken bana söz verince herhâlde bir elli dakika konuşurum diye başladım.

BAŞKAN – Ben biliyorum ki siz beş dakikada her şeyi ortaya koyarsınız.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Çok zekice, takdir ettim Sayın Başkanım.

Efendim, öncelikle hepinizi sevgiyle selamlıyorum.

Şimdi, Türkiye’de ciddi bir problem var enerjiyle ilgili. Sürdürülebilir enerjinin kullanılmaması ve başka tür enerjiler yüzünden de yüzde 90 oranında başka ülkelere bağlı olmamız önemli. Hâlbuki yapılması gereken ne? Modern çağ dolayısıyla bugün burada otururken, evimizdeyken, dışarıda yaşarken hepimiz enerjiye bağlıyız. Su gibi, hava gibi artık ihtiyaç oldu enerji. Onun için, temel insan hakkı enerjiye sahip olmak. İnsan yaşamının da doğal ve zorunlu bir ihtiyacı aslında.

Peki, enerji nasıl olmalıdır? Tabiatı, çevreyi, doğayı koruyan, toplumu önemseyen, bireyi önemseyen, kamu haklarına ve kişisel haklara karşı saygılı ve nükleer maceralar peşinde koşmayan, yüz yıl, elli yıl önce yapılmış ve sonra bugün terk edilmeye çalışılan teknolojileri sanki birer matah ürünmüş gibi Türkiye’ye eskilerini göndermeye çalışan insanlara “Dur.” diyerek yani gerçek anlamda yerli bir bakış açısıyla bakarak özelleştirmeye ve orada çalışan insanların taşeron olarak çalışmasına da “Hayır.” diyerek, iş güvencesi ve iş güvenliğini de göz önünde bulundurarak kamu yararını gözeten bir anlayışla enerji politikası gözetilmelidir. Mesela, Fransa Çevre Bakanının bir açıklaması vardı geçen yıl, herhâlde sizler de takip etmişsinizdir, 5 kilometrelik bir asfalt yolu fotovoltaikle döşedi ve dedi ki: “Ben buradan üretilecek olan enerjiyle çevre aydınlatmalarının enerjisini sağlayacağım ve kamuya fayda sağlayacağım.” Bizim de bu ve benzer çalışmaları şiddetle teşvik etmemiz ve bu anlamda da çalışmalar yapmamız lazım.

Şimdi, sadece rüzgâr enerjisi ve güneş enerjisinden bahsetmiyorum; toprak enerjisinden, füzyon enerjisinden ve dünyada gelişmekte olan diğer enerjilerden de bahsediyorum. Dünyanın önemli kurumları şimdi başka alanlarda başka enerjiler peşinde koşarken Türkiye’nin enerjisini bazı ülkelere bağlı olarak devam ettiriyor olması, bu arayışta olması kabul edilemez. Şimdi, bir ülkenin en temel ihtiyacıdır dedik; peki, biz petrol rezervlerimizin tamamını kullanıyor muyuz? Türkiye, madenlerini enerjiye çevirme anlamında gerekli çalışmaları yapıyor mu yoksa şu şehir efsanesi doğru mu: “50 metrenin altına hiçbir şekilde inilmiyor ve buradaki çalışmaları biz yapamıyoruz.” efsanesi doğru mu? Sayın Bakandan bunu öğrenmek isteriz. Niçin enerji etkin binalar, enerji etkin kentler öneriliyor ve

bunlar üzerine çalışılmıyor yeteri kadar? Türkiye’de kaç tane kendi enerjisini kendi üretebilen yapı vardır? Türkiye’de karbon salınımı sıfır olan kaç tane bina vardır? Bu konuda Enerji Bakanlığı olarak ne tür çalışmalar yapmaktasınız? Üniversite-sanayi iş birliği için yaptığımız çalışmalar dış kovuğunu doldurmayacak çalışmalar. Yani üniversite ile sanayiye ve üreticiyi yani müteahhit firmaları yan yana getirirseniz -ki müteahhitlerin çoğu da zaten iktidara çok yakınlara- onlarla enerji etkin yapılar ve dolayısıyla enerji etkin kentler oluşturabilirsiniz çünkü dünyada kirleticiler bakımından en yüksek oranda kentler vardır. Şehirler, dünyada yüzde 85 oranında gaz salınımıyla dünyayı kirletmektedirler. Bütün bunları göz önüne aldığınızda Sayın Bakan ve değerli bürokratlar; sorumluluğunuz büyüktür. Yarım değerlendiriyorsak, çocuklarımızı, torunlarımızı düşünüyorsak bugün elimizdeki bütün değerleri metaya çeviriyor olmak ve günü kurtarıyor olmak yeterli değildir. Ayrıca, büyük ve derin sakıncaları da vardır.

Efendim, ilk yatırım maliyetinin çok yüksek olduğunu biliyoruz enerji etkin çalışmalarda. Bu ilk yatırım maliyetini düşürecek, kişilerin her birini kendi enerjisini kendi üretebilecek yapılanmalara yöneltecek... Her gün onlarca bina izni veriliyor, yüzlerce kamu binası ve konutlar yapılıyor, rezidanslar yapılıyor, buralarda bile kendi enerjisini kendi üreten yapılanmalara gidilmiyor. Hepimizin çokça eleştirdiği, Sayın Cumhurbaşkanının oturduğu sarayda da biz aynı şeyi söyledik; madem yapıldı, madem dünyaya örnek olunmak isteniyor niçin enerji etkin yapılmadı? Hadi her şeyi, işte, efendim, arsası şöyleydi, yapısı kaçaktı, bilmem neydi; en azından bu ülkede yaşayan insanlara bir örnek olunsaydı da orada enerji etkin bir yapılanma olsaydı çok da iyi olmaz mıydı? Siz de Enerji Bakanı olarak bunu önerseydiniz ve bu da diğer insanlarımıza örnek olsaydı daha iyi olmaz mıydı? Ezcümle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Öyle yapıldı zaten, bilmiyor musun?

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Hayır. Biliyoruz, projeler geliyor bize Sayın Vekil.

EBUBEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Yerde inceleyin, yerinde.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Yerde incelemiyoruz.

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım lütfen.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Son olarak şunu söylemek isterim: Türkiye... (Gürültüler)

Araştırın, Sayın Vekilim, burada ben konuşurken laf söylemenize gerek yok. Araştırın, bakın, cevap verin.

Arada bir şey daha söyleyelim tabii. Ezcümle, bu ülke kıymetli bir ülke, insanlarımız kıymetli; kimsenin keyfine göre olmamalı bu işler ve sürdürülebilir enerji Türkiye’de etkin kılınmalı ve dünyanın diğer ülkeleri geçmişte bıraktıkları teknolojilerini Türkiye’ye göndermek istiyorlarsa Türkiye kimsenin çöplüğü değildir. Ülkemiz her şeyin en iyisini hak eden insanlardan oluşmaktadır. Buna göre hareket etmek ve Bakanlığı da buna göre yönetmenizi talep etmekteyiz.

Teşekkür eder, saygılar sunarız.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Turpcu, buyurun.

ŞERAFETTİN TURPCU (Zonguldak) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli katılımcılar; hepimizi selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sizlerin ve Sayın Cumhurbaşkanının sürekli olarak “yerli kaynak, yerli kömür” vurgusunun hemen her konuşmada yerini aldığını görüyoruz. Bu yaklaşımı son derece önemseyeceğimizi söyleyerek sözlerime başlamak istiyorum. Buna rağmen, özellikle Zonguldak Çatalağzı’da ısrarla ithal

kömüre bağımlı yeni termik santral projelerinin hayata geçirilmeye çalışıldığını görüyoruz. Geçenlerde yine bir ÇED toplantısı yapıldı bunlarla ilgili. Çevre ve Şehircilik Bakanlığında gerçekleştirilen inceleme değerlendirme komisyonu toplantılarına katılıyorum ve sürekli olarak ithal kömüre dayalı projelerin hayata geçirilmeye çalışıldığını gözlemliyorum.

Değerli katılımcılar, Zonguldak'ta çok dar bir alanda halkımızı ve yaşadıkları çevreyi boğacak şekilde 4'üncüsü faaliyete geçmiş olan termik santrallere ek olarak, 5'incisinin, 6'ncısının, 7'ncisinin yapılması planlanıyor. Bu kadar dar bir bölgede halkı ve yaşadıkları çevreyi boğacak düzeyde, birbirine çok yakın bu kadar fazla termik santralin yapıldığı bir örneğe, dünyada başka bir benzerine biz rastlayamadık. Zonguldak'ta bulunan termik santrallerde filtreleme, arıtma ve atmosfer üzerinde olumsuz etki oluşturan maddelerin tutulması için kullanılan sistemlerin ve teknolojilerin yeterince yapılmadığını da görüyoruz yaşayarak. Ne yazık ki Enerji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve diğer ilgili bakanlıklar enerji alanında ortak paydaları olan konularda iş birliği, diyalog ve koordinasyon içerisinde değiller.

Sayın Bakan, diğer bir önemli konu, Türkiye Taşkömürü Kurumunun 2016 yılı faaliyet raporunda "Yer altında üretim destek işçilerinin noksanlığı had safhaya ulaştığından -yani yeteri kadar işçi olmadığından- 2011, 2012, 2013 ve 2014 yılında yeterli randıman alınamamıştır." denilmektedir. Kurumda üretimin sürdürülebilirliği ve mevcut altyapının korunması amacıyla toplam 4.622 işçinin alınması için 20/11/2014 tarihinde -ki bu sayı daha da fazlalastı bugün- "Enerji Bakanlığı kanalıyla Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Hazine Müsteşarlığına başvuruda bulunulmuş olup yanıt olumsuz olmuştur." deniliyor. Eski Genel Müdür Burhan İnan Bey bu yüzden mi görevden alınmıştır veya bırakmak zorunda kalmıştır? Bunu da gerçekten merak ediyoruz.

Son çıkan torba yasa 51'inci maddeye göre, TTK'nin işlettiği yerlerin dışında kalan sahalar satışa hazır hâle getirildi yani TTK'nin havza kanunu, Osmanlı'dan bu tarafa olan kanun delindi, parçalandı. Özel sektör firmaları termik santral ruhsatı almak için uğraşıyorlar, ardından -burası çok önemli- "Zarar ediyoruz." diye madenleri kapatıp ithal kömürlü yeni santraller yapacaklarını düşünüyoruz çünkü TTK'nin o kadar derinlikte zarar etmeden çıkaramadığı kömürü bu firmalar, özel firmalar çok özel destekler olmadan kârlı çıkaramayacaklardır. Dolayısıyla, Eren Enerjinin geçmişte yaptığı gibi ithal kömürlü santrallere yöneleceklerdi, şu anda yaşadıklarımız da bunlardır.

Sayın Bakanım, son olarak 6,5 milyon tonu koklaşabilir olmak üzere taş kömürü ithalatımızın toplamda 43 milyon tona ulaştığını biliyoruz sizin bize verdiğiniz verilerden. Bunun karşılığında 4 milyar dolar para ödüyoruz. Bu para yabancı şirketlere gidiyor, bu para bizim kömürümüz yer altındayken, yer üstünde de işsizlerimiz varken yabancılara gidiyor. Hâl böyleyken TTK'nin üretimi maalesef 1 milyon tonun altına tarihinde ilk defa sizin döneminizde, on beş yıllık iktidarınız döneminde düşürülmüştür. TTK ülkemizde derin kuyu kömür madenciliği yapılan ve deniz altı sahalarında kömür madenciliği yapan tek kurum olmasına rağmen geldiği durum anlattığımız gibidir.

Hükümetin hasta garantili hastanelere, yolcu garantili havaalanlarına, araç garantili köprülere verdiği garantilerin bu işi yapan firmalar hariç, herkesin zarar hanesine yazıldığını biliyoruz. Başka yerlere verilen teşvikler TTK'ye verilse kurum ayağa kaldırılamaz mıydı? Teşviklerin ve garantilerin TTK'ye verilerek dışa giden dövizin ülkemizde kalması için bir çalışmamız olacak mıdır? Biz, TTK'yi sadece Zonguldak için değil, stratejik değeri olduğu için, Türkiye için savunuyoruz; taş kömürü rezervlerini en iyi şekilde değerlendirmek ve ülkenin taş kömür ihtiyacını karşılayarak yurt ekonomisine katkıda bulunmasını istediğimiz için savunuyoruz. Bu nedenle TTK'nın işçi açığı acilen giderilerek, sermayesi güçlendirilerek, yeniden organize edilerek, yatırım yapılarak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen son cümlelerinizi alayım Sayın Turpcu.

ŞERAFETTİN TURPCU (Zonguldak) – Yeni bir işletme mantığıyla bakılarak maliyetlerin aşağıya çekilebileceğini düşünüyorum. Bu anlamda, yeni Genel Müdürün işçi alınması yönünde talebi var mıdır? TTK'ya işçi alınması yönünde bir çalışmamız var mıdır? TTK'nın geleceğe ilişkin belirsizliklerinin ortadan kalkmasına yönelik bir açıklamanız olacak mıdır? Özelleştirme olacak mıdır? Son cümlem: Bu konuda gözü kulağı burada olan Zonguldaklılara bilgi vermenizi arz ve rica ediyoruz.

Saygılarımızla.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Zonguldak'tan devam edelim.

Sayın Demirtaş...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sayın milletvekili arkadaşlarım, Enerji Bakanlığının değerli bürokratları; konuşmama başlamadan önce hepinize saygılarımı sunuyorum. Bakanlığın 2018 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Değerli hazırun, AK PARTİ hükümetleri döneminde cari açığın en önemli sebeplerinden biri olan enerji sektörünü konuşuyoruz. Bütçe sunumundan anlaşıldığı kadarıyla bu açığı giderebilmek için bazı adımların atılması hedeflenmektedir, millî enerji ve maden politikaları uygulanacağı ifade edilmektedir. Ancak Türkiye ekonomisi iyiye gitmiyor. Türkiye'nin makro ekonomik göstergelerinde büyük bozulmalar var. Bugün dolar 3,92'yi geçti, euro 4.62'yi geçti. Önümüzdeki günlerde de bu verilerin çok daha fazla bozulacağı ortadadır. Ekonomik verilerin büyük oranda bozulmaya başladığı bu süreçte elbette enerjide dışa bağımlılıktan kurtulmalıyız, elbette enerjide çeşitliliği, verimliliği ve milliliği sağlamalıyız. Bu konuda aslında hepimiz aynı şeyleri düşünüyoruz, aynı hedefleri öngörüyoruz.

Ancak Hükümetinizin söylemi ile uygulamaya maalesef birbiriyle uyumlu mu, işte orada büyük tereddütlerimiz var. Bakanlığınızın birçok politikası eleştirilebilir. Ancak ben kömür politikalarınızla ilgili görüşlerimi ifade edeceğim.

Sayın Bakan, kömür politikalarınızın maalesef millî politikalarla bir ilgisinin olmadığını görüyoruz. Üzülerek ifade edeyim ki kömürle ilgili politikalarınızı özel sektörün görüşleri doğrultusunda kâr odaklı ve ithalata dayalı oluşturmaktasınız. Oysa kömür stratejik bir üründür. Kömür politikaları özel sektörün eline bırakılamayacak kadar önemlidir.

Neden bunu söylüyorum? AK PARTİ döneminde kömür ithalatında çok büyük bir artış var, üretimde düşüş var. Enerjide dışa bağımlı olduğumuz gibi, taş kömüründe de maalesef dışa bağımlıyız. Her yıl ortalama 30-35 milyon ton taş kömürü ithalatı gerçekleştirmişiz. Geçen yıl 35 milyon ton taş kömürü ithal etmişiz. Rusya'dan, Kolombiya'dan, Güney Afrika'dan, Avustralya'dan kömür ithal etmişiz. Taş kömürüne yılda ortalama 4 milyar dolar, son altı yılda ise 25 milyar dolar para ödemişiz. Kömürün başkenti Zonguldak'ta bile Erdemir, Karabük Demir Çelik ve Eren Enerji gibi sanayi kuruluşlarına Rusya'dan, Kolombiya'dan, Avustralya'dan kömür ithal etmişiz. Bana göre şaka gibi. Neden? Çünkü Hükümetiniz bilerek yerli taş kömürünü üretmiyor.

Oysa Türkiye'nin sadece koklaşabilme özelliğine sahip, yüksek kalorili taş kömürü ihtiyacı özellikle demir çelik sektöründe ve ağır sanayide şu anda yıllık 6 milyon tondur. Bu ihtiyacın sadece 1 milyon tonunu yerli taş kömürüyle karşılayabiliyoruz. Oysa, devletin elinde Türkiye Taş Kömürleri Kurumu

var. TTK 8,5 milyon ton üretime ulaşmış bir kurum. Ama bugün işçi açıkları kasten giderilmediği ve yeterli yatırım yapılmadığı için üretim maalesef 1 milyon tonun altına düşmüştür. TTK, özelleştirmenin önünü açmak için kasten zarar ettirilmektedir.

2009 yılından beri TTK yönetimi her yıl işçi açığının giderilmesi için talepte bulunmasına rağmen kasten işçi almıyorsunuz. 14.500 norm kadroya rağmen bugün 7.500 üretim işçisi kaldı. İşçi açıkları iş güvenliğini tehdit ediyor. Buradan uyarıyorum değerli bürokratlarımız: Zonguldak'ta her an büyük bir maden kazası yaşanabilir.

Sayın Bakan, diyoruz ki “Kömür stratejik bir üründür.” Stratejik bir üründe kâr-zarar hesabı yapılmaz. Hele “Millî bir enerji politikası hedefimiz var.” diyorsanız kâr-zarar hesabı hiç yapılmaz.

Sayın Bakan, bu politikalarınızla maalesef TTK'yı bilerek ve kasten yok ediyorsunuz. Ama yok ettiğiniz sadece TTK değil, ekonomisi, sosyolojisi, psikolojisi, her şeyi taş kömürüne bağlı olan Zonguldak'ı da yok ediyorsunuz.

Sayın Bakan, 2004 yılından itibaren redevans usulü kömür üretiminde fiilen özelleştirmeyi uyguladınız. Ama bu özelleştirme politikalarınız maalesef fiyaskoyla sonuçlandı. Taş kömüründe az önce söylediğim rakamlarda belirttiğim gibi, dışa bağımlı hâle geldik. Üretim artmadığı gibi, işçi ölümleri rekorlar kırdı. 1.600'ün üzerinde maden işçisi madenlerdeki iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi.

Özel sektör kömür madenciliğinin yanlışlarından yeterince ders çıkarılmadığını üzülerken görüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Demirtaş, son sözlerinizi alayım.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Torba yasadaki 51'inci madde ve mevzuattaki değişikliklerle tüm kömür madenciliğini özel sektöre devredeceğiniz, havza madenciliğinden vazgeçeceğinizi anlaşılmaktadır. Oysa bu durum çok yanlıştır. Kömür üretiminin güvenli ve planlı şekilde yapılabilmesi için projelerin tek merkezden yönetilmesi, bölünmeden, parçalanmadan yürütülmesi gerekir, havza madenciliği yapılması gerekir.

Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Bu sebeple Zonguldak, Soma, Elbistan gibi büyük kömür havzalarının tek elden yönetilerek güvenli bir şekilde üretimin gerçekleştirilmesi gerekir. Kömür üretiminde özelleştirme politikalarından derhâl vazgeçilmesi gerekir.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Gürer, sizi de gönderelim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Niğde'nin Bor ilçesinde “Badak” denilen bölgede son on beş yıldır sürekli olarak petrol bulunduğu yönünde haberler çıkıyor. Bununla ilgili ben KİT Komisyonunda Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığını Sayın Genel Müdürlüğe sorduğumda orada çıkan bulguların yeterli olmadığını, rezerv yeterli olmadığı için de kapatıldığını, böyle bir durumun olmadığını beyan etmişlerdi. Ancak son olarak İstanbul Teknik Üniversitesi ve Yurt Madenciliğini Geliştirme Vakfı desteğiyle gerçekleştirilen uluslararası zirvede gene aynı konuya dönüldü.

Şimdi, on beş yıldır Niğde'nin Bor ilçesinde Badak bölgesinde petrol var mı, yok mu? Rezervler yeterli mi, değil mi? Sürekli seçimden önce özellikle gündeme geliyor. Bölgede, bir bakıyorsunuz arazi değerlendiriliyor, sonra "Yok." diyorlar, arazinin değeri düşüyor. Bu konuyu bir net olarak açıklarsanız memnun olacağız.

İkincisi de, bildiğiniz gibi, sunumunuzda Karaman'ı anlattınız. Ondan memnun oluyoruz. Karaman'da enerji ihtisas bölgesinin kurulumu iki yıl oldu. Aynı dönemde Niğde Bor ilçesi için de açıklama yapılmıştı, enerji ihtisas bölgesi oluşturulacaktı. İki yılı doldurduk, o bölgede hiçbir şey yapılmıyor. Bununla ilgili değerlendirmenizi öğrenmek istiyorum.

Üçüncüsü de, bizim Niğde gibi İç Anadolu'nun çoğu ilinde bildiğiniz gibi enerji kullanılarak yer altı suları çıkarılıyor. Enerji pahalı olunca da yer altından çıkarılan suyun kullanımı sonucu ürünlerin fiyatlarında diğer bölgelere göre doğal olarak bir artış meydana geliyor. Acaba kuyu suyunu enerji kullanarak çıkaran çiftçiler için enerjide bir indirimle gidilemez mi, bir teşvik ve destek sağlanamaz mı? Çünkü bunun maliyetleri ciddi ölçüde etkilediği görülüyor. Bu konularda çalışma yapılması düşünülüyor mu? Çünkü çiftçiler yalnızca bize değil, diğer vekil arkadaşlara da bölgeye gittiklerinde sürekli olarak bu enerjinin pahalılığından dert yanıyorlar ve çok sayıda da trafo kapalı. Hatta şöyle bir uygulama da var: Hasat döneminde dahi olsa özelleştiği için mevcut şirket doğal olarak enerjinin bedelini tahsil edemediği takdirde elektriği kesiyor, tarlada ürün var ama tarlada ürün varken enerji kesildiği için çiftçi üretimini de yapamıyor. Bunun sonucunda hem ürününü elde etmekte sorun yaşıyor hem de borçlarını ödeyemiyor. Ciddi anlamda bu konuda icralar var. Bu anlamda yalnızca TEDAŞ'ın borçlarında bir indirimle gidiliyor veyahut da iyileştirme yapılıyor. Özel sektörün işletmecisi olduğu elektrik şirketlerinin bulunduğu yerde de çiftçiler için böyle bir kolaylık getirilmesi düşünülüyor mu?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Özgökçe...

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, sayın üyeler ve bütün hazırını saygıyla selamlıyorum. İyi akşamlar herkese.

Evet, enerji bağımlısı bir ülke olduğumuzu belirttik, hemen hemen bütün konuşmacılar bunu belirtti. Biz tam aksine enerji bağımlılığını daha çok artıran pratikler olduğunu görüyoruz ve yapılan sunumdan anladığımız kadarıyla yakın zamanda da enerji bağımlılığını ortadan kaldıracak bir vizyon sunulmadığını düşünmekteyiz.

Örneğin iki gün sonra duruşması görüşülecek bir davadan söz ederek başlamak istiyorum. Bu dava aslında bütün Türkiye'nin gündeminde. İki gün sonra Danıştay, ÇED olumlu raporuna yönelik yapılan itirazı karara bağlayacağı nükleer santrallerin yapımına yönelik, Akkuyu Nükleer Santrali için. Bu davada Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu tarafından bir rapor hazırlandı ve rapor Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına teslim edilmişti. Santralin ÇED olumlu kararının tersine Mersin 1. İdare Mahkemesi nezdinde konuyla ilgili dava açan bazı sivil toplum örgütleri, mahkemeden uluslararası Atom Enerjisi raporunun da temin edilmesini talep etti ve mahkeme bu talebi kabul etmişti. Ancak bildiğimiz, kadarıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bu raporu mahkemeye teslim etmeyi reddetmiş hâldedir. Ancak bu anlamda bütün Türkiye toplumunun Bakanlıktan ve Hükümetten bir beklentisi var. Umarız nükleer enerji santrali açılmaz ama bu santralin açılması gelecek açısından, Akdeniz açısından toprak, su, bitki örtüsü, doğa ve bütün insanlık açısından, insanlık açısından da çok

ciddi tehlikeler barındırıyor ve böylesi bir risk altında. Bu kadar çok istenmemesine rağmen neden bu kadar ısrarlı bir şekilde Bakanlık bu projenin arkasında, anlamakta güçlük çekiyoruz ve âdetâ bir devlet sırrına dönüştüğünü anlıyoruz buna karşı direnci de.

Şöyle bir durum da olabilir. Umarız olmaz, umarız bu sefer Bakanlığınız mahkeme kararına saygı duyar. Eğer mahkemeden olumlu bir karar çıkarsa yapılmamasına yönelik, bu sefer Bakanlığın gerçekten de yeni bir torba yasa ya da yeni bir KHK'yla Danıştay kararını askıya alan bir düzenleme getirmemesini de umuyoruz. İki aşamalı bir beklenti içerisindeyiz. Bunu ifade etmek istedim.

Kabaca baktığımızda, Türkiye'nin birincil enerji tüketiminde doğal gaz yüzde 31, ham petrol ise toplamda yüzde 30 pay sahibidir. Fosil yakıtlar bakımından Türkiye -linyit hariç- zengin rezervlere sahip olmamasına bağlı olarak birincil enerji kaynaklarında tüketimin dörtte 3'ünü ithal etmekteyiz.

Doğal gazda yaklaşık yüzde 98, petrolde ise yaklaşık yüzde 91 oranında bağımlılıktan bahsediyoruz bu durumda. Bu, bir yandan değişken dış politikamız nedeniyle ciddi bir arz güvenliği riski oluşturmakta, öte yandan dünya enerji fiyatlarının artmasına döviz kurlarındaki yükseliş de eklenince müthiş bir maliyet çıkarmaktadır. Şöyle ki 2009'da düşmeye başlayan enerji fiyatları 2014'te yeniden artmış ve Türkiye'nin enerji ithalatı da yıllık ortalama 53 milyar dolara ulaşmıştı. Bu seneyi de çok ciddi bir faturayla kapatacak gibi görüyoruz.

Öncelikle şunu öğrenmek isterim: Dış etkenler dolayısıyla 2018 yılında doğal gaz ve elektriğe zam gelecek midir?

Sayın Bakan, yenilenebilir enerji kaynakları bakımından şanslı bir ülkeyiz. Bunu şu nedenle söylüyorum, fosil yakıtlar maliyetli olduğu kadar doğaya da zararlı yakıtlardır.

Bakın, geçtiğimiz günlerde Almanya'da gerçekleştirilen bir konferansta ülkelerin İklim Değişikliği Performans Endeksi açıklandı. 56 ülkenin değerlendirildiği listede Türkiye 47'nci sırada yer alarak fosil yakıt üreticilerinin olduğu en kötü ülkeler arasında yer aldı.

Açıklamada, Türkiye'nin bir taraftan beton ve asfaltla iklim felaketlerini hızlandırırken diğer taraftan da daha pahalı ve iklimi değiştiren fosil yakıtları ithal etmeyi sürdürdüğü ifadeleri yer aldı.

Diğer yandan nükleer enerji santralleri gündeminizde. Bunu biliyoruz ve biz de buna karşı çıkıyoruz. Bunu da biliyorsunuzdur. Neden karşı çıktığımızı anlatalım. Burada aslında diğer konuşmacılar da belirtti. Siz lütfen olumlu tek bir tarafını bize anlatın.

Sayın Bakan, diğer tüm enerji santralleri gibi nükleer santrallerin de atıkları var ve bunlar radyoaktifirler. Bu atıkların çevreye, bitki örtüsüne, sulara ve bizlere ulaşımı engellenebilecek midir?

Bakanlığımız nükleer enerji ihtiyacını şöyle tarif ediyor: "Gelecekte enerji arz güvenliğinin sağlanması için yeni kaynaklara ihtiyaç duyulacaktır. Bu kaynakların her an kullanıma hazır bulunmasının yanı sıra ucuz, çevre dostu ve güvenilir olması da gerekmektedir." Bütün bu özellikleri, Bakanlığınıza göre, nükleer enerji taşımaktaymış. Yani anlatılan, web sitesinde belirtilen tanıma göre.

Ancak yapılan çalışmalara göre, nükleer reaktörlerin çalışması sırasında atık olarak ortaya çıkan plütonyum üst düzeyde zehirli ve kanser yapıcıdır. Doğada bulunma ömrü iki yüz elli yıldır.

Açığa çıkan bir diğer radyoaktif madde olan stronsiyum yağış yoluyla bitkilere, oradan da hayvanların sütüne geçerek insanlara bulaşır. Kan kanserine yol açar ve iki yüz seksen yıl ömrü var.

Sezyum ve iyot da besin yoluyla insan vücuduna girer ve tiroit bezi kanserine, çocuklarda büyüme aksaklıklarına ve genetik bozukluklara neden olur.

1986 yılında Çernobil'de meydana gelen nükleer patlama sonucu etki alanına giren bölgelerde radyasyonun zararlı etkilerine uzun yıllar rastlanmıştır.

Sayın Bakan, bu riskler bilindiği için mi Akkuyu Nükleer Enerji Santrali için hazırlanan Uluslararası Atom Enerjisi raporunu mahkemeye vermiyorsunuz?

Öte yandan, ben, fosil yakıtlara ya da nükleer enerjiye yatırım yapılması için tek bir olumlu neden göremiyorum. Yerli otomobilde örneğin şu yapıldı: “Amerika’yı yeniden keşfetmeye gerek yok.” dendi ve doğrudan elektrikli otomobil yapımı için çalışmalara başlandı. Aynı tercih neden enerji alanında yapılmıyor? Dünya, fosil yakıtları ve nükleer enerji terk ederken Türkiye yatırımlarını bu alanlara değil yenilenebilir enerji kaynaklarına pekâlâ yapabilir.

Artık kömür, nükleer, doğal gaz ya da petrol kullanımının artırılmasına yönelik tüm çalışmaların geleceğe dönük olarak durdurulması gerekiyor. Çalışmalarınız var ama yeterli değil. O nedenle yenilenebilir enerjiye, depolama ve şebeke altyapılarına daha fazla yatırım yapılmalıdır. Bunların haricindeki tüm çalışmaların halka fatura edilerek gereksiz maliyetlere ve küresel ısınmanın artmasına katkı sunulmasına neden olacağını hepimiz biliyoruz.

Bir diğer konu kaçak elektrik meselesi. Evet, bu, Bakanlığımız açısından bir sorun alanıdır. Ancak bana göre faturalarda kayıp-kaçak bedelinin bulunması ve elektrik şirketlerinin zararının yurttaşlara ödetilmesi sorunun devamına yol açıyor.

Elektrik dağıtımının özelleştirmesiyle kaçak elektrik kullanımı sorununun büyüdüğünü açıkça görüyoruz. Özelleştirmeye çok daha adaletsiz yapılanmalara evrildi bu konu. Kaçak enerji kullanan şirketlerin yanında bir de kaçak enerji bedellerini yurttaşların faturalarından tahsil eden şirketlerin oyunlarıyla mücadele sorumluluğu doğmuştur. Özelleştirmelerin kaçak elektrik kullanımını sonlandıracağı iddiası şu an çökmüş durumdadır. Amacın kaçak elektrik kullanımını sonlandırmak değil, özelleştirmeye gerekçe ve birtakım şirketlere kaynak aktarımının argümanı olarak geliştirildiği ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerle başta doğu ve güneydoğu kentlerinde özellikle yaz aylarında artan ve elektrikli aletlerin bozulmasına neden olan elektrik kesintilerinin de kaçak elektrik kullanımının da nedeni aslında dağıtım şirketleridir. Çünkü bu şirketler, yargının aksi yöndeki kararlarına rağmen zararlarını faturalardaki bedel nedeniyle peşinen alıyorlar ve altyapılarına etkili yatırımlar yapmıyorlar.

Sayın Bakan, elektrik dağıtım şirketleri sürekli olarak kayıp ve kaçak enerji hedeflerini yükselterek, faturalar aracılığıyla halktan kaynak tahsilatı yapıyorlar. Bu konuda Enerji Piyasaları Denetleme Kurulu ne yapıyor? Biz yanıt istiyoruz.

Bir yandan kaçak enerjinin sanayideki kullanımının üstü örtülüp, sadece hanelerde kaçak elektrik kullanılıyormuş gibi bir görüntü oluşturuluyor ve zihinlerde şöyle bir algı var nedense. Söyleyeyim: “Kaçak elektriği Kürtler kullanıyor” şeklinde bir algı var. Bu anlamda bölgede biz bunun ağır baskısını çok ciddi anlamda hissediyoruz. Böyle bir algı...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yok öyle bir şey.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Bu sorunu güncel olarak yaşadığımız için hatırlatma gereği duydum Sayın Aydemir.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – Bunu reddediyoruz. Öyle bir şey olmaz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, süre bitti, lütfen müdahale etmeyin.

Son on saniye...

Buyurun.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Son cümleme devam edeceğim kusura bakmazsanız.

Kaçak elektrik belli bir bölgede olan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika lütfen...

Toparlayalım lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bizim Erzurum’da mesela elektriği en çok hakkıyla kullanan ve ödeyen buradaki insanlar. Burada kimseye haksızlık yapmamak lazım.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Hayır, bölgesel eşitsizlikten de bahsetmek isterim. Evet, böyle bir algıdan bahsettim ben.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Böyle bir algı yaratmaya çalışıyorlar. Teşekkür ederiz bunun için.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Bu konu toplumsal bir sorun aynı zamanda.

Evet, bu sorunu şirketlerin lehine ekonomik bakış açısıyla çözmek bize göre mümkün değil. Öncelikle elektrik kullanımında kamu yararı dikkate alınmalıdır, eşitlik ve adalet gibi ilkeler gözetilmelidir ve enerji kullanımının bir insan hakkı olduğu düşüncesiyle hareket edilmelidir diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum. İyi akşamlar.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Bekaroğlu, buyurun lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım; önce iki konuyla ilgili kısa bir cümle edeceğim. Arkadaşımız “Türkiye’nin üzerinden geçiyor, Rusya’nın, bu bölgelere geliyor enerji yolları, işte barış, zenginlik, refah gelecek...” falan diye bir şey söyledi. Bu, tarih okumamak oluyor. Ne demek? Nerede enerji var, nerede yolu geçiyor, orada kavga, orada açlık, orada ölüm, orada iç savaş devam ediyor. Bunun bir defa altını çizelim yani enerjinin böyle bir uğursuz tarafı var.

Şimdi, Sayın Bakanım, muhalefet hep karşı çıkıyor ya. Hemen böyle düşünmüyorsunuzdur değil mi: Bunlar her şeye de zaten karşı çıkarlar? Öyle düşünmüyorsunuz, bize o şekilde cevap vermeyeceksiniz. Hayır, biz her şeye karşı çıktığımız için böyle konuşmuyoruz. Gerçekten endişelerimiz olduğu için böyle konuşuyoruz.

Sayın Bakanım, geçen sene zengin görsellerle burada flaş bir sunum yapmıştınız. Bu sene çok gezdiniz, çok yoruldunuz. Zaten birkaç defa ertelendi filan. Sunumunuzu beğenmedim yani kusura bakmayın. İfade edeyim bunu. Zaten bu sunumunuzla, 6 Nisan mıydı, bir başka basın toplantısı yapmıştınız Türkiye’de Enerji Stratejisi diye o sunumdaki söyledikleriniz aynı, başka türlü olamazdı zaten.

Sayın Bakanım, bu sunumunuzda enerjiyle ilgili 3 tane konuyu öne çıkardınız. “Bizim millî enerji ve maden politikası stratejilerimiz belirlenmiş olup bu stratejiler enerjide arz güvenliği, yerlileştirme, öngörülebilir.” dediniz. Tabii, enerjide arz güvenliği, yerlileştirme, öngörülebilir, bunlar yanlış şeylerdir demiyorum ama siz, işte, Türkiye’de en çok yatırım yapan ve çok önemli alanlarda yatırım yapan bir Bakansınız, Bakanlıksınız. Dolayısıyla, bu sebepten dolayı da yaptığımız yatırımların özelliği dolayısıyla da çevreyi en çok kirleten Bakanlıksınız. Yani kişilerden ayrı olarak söylüyorum, “Çevreye en düşman kim?” deyince, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı deriz; sizden bağımsız söylüyorum, kişilerden bağımsız söylüyorum. Yani “En fazla hangi bakanlığın riski var?” dediğimiz zaman, sizin Bakanlığınız geliyor.

Sunumunuzda, sağ olun, var olun, birkaç kere “çevre” dediniz ve emisyonu falan çıkarırsak bir paragraf ayırdınız. Bu sunum, bu durum, Hükûmetinizin ve Bakanlığınızın gerçekten çevre... Çevre deyip geçmiyoruz öyle. Basit bir şey, böyle böcek, eğrelti otu filan değil yani. Yani geçmişten

devraldığımız, geleceğe devredeceğimiz büyük miras, emanet, yaşam alanımız ve her şeyimiz çevreye de bir paragraf ayırdımız. Bu, gerçekten, sizin bu konulara, Bakanlık olarak, Hükümet olarak nasıl değer verdiğinizi de göstermektedir.

Sayın Bakanım, yerlileştirmeyle ilgili söyledikleriniz ve bu konuyla ilgili Hükümetinizin son yıllarda yapmış olduğu gayretleri görüyoruz, bunları görüyoruz. Ama hâlâ Türkiye’deki enerji kaynaklarına baktığımız zaman, tüketime baktığımız zaman ağırlıklı bir şekilde bağımlı olduğumuz görüyoruz. Bu bağımlılığı artıracak bir sürü şeyler de yapıyorsunuz.

Güneş enerjisi, işte rüzgâr enerjisi, yenilenebilir enerjilerle ilgili yapılan yatırımlar var. Ama orada uyguladığımız finansal model, sözleşmeler, verdiğiniz garantiler de aslında orada da çok yerli kaynak yani yüzde 100 yerli diyemeyeceğiz çünkü... Aslında o sözleşmeleri biz bilmiyoruz, kimse de bilmiyor. Zaten çok teknik bir dille yazılıyor, müthiş bir bilgi asimetrisi var, vatandaştan kaçırıyorsunuz bütün bunları. Hangi güvenceleri verdiniz? Mesela bu rüzgâr enerjisi, güneş enerjisiyle ilgili son yıllarda yaptığımız, son aylarda yaptığımız bu ihalelerde ne gibi şeyler verdiniz? Mesela birisi bir yatırım yapacaksa Siemens’in üretmediği bir paneli kurabilecek mi daha ucuzsa? Bilmiyoruz yani. Bütün bunlarla ilgili çok fazla bir bilgimiz de yok. Dolayısıyla bu “yerlilik” iddianız, aslında finans modelinizle filan da ciddi bir şekilde çelişiyor.

Sayın Bakanım, bu “finans modeli” derken, bu yap-işlet-devret, gerçekten hem Hükümetin iddialarıyla çelişiyor hem de biraz böyle baktığınız, okuduğunuz zaman, daha çok okuduğunuzda, Türkiye’nin geleceğiyle ilgili daha fazla endişeler taşıyorsunuz. Bir defa enerji alanında bu büyük bir şeyle... Sayın Bakanımızın tünelle ilgili verdiği projeye benziyor sanki. Birileri geliyor, “Ha, burada bir tünel yapalım. Şu kadar süre işletelim.” demişler 1800’lerin sonunda. Şimdi de birileri geliyor sanki bir proje öneriyor ve siz bunu yapıyorsunuz gibi bir şey var. Eğer gerçekten enerji tasarrufu, çevreyi kirletmeyecek, yerli kaynaklar filan derken kurulu olanları daha verimli hâle getirebilirsiniz, daha da bunlar ucuz olabilir ama bunlara yönelmiyorsunuz, büyük finansmanlar gerektiren büyük projelere yönelmiyorsunuz.

Şimdi, diyorsunuz ki -TÜİK burada geldi konuştu- sizin iddianız bu: “Türkiye’nin tasarrufu öyle yüzde 14 filan değilmiş. Türkiye’nin tasarrufu yüzde 25.” Bu “yüzde 25” dediğiniz gayrisafi millî hasılaya tasarruf oranı mı oluyor Sayın Bakanım? Eğer öyleyse Türkiye 200 milyar dolarlık yılda tasarrufa var. 200 milyar dolar yılda tasarrufu olan bir ülke yatırımda da, finansda da çok yerli kaynak kullanabilir. Böyle şeyler yapmıyorsunuz. Bunun yerine -şimdi tam da rakamları bilemiyoruz, o kadar büyük rakamlar var ki- işte 200 milyarlık projelere 455 milyar hazine garantisi verildi diye haberler çıkıyor. Bakıyoruz alt alta yazmışlar. Nelerdir bunlar? İşte yollar, köprüler, şehir hastaneleri ve arkasından da enerji yatırımları geliyor. Yani yalan mı yazıyor bunlar? Başka haberler var. İşte, “Bir yılda 60 milyarlık sözleşme yapıldı.” deniliyor. Bir sürü rakamlar var. Bu projelerin başka türlü bir finans şeyi yok mudur? Ya da şöyle bir hesap yaptınız mı? Buradan yıllar içinde Türkiye’nin garantilerle beraber, kirasıyla beraber ödeyeceği paralarla, diyelim ki normal finans yoluyla... Normal finans yolu nedir? Faize maize karşı çıkıyorsunuz ama serbest piyasa ekonomisinden de çıkacağımıza dair hiçbir şey yok. Her şeyi serbest piyasa ekonomisi içinde yapıyorsunuz ama “faizler fazla” diyorsunuz. Gerçekten normal piyasa kuralları içinde borçlansanız daha da ucuza mal edeceksiniz gibi görünüyor. Borçlanamıyor muyuz gerçekten, ülkenin güvenilirliği mi yok, yoksa bu uyanıklar geliyor -aynen 1800’lerde tünel ihaleimizdeki gibi, oradaki imtiyazlarda, garantilerde olduğu gibi- geliyor birileri, bir proje tutuşturuyor ve Türkiye’nin bir sürü böyle büyük toplantılarla, büyük rakamlarla böyle bir projeye ihtiyacı var diyor ve bu projelere mi atlıyoruz gibi ciddi sorular duruyor.

Sayın Bakanım, ben esasen çevreyle ilgili konuşacağım yani biraz çapulcu dili, onlara şey yapacağım. Sizin, Hükümetinizin ya sizin Bakanlığınız böyle olabilir ama siz Bakanlıktan ibaret değilsiniz yani bir Hükümetin üyesisiniz. Sizin Hükümetinizin çevreyle ilgili çok ciddi problemleri var. Yani bakıyorum, evet, Türkiye'nin şu anda çevreyle ilgili bir yasası var, güzel bir yasa. Bununla ilgili yönetmelikler çıkarılmış, bunlar da çok güzel, ayrıntılar düşünülmüş. Ama sizin Hükümetiniz ondan sonra çıkardığı dünya kadar yasayla, torbayla, şunla bununla sürekli şekilde bunları delmeye çalışmış. İşte, daha önce 2013'te çıkardığınızı “Kamu yatırım programına alınmış olup bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla üretim veya işletmeye başlamış olan projeler ile bunların gerçekleştirilmesi için zorunlu olan yapı ve tesisler çevre değerlendirme kapsamının dışındadır.” Anayasa Mahkemesi bazı şeylerini değiştirmiş. Daha sonra, geçen, 2016'nın sekizinci ayında, projeleri sayıyorsunuz, o projenin özelliklerini sayıyorsunuz ve diyorsunuz ki: “Bu tip projelerde, proje bazlı yatırımlara diğer kanunlarda getirilen izin, tahsis, ruhsat, lisans ve tescilleri ile diğer kısıtlayıcı hükümler için Bakanlar Kurulunun kararıyla istisna getirilebilir ve yatırımları hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla yasal ve idari süreçler...” Tuhaf bir şey. Yani Bakanlar Kurulu yasa çıkarma yetkisi bile almış. “Yasal süreçlerde düzenlemeler yapılabilir.” Herhâlde “Meclise teklif edeceğiz.” falan demek istiyorsunuz.

Bunu bırakalım, bu torbaya bir madde getirdiniz ve sonra geri çekmek zorunda kaldınız yani gerçekten neyle anlatacaksınız, nasıl anlatacaksınız? Yani bir ülkede, işte, yasalar var, anayasa var, her şey var. Bir yatırım geliyor, ÇED değerlendirmesi yapılması gerekiyor. İşte, Çevre Bakanlığı alıyor bunu, ilgili kurumlara, üniversitelere yazılar yazıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, lütfen son cümlelerinizi alayım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Üç ay içinde bu yazılar cevaplanmazsa ÇED olumlu sayılacak. Sayın Bakanım, arkadaşlar; bu, ahlaksız teklif. Neyse, geri çektiniz. Böyle bir şey olabilir mi yani. Ahlaksız teklif bu.

KASIM BOSTAN (Balıkesir) – Geri çekildi ama o.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Eh işte, tekliften söz ediyorum yani. Sizin Hükümetinizin çevre politikalarının yaklaşımına bakıyorum, ona örnek olarak veriyorum. Böyle bir tutumunuz var.

Bakın, değerli arkadaşlar, Doğu Karadeniz'de... Sayın Bakana defalarca yazdık, cevaplar verdi, tam da yuvraklar şeyler. Dünya kadar, yüzlerce HES yapılıyor; rakamları vermeyeyim. Sürekli şekilde Başkanın süre baskısıyla karşı karşıyayız.

BAŞKAN – Son yirmi saniye...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Son yirmi saniye olur mu Sayın Başkanım ya, son birkaç dakika vereceksin.

Arkadaşlar, enerjiyi konuşuyoruz ama çok zengin su kaynaklarımız filan, şeylerimiz yok. Ciddi şekilde dünyada da suyla ilgili... Hatta Türkiye'nin su fakiri olduğuna dair de şeyler var.

Bakın, bu Doğu Karadeniz'den örnek veriyorum. HES'lerle ilgili ÇED yazısı var. Sayın Bakanım, arkadaşlar; Hükümetin öyle bir tutumu var ki yani “çevre” diyen, “Toplantı mı var? Nerede? Değerlendirelim.” diyen ya da herhangi bir şekilde yargıya başvuran insanları anarşist, terörist, hain bir şekilde ilan ediyor. Sayın Bakanım, geçen Çevre Bakanına da söyledim, toplantılara gidiyoruz biz, biz milletvekili olduğumuz için girebiliyoruz. Bilgilendirme toplantısı yapılıyor, içeri bir giriyoruz o bölgede, o köyde, hatta o vilayette olmayan hiç tanımadığımız, tuhaf adamlar oturuyor. Kapıda da

güvenlik güçleri, normal jandarma filan değil, özel kuvvetlerden gelmiş acayip elbiseli filan adamlar, sanki... Ya, bu nasıl bir şey ya? Bu insanların gerçekten o bölgede yaşam alanlarıyla ilgili bir endişeleri var...

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, lütfen son cümlelerinizi alayım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Eksik bilgileri de olabilir bunların. Zaten bilgilendirme toplantısı dediğimiz toplantılar böyle toplantılar ama bu toplantılar bile böyle terörize ediliyor.

Bitiriyorum Sayın Bakanım.

Bakın, sizin, Hükümetinizin ve Bakanlığımızın, çevreyle ilgili tutumunu şu rakamlar gösteriyor, bu son cümlem: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 59 bin projenin 54 bininde “ÇED gerek yoktur.” kararı vermiş. 59 binden 54 bininde. 4.457 projede de “ÇED olumlu.” kararı çıkmış, olumsuz görüş verilen proje sayısı 46; bunlar da mahkemeye gitmiş. Bilirkişi geliyor, bilmem ne geliyor, terörize ediliyor. Orada mahkemeler de işliyor. Cerrattepe’de Sayın Bakanım, mahkeme kararı vermiş, bilirkişi çağırılmış, her şey oluşmuş; Rize mahkemesi dağıtıldı, yeni bir mahkeme oluşturdu ve ilk şeyde reddetti itirazı. Öyle bir durum var.

Bu ülke bizim ülkemiz Sayın Bakanım. Bu ülke bizim; sizin de ülkeniz, hepimizin ülkesi. Sizin çocuklarınızın, bizim çocuklarımızın bu dereler. Bütün bu kaynaklar onlarıdır; emanettir Sayın Bakanım, emanet. Dolayısıyla, çevre mücadelesi veren insanlara “Hain.” demeyin. Çevre mücadelesi veren insanlara dikkat edin, dinleyin onları. Bütün bu rakamlar, gerçekten bir çevre düşmanı. “Çevreye düşman” kelimesi sizi rahatsız edebilir, çevreye duyarsız, “Kalkınalım, büyüyelim de ne olursa olsun.” diyen bir Hükümetle karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Bekaroğlu.

Evet, 2 arkadaşımızın acil gitmesi gerekiyormuş; Sayın Yalçınkaya ve Sayın Erol.

Önce Sayın Erol’dan başlıyorum, süreniz beş dakikadır.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekili arkadaşlarım, Bakanlığımızın değerli bürokratları; ben de sizleri sevgi ve saygıyla selamlıyorum. 2018 bütçemizin Bakanlığımıza ve ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Tabii, Türkiye’nin ihtiyaçlarına göre enerji politikasını şekillendirmek her siyasi partinin kendi politikalarından kaynaklıdır. Bu anlamda da Hükümet politikaları partilerin politikalarından oluşur. Ben enerji politikalarını hukuken ve teknik olarak değerlendirecek bir bilgi birimine sahip değilim ama burada, kendi ilimde, Munzur Vadisi üzerinde yapılması düşünülen 5 HES projesi, 4 de baraj projesiyle ilgili, olayın teknik boyutu değil, olayın siyasi boyutu, sosyal boyutu ve kültürel boyutu konusunda hem Bakanlığımızı hem Bakanlık bürokratlarımızı bilgilendirmek için söz istemiş bulunmaktayım.

Sayın Bakanım, ben, nasıl bir ilde milletvekilliği yaptığımı önce size açıklamak isterim. Benim ilimde her evde bir sorun var, her yerleşim bölgesinde bir sorun var, her sivil toplum örgütünde bir sorun var. Ve bu sorunların temelindeki nedenler de yüzde 80 bugüne kadar Hükümetlerin o bölgede uyguladıkları yanlış güvenlik politikalarından kaynaklı sorunlar. Vatandaş devleti yalnızca operasyonlara giden güvenlik güçleri olarak görmüş, devleti, kendi sorunlarını çözen bir kurum olarak görmemiş. Ben, milletvekili seçildiğimden bugüne kadar vatandaşla devlet arasında köprü olup vatandaşın yalnızca sorununu seslendirmek değil, vatandaşın ve bölgenin taleplerini ilgili ve yetkili kişilere aktararak çözüm arayan bir milletvekiliyim. Bu anlamda, tabii ki, Tunceli’de, Munzur üzerinde enerji ihtiyacından kaynaklı HES’lerin ve barajların yapılmasına Hükümet politikası olarak karar

verilmiş olabilir ama bu gibi kritik yerlerde, kritik illerde, terörle mücadele edilen illerde yalnızca, verilen yatırım kararlarının ve programlarının ekonomik getirisi, ülkenin ihtiyaçlarına göre değil, aynı zamanda o bölgedeki sosyal ihtiyaçlara göre, o kentin kültürüne göre, o kentteki siyasi yapıya göre de karar verilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Bakın, Munzur Vadisi'ndeki HES'lerin ve barajların iptal edilmesi tamamen ideolojik bir talep değildir. Munzur'un kendi başına kutsal bir değeri vardır ve Türkiye'de Alevilerin nüfusunun yüzde 85'inin bir kent merkezinde yaşadığı tek il Tunceli'dir ve Alevilerin inanç merkezidir Munzur'un kendisi ve burada ziyaretlerimiz vardır yani adaklarımızı, kurbanlarımızı, dualarımızı ve dinî inançlarımızı burada yerine getiririz. Aynı zamanda, hem millî park olan hem de dinî inançlarımız açısından bizim için önemli bir vadedir burası.

Sayın Bakanım, bir terör örgütü mensubunun ele geçirilmesinin devlete maliyeti 8 milyon. Bir kişiyi ölü veya diri ele geçirdiğiniz zaman, aynı aileden 2 veya 3 kişinin terör örgütüne katılma eğilimi var. Bu gibi, terörle mücadele eden kentlerde bunları bir sosyal politika olarak düşünmeniz gerektiği düşüncesindeyim. Terörle mücadeleyi yalnızca teröristle mücadele olarak görmeden, bu projelerden de vazgeçilerek, vatandaşın devlete karşı olan güvenini ve sorumluluğunu yerine getirmesiyle ilgili de bir iletişim olarak görülmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Ve bu konuyla ilgili, geçen hafta Çevre Komisyonumuzun toplantısına katılmıştım. Komisyon üyelerimiz nisan ayı içerisinde Tunceli'yi ziyaret edecekler. Bu HES'lerin ve barajların yapılacağı bölgeyi ziyaret edip yerinde tespit yapacaklar. Bugün Genel Kurul salonunda Sayın Başbakanı konuyla ilgili bilgi verdim. Sayın Başbakanımız da konuyla ilgili bilgisi olduğunu bana ifade ettiler. Sizden ricam, burayı bir Hükümet politikası ve ihtiyaçlar politikaları doğrultusunda değerlendirmeniz değil, Tunceli'de, terörizmle mücadele edilen bir kentte devletin, yalnızca güvenlik endeksli bir politika yapmaktan vazgeçip bunu bir sosyal projeye, bunu bir sosyal politikaya çevirerek Munzur'daki HES'lerin ve barajların iptal edilmesi, o bölgede vatandaşların devlete karşı olan bağlılığını ve sadakatini geliştireceği gibi Alevi kültürünün ve inançlarının yaşandığı bir bölgenin de Hükümet tarafından korunmasını sağlayacaktır.

Ben, şimdiden duyarlılığınıza teşekkür ediyorum. Nisan ayında Çevre Komisyonunun Tunceli'ye gerçekleştireceği geziye Bakanlığınızdan da yetkili bürokratların veya Komisyonumuzdan arkadaşlarımızın katılmasını ben sizlerden rica ediyorum. Tekrar, konuşmamın başında söylediğim gibi, 2018 bütçesinin hem Bakanlığınıza hem de ülkemize hayırlı olmasını diliyorum. Hepinize teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Teşekkürler.

Sayın Bakan, Komisyonumuzun Değerli Başkanı ve değerli üyeleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, Bakanlığınız yerli kaynaklara yönelik öncelik vermek amacıyla bu yılın Nisan ayı başında güçlü ekonomi ve ulusal güvenlik temeliyle şekillenen millî enerji ve maden politikası başlatmıştır. Çok önemseydiğim ve yakından takip ettiğim bu politika, üzülererek söylemek isterim ki içerik ve dayanaktan yoksun, sadece reklam temelli olarak yürümektedir. Politikanın adı millî olmasına rağmen, özde yerli kaynaklara sahip çıkılmamış, politikalar sözde kalmıştır. Ülkemizde yüz yetmiş yıllık taş kömürü üretim kültür ve tecrübesi bulunan, madencilik sektörünün en önemli değeri olan

Türkiye Taşkömürü Kurumu, bu sektörün esas ihtisas sahibi, ustası, ehli ve en köklü kurumdur. TTK'ya ait maden sahalarının olduğu havzada, Bakanlığımızın Taş Kömürü Sektör Raporu'na göre 1,5 milyar ton taş kömürü rezervi bulunmaktadır.

Durum böyle olmasına rağmen, ülkemizde yegâne taş kömürü üretimi yapan bu kuruma gerekli yatırımlar yapılmamakta, üretim işçisi alınmaması nedeniyle yerin altındaki kömür çıkartılıp Bakanlığınızca ortaya konulan millî politika anlayışı içerisinde değerlendirilmemektedir. Bugün itibarıyla bakıldığında da yerli kömür ihtiyacımızın bu havzadan çıkarılması gayretinin de olmadığı açık ve net olarak görülmektedir.

TTK Genel Müdürlüğünün defalarca üretimi artırmak için işçi açığını gidermeye yönelik yapmış olduğu başvurular Bakanlığınız tarafından samimiyetle ele alınmamış, her defasında kurumun talepleri Hazineye pas edilmiş, kuruma can verecek, kurumun üretimini artıracak bu talepler Bakanlığınız ile Hazine arasında gidip gelmiş ve her defasında kayıtsız kalınarak talep dosyalarının üzeri örtülmüştür. Bunu siz de, Bakanlık yetkilileri de çok iyi biliyorsunuz.

Dolayısıyla, siz, eğer gerçekten yerli kaynaklara öncelik vermek isteseydiniz, gerçekten yerli kömür üretimini önemsemiş olsaydınız, TTK'nın ihtiyacı olan işçileri derhâl alıp, üretimi hak ettiği seviyeye getirir, yerli iç talebin de büyük bir kısmını buradan karşılayabilirdiniz. Ama siz böyle yapmadınız. 2002 yılında 15.760 olan üretim işçisi sayısı bugün 7.613'e indi. 1974 yılında 5 milyon tona kadar çıkan satılabilir kömür üretimi bugün 1 milyon tonun da altına düştü, geriledi. Yani 1970'li yıllardaki teknolojik yatırımlarla 5 milyon tona kadar çıkan satılabilir kömür üretimi bugün sektörde yeni teknolojiler gelişmiş olmasına rağmen 980 bin tona geriledi. Bir zamanlar ülkemizin toplam taş kömürü tüketiminin yüzde 80'ini karşılayan TTK, bugün yüzde 2,52'sini karşılayan bir konuma getirildi.

İşte, bu rakamlar da göstermektedir ki Bakanlığınız sayesinde, ülkemizin yegâne taş kömürü üreten kurumu olan TTK, bu güçlü konumundan uzaklaştırılıp artık üretimi her geçen gün azalan, gözden çıkarılmış bir kurum hâline getirilmiştir. Yani kurum, kapatılmaya doğru giden bir sürecin içine bile sokulmuştur. Bu süreç içerisinde siz de Enerji Bakanı olarak ülkemizin en önemli kömür kaynağına sahip olan kuruma sahip çıkmadan, sırtınızı dönerek ülkeye yerli kömür müjdesi veriyorsunuz.

Ülkemizin yegâne taş kömürü üretimini yapan, bu sektörde ihtisas sahibi olmuş, işin ehli ve ustası olan, yüz yetmiş yıllık birikimi ve tecrübesi olan bir kurumu bir kenara itip güçsüz ve değersiz hâle getirerek yerli kömür kaynaklarını ekonomiye kazandıramazsınız.

Sayın Bakanım, biz sizin reklam filmlerinizin sonunun trajik olmasını istemiyoruz. Artık reklamlara ara verin, filme geçin Sayın Bakanım. TTK'ya yatırım yapın, işçi alın, kurumu ayağa kaldırın ve gerçek anlamda yerli kömürü ülke ekonomisine kazandırın. Ondan sonra çıkıp "millî kömür, millî enerji" sloganını kullanın. Biz de sizlere o zaman canı gönülden destek ve katkımızı verelim.

Sayın Bakanım, kısa bir süre önce TTK'nın uhdesinde olan Amasra B sahasını redevans usulü işleten firma ile Zonguldak Çatalağzı'nda termik santral sahibi olan başka bir firma arasındaki yerli kömüre dönüş protokolünün imza töreninde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Yalçinkaya, lütfen toparlar mısınız. Son cümlelerinizi alayım.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Sağ olun Sayın Başkanım. Önemli bir konuyu arz etmek istiyorum.

...çıktınız, bölgede yılda 7 milyon ton yerli kömür üretiminden söz ettiniz, 7 bin kişiye istihdamdan bahsettiniz ve 7 milyon ton yıllık kömür üretiminin de ithalden yüzde 7,5; yerlide yüzde 7,5; totalde yüzde 15 net yerlilik kömür kullanım katkısına çok büyük hizmet olacağını söylediniz.

Sayın Bakan, benim seçim bölgem olan Bartın Amasra’da şu anda böyle bir kömür üretimi ortada yok. Amasra B sahasını işleten firma 2005 yılında Amasra’ya geldi ve yirmi yılda 56 milyon ton kömür çıkarma taahhüdünde bulundu. Ama bu firma, geldiği günden bugüne taahhüt ettiği kömürü çıkarmayı bir kenara bıraktı ve sadece kurmak istediği termik santralle ilgili çalışmalarını hızlandırarak devleti oyalama taktiği içinde oldu. Dolayısıyla, siz kamuoyuna olmayan bir kömür üretimine yönelik yerli kömür müjdesi veriyorsunuz. Çatalağzı’ndaki santralde de sözde çıkacak kömürün kullanılacağını iddia ediyorsunuz. Olmayan, muhtemel, olabilecek, çıkabilecek, çıkamayacak, geleceği meçhul, ne olacağı bilinmeyen bir projeden yola çıkarak ülke insanına yerli kömür müjdesi veriyorsunuz. Bizim de buna inanmamızı istiyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Yalçinkaya, son cümlelerinizi alayım.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – İki dakika rica ediyorum, bitiyor.

BAŞKAN – Yok, veremem.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – İki dakika...

BAŞKAN – Yok, veremem onu.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Şu anda ne bölge insanı ne de bizler böyle bir kömürü göremedik.

BAŞKAN – Sayın Yalçinkaya, ben kesmek zorunda kalmak istemiyorum.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Bir dakika verin, bitiriyorum.

MUSA ÇAM (İzmir) – Bir dakikada anlaşın.

BAŞKAN – Ben kesmek zorunda kalmak istemiyorum, nezaketsizlik olur.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Tamam Sayın Başkanım. Sayın Başkanım, bir dakika ama önemli bir konu.

BAŞKAN – Onun için, siz “Hayırlı olsun.” deyin, bitirelim bu işi.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Önemli bir konu. Gitti zaten bir dakika.

Şu anda üretimi yapılmış, ortaya çıkmış bir kömür yok. Yerli kömüre dönüş protokolüne imza attığınız Amasra’daki bu firmanın şu anda devlete yaklaşık 250 milyon liraya yakın redevans borcu bulunmaktadır. Aynı firma, TTK’ya ait Zonguldak Armutçuk bölgesinde de kömür üretimi için sözleşme imzalamış ve 8 milyon ton taş kömürü üretim taahhüdünde bulunmuştur. Ama ne yazık ki 2014 yılına kadar yaklaşık 1 milyon ton üretim yapmış, 2016 yılı sonu itibarıyla devlete 12 milyon liraya yakın borç takıp sahayı terk edip gitmiştir.

Sayın Bakan, şimdi soruyorum size: TTK’ya ait iki maden sahasında sözleşme imzalayıp redevans usulü işletme hakkını alan, şimdiye kadar taahhütlerini yerine getirmeyen, devlete olan borçlarını ödemeyen bir firmaya nasıl güvenip de kamuoyuna Amasra’da yılda 7 milyon ton kömür çıkacağını müjdesini verebiliyorsunuz? Gerçekten sizi anlamakta zorlanıyorum.

TTK’yı inceleyen Sayıştay denetçileri bu kömürü çıkartamayacağını, çıkartılamayacağını açık ve net olarak yazıyor ve diyor ki: “Amasra B sahasında hazırlık çalışmalarının ne zaman tamamlanacağı ve taahhüt edilen üretime ne zaman geçileceği hususlarının...”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Yalçinkaya, teşekkür ediyorum.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Bitti. Bir kelime... Tamamlayayım.

BAŞKAN – Yok Sayın Yalçinkaya, bitti.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – "...gerek TTK gerekse Bakanlık tarafından firma nezdinde sorgulanarak açıklığa kavuşturulmasında yarar görülmektedir." diyor.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim.

Sayın Tamaylıgil, buyurun lütfen.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Sayın Bakanım, lütfen, Sayıştay denetçilerinin sorduğu sorulara cevap verin.

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil, lütfen...

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Hayır, kömürü çıkaracak mı çıkarmayacak mı?

BAŞKAN – Bakın, korsan bildiriye döndürdük Sayın Yalçinkaya.

MUSA ÇAM (İzmir) – Dertli, çok dertli...

BAŞKAN – Ver o zaman süreni. Niye vermiyorsun? Hayret bir şey.

MUSA ÇAM (İzmir) – Vereyim.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Tamaylıgil.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – İki dakika verecekti, kapattı. Ya, önemli bir sorun.

BAŞKAN – Soru kısmında bekleriz sizi. Kaçıp gitmeyin. Cevabını alacak mısınız sorduklarınızın?

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Geleceğim.

BAŞKAN – Sonuna kadar bekleyecek misiniz?

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Bekleyeceğim.

BAŞKAN – Mesele yok. Ben size orada da söz vereceğim, soruda da.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Sağ ol. Teşekkür ederiz Sayın Başkan. Önemli konular.

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil, buyurun lütfen.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırun; tabii, hem dünyanın hem de ülkemizin en önemli başlığı olan enerji konusunda bir bütçe görüşmesi gerçekleştiriyoruz. Yaşanmış olayların dile getirilmesi ve onun akabinde de geleceği planlayacak, eğer hatalar varsa doğruların nasıl yapılması gerektiğini de, uyarıcı nitelikte söylemleri de hep beraber paylaşmak çok önemli diye düşünüyorum.

Mahatma Gandi'nin bir sözü var Sayın Bakan, diyor ki: "Dünya herkesin ihtiyacını karşılayacak kadarını sağlar ama herkesin hırsını karşılamaya yetecek olanı bulamaz."

Şimdi, baktığımızda "enerji" deyince de bölgesel olarak dünyadaki dağılımından çok kullanıcı olarak ve onun üzerindeki elde edilmeye çalışılan güç savaşlarının bu hırsı hiçbir zaman karşılayamadığını ve her geçen gün, her geçen ortamda farklı farklı bölgesel bir durumla karşı karşıya kaldığımızı, gerek enerji kaynakları açısından gerek kullanıcıları gerek sahipliği gerekse o sahipliğin üzerinden vekâlet savaşlarına kadar giden birçok kullanımın veya tercihin kendini gösterdiği bir dönemden geçiyoruz.

Şimdi, öyle baktığımızda da, tabii enerji açısından değerlendirdiğimizde enerjinin hem farklı sektörleri ilgilendiren ekonomik değeri var, bir de tabii ki sağlık, temiz su, ısınma, birçok şeyle direkt olarak baktığımızda vatandaşın yaşam kalitesini etkileyen yönü var ve öylece düşünüldüğünde, bir ulusal enerji politikası oluşturulduğunda bunun bütüncül bir ulusal enerji politikası noktasına dönüşmesi ve iki yönün de hem sektörel açıdan hem de vatandaş açısından bakıldığında çıkarların birinin lehine dönüştürüp diğerinin olumsuz şartlar içerisinde karşılaşmasını getirmemelidir. Bu hassasiyet çok önemli olduğunu ve bu politikalar oluşturulduğunda da ön plana alınması gerekiyor çünkü bizim ülkemizde maalesef planlama hor görülen bir kavram hâline geldi ve “planlama” kavramının da bence en önemli, en hassas noktada enerji sektöründe olması gerekiyor ve enerji sektöründe belki dünya, ülke, bölge ve kendi il ölçeğinde bile enerji politikaları kaynakları belirlenerek hem hepimizin şikâyet ettiği dışa bağımlılığın azaltılacağı hem de fosil yakıtlar ve onunla beraber alternatif olarak ortaya konulan kendi iç kaynaklarımızdan bizi bağımlılıktan kurtaracak tercihleri bu planlı bakış açısı içinde gerçekleştirmemiz gerekiyor.

Şimdi, aslına bakarsanız, tabii, “yenilenebilir enerji”, “kaynaklar”, “depolama” bu başlıklarda açıklamalarınız olmuş. Ancak şöyle, 2012’ydi sanırım, dünyada da bir kömür yılı ilanı söz konusu oldu ve Türkiye’deki kömür yapısına baktığımızda, dünyada linyit kömürleri ve taş kömürü açısından dağılımın haritasını Türkiye’yle karşılaştırdığımızda, maalesef, Türkiye’nin linyit ve taş kömürü dağılımı açısından dünyanın tersine bir dağılım ortaya koyduğunu görüyoruz. Yani biz şu anda hem taş kömürü rezervi açısından baktığımızda 1,5 milyar ton civarında ama linyit açısından 15 milyar ve biz kömüre bağlı, yerli kömüre bağlı üretim dediğimizde, maalesef, ısı, kalori açısından bakıldığında düşük bir kaloriyle hedef olarak ortaya koyduğumuz üretim açısından problem yaşıyoruz. Böyle yaşadığı zaman da biz yine kömüre bağlı diyoruz ama kömüre bağlı diye düşündüğümüzde, taş kömürünün üretimini, taş kömürünün rekabet gücünü... Çünkü taş kömürü sadece elektrik açısından değil, taş kömürü bir de çelik sektörünün yüzde 70’lik girdisi açısından düşündüğümüzde çok önemli bir kaynak ve taş kömürüne bakarken, biraz önce “planlı” dediğim zaman, sadece elektrik üretimi açısından enerji sağlayıcı değil, en önemlisi dünya çelik sektörü ve çelikteki gelişmelerle bakmak lazım. İşte, Türkiye’ye bakıldığında çelik sektörü...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Çok çabuk oldu, on dakika olmadı daha.

BAŞKAN – Hızlı bir şekilde geçti vakit.

Buyurunuz.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Hiç öyle değil yani, bakıyorum, gözüm orada.

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil, buyurun lütfen.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Çelik üretimi açısından Türkiye, maalesef, mesela çelik yapısını açısından ark ocakları ağırlıklı bir yapıdadır ve yıllarca Ereğli Demir Çelik Fabrikaları açısından düşündüğünüzde, bir kere, çelik üretimindeki, demir çelik üretimindeki planlama yanlış, kullanılan kaynak tabii ki yanlış boyutlarda ve açık yaratacak şekilde. Ereğli Demir Çelik Fabrikalarının kamu hisselerinin satılması düşünüldüğünde yabancı çelik fabrikaları gelip Türkiye’deki bu işletmeyi alıp kapatmayı düşünüyordu. İşte, bir İtalyan’dı ve yaşananlar çok açık görülüyor. Şimdi baktığımızda, çok enteresandır, taş kömürü ocaklarıyla yani çeliğin ham maddesini oluşturacak ocaklarla ilgili birtakım düzenlemeler getiriyorsunuz. İşte, özelleştirme noktasına gidecek çünkü havza bazındaki planlamanın dışında ve buralara taliplerin de, yine bu çelik sektöründen tekelleştirmeyi oluşturanların talepleriyle karşı karşıya geldiğini görüyoruz. O zaman, demek ki Türkiye’deki kömürün rezerv yapısı yani linyit,

taş kömürü ve ısı, kalori açısından yapısı, etkilediği sektörler ve üretimi açısından projelendirmede birtakım hatalar yaşıyoruz. Bu hataları düzeltecek veya bu planlamayı yapacak tercihlerin bir an önce gerçek anlamdaki bir enerji stratejisinde kendini göstermesi gerektiğine inanıyorum.

Diğer taraftan, ben siber güvenlikteki özellikle son iki yıldır gelişmeleri dikkate aldığım da ve bunun enerji sektörü için önemli tehdit... Yani arz güvenliği kadar siber güvenliğin de çok önemli olduğunu düşünüyorum ve özellikle şu son altı, yedi aya baktığımızda sayıları artan binlerce saldırılarla karşı karşıya kalındı ve bölgesel olarak hangi ülkelerden hangi sektörler ki enerji de bunların başında gelen... Bu konuda hangi AR-GE faaliyetleri gerçekleştiriliyor? Yani özel AR-GE faaliyetlerinin gerçekleştirilip bununla ilgili de çeşitli yatırımlara öncelik verilmesi gerektiği konusunda bir uyarıyı da paylaşmak isterim.

Diğer taraftan, tabii, şimdi, baktığımızda, etrafımızdaki politik gelişmeler ve enerjinin her zaman birbiriyle çok yakın ilişkisi var. Son yaşadığımız dönemde Irak'taki gelişmeler veya IŞİD terör örgütünün o bölgede ortaya koyduğu yıkım ve o yıkımın sonrasındaki tekrar yapılanmada sahip oldukları enerji varlığının bizim gibi komşu ülkelere sağlayacağı diğer ticari, ekonomik bağlantılardaki ön alıcılığı ne derece değerlendiriyoruz? Yani, şimdi baktığımızda, Irak ve İran arasında özellikle Irak'ta -bu ay içindeydi- İngilizlerle beraber bir ekonomi toplantısı yapıldığında karşımıza çıkan tabloda çok önemli anlaşmalar var. Tabii ki enerji, Avrupa Birliği, Rusya, Orta Doğu ve onun bağlantılı yolları ve kaynaklarıyla değerlendirdiğinizde de orta vadeli ortaya çıkacak olan oyun planında yepyeni bir tabloyla da karşı karşıya olduğumuzu yadsımamak gerekiyor. Çünkü artık dünyadaki ekonomik gelişme, o gelişmiş G20'deki ülkelerle beraber gelişme içinde olan, bir de tabii gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik atılımlar ve onunla beraber tüketim ve yeni sektörelleşmeyle beraber de değerlendirilecek olan başlıklarda... Mesela 2040 enerji hedeflerini gerek OECD açısından gerek OPEC açısından, Dünya Enerji Teşkilatı açısından, hepsine baktım ve öyle gördüğüm zaman da artık gelişmiş ülkelerden çok, gelişmekte olan ülkelerin hedefsel genişlemeleri ve ona bağlı kurulacak olan dış politika ve güç gösterimleri ve oyun teorileri kendini gösteriyor. Biz bunları okumakta ve ön almakta planlama açısından çok etkin olmak zorundayız çünkü şimdi, bugün içinde olduğumuz durum, işte kömürde bağımlıyız, artık bağımlı noktaya geldik, zaten doğal gaz, petrol ortada. Ama azıcık petrolümüzü bile yeterince -geçmişten bugüne baktığımızda gerilemiş ama onu bile- aramıyoruz veya işte EPDK'mız var, herkes sorguluyor, acaba siyasi etki ne kadar, bağımsızlık ne kadar diye. Bunu daha bir ulusal, daha bir serbest karar verecek ve düzenleme yapacak noktaya nasıl taşıyabiliriz, ruhen nasıl taşıyabiliriz diye bunların arayışları var.

Onun ötesinde de çeşitli başlıklarda dile getiriyorsunuz. Mesela, biraz önce dediniz ki, kitabınızda da okudum -planlama diyorum ya- "Biz kömürle ilgili bütün kamulaştırma, bütün izinleri alacağız, kömür sahası karşılığında en ucuz elektriği kim üretecekse ihaleyi o firmaya vereceğiz." Şimdi, "Kim ucuz üretecekse ihaleyi o firmaya vereceğiz." dediğiniz anda çok büyük bir sorunla karşı karşıya geliyorsunuz. Yani gidiyorsunuz, işte yaşadık, Balıkesir'de yaşadık, şimdi bizim Çerkezköy ve o bölgede ortaya çıkan tercihlerle ve tabii, bu... Biraz önce "Bütünsel bir yaklaşım olması gerekir." dediğimde zaten o bütünsel yaklaşımın temelinde bunlar da var. Böyle bir tercihi bütünsel bir yaklaşımla ortaya koymuyorsunuz çünkü öyle bir değerlendirme söz konusu olsaydı eğer, bir kere, ısıl değeriyle baktığımızda, kalori değeriyle baktığımızda, hangi kömür kullanılacak, onun yanına da ne tip kazan olacak, hangi yanma teknolojisi kullanılacak veya onun için yapılan bu üretimde hangi koşullar değerlendirilecek ve gerçek anlamda bu bütüncül, hem sektörü hem de vatandaşı beraberce koruyacak, dengeleyecek, sadece çok ucuz diye gidilen bir tercih mi doğrudur? Bunu da sorgulamak gerekiyor.

Çünkü bunun ötesinde, baktığımızda, tabii, ben depolama konusunda ve yenilenebilir enerji konusunda da iki konuyu paylaşmak istiyorum: Bir kere, yenilenebilir enerjide, işte, güneş enerjisi ve diğer taraftan rüzgâr enerjisi dediğimizde tamamen her aşamasında yerli ve millî olabilecek üretimi AR-GE çalışmalarımızda ön alacak bir değerlendirmede olunması gerekiyor AR-GE faaliyetleri açısından da çünkü zamanında Güney Kore'ye "Çelik üreteceğim." dediği zaman herkes engel olmaya çalışmış ama Güney Kore'ye bugün baktığımız zaman, çelik üretiminde geldiği konum açısından, hem de geliştirilmiş katma değeriyle, dünya rekabetiyle neyin nereden nereye gelinebildiğini gösteriyor. Zamanında Güney Kore bizden çok daha alt ligdeydi, şimdi nerelere doğru yükseldi, çok açık. O yüzden bizim de bu tür planlamaları bu perspektifte yapmamız lazım.

Biyokütle olarak baktığımızda, hem yeniden üretim aşamasında yenilenebilir enerji açısından özellikle düşük kalorileri, linyiti de belki bir noktada değerlendirebilecek bir sistemin var olduğunu düşünüyorum. Bu da nedir? İşte biz çöp, atık gibi ürünlerin alınarak, bunların ayrıştırılarak bu ayrıştırma sonucunda ortaya çıkan, toprağa atılıp toprağa gömülen o dışta kalan kısmın neticede tekrar buharlaştırılması ve oradan gelecek olan güçlü bir enerji üretimi diye düşündüğünüzde farklı yönlerden de farklı etki ve tasarrufu beraberinde getireceğini görüyoruz. Bunda da iki tane yöntem söylüyorlar. Ben işin uzmanı değilim ama biri dolaşımli akışkan yatak, diğeri de entegre gazlaştırma diye. Bu biyokütleyle ilgili geri dönüşümün sağlanması hem baktığımızda yerelde hem de ülke ekonomisi ve tasarruf açısından da çok önemli olarak bir süreç işletimini beraberinde getirecektir diye gözüküyor. Bu konuda yaptığımız çalışmalar nedir? Ve bu konuda gelinen bir şey var mıdır? Çünkü artık dünyada özellikle bir alternatif yenilenebilir enerji başlığı olarak biyokütle çok öne çıkıyor.

Bir de pompaj depolamalı hidroelektrik santraller. Yani bizim Silivri ve Tuz Gölü'nün altındaki doğal gaz depolamalarının yanında yine birçok yerde ortaya çıkan bu, pompaj depolamalı hidroelektrik santral konusunda sizin de Bakanlık olarak araştırma yaptığınızı ancak şu anda gelinen bir nokta olmadığını ama dünyada özellikle önümüzdeki sürece baktığımızda depolama açısından çok etkin bir süreç olarak öne çıktığını görüyoruz.

Tabii, bir de lisanssız üretim açısından düşündüğümüzde; enerjiyi, biz elektriği üretim, dağıtım, iletim diye düşündüğümüzde özellikle dağıtım noktasındaki depolama ve onun sunumu noktasından bir arz güvenliği için nasıl bir projelendirme var, onu açıkçası bilmek isterim.

Tabii, arkadaşlarım yaz saatiyle ilgili olarak değerlendirmeleri rakamsal olarak da dile getirdiler ama benim bu noktada da altını çizeceğim bir diğer konu Türkiye'nin özellikle ihracat açısından baktığımızda, dış ticaretinde özellikle saat kavramları ve o saatlere göre ortaya çıkan iş görüşmeleri, toplantılar ve onlarla karşılaşılan sorunlar da sektörün pek çok temsilcisi tarafından dile getiriliyor. O yüzden yani bu kadar... İşte en başta insani yönüyle çocuklar, diğer taraftan ortada çok avantaj olmayan rakamlar, diğer taraftan da karşımızda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Son bir cümleyle bitiriyorum.

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Tamaylıgil.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Yani böyle bir süreçte illa yaz saati demenin gerçek anlamda sağlamış olduğu, sizin değerlendirmelerinizde sağlamış olduğu fayda nedir diye gerçekten açıklama imkânınız olursa çok mutlu olurum.

Her zaman biz ekonomiyle ilgili, cari açığımız ne oluyor diye baktığımızda -işte açıklanan son rakamlarda 30 milyarı geçtik, 40 milyara doğru gidiyoruz- en büyük kalemi enerji. Diğer taraftan, bakıyorum Türkiye'de özel şirketlerin, finans dışı şirketlerin borcuna, 216 milyar dolar. Büyük bir pay

öncelikle imalat sanayisi ama yüzde 16-17'si de enerji sektörü. Onun için Türkiye'nin hem kırılğan ekonomisinde var olan yapısı hem de Türkiye'nin gelişimi ve büyümesi için temelini oluşturduğu için enerji sektörünün çok iyi bir planlama ve kaynakları iyi görüp iyi değerlendirmeye geliyeceğini düşünüyorum.

Ben 2018 yılı bütçesinin de hayırlı olmasını düşünüyorum. Çünkü enerjiyle beraber dünya siyasetinde de çok önemli bir mücadelenin kaynağı yaratılacaktır. Ya bağımlı ya da tam bağımsızlık için bir mücadelenin bayraktarlığını sağlayacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Aydemir...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ederim.

Değerli Bakanım, şahsınızda bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Bihlun Hanım kömürden bahsetti. Siz de çok büyük bir isabetle sunumunuzda da ifade ettiniz, özel bir paragraf açmışsınız yerli kömür mevzusuna. Benim elimde bir belge var Sayın Bakanım, 2001 yılında hazırlanmış bir rapor, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun raporu. 1997, 1998, 1999, 2000 yıllarını baz alarak bir sonuca varmışlar ve burada bir temenni kaydı düşmüşler Sayın Bakanım. O temenniye istinaden de Erzurum'da yerleşik Doğu Linyitleri İşletmesi uzun yıllara sari hayatıyeti varken son verdiler buna. Orada Aşkale, Oltu ve İspir Kömür Madenleri İşletmeleri vardı. Alelusul bir düşünceyle, kararla bunlar kapatıldı.

Sizden özellikle, daha başlarken konuşmama bu konuda bir istirhamda bulunuyorum ki buna bir yoğunlaşalım. Oralar hakikaten çok verimli kömür kaynaklarını ifade ediyor. Bir daha bir bakalım. Onlara yeniden bir hayatıyet kazandırsak çok ciddi faydası olur diye düşünüyorum efendim.

Ben her zaman olduğu gibi, bu defa da gene sahici birtakım vurgularla Bakanlığımızın bütçesi hakkında görüşlerimi ifade etmek istiyorum. Tespitler şöyle: Ülkemiz son on altı yılda eğitimden sağlığa, turizmde spora, tarımdan sanayiye kadar her alanda büyük bir değişim ve dönüşüm yaşıyor. Artık Türkiye kendi kaynakları, potansiyeli ve değerleriyle buluşuyor. Türkiye bölgesinde bir akıl merkezi, bir cazibe merkezi durumunda. Yönlendirilen değil, yönlendiren ve yöneten bir ülke var çok şükür. Devasa yatırımlar ve tarihe geçen reformlarla ilkleri yaşayan ülkemizin bölgesinde lideri olduğu alanlardan birisi de enerjidir. Enerji diplomasisinde danışılan, öngörülerini paylaşılan, yatırımları alkışlanan ve dünya enerji siyasetinde söz sahibi olan bir ülke durumundayız elhamdulillah.

Türkiye bir yandan doğu-batı ve kuzey-güney enerji koridoru merkezinde bulunan ülkeler arasında bir enerji köprüsü ve terminali olma özelliğini pekiştirirken, diğer taraftan enerji kaynaklarını en çağdaş ölçüler içinde çeşitlendirmeye çalışsan, alternatif enerji kaynaklarına büyük önem veren bir ülke konumunda. Enerji mevzusunda yatırımlar, yaptırımlar ve reformlar düzeyinde on altı yıldır ilkleri yaşıyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın “Enerji ekonomiden siyasete, güvenlikten dış politikaya kadar hayatın her alanında ağırlığını hissettiriyor. İlişkileri ve gelişmeleri yönlendiriyor. Artan nüfus ve büyüyen küresel ekonomi neticesinde enerjinin çok ciddi bir küresel mesele olarak önümüzde bulunduğunu hepimiz biliyoruz.” vurgusu ülkemizin enerji alanındaki siyasetinin ve yapılanmasının yol haritası olmuştur.

Değerli arkadaşlarım, tespitlere devam edelim. Değerli Bakanımın da ifade ettiği gibi, bugün doğal gaz iletim ve dağıtım boru hattımızın uzunluğu 132 bin kilometreye ulaşmış bir Türkiye'den söz ediyoruz. 2002'de bir elin parmak sayısı... Bu bir beylik laf değil arkadaşlar, hakikaten 5 şehre

doğal gaz verilirken şimdi neredeyse bütün şehirlerimiz doğal gazdan istifade eder hâle geldi. Dahası, yüzlerce ilçemiz doğal gazla buluştu. Allah'ın izniyle, bütün Türkiye sathına inşallah yayılacak ak Hükümet anlayışıyla beraber.

Bugün kendi enerji kaynaklarının farkına varan, onları değerlendirerek bir katma değer hâline getiren bir Türkiye var. Hazar ve Orta Doğu kaynaklarının dünya pazarlarına taşınması için güvenilir ve sürdürülebilir bir güzergâh olan Türkiye var. Türkiye artık enerji ticaret merkezi olma kararlılığında. Sayın Bakanımız, bu konuda sunumunda hakikaten çok isabetle bu vurguları yaptı. Hepimiz müstefit olduk, istifade ettik. Bundan dolayı kendilerine teşekkür ediyoruz.

Bizim yaptığımız da tarihe not düşmektir ve hafızaları tazelemektir. Özellikle insanı tarif ederken nisyan ile malul olduğuna da not düşeriz, kayıt altına alırız. Öyleyse yer yer hafıza tazelemeye ihtiyaç var. Yaptığımız budur. Nereden geldik, neredeyiz? Bu suale cevap vermek lazım. Gerçi bu sual açıldığında izan sahipleri, insaf sahipleri, hakşinas insanlar hakkı teslim ediyorlar. Ara ara elbette ki muhalefet damarını ifade eden kayıtlar da düşerler ama “Öyle ya, şuradaydık, şuraya da geldik.” gibi bir hak teslimi de yaparlar. Bunu yapanlara teşekkür ediyoruz, yapmayanlar için de ısrarla ve inatla hatırlatmada bulunuyoruz.

Efendim, bu noktada ilkleri gerçekleştiren TANAP'tan Bakü-Tiflis-Erzurum ve Bakü-Tiflis-Ceyhan'a uluslararası ölçekteki...

BAŞKAN – İlkleri gerçekleştirme derken Dağıstan da ilki gerçekleştiriyor, şeyin arkasında gizlenerek yapıyor yapacağını.

Devam edin siz.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tabii, Sayın Bakanımız bilmiyor.

Sayın Bakanım, bizim çok böyle mütecessis bir danışmanımız var, gayretli de, çalışkandı da, oraya atıfta bulunuyor.

Baraj yatırımları gerçekleştirip HES'ler kurarak yerli ve millî enerji üretimine yoğunlaşan, atıl enerji kaynaklarını ekonomimize kazandıran, bor gibi yeni ve alternatif enerji kaynaklarının kullanımı noktasında tarihi bir aşamanın katedilmesini sağlayan Sayın Cumhurbaşkanımıza, Sayın Başbakanımıza ve Sayın Bakanımıza ve tabii ki önceki bakanlarımıza da ve yine tabii ki Bakanlık bürokratlarına, çalışanlarına minnettarız. Hepinize çok teşekkür ediyoruz Sayın Bakanım.

Her işte ak olan niyetimiz şükürler olsun ki ak enerjiye dönüşmüş ve bu alanda da ak yatırımlar yükselmiştir. Sayın Bakanımızın kaydıyla bugün daha çok yerli, daha çok yenilenebilir enerji politikasının izlendiği bir Türkiye'yi paylaşıyoruz. Enerjide kuvveden fiile geçmiş bir Türkiye, “enerji diplomasisi” denildiğinde ilk akla gelen ülke Türkiye; şükrediyoruz, şükrediyoruz.

Sayın Başkanım, TANAP Bakü-Tiflis-Erzurum, Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hatları güzergâhı üzerinde merkezî bir konumu olan Erzurum'un sesi olarak izlenen enerji politikasının özellikle istihdam alanında önemli bir kapasite sunduğunu ve özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nde iklimden kaynaklanan göç olgusunun ivme kaybetmesinde etkili olduğunu burada kayda geçiyorum.

Yine, burada Erzurum'un da adının geçtiği yeni alternatif enerji kaynağı olan borla ilgili vurgularımı ve bir önerimi de paylaşmak durumundayım. Bor alanındaki çalışmalarla Erzurum ülkede gündem oluşturmuştur. Sayın Bakanım, geçtiğimiz bütçede de ben size arz etmişim burada. Erzurum'da, Erzurum Teknik Üniversitesinde istihdam olunan bir profesör kardeşimiz Hasan Türkez bu işin öncülüğünü yapıyor, çok yetkin bir kardeşimiz borla ilgili. Geniş, güzel, onun gibi çok donanımlı bir

ekibe de sahip, hakikaten böyle hususiyet ifade eden çalışmaları var. Oraya bir yönelmenizi, özellikle bu arkadaşlarla Bakanlığımızın görüşmesini hususen ben sizden istirham ediyorum. Bu ekip toksik etkilerinin bulunduğunu iddia eden –bor için söylüyorum Sayın Bakanım- haksız ve bilimsellikten uzak karalamalara cevap niteliğinde borun insan fizyolojisi için gerekliliğini ortaya koyan çalışmalar yaptılar. Son yaptıkları araştırmalar sonucunda bor içeren nano malzemelerin kanser tedavisinde kullanıldığını, etkin olduğunu ortaya koydular Sayın Bakanım. Yani o birtakım çevreler, özellikle Türkiye’deki bu potansiyeli bilerek bir olumsuz algı oluşturmaya dönük gayretler içerisindedir.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Uluslararası literatürde var mı? Görmedik biz bunu.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Nasıl efendim?

BAŞKAN – Soru-cevap daha sonra Sayın Demir.

Siz devam edin.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tabii, Erzurum’da Atatürk Üniversitesi ve Teknik Üniversite, 2 üniversite hakikaten çok ciddi bir birikimi ifade ediyor. Ben bunu şunun için söylüyorum: Bizim orada bir AR-GE merkezi oluşmasını bor üzerinde... Talebimiz budur Sayın Bakanım. Bunu da samimi söylüyorum, Bakanlığımız da çok ciddi istifade edecektir, bu konuda böyle rahatlatan bir damarı da elde etmiş olacaktır, bunu özellikle kayda geçiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Aydemir, toparlar mısınız lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Toparlıyorum efendim.

Bir başkası da, efendim, ben geçtiğimiz yıl gene söylemiştim rüzgâr ve güneş enerjisine dönük Erzurum’a bir öncelik verilmesini çünkü hakikaten bir potansiyel ifade ettiğini söylemiştim. Bu kez diyorum ki rüzgâr ve güneş enerjilerine dönük birtakım üretilen malzemeler var. Bu malzemelerin Erzurum merkezli –makine, teçhizat bakımından söylüyorum- düşünülmesini özellikle istirham ediyorum, sadece Erzurum değil, bütün bir Doğu Anadolu Bölgesi’ni ben burada kayda geçeyim. İşte, yanımda Elâzığ Milletvekilimiz var, böyle bir potansiyel var. Özellikle nüfusun göçmemesi için, nüfuzumuzun da zirvede hep kalması için bunu da ben kayda geçiyorum Sayın Bakanım.

Bakanlığımızın bütçesi Allah’ın izniyle hayırlı olacaktır. Başında sizin gibi çok yetkin, donanımlı bir Bakanımız var. Bereket getirsin diyorum inşallah ve hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Aydemir, çok teşekkür ederim.

Sayın Pekşen, süreniz beş dakikadır, biliyorsunuz uzatma vermiyorum.

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, sunum kitapçığınınızın 12’nci sayfasında yerli kömür konusunu incelemiştiniz, “Kömür sahalarının elektrik üretimlerine açılması” başlığının altında da sahaları tanımlamışsınız: Ankara ili Nallıhan ilçesi Çayırhan. Yine, önümüzdeki döneme ilişkin de bir vizyon planlaması göstermişsiniz: Eskişehir, Afyon, Konya, Trakya. Ama burada Tavşanlı’yı ve Tunçbilek’i göremedim. 2013 yılında Tavşanlı ve Tunçbilek’e ilişkin bir ihale yapılmış. Yapılan ihale 2015 yılı Sayıştay raporunda ve 2016 yılı Sayıştay raporunda gerçekten bizlerin de moralini bozacak, üzüntü verici şekilde son derece ağır bir eleştiriye konu olmuş. Burayı üstlenen firmanın o tarihte ihale koşullarında taahhüt ettiği konularda hiçbir ilerlemenin yapılmadığı, hiçbir taahhüdünü yerine getirmediği ve Sayıştay raporlarında da bu konunun herhangi bir hukuksal sürece sokulmadığı açıkça belirtilmiş, kaldı ki bu raporların içerisinde dönemin TKİ Genel Müdürünün de çok sayıda hukuksuz işlemleri açıkça

belirtilmiş. Benim sizlerden öğrenmek istediğim şey şu: Sayın Bakan, bu Genel Müdür hakkında 3628 sayılı Yasa'yı da içerecek şekilde son derece ciddi iddialar Sayıştay raporlarında da kamuoyunda da yaygın olarak söylenmektedir. Bu Genel Müdürün yapmış olduğu iş ve işlemlere ilişkin bugüne değin herhangi bir iç denetim ve soruşturma talimatı verdiniz mi? Bu Genel Müdür döneminde özellikle hukuka aykırı olarak, ihale yöntemiyle yapılması gereken saha işlemlerinin hukuk dışı olarak birtakım kişilere verilmesine ilişkin iş ve işlemleri denettirdiniz mi, bunlara ilişkin bir soruşturma talimatı verdiniz mi?

Yine, Sayın Bakan, aynı Genel Müdür döneminde Soma'daki 301 madencinin hayatını kaybetmesinden sonra bu madencilerin açmış oldukları tazminat davalarını ve o tazminat davalarına konu olan tazminat miktarını TKİ'nin hukuk dışı olarak üstlenmesi ve bu rakamın da bugünlerde 650 ila 700 milyon liralık bir rakama çıkması, buna ilişkin de bu hukuksuzluğun soruşturulması ve müsebbiplerinin hukuka sevk edilmesi yönünde bir talimatınız var mıdır?

Aynı dönemde TKİ'nin redevans alacaklısı olduğu kaç tane firma vardır? Bu firmalara ilişkin herhangi bir hukuksal süreç başlatılmış mıdır? Bunlara yeni saha tahsisi yapılmış mıdır?

Az önce belirttiğim Tunçbilek'te özellikle adı geçen firmanın üstlenmiş olduğu sahaya ilişkin bugüne kadar hiçbir işlem yapılmamasına rağmen, aynı firmaya yine başka bir sahada dekapajı TKİ tarafından yapılmış, 25 milyon metreküp dekapajı yapılmış bir sahanın tahsis edilmesi ve o tahsisin de TKİ üzerinden hazineye ve dolayısıyla Fak-Fuk Fon'a aktarılması ve Fak-Fuk Fon'un milyarlarca liralık zarara uğratılmasına ilişkin bir soruşturma talimatınız var mıdır Sayın Bakanım?

Yine, Karadeniz Bölgesi'nde çok ciddi, HES yapılanmalarının sonuçlarını görmeye başladık. Siz de Trabzonlusunuz Sayın Bakan. Trabzon başta olmak üzere, Trabzon, Ordu, Giresun illerinde son yıllarda fındık kalitesinde olağanüstü bir düşme gözlemleniyor. Bunu hemen yanınızdaki danışmanlarınıza, bürokratlarınıza talimat verip teyit edebilirsiniz. Özellikle Trabzon'u rakamlarını takip ettiğim için biliyorum, Trabzon'da fındık kalitesi 42 randıman civarında. Bunun ne demek olduğunu siz çok iyi biliyorsunuz yani ortalama 50 randımandan 42 randımana düşmüş. O bölgede yaşayan bilim insanları 8 randımanın gelecekte daha da yükseğe varacağını ve önümüzdeki birkaç yıl sonra Karadeniz Bölgesi'nin, özellikle Doğu Karadeniz'in fındık üretemeyecek hâle geleceğini açıkça söylüyorlar. Bu bölgedeki HES'lerin bölgeye vermiş olduğu zarar ve o bölgede, özellikle şimdi Gümüşhane'de yapılan "Berrak 1" ve "Berrak 2" adlı ve Çevre Bakanlığının izin vermediği, hukuka aykırı olarak inşası devam eden bu enerji santrallerinin de sisteme, şebekeye dâhil edilmesine izin veremeyeceğinizi öğrenmek istiyorum.

Yine, Sayın Bakanım, enerji alımlarında Türkiye'nin bir fiyat garantisıyla, son günlerde hem rüzgârda hem de güneş enerjisinde kamuoyuna yansıyan rakamlar var. İşte 4 cent, 7 cent gibi rakamlar yansıyor. Yine, nükleer enerjide vermiş olduğunuz enerji alım garantisi rakamlar var ama yurttaşlarımızın almış olduğu enerji ile...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım Sayın Pekşen.

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – ...devletin üretmiş olduğu maliyet arasında olağanüstü bir fark vardır. Yurttaşlar lehine bir iyileştirme yapılması söz konusu mudur?

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben çok teşekkür ederim.

Sayın Arslan, siz de buyurun, siz gideceksiniz televizyon programınız var.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli hazırım, değerli basın mensupları; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, 2014 yılında yaşanan Soma maden faciasının ardından kurulan araştırma komisyonunun tespit ve çözüm önerilerinin gün geçtikçe hiçe sayıldığını görmekteyiz. Bakanlığınızı çoğunlukla özel sektör anlayışıyla ve lobi faaliyetlerine açık biçimde yönetmeye kalkıyorsunuz. Bilgisi olan, birikimleri bulunan personeli dışlayarak farklı alanlarda görevlendirip onları pasifize ettiniz. Sayın Bakanım, 2014 yılında Soma faciasını araştıran Meclisteki komisyonun hazırladığı ve parti üyelerinizin kamudan gelen uzmanları bizzat kaleme aldığı bölümlerde, madencilğin güvenilir biçimde yapılması için bazı çözüm önerileri ve tespitlerini geliştirmişlerdir. İki cilt ve yaklaşık 1.250 sayfa tutan o rapor 2014 yılından beri geçen üç yıla rağmen hâlâ Genel Kurula getirilip görüşülmemiştir.

Sayın Bakan, Soma maden faciası raporu ne zaman Mecliste görüşülecektir? Bu raporun görüşülmesiyle Soma Kömür İşletmesinde yaşanan ihmallerin ve hataların ortaya çıkarılmasına olanak sağlanacak, ona göre hem devletçe hem de özel sektöre alınması gereken tedbirlerin uygulanmaya sokulması sağlanacaktır. Soma maden faciasını araştıran komisyonun, Cumhuriyet Halk Partisinin 250 sayfalık bir muhalefet şerhi hazırlanmış ve Soma’da göz göre göre ölüme yol açan süreçle ilgili teknik ve hukuki açıklar gözler önüne serilmiştir. Toplam 1.250 sayfalık bu raporun ulaştığı sonuçlar ve çözüm önerileriyle ilgili olarak Bakanlığınız hangi çalışmalarını yapmış, madencilik alanında hangi adımlar atılmıştır? Bunların açıklamalarını istiyorum.

Sayın Bakan, şu soruları da sorup sizden bunların cevabını bekliyorum: Partinizin temsilcilerinin ve bürokrasinin 2015’te belirttiği üzere madencilik bakanlığı ve kömür enstitüsü kurulacak mıdır? Bu konuda bir çalışmanız var mıdır?

Madencilik alanında dünya tecrübesi, kanunlardan ziyade her olası duruma göre saha elemanlarının, müfettişlerin nasıl bir yaptırım uygulanacağını belirten ayrıntılı yönetmeliklerin hazırlanması yönünde bir çalışmanız var mıdır? Yaşadığımız mevzuat eksikliğinin temelinde ayrıntılı yönetmeliklerin olmaması da bu hususların, daha doğrusu yanlış uygulamaların ortaya çıktığı görülmektedir. Öyle ki madencilikte başarılı bazı ülkelerde kısa kanunlara karşılık 600 sayfalık yönetmeliklerin olduğu biliniyor. Gecikmeli olarak çıkarılan 50 sayfalık 21 Eylül 2017 tarihli Maden Yönetmeliği haricinde Bakanlığınız bir yönetmelik çalışması yapmakta mıdır?

Madencilik fonunun yerine ikame edilen Madencilik Teşvik, Destekleme ve Kredi Komisyonunun daha işler ve verimli hâle getirilmesi için neler yaptınız? Maden ruhsatları verme yetkisini doğrudan Başbakan’a bağlayan 2012/15 sayılı Başbakanlık Genelgesi hakkında Ocak 2016’da Danıştay tarafından verilen iptal kararına rağmen bu yargı kararı neden uzun süre uygulanmamıştır ve ruhsat yetkisi neden uzun süre yine geri devredilmemiştir?

150 bini aşan maden işçisinin en az 60 bini kömür alanında çalışmaktadır. Bağımsız bir kömür madencilğinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası çıkarılacak mıdır? Yıllar süren bir gecikmeyle Temmuz 2017’de kurulan Türkiye Yerbilimleri Veri ve Karot Bilgi Bankasının kurulduğu tarihten bu yana somut faaliyetleri neler olmuştur, hangi verilere ulaşmıştır?

Rezerv raporlama konusunda uluslararası alanda akredite edilen ulusal rezerv raporlama kurumu oluşturulması konusunda çalışmalarınız var mıdır?

Cevher nakliyesinde kolaylık sağlanması adına hangi çalışmalarını yürütmektesiniz?

Madencilik sektöründe yatırım süresinin uzun olması göz önünde bulundurularak finansal anlamda sektörün desteklenmesi ve düşük faizli kredi kullanılması için neler yapılmaktadır.

Karaman’da hayatını kaybeden madencilerin ailelerine hangi yardımlar sağlanmıştır?

Soma faciasında özel sektör ve belediye yardımları dışında Hükümetinizin madenci ailelerine ulaştırdığı herhangi bir yardım var mıdır, nelerdir? İktidarınız, Soma'dan sonra nihayet madenlerde kamu denetim sisteminin yeniden ele alınması gerektiğini savunmuştur. Bunun için yer altı madenciliği adına hedeflediğiniz riskler göz önünde bulundurularak en az beş on yıl yer altı deneyimi olan mühendis kökenli müfettiş heyetlerini hangi madenlerde denetime yolladınız? Aldığımız sonuçlar nedir? Raporları hangi alanda, ne şekilde verilmiştir?

İş kazalarının meydana gelmesini önlemek üzere iş sağlığı ve güvenlik risklerini ortadan kaldıracak risk yönetim sistemi ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Arslan, son cümlelerinizi alayım lütfen.

KAZIM ARSLAN (Denizli) –...kontrol mekanizması oluşturuldu mu? Hangi sonuçları aldınız, hangi kazalar bu sayede önlendi?

Soma faciasından sonraki denetimlerde, madenlerde seri havalandırma yasağına uymayan ana galerilerde ağaç tahkimatında çalışmaya devam eden hangi madenlere rastlanmış, hangi yaptırımlar uygulanmıştır?

Şırnak'ta meydana gelen maden kazası sonrası 8 işçi hayatını kaybetmiştir. Bakanlığınızca bu işletmenin ruhsatının iptal edildiği açıklanmıştır. Ancak bu ocağın devletin dağıtım yapmak üzere kömür satın aldığı ortaya çıkmıştır.

BAŞKAN – Sayın Arslan, lütfen.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Bitiriyorum.

Bunun hangisi doğrudur? Ruhsatı iptal edilmiş midir? İptal edilen maden ocağından neden kömür alınmıştır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayhan, buyurun lütfen.

İBRAHİM AYHAN (Şanlıurfa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan ve değerli arkadaşlar, öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, enerji politikaları bir ülke için oldukça önem arz eden politikalar ve enerji alanının kendisi aslında çok önemli bir alandır. Enerjiyi bu kadar önemli kılan nedenin başında gelen de toplumsal yaşamımızın her alanında kullanılıyor olmasıdır. 20'nci yüzyılın başlarından günümüze kadar ağırlıklı olarak kullanılan enerji kaynağı da hepimizin bildiği gibi petroldür ve son yıllarda da özellikle bu doğal gazın bulunuşuyla birlikte doğal gaz da petrolün yanında çok önemli bir enerji kaynağı olarak insan yaşamının merkezine yerleşmiş durumdadır.

Şimdi, 20'nci yüzyıldan beri bu kadar önemli bir kaynağın, insanlığın ve toplumun yararına kullanılması gerekirken doğanın bize lütfü olarak ele alınması gereken bir kaynak, 20'nci yüzyıldan günümüze kadar âdeta insanı yiyen, toplumlara birbirine düşüren ve toplumda büyük felaketlere yol açan lanet bir mekanizmaya dönüşmüş. Yani petrol, enerjinin kendisi doğanın bir değeri olarak değerlendirilmesi gerekirken aksine, paranın, hırsın, savaşın ve çatışmanın nesnesi olmuş durumdadır. Dolayısıyla, bütün bunları göze almadan, bütün bunları değerlendirmeden sağlıklı bir enerji politikası yürütmek, ürettiğiniz bu enerji politikası üzerinden bir değerlendirme yapmamız da mümkün değildir. 20'nci yüz yılın başlarında ve 19'uncu yüz yılın sonlarında Orta Doğu merkezli bulunan petrolün Birinci Dünya Savaşı da dâhil olmak üzere bölgede birçok çatışmanın, savaşın, kavganın hâlen de

Körfez Savaşı'yla başlayan ve Suriye'de odaklaşan Orta Doğu'daki krizin asıl nedeni olduğunu görmek lazım. Bir yandan bu petrol kaynaklarına sahip olmak diğer taraftan da bu petrol kaynaklarının ve enerji kaynaklarının güzergâhına sahip olmak gibi uluslararası ve bölgesel emperyal politikaların temel aracı hâline gelmiş durumdadır.

Şimdi, Türkiye'deki enerji politikalarının bundan bağımsız olmadığını söylemek gerekiyor. Bu politikaları eğer biz, bağımlılık ilişkisi içinde bu emperyal güçlerin, sömürgeci güçlerle bağımlılık ilişkisi içerisine girersek ve bunun bir parçası olursak hâliyle biz de bundan etkileneceğiz. Doğanın bize lütfu olan, insanlığa bahşedilen bir şeyi, insanlardaki çatışmanın, kavganın, ölümlerin, savaşların nedeni hâline getirmiş olacağız. Dolayısıyla bunu iyi ortaya koymak gerekiyor. Yani bugün, Orta Doğu'yu cehennem hâline getiren bu temel maddenin insanlığın hizmetine sunulmasına hizmet edebilecek enerji politikalarımızın olması gerekiyor. Tüm bunlar ortaya konulmalıdır.

Bakın, şimdi Zarrab meselesi konuşuluyor. Bu Zarrab meselesinin bu kadar Türkiye'yi hop oturup hop kaldırmasının nedenlerinden biri de bu enerjidir aslında, enerji kaynaklarıdır ve enerji kaynaklarının kullanımınıdır. Emperyal hesapların, emperyal çıkarların bir parçasıdır. Bunun nedeni nedir? Birilerinin daha fazla para sahibi olması, birilerinin daha fazla kâra sahip olmasından kaynaklı gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, tüm bunları orta yere koymak lazım. Bugün, Suriye'deki savaşın da temel nedeni bu ve önümüzdeki yıllarda çok ciddi bölgesel ve derin savaşların yaşanmasına neden olabilecek bir alandır burası.

Nedir? İşte, adına “mezhep savaşı” denilen, “etnik savaş” denilen birtakım savaşların yaşanmasını tetikleyebilecek çok önemli bir olgudur da. İşte, Suudi Arabistan'ın İran'a karşı Sünni, Şii merkezli bir mezhep savaşının körüklenmesi ve bunun başlamasına neden olabilecek bir süreçle de karşı karşıyayız. Dolayısıyla, enerji politikalarının daha sağlıklı, toplumdansa, doğadan yana bir çerçevede oturtulması gerektiğini söylerken bütün bunlara dikkat çekmek gerekmektedir.

Bakın, 17'nci yüzyılda Avrupa'da “mezhep” adı altında Otuz Yıl Savaşları yaşandı. Aslında mezhep değildi, daha fazla güç ve iktidar olma savaşlarıydı ama adı ne konuldu? “Protestanlar, Hristiyanlar ile Katolikler arasındaki mezhep savaşları.” denildi ve otuz yıl sonra Vestfalya Anlaşması'yla beraber Avrupa'nın kuruluşu, Avrupa'nın temel felsefesi ve kuruluş mantığı o savaş sonucunda belirlendi, milyonlarca insanın ölümüne neden oldu. 15 milyonluk Almanya'da 11 milyon kişi kaldı, 4 milyon kişinin ölümüne neden oldu. Bugün, enerji merkezli böylesi tehlikeli bir mezhep savaşı da Orta Doğu merkezli gerçekleştirilmek isteniliyor. Bizim, bunu görmemiz gerekiyor, buna ilişkin daha esaslı, daha köklü yaklaşımlar ortaya koymamız gerekiyor.

Bu tehlike çok büyüktür. Bakın, aynı mezhep savaşlarının Orta Doğu'da yaşanmayacağını garantisini hiç kimse vermiyor. Ondan dolayı, yapmamız gereken şey bağımlılıktan kesinlikle kurtulmaktır. Enerji politikalarında daha son günlerin, özellikle Hükûmetin popüler olarak kullanmış olduğu yerel bir politikaya sahip olmaktır. Yerel politikaya sahip olmak nedir? İşte, bu uluslararası şirketlerin, uluslararası bazı çıkar gruplarının etkisinden kurtularak kendi doğal kaynaklarımızı daha verimli, daha üretken bir şekilde kullanmaktır. Bu, enerjide olduğu kadar maden kaynaklarında da öyledir. Bakın, maden kaynaklarını nasıl kullanıyoruz? İşte, özelleştirme furusuyla maden kaynaklarını tamamen özel şirketlerin insafına bırakarak hem insan yaşamını hem toplumsal yaşamı hem de o kaynağın daha verimli ve etkin kullanımını sağlayamıyoruz, bunun da değiştirilmesi gerekiyor. İşte, Şırnak'ta, Soma'da birçok yerde yaşanan kayıpların en büyük nedeninin bu kaynağın, bize doğa tarafından bahşedilmiş olan bu kaynağın iyi ve verimli bir şekilde kullanılmaması neticesinde gerçekleşmiştir. Onlarca insanımız her yıl bu kazalardan dolayı, buradaki kâr hırsından dolayı ne yazık ki yaşamını yitirmektedir. Şimdi, tüm bunları ele almak gerekiyor.

Bölgesel politikalarımızın da bu bağımlılık ilişkisinden kurtulması gerekiyor. Bugün, Türkiye’de hâlen İsrail’den tutun da Rusya’yla ve benzeri ülkelerle doğal gaz akım projeleri, boru projeleri yapılıyor. Bu projeleri yaparken, bu bağımlılığı siz geliştirirken hâliyle siyasetinizde de bunlara karşı bağımlı olma durumunu gerçekleştiriyorsunuz. Görünürde çok masumane, halkın hizmetinde olabilecek şeyler ama uluslararası çıkar çevrelerinin daha fazla kullanım alanı hâline geliyorsunuz. Bu politikaları gözden geçirmek lazım ve dışarıya bağımlılıktan kesinlikle kurtulmak gerekiyor.

Ondan dolayı, arkadaşların da üzerinde ısrarla durduğu, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmek lazım. Bakın, Türkiye bu noktada hem yeraltı, yerüstü kaynakları itibarıyla dünyada eşi benzeri görülmemiş bir coğrafyaya sahiptir. Biz, niye bütün bu kaynaklarımızı ve yatırımlarımızı bunların üzerinden gerçekleştiriyoruz? Niye kendimizi bir İran’a, bir Rusya’ya, İsrail’e ve başka ülkelere bağımlı hâle getiriyoruz? Niye içimizdeki sorunları çözebilecek iradeyi ortaya koymayıp da bağımlılık ilişkisi üzerinden birtakım tavizler vermeye giriyoruz? Bütün bunlar o yerli dediğimiz toplumun temel değerlerini doğayla barışık bir şekilde, doğaya da zarar vermeden kullanmaktır. İşte, alın size rüzgâr enerjisi, güneş enerjisinin kullanımına varıncaya kadar bütün bunları iyi bir şekilde değerlendirmek ve bunu toplumun ve insanların hizmetine sunmak gerekiyor. Bugün, Enerji Bakanlığının yapması gereken şey bu yani daha fazla bağımlılığı geliştirecek, daha fazla bu küresel güçlerin manyetik alanına girebilecek, onların etki alanına girebilecek politikalardan uzak durmak gerekiyor; aksi takdirde, sürgit bir şekilde bir çatışmanın, bir kavganın, bir kaosun içerisinde kurtulamayacağız, bunu gerçekleştirmez de mümkün değil.

Bakın, önümüzdeki günlerde Orta Doğu merkezli çok tehlikeli mezhep çatışmalarının olma riski çok çok fazladır. Sözümün başında da ifade ettiğim gibi bunun en önemli nedeni enerji kaynaklarıdır, enerji kaynaklarının güzergâhlarıdır. Bunlara karşı, bizim, daha fazla bunların önüne geçebilecek demokratik projeleri geliştirmemiz, toplum odaklı, doğa odaklı projeler geliştirmemizle bunlar aşılabilir; aksi takdirde, işte bu Zarrab davasında olduğu gibi yani birçok çevre, özellikle Hükûmetin bu noktada çok ciddi kaygıları söz konusudur.

Yani Zarrab’ı bu noktaya getiren işte bu enerji politikalarıdır, bu uluslararası küresel güçlerin gerçekleştirmiş olduğu operasyonlardır ve Hükûmet de bu operasyonların bir parçası oldu. Dolayısıyla, Hükûmetin bu operasyonların bir parçası olması, Türkiye’nin de bu operasyonların hedefi olmasını beraberinde getirdi. Bunu ortaya çıkaran nedenler nelerdi? Daha fazla para kazanma, daha fazla güç ve iktidar sahibi olmaktır. Hâlbuki, toplumsal kaynaklarımız, yeraltı, yerüstü kaynaklarımız daha rantabl bir şekilde, daha demokratik bir şekilde topluma paylaştırılabilseydi, toplum bu paylaşım sürecine dâhil edilebilseydi belki biz bu sorunları da yaşamamış olabilirdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ayhan, lütfen toparlayalım.

Buyurun.

İBRAHİMAYHAN (Şanlıurfa) – Onun için yapmamız gereken şey, yerli üretimi ve yerli kaynakları daha etkili, daha verimli bir şekilde kullanmak, yatırımlarımızı bunun üzerine gerçekleştirmek, dışa bağımlı her ilişkiden kaçınmaktır. Dışa bağımlı ilişkiler, ister istemez ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel yaşamımızı altüst etmektedir. Bakın, işte Araplar petrolün sahibi ama Arap toplumuna, Arap kültürüne, Arap değerine ait herhangi bir şeyden bugün söz etmek bugün mümkün değildir. Suudi Arabistan’dan tutun da diğer Arap ülkelerine kadar bir sürü kültürel sömürünün, ekonomik sömürünün hedefi olmuş durumdadırlar. Bunlara karşı alacağınız en önemli tedbir, hele hele Türkiye söz konusu

olunca Türkiye'nin kendi içerisindeki sorunları çözmüş, komşularıyla sağlıklı, demokratik, eşit bir ilişki kurmuş ve bunun üzerinden bir Türkiye'yi hedeflemek, bunun üzerinden bir Türkiye'yi gerçekleştirmektedir diyorum.

Tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Ayhan, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Gizligider, buyurun lütfen.

EBUBEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, hayırlı uğurlu olsun. Bakanlığımızın bütçesine yoğun bir talep var, yoğun bir ilgi var; inşallah hayırlara vesile olur. Ben de birkaç husustaki tespitimi ve önerimi paylaşmak istiyorum.

Elbette kısmen dillendirildi ama bize de hakikaten yerelden de genelden de gelen şöyle bir talep var: Büyük devlet binaları, kamu binaları ve bağlı olarak artık 2000'li yıllarda başlayan, bugünlerde yoğun olarak özellikle büyük şehirlerde gördüğümüz dev gayrimenkul projeleri var. Buralarda gerek yalıtım, yalıtımın da ötesinde bu güneş enerjisi ve diğer alternatif enerji kaynaklarının zorunlu kılınması gibi bir yöntemi düşünüyor muyuz? Yani bu talep bize oldukça yoğun bir şekilde geliyor, bunu paylaşmak istiyorum.

Yine, hem yereli, Nevşehir'i ve Kapadokya'yı ilgilendiren hem de tüm Türkiye'yi de özellikle turizm bölgelerini ilgilendiren bir konu var, tüm Türkiye'de aslında yaşanıyor ama turizm bölgelerinde daha fazla yaşanan bir mesele; enerji yetersizliği olabiliyor çünkü altyapının çok önemli bir kısmı, yaklaşık 30'lu yaşlarda, yaklaşık otuz yıllık, otuz beş yıllık bir geçmişe dayanıyor ve elbette ki işte, 2000 nüfuslu bir belde olan Göreme'de, inanın, 20 bin nüfusa yetmesi gereken bir enerji ihtiyacı mesela temmuz, ağustos, eylül aylarında doğabiliyor. Bu, tabii, hem ülkemizin imajı açısından hem de buradaki hizmetin katma değeri ve kalitesi açısından önem taşıyan bir durum. Bu noktada, TEDAŞ'ın ve MEDAŞ'ın yeni yatırımlar yapması gerekiyor, bu konuda desteğinizi talep ediyorum.

Bir teşekkürümüz var: TEDAŞ'ın tarımsal sulamadan kaynaklanan elektrik borçlarının ertelenmesi ve 2020 yılından itibaren yeniden yapılanmasıyla alakalı olarak gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ediyoruz. Keza, elbette özel şirkettir ama mutlaka bir kamu hizmeti yürütmekte ve bağlı olarak Bakanlığınızla iç içe çalışmakta, omuz omuza çalışmakta. Aynı talep bize MEDAŞ'la alakalı da geliyor. Yani MEDAŞ abonelerinin tarımsal sulamadan kaynaklanan elektrik borçlarının da yapılandırılmasıyla ilgili aynı şartlarda mümkünse ama artık ne kadar olabiliyorsa... Bu talebimizi size sunmak istiyoruz.

Yine geçmişten beri gelen bir talep var, o da şu: Hem Nevşehir hem Niğde için yani Orta Anadolu patates çiftçileri için elektrik borçları en önemli girdilerden biri. Bu kapsamda mümkünse altı aylık ama olamıyorsa en azından üç aylık fatura talepleri var. Burada katma değer vergisi sanırım bir başka sorun yani Maliye Bakanlığından kaynaklanan da bir sorun var. Ama, eğer burada başat bir aktör olabilirsiniz... Bu talep bize ısrarla gelmekte Kıymetli Bakanım, dönemsel fatura talep ediyoruz. Bu hususu da değerlendirmenizi istirham ediyoruz.

İki konuya da ilginizi çekmek istiyorum. Bunlardan kaçak elektrik kullanımına dair benden önceki konuşmacıların da değerlendirmeleri oldu. Bizde de tam tersi bir talep söz konusu. Mesela, yüzde 92'lerde, yüzde 95'lerde fatura ödeme söz konusu Orta Anadolu'da. Şimdi, bu sefer "Bizim günahımız ne, bizim vebalimiz ne?" sorusuyla karşılaşılabiliyoruz. Bu kapsamda bölgesel tarife mümkün müdür, bilmiyorum ama bu talebi ben size iletmek istiyorum çünkü bir tarafta yüzde 95, yüzde 96 tahsilat oranı söz konusu iken başka bir bölgede yüzde 30'larda, yüzde 40'larda kalabiliyoruz ama ulusal bir tarife söz konusu. Bölgesel bir tarife mümkün müdür, değil midir? Aynı zamanda, bu, dürüst tüketiciyi bir şekilde ödüllendirmek anlamına gelir diye düşünüyorum. Bunu iletmek istiyorum.

Bir de efendim, özellikle bizim bölgede çıkan harika bir maden var, pomza madeni, bims şekliyle de ifade edilir, sizin de ilginizi biliyorum. Bu konuda ilginç gelişmeler oldu son üç beş yıl içerisinde. Örneğin, bir mucit çıktı -şu anda da firma ismini söylemekte sakınca yok, zaten reklama da artık ihtiyaçları yok- Volkswagen adama sahip çıktı, yakıt tüketimini yüzde 50'ye kadar düşürdü yani güneş enerjisi, bims ve yakıt üçlüsünde gelişen bir olay. Şimdi, ben -bu tip stratejik olduğunu düşündüğüm madenlerimiz var ama- ilginç bir şey de söyleyeyim: Bu pomzanın ham hâli, şu anda bir kamyon dolusu almak isterseniz 120 TL. Yani bu kadar stratejik olabilme ihtimali çok yüksek ve hâlihazırda da kullanımına, AR-GE'sine, inovasyonuna bu noktada yatırım yapılmış bir madenle alakalı olarak bir yandan da böyle bir durum var. Bu konuda sizin ilginizi biliyorum ama hem Komisyon üyelerimize hem de size tekrar hatırlatmak adına bunu paylaşmak istiyorum.

Yine bu madenin ilginç bir özelliğini daha söyleyeyim: Bu maden yanmıyor, doğal zaten. Hâlihazırda, işte "mantolama" dediğimiz, ısı yalıtım için binalarda kullandığımız kimyasallar altı sene, yedi sene, haydi haydi on sene sonra yenilenmek zorunda ki aynı verimi tekrar alabilelim. Öbür taraftan -Allah korusun- özellikle bu dev projeleri falan düşünecek olursak, bir yangın olduğunda tutuşturucu malzeme yani âdeta yangına benzin dökmeye aynı noktada. Burada biz bimsi yalıtım malzemesi olarak kullanıyoruz, hem hâlihazırdaki kimyasallardan daha iyi bir sonuç elde ettik hem de doğal olması ve binanın ömrüyle eşit miktarda bir ömre sahip olması yani ömürlük olması itibarıyla bunu dikkatinize sunmak istiyorum. Bu noktada bims sektörüne de ilginizin, bu zamana kadar olan ilginizin artarak devamını ve bu sektörün çok ilginç, âdeta çılgın fikirlerinin de sizlerle paylaşılması gerektiğini düşünüyorum.

Tekrar bütçenizin hayırlı olmasını diliyor, başarılar dileğimi sunmak istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Gizligider, çok teşekkür ederim.

Birleşime bir beş dakika ara veriyorum ki simitleri rahat yiyelim.

Kapanma Saati: 20.05

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 20.16

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Değerli hazırım, 28’inci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Kalaycı, buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, kıymetli bürokratlar, sayın basın mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunum için teşekkür ediyorum ve başarılar diliyorum bundan sonraki çalışmalarınızda.

Her ülke doğal kaynaklarını nasıl değerlendireceğini, ham madde açıklarını nasıl gidereceğini ve buna yönelik plan ve stratejilerini önceden belirlemektedir. Madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki önemi fazla miktarlarda üretilip yurt dışına ham madde olarak satılıp döviz elde edilmesinde değil, yerli sanayiye düşük maliyetle ve kaliteli girdi sağlamasındadır. Ülkemizi madencilikte ham madde üreten bir kaynak ülke olmaktan çıkarıp sanayiyi entegre olmuş, dünya pazarlarında katma değeri yüksek, uç ürünlerde söz sahibi bir ülke konumuna getirmek ana hedefimiz olmalıdır. Bunun için başta bor, soda, krom, mermer, demir gibi madenlerin üretimleri ile bunları uç ürünlere dönüştüren sanayi sektörü bir bütün olarak düşünülmeli, planlamalar bir bütün olarak yapılmalı, bu kapsamda millî bir madencilik politikası ve stratejisi oluşturulmalıdır. Bu çerçevede, madencilik sektörünün planlamasında ülke sanayi sektörleriyle entegrasyon ön planda tutulmalıdır.

Madencilik sektörü ülke ekonomisi açısından taşıdığı büyük önemine rağmen, bugün millî gelir içerisindeki payı binde 8 gibi son derece düşük bir düzeydedir. Madencilik ürünleri, demir-çelik, metalürji, seramik, kimya, cam, boya, enerji, döküm, çimento gibi birçok sektörde birincil ham madde girdisi olarak kullanılan madenlerimiz vardır. Madencilik sektörünün girdi sağladığı sektörlerde birincil ürün bazında yarattığı hasılanın millî gelir içerisindeki payı yaklaşık yüzde 5 civarında olup bu da sektörün ekonomideki gerçek boyutunu ortaya koymaktadır.

Madencilik ürünleri üretimini artırmak, şirketlerin üretim maliyetlerini düşürmekten geçmektedir. Bunun için ucuz finansman imkânları, teknolojiyle üretim yapmak ve devletin aldığı gelir vergisi, devlet hakları ve harçları düşürmek önemli faktörlerdir. Tamamen ülkemiz öz kaynaklarını kullanan madencilik ve doğal taş sektörüne yeterince destek ve teşvik sağlanmalıdır. Gerekli desteklemeyle ülke ekonomisi için önemli katkılar sunacağı açıktır. İthal zorunluluğu olan madenlerde arz güvenliğini sağlamak amacıyla özel sektörün Türk cumhuriyetleri başta olmak üzere, yurt dışında yatırım yapması desteklenmelidir. Altın, toryum, bor ve benzeri kıymetli madenlerin işlenmeden cevher olarak satılması yerine, yüksek ileri teknoloji kullanılarak katma değerli, yeni ürünlere dönüştürme suretiyle satılması, bu amaçla AR-GE faaliyetlerine daha fazla kaynak ayrılması gerekmektedir. Arama faaliyetlerine tahsis edilen kaynaklar artırılmalı ve özel sektörün arama faaliyetlerine girmesini sağlayıcı tedbirler alınmalıdır. Arama ve işletme faaliyetlerinde teknoloji transferine önem verilmelidir.

Üretim maliyetlerini düşük tutmak amacıyla, kabul edilebilir madencilik tekniklerinden ve mali denetimden uzak bir şekilde faaliyet gösteren maden işletmeleri yakın takibe alınmalı, sektörde kayıt dışılık önlenmelidir. Redevans uygulamaları gözden geçirilerek redevansçı firmaların denetimi etkin bir şekilde yapılmalıdır. Türkiye'nin cari açığa önemli bir paya sahip olan enerji ithalatını belli bir seviyede tutabilmesi için hem arz üzerinde hem de talep yönlü tedbirleri hayata geçirmesi zorunluluk arz etmektedir. Talep tarafında enerji verimliliğinin yükseltilmesi, bunun için kapsamlı programlar yürütülmesi gerekmektedir. Arz tarafında ise yerli kaynakların enerji üretimindeki payının artırılması, ayrıca yurt içi ve yurt dışında fosil yakıt arama çalışmalarına ağırlık verilmesi temel politikalar olmalıdır.

Yenilenebilir enerji alanında özellikle güneş ve rüzgâr enerjisi Türkiye ekonomisi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Avrupa'nın en yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip ülkelerinden biri olan Türkiye, bu potansiyelinin çok düşük bir oranını üretime yönlendirebilmektedir. Son iki yılda önemli bir ivme, önemli bir performans görülüyor ki sunumunuzda da gerekli bilgileri verdiniz. Hele ki bu YEKA GES ve YEKA RES ihalelerinde tarihî bir başarı sağlanmış görünüyor. Sağlanan fiyat anlamında üçte 1'e varan, daha düşük maliyetle bir alım gerçekleştirilecek. Bu konuda da tebrik ediyorum.

Yalnız, bu konuda ifade edeceğim bazı hususlar var, benim seçim bölgemi de ilgilendiriyor Sayın Bakanım. Şimdi, biliyorsunuz, mart ayında bu ihale yapılmıştı. Basında da sizin açıklamalarınız, Karapınar'da yaptığımız açıklamalar yer aldı. Ne diyoruz? Bu YEKA projesiyle 1,3 milyar doları aşan bir yatırım gerçekleşecek. 1.000 megavat kapasiteli güneş enerjisi santrali kurulacak, "güneş tarlası" diyoruz biz Konya'da buna. 1.500 kişilik istihdam sağlanacak ki ilk 500 megavatta yüzde 60, ikincide yüzde 70 yerleşme öngörüülüyor. Yani, ne tarafından bakarsak bakalım, gerçekten çok önemli, ülke ekonomisi için çok büyük önem arz eden bir proje.

Ağustos ayında basınımızda, ulusal basında genel olarak bir haber yer aldı Sayın Bakanım, diyor ki: "İlk yerli güneş paneli fabrikası Ankara'ya kuruluyor." Açıklamayı yapan da bu ihaleyi alan yerli firmamızın enerji grup başkanı. İşte "450 milyon dolar yatırım maliyeti bulunan, Türkiye'nin ilk entegre yerli güneş paneli üretim fabrikası ile AR-GE tesisi için prensipte mutabakat sağladıkları Başkent OSB yönetimiyle tesisin kurulacağı arazi için önümüzdeki günlerde ön anlaşma imzalanacak." diyor. Ben Konya Sanayi Odası Başkanımızla -organize sanayi bölgesinin de başkanı, hatta OBSÜK'ün de Başkanı Konya Sanayi Odası Başkanımız- kendisiyle görüştüm. "Ya, böylesi bir yatırım önemli bir yatırım. Niye yatırımın Konya'da -ki bol yerimiz, yerden çok şey yok Konya'da- yapılması öngörülmedi?" dedim. "Bizimle hiç temas kuran olmadı." dedi Memiş Kütükçü Bey, belki tanırsınız. İlginç, Sayın Bakanım, yani sözleşmede bu yatırımın istenilen yere yapılacağı herhâlde serbestlik var ki firma Ankara'da kuruyor bunu. Yine biliyorsunuz, Karapınar'da ta 2012 yılında enerji ihtisas sanayi bölgesi ilan ettiğimiz yer var, Bakanlar Kurulu kararıyla ilan edilen yer var. Şimdi, Karapınarlılar, Konyalılar şöyle düşünüyor: "Ya, buraya 1,3 milyar dolarlık bir yatırım yapılıyor ama bize hiç kokusu bile gelmeyecek. Yani, sadece paneller başka yerde üretilip gelip Karapınar'a paneller kurulacak, enerji üretimi olacak. Yani, Karapınar'da, Konya'dakilerin istihdamıyla ilgili, Konya'ya bir getirisiyle ilgili önemli bir katkısı olmayacak." gibi bir düşünce hasil oldu. Ben o açıdan soracağım yani sözleşmede firma ya da ihaleyi alan grup dilediği yerde kurmakta serbest mi yani Karapınar'da kurulması şartı yok mu, bunu soracağım.

Bir de Karapınar ihtisas bölgesiyle ilgili neler düşünüyorsunuz Sayın Bakanım? Yani, kurulalı beş yılı geçti, çok önemli bir mesafe kaydedilemedi, orada yapılan çok fazla bir çalışma yok. Ki biliyorsunuz, 60 milyon metrekare bir alan, 2.760 megavat üretebilecek kapasitesi olan bir alan. Yani,

buranın cazibesini artıracak teşvikler, destekler mi gerekiyor? Yani, bu anlamda yatırımcıları buraya çekebilecek bazı destekler mi gerekiyor, bilemiyorum ama şu an için kurulalı beş yıl olduğu hâlde Konya'ya, Karapınar'a pek bir katkısı yok diyebilirim.

Biliyorsunuz -ki sunumunuzda siz de açıkladınız- Sayın Bakanım, bu yeni bulunan kömür rezerviyle ilgili, yakın bir alandadır o da. 1,8 milyar tonluk kömür rezervi, 5 bin megavatlık bir termik santrali otuz yıl besleyebilecek kapasitesi olan bir yer. Hani "Bölge enerji açısından üs olacak." deniliyor ama bu son haber Konya'da hakikaten bu konunun sorgulanmasına yol açtı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ben yeri gelmişken, genel olarak sunumda ifade ettiniz ama bu termik santralle ilgili ne durumdayız? Yani somut olarak daha detaylı bir bilgi verebilir misiniz.

Süre de çabuk geçmiş. Ben bir de elektrik faturalarına gireceğim Sayın Başkanım. Şimdi, biliyorsunuz, geçmiş yıllarda faturalarda açıkça gösterilen bu elektrik kayıp kaçak bedeli tüketim bedelinin içine konmuştu, daha sonra da ayrı bir "dağıtım bedeli" diye elektrik faturalarında yer alan bir kalemin içinde yer alıyor. Uzun uzun daha önceki komisyonlarda konuştuk, Genel Kurulda konuştuk yani yargı kararlarını, bu yargı kararlarının nasıl arkasında dolaşıp tekrar kanun düzenlemeleri yaptığımızı, uzun uzun girmeyeceğim ama en son EPDK Başkanımızın sunumundaki bir ifade dikkatimi çekti. Diyor ki başkanım: "Sorunlu bölgelerimizde kayıp ve kaçak elektrik enerjisi oranlarında iyileştirmeler sağlanmışsa da henüz tüm dağıtım bölgeleri birbiriyle kıyaslanabilir kayıp kaçak oranına sahip olması hedefine ulaşamamıştır. Bu noktada, kayıp kaçak sorununun çok boyutlu bir sorun olduğunu ve salt tarife araçlarıyla çözülemeyeceğini belirtmek isterim." Yani, bu konuda sorunun çözümüne yönelik bir umut vermiyor Sayın Başkanım. Biliyorsunuz, bu özelleştirmeler yapılırken bu dağıtıcı firmalara hedefler verilmişti kayıp kaçak oranlarıyla ilgili. Bunları sağlayamadılar, kanunla tekrar bu süreleri uzatmaya gittik. Yani, bilmiyorum gücümüz mü yetmiyor Sayın Bakanım? Yani, bu ifade belki bir ağır bir ifade ama dağıtım şirketleri üzerinde, en son şu torbaya koyduğumuz bir madde bizi bu yöne sevk ediyor. Nedir o madde? "Eğer genel aydınlatma alanında bir direk eksikse ya da bir ampul eksikse, bunu değiştirmezse firma ceza vereceğim." diye kanuna madde koyduk "500 lira ceza vereceğim." diye. Yani, söz mü dinlemiyor bu firmalar, ben onu anlamıyorum. Yani, hep bu firmaların kollanması gibi bir durum söz konusu oluyor bu kayıp kaçak konusunda. Yani artık bu konuda hiçbir suçlu, günahı olmayan vatandaşın bunun ceremesini çekmemesi gerekiyor. Yargıtay kararında da çok açık ki burada bende özet de var, hemen ifade edeyim. Diyor ki Yargıtay: "Elektrik enerjisinin nakli esnasında meydana gelen kayıp ile kaçak kullanılan elektrik bedellerinin abonelerden tahsil yoluna gitmenin hukuk devleti ve adalet düşünceleriyle bağdaşmayacağı, öte yandan, nihai tüketici olan abonenin kayıp kaçak bedeli gibi dağıtım şirketi tarafından faturalara yansıtılan dağıtım bedeli, perakende satış hizmeti bedeli ve iletim bedelinin hangi miktarda olduğunu apaçık denetleyebilmesi ve hangi hizmetin karşılığında ne bedel ödediğini bilmesi eş söyleyişte şeffaf bir hukuk devletinin vazgeçilmez unsurlarıdır." diyor ve kayıp-kaçak bedelinin faturalara yansıtılmayacağını söylüyor, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir de yani ayrıca daire kararları var bu konuda alınmış. Ama biz bunu ne yaptık? Yine, kanunla aşma yolunu tercih ettik, yargı kararını. "Artık yeter." diyoruz hakikaten Sayın Bakanım. Yani, bu konuda nedir bizi sonuç almamaya iten nedenler nedir, faktörler nelerdir? Bu konuda hakikaten "Yeter, niye bunun yükünü ben çekeyim?" diyor vatandaş. Artık elektrik faturaları, biliyorsunuz, vatandaş için de sanayicimiz için de haneler için de yani önemli bir yük. Bu konuda kesin çözüm ne zaman sağlanacak, onu da ifade edeyim. Bu konuda, TRT payıdır, bilmem tüketim vergisidir, biliyorsunuz, birçok kalem

elektrik faturalarında yer alıyor; bunların en azından bari bazılarında vazgeçmenin hem sanayimize rekabet gücünü artırma anlamında katkısı olur hem de hane halkının aile bütçesine önemli bir katkı olur diye düşünüyorum.

Son olarak, ben bütçelerimizin hayırlı sonuçlar getirmesini diliyorum.

Bir notumu gördüm Sayın Bakanım, bunu da söylemeden geçemeyeceğim. Sorular sordum ama inşallah geçen yılki gibi olmaz. Elimde Mehmet Günal arkadaşımızın -bu sene Komisyonunda değil-sorduğu bir soruya bir sene sonra gelen yazılı cevap var Sayın Bakanım, inşallah öyle olmaz diyorum.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, size de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Bu arada, AB Bakanlığı, artı, Tarım Bakanlığı, bir iki kurumun sorulara cevapları geldi, onların dağıtımını ilgili arkadaşlara yapacağız.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yok, bu, geçen seneki.

BAŞKAN – Yok, bu seneninkilerini söylüyorum. Hayır, ben olumlu gelişmeden bahsediyorum.

Teşekkür ederim.

Sayın Çaturoğlu, buyurun lütfen.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın ve kamu kurum ve kuruluşlarının değerli mensupları, çok kıymetli Komisyon üyesi arkadaşlarım; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığımızın 2018 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan temenni ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Bilindiği gibi, ülkemizde son on beş yıldır önemli ekonomik atılımlar sağlanmıştır. Bu dönemde ülke ekonomimiz ortalama yüzde 5,6 oranında büyümüş ve bu büyümede enerji ve madencilik sektörü de önemli bir rol üstlenmiştir. Bundan dolayı başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere Başbakanımız ve Sayın Bakanımız, sizin şahsınızda tüm Enerji Bakanlığı çalışanlarına minnet ve şükranlarımızı arz ediyoruz.

Sayın Bakanım, Bakanlığımızın enerji alanındaki adımlarını, yerli ve yenilenebilir kaynakları öncelikle bu şekilde adım atılmasını oldukça önemsiyoruz. Bu alandaki çalışmalarınızı takdir ediyor, size ve ekibinize teşekkür ediyoruz çünkü bizim cari açığımızın çok önemli bir kısmı, bildiğiniz gibi, 55 milyar civarında bir cari açığımız var, bunun 45 milyar civarında olan kısmı enerji ithalatından, 10 küsur milyar dolar civarındaki rakamı da maden ithalatından oluşuyor. Burada enerji ve tabii kaynaklar alanında yapacağımız her yenilik, her dönüşüm, her üretim, her teknoloji bizim cari açığımızın daha da azalmasına ve dışarıya olan bağımlılığımızın sona ermesine vesile olacaktır diyorum.

Bu millî enerji ve maden politikasını önemsiyoruz. Buradaki stratejilerin kapsayıcı, bütüncül ve milletimizin sosyal refahını yükseltme odaklı yaklaşımı esas almak suretiyle üç ana başlıkta irdelenmesini de önemsiyoruz: Enerji arz güvenliği, yerleştirme ve öngörülebilir piyasa. Enerji arz güvenliği açısından ülkemizin dışarıya olan bağımlılığının azaltılması noktasında enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve sahip olduğumuz kaynakların akılcı bir şekilde yönetilmesi ekonomimiz açısından büyük bir önem sarf ediyor. Öte yandan, küresel dünyada ihtiyaç duyulan elektriğin yüzde 66'sı fosil yakıtlardan, yüzde 24 civarındaki elektrik üretimi de yenilenebilir kaynaklardan elde ediliyor.

Ülkemizde bu oran 33,2 ve ayrıca bu oran artma eğiliminde. Son on yıllık yatırımlara baktığımız zaman bunların büyük bir kısmının, yüzde 50'den fazlasının daha önce hiç kullanılmayan argümanlardan oluştuğu, güneş enerjisi, rüzgâr ve jeotermal enerjiden oluştuğu ortada.

Şimdi, tabii, bizim ilimiz Zonguldak, kömür madenciliğinin, taş kömürünün ana vatanı, madencilğin başkenti, aynı zamanda sahip olduğu termik santraller dolayısıyla da elektrik üretiminin başkenti olması hasebiyle Zonguldak özelinde de bu konuda fikir beyan etmek istiyorum.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – İthal kömürden de bahsetsene biraz.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) - Öncelikle, değerli arkadaşlar, burada yerin altında 1,5 milyar ton kömürümüz var, bunun çıkartılması lazım. Tabii, TTK'nın, daha önce verimsiz gördüğü sahaları ya da kaçak kömür üretenlerle ilgili sıkıntıları giderebilmek için yapmış olduğu bir redevans uygulaması var fakat bu uygulama zaman içerisinde istenilen başarıyı göstermemiş, elde edememişiz, ayrıca kamunun üzerine üçüncü sözleşmelerden dolayı da birtakım yükler meydana gelmiş. Bugün içerisinde bulunduğumuz, daha doğrusu TTK'nın yüz yüze bulunduğu birçok dava var, bunların bir kısmı tazminatla sonuçlanmış, bir kısmı da mahkemelerde şu anda hâlen devam ediyor. Tüm bu noktalar dikkate alınarak burada verimli bir işletmecilik yapılması açısından redevans sahalarından vazgeçilip bu redevans sahalarına gerçek ruhsatları verme ihtiyacı hasıl olmuş. Tabii, burada TTK'nın ruhsatı da tek parça olduğu için bunun behemehâl bölünerek bu işlemin yapılması söz konusu. Tabii, burada kamuoyunda birtakım sıkıntılar meydana geldi. Aslında orada çalışan işçilerimizle alakalı herhangi bir sıkıntı olmamasına rağmen bu konuda da gerek Bakanlığımız gerekse milletvekili arkadaşlarımız bir adım atmak suretiyle burada bir önergieyle "TTK sahaları hariç" denilerek bu konu kamuoyu tarafından daha iyi anlaşılabilir bir noktaya gelmiştir.

Sadece şu anda redevans sahalarından olan İnağzı sahasında yıllık 2,5 milyon ton kömür üretmek mümkün ve burada da 5 bin kişiyi, yeni madenciyi istihdam etmek de mümkün. Ayrıca, şu anda yine kapalı bulunan Karadeniz Ereğli Armutçuk Alacaagzı bölgesinde de bin kişiyi bu suretle istihdam etmek ve üretimi artışı sağlamak mümkün. Ayrıca, Karadon Müessesesinde de şu anda atıl vaziyette duran, üretim yapmayan 2 tane müessese var, bunların da değerlendirilmesi noktasında 500 kişiye behemehâl iş verme imkânı mevcut. Yani sadece elimizde atılan bulunan şu maden bölgelerindeki ruhsatları biz eğer değerlendirirsek, çalıştırırsak hem kömür üretimimiz artacak hem de burada istihdam artışı meydana gelecek; bu da ülkemize, bölgemize son derece katkı sağlayacak bir oluşum.

Bizim burada temel sıkıntımız ne? Biz madenlerden katma değer elde edememekten şikâyetçiyiz. Ayrıca, Zonguldak'ta termik santrallerde yerli kömür kullanılmadığından yakınıyoruz ve dışarıdan ithal etmek yerine, dışarıdan 4 milyar dolar değerinde kömür ithal etmek yerine bunu ülkemizde üreteceğimiz linyit ve taş kömürüyle karşılayalım istiyoruz. İşte, sözün tam da burasında -şimdi var mı bilmiyorum burada, Bartın milletvekilimiz bir konudan bahsetti- Bakanımızın bir açıklaması var elektrik üretiminde ithal kömürün payını azaltmayla ilgili ve bunun ilk uygulaması da inşallah bölgemizde, Amasra'da sahada uygulanacak. Bununla ilgili olarak oradaki kömür çıkarma işini üstlenmiş olan Hattat Enerji ile şu anda Zonguldak'ta ülkemizin en büyük termik santrallerinden birine sahip olan ve enerji alanında önemli bir yer tutan Eren Enerji arasında yapılan bir protokol var. Burada Amasra-B Sahası'ndan 7 milyon ton üretimle şu anda ithal olan kömürün yerlisiyle ikame edilerek kullanılması imkânı sağlanıyor.

Değerli arkadaşlar, tabii, burada olayı dramatize etmemek lazım. Elbette ki oradaki işletme bir yılda 7 milyon ton kömürü hemen çıkaramaz ama bir yılda 1 ton çıkarır, ikinci yılda 3 milyon ton çıkarır, dördüncü yılda 5 milyon ve nihayet beşinci yılda da 7 milyon ton ve daha fazla kömürü çıkarma imkânına sahip olur. Değerli arkadaşlar, çünkü burada, bu B Sahası'nda 389 milyon 687 bin ton kömür

rezervi daha bulunmuş bu firmanın yaptığı çalışmalar neticesinde ve bu sahadaki kömür rezervi 605 milyon 929 bin 485 tona çıkmış yani bu Eren Enerji şu anda kurulu gücünün yüz yıl süreyle değerli arkadaşlar, ne yapılması demek?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Sağlanması demek.

(Oturum Başkanlığına Sözcü Abdullah Nejat Koçer geçti)

BAŞKAN – Sayın Çaturoğlu, lütfen toparlar mısınız?

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Şimdi, tabii, kendisi burada yok ama Bartın Milletvekilimiz Sayın Yalçınkaya'nın -kendisiyle Belediye Başkanı olarak görev de yaptık- şöyle dediğini de çok iyi hatırlıyorum: “Ya, Amasra'ya termik santral kurulacak olursa cehenneme dönecek, falan filan...” Evet, biz de diyoruz ki: Dönmesin işte, elimizde fırsat var, orada çıkarılan kömür bu anlaşmayla gitsin Çatalağzı'nda yansın, gitsin Muslu'da yansın, gitsin oradaki ithal kömürle çalışan santrallerde yansın; ülkemiz kazansın, insanımız kazansın. Burada yapılmak istenilen budur ve Bakanımızı bu konuda çok tebrik ediyorum. Önemli bir projedir, önemli bir dönüşümdür, “kazan kazan” formülüne göre yapılmıştır, hem temiz enerjiyle ülkemizin enerji kaynaklarını dışa bağımlılıktan kurtaracak hem de şu andaki yerli kömüre önem verecek bir anlaşmadır, bir çalışmadır. Ondan dolayı da Sayın Bakanımıza minnet ve şükranlarımı arz ediyorum.

Değerli arkadaşlar, fazla da zamanımız kalmadı, öyle anlaşılıyor ama diğer bir iki şeye de değinmek istiyorum. Şimdi, kömür kullanımıyla ilgili ülkemizin üzerine gelmeye çalışıyorlar. En son, Şehircilik Bakanımız bir toplantıyı terk etti, gitti, resti çektik. Niye? 1992'de bir anlaşma yapılmış, o anlaşma gereğince “Şunu yapamazsınız.”, “Bunu yapamazsınız.”; efendim, “Şunu uygulayın.”, “Bunu uygulayın.” Ee, dünyanın en büyük gelişmiş ülkeleri Amerika'sı, Çin'i, bilmem nesi bu anlaşmalara uymuyor, biz de zamanında elimizi kolumuzu bağlayacak şekilde böyle bir anlaşmaya imza atmışız ama tabii, Türkiye eski Türkiye değil, biz artık birilerinin “yap” dediği için bir şeyleri yapmıyoruz, kendi çıkarımıza uygunsaydı, kendi geleceğimiz için uygunsaydı o tür adımlar atıyoruz ve Bakanımızı da tebrik ediyoruz, gitti orada resti çektik, geldi ama ne demişler arkasından: “Sizin sıkıntılarınızı önceleyecek şekilde yeniden bir toplantı yapalım.” İşte, budur. Her şeyde “Uy.” diyenin uyruğu olmaktansa ortaya tepkiyi koyup oradan kendi menfaatimize olan şeyleri sağlamaktır.

BAŞKAN - Sayın Çaturoğlu, lütfen tamamlar mısınız.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Tamamlıyorum Sayın Başkanım.

Bir de nükleer enerjiyle ilgili bir satır söylemek istiyorum. Nükleer enerjiye oldukça karşı çıkan çevreler var. Ben, onların belki çevreci hassasiyetleri vardır, anlıyorum ama bir Fransa'nın bütün enerjisinin yüzde 77'sini nükleer santrallerden karşıladığını düşünürsek burada çok da fazla sıkıntıya düşmememiz gerekir diye düşünüyorum.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Hepsini kapatıyor onların, kapatıyorlar.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Çünkü değerli arkadaşlar, biz elektriği ucuz üretmek mecburiyetindeyiz, eğer ucuz üretmezsek alüminyum gibi bazı cevherlerimizi işleyip hem içeride hem dışarıda kullanmamızın imkân ve ihtimali yok; şu andaki elektrik maliyetlerimizi düşürmemizin imkânı yok.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Çaturoğlu.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Ucuz enerjiyi hem madencimizin hem sanayicimizin hizmetine sunmak mecburiyetindeyiz diyorum.

Bu duygu ve düşünceler içerisinde Sayın Bakanımız sizin şahsınızda tüm çalışanlarınıza da tekrar sevgi ve saygılarımı iletiyorum. 2018 yılı bütçesinin milletimiz ve Bakanlığımız için hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Çaturoğlu.

Sayın Çakırözer, buyurun lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Enerji Bakanlığımızın ve diğer kamu kurumlarının saygıdeğer çalışanları, değerli basın mensubu meslektaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, Bakanlığınız gerçekten ülkemizin geleceği, bizlerin, yavrularımızın geleceği açısından son derece önemli bir bakanlık. Sunumunuz için çok teşekkür ediyorum. Özellikle, geçen yıl da vurgu yapmıştınız ama bu yıl daha güçlü bir vurgu yaptınız, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim ve buradaki oranın artması sevindirici ancak yine de arzu ettiğimiz noktada değil, hem rüzgâr hem güneş enerjisinden daha fazla faydalanabilecek bir potansiyele sahip ülkemiz. Umarız önümüzdeki dönemde daha fazla bu konuya yönelme kararlılığı oluşur Hükümetimizde.

Vurgu yapmak istediğim bir konu yerli kömür ki bir süredir bunu ısrarla vurguluyorsunuz, sunumunuzda, yerli kömür hususuna değindiniz, yerli kaynakların kullanımı açısından önem taşıdığını hep vurguluyorsunuz. Ben de size bu konuda bazı önemli hususları paylaşmak, dikkatinize getirmek isterim burada. Öncelikle, tabii, hava kirliliğiyle başlamak istiyorum. Siz de bu verilere sahipsiniz, Dünya Sağlık Örgütünün rakamlarına göre Türkiye'nin hemen hemen tüm illerindeki hava kirlilik düzeyi Dünya Sağlık Örgütünün normal kabul ettiği değerlerin çok üzerinde. En kirli havaya sahip 10 şehirden 8'inin Türkiye'de olduğu değerlendiriliyor ve tabii, bu kirlilikte özellikle de sayıları hızla artan partikül kömürlü termik santrallerin etkisi olduğuna, olumsuz etkilediğine vurgu yapılıyor. Türkiye'de yalnızca kömürlü termik santrallerin neden olduğu hava kirliliği nedeniyle her yıl en az 2.876 erken ölüm, 4.311 hastaneye yatış ve 637.643 iş günü kaybı yaşandığı raporlara yansımış durumda. Yapılan sempozyumların birinde akciğer kanserine bağlı ölümlerin yüzde 36'sı, kronik obstrüktif akciğer hastalıklarına bağlı ölümlerin yüzde 35'i, inmeye bağlı ölümlerin yüzde 34'ü ve kalp hastalıklarına bağlı ölümlerin yüzde 24'ünün sorumlusunun hava kirliliği olduğu vurgulanıyor.

Şimdi, bu konuda belki şunu vurgulamakta fayda var yerli kömür projesinden bahsederken: Şimdi, burada kullanmak istediğimiz linyit kömürünün kalorisinin düşük olması, buna karşılık işte, aynı zamanda yandığında sülfür, kül oranı bağlamında çok yüksek olması; bu da tabii kömürün kalitesiz ve kurulacak termik santralin de verimsiz ve çevreye verilen zarar açısından da çok yüksek zararlar meydana getiren santraller olması anlamına geliyor. Bu bağlamda, sizin de sunumunuzda yer verilen -kitapçıklarda değiniliyor- Eskişehir'e bir termik santral yapma hazırlığınıza gelmek istiyorum. Bu konuda Eskişehir halkımızın kaygılarını sizinle paylaşmak istiyorum.

Tabii ki, kömür millî zenginliğimizdir ancak bizim başka millî zenginliklerimiz de var. İşte, Alpu Ovasının tarım açısından verimli bir alan olduğunu Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümetiniz daha bundan birkaç ay önce, ocak ayında ilan etti. Büyük bir ova olarak yani “Tarım dışı kullanılamaz.” dediniz kendiniz, Resmî Gazete'de yayımlandı. Türkiye'nin 141 büyük tarım ovasından biri. Sadece kentın değil, ülkemizin tahıl ambarı. Böylesine bir verimli ovaya kıyımaya noktasına gelmiş durumdayız. Proje hayata geçerse bölgede tarım ve hayvancılık bitecek Sayın Bakanım. Santralden çıkan kül, duman, zehirli gazlar meralara, nehirlere yayılacak; oradan beslenen hayvanlar hastalanacak, eti, sütü etkilenecek; onları yiyen bizler, sizler, hepimiz bu santralin zararını birlikte çekeceğiz. Santral

su kaynaklarımızı da yakından etkileyecek. Kömür çıkarmak için yer altındaki suyun boşaltılması gerekiyor. Benzer şekilde, santralde kullanılan atık sıcak su en yakın yere drenaj edilecek, bu da Porsuk Çayı olacak. Dolayısıyla Porsuk Çayı'ndan elde edilen tarımsal su artık kullanılamayacak, buradan sulama yapacak tüm çiftçilerimiz zarar görecek. Termik santral, verimli topraklar üzerinde inşa edilecek olmasının yanı sıra Eskişehir kent merkezine sadece 32 kilometre mesafededir. Santralin yapılması öngörülen yerin 2 kilometre yakınında Beyazaltın ve Gündüzler Mahalleleri bulunmakta. Yaşam alanlarına bu kadar yakın mesafede termik santral inşasının yaratacağı sağlık sorunlarından büyük kaygı duymaktayız.

İşte, yakın geçmişimizden örnek verirse Muğla Yatağan önümüzde duruyor Sayın Bakanım. Greenpeace'in geçtiğimiz yıllarda hazırladığı raporda, Muğla merkezdeki hastaların yüzde 13,8'inin, Yatağan'daki hastaların ise yüzde 28,2'sinin solunum sistemi rahatsızlıkları nedeniyle tedavi gördüğü belirtiliyordu. Tabii, termik santral yapılan yerlerde insan ömrünün on yıl kısaltıldığına ilişkin raporları da dikkatinize getirmek isterim. Biz Eskişehirliyle böyle bir gelecek istemiyoruz Sayın Bakanım.

Ayrıca, burası dünyada lüle taşı çıkarılan tek yer olan Sepetçi, diğer adıyla Beyazaltın köyümüzün dibinde, beş bin yıllık geçmişe sahip bir alan, bölge halkının en önemli geçim kaynağı. Termik santralin alanı kül döküm sahalarının altında kalacağından da tamamıyla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya.

Görüldüğü gibi Sayın Bakanım, yörede yaşayan üreticilerimiz hem ekonomik hem sağlık hem de gıda güvenliğinden yoksun gıda üretimiyle karşı karşıya kalacaklar. Uzmanların hesaplamalarına göre hayata geçmesi hâlinde bu santralde yılda yaklaşık 6 milyon ton kömür yakılacak. Bunun sonucu olarak da yaklaşık 2 milyon ton katı atık oluşması öngörülüyor. 1,6 milyon taban külü, 350 bin ton da alçı taşı ortaya çıkacak. Hesaplandığında 422 tane futbol sahasını yan yana koyduğunuzda bunu dolduracak kadar atık ortaya çıkacak Sayın Bakanım.

Şimdi "İstihdam yaratacağız." diyerek yöre halkını ikna etmek için tur atanlar, çaba harcayanlar var; bunu duyuyoruz ancak bu kişiler iş bittikten sonra ortada görünmüyorlar. Bakın, Elbistan santrali örneğine bakarsanız, bırakın istihdam sağlamayı, santralde çalışmak üzere 2 bin Çinli işçi getirildi daha ucuza çalışsınlar diye.

Sayın Bakanım, bu kararın yeniden gözden geçirilmesi ve iptal edilmesini talep etmekteyiz. Bu sözleri burada ben dile getiriyorum diye sanmayın ki sadece Cumhuriyet Halk Partisi ya da muhalefet bundan rahatsız. Termik santral hiç kimseyi korumayacak Sayın Bakanım; AKP'lisi, CHP'lisi, MHP'lisi, HDP'lisi, Saadetlisi, Büyük Birliklisi, erkeği, kadını, çocuğu, yaşlısı demeden hepimizi etkileyecek, kanser yapacak, tarım arazilerimizi, geleceğimizi yok edecek.

Nitekim, bakın, Eskişehir'de bu santralden kaygı duyanlar arasında Saadet Partisi var, Büyük Birlik Partisi var, hatta ve hatta partinize mensup olan, yakınında bulunan isimler de var. İşte, Tüketiciyi Destekleme Derneği Genel Başkanı Süleyman Bakal daha bu hafta açıklama yaptı -danışmanlarınız size o açıklamayı bulsun- çıkarılacak kömürün bölgede mevcut diğer santrallere gönderilmesini öneriyor. Eskişehir'de kent konseylerimiz, çevre örgütlerimiz ve diğer sivil toplum örgütlerini temsil eden bir çevre platformu oluşmuş durumda. Bunu da siz, danışmanlarınız görüşüp dinleyebilirsiniz.

Görüşmekten bahsetmişken Sayın Bakanım, hafta sonu Eskişehir'de yapılan bir toplantıya dikkatinizi çekmek isterim. İsmi şuradan kaydedeceğim, Enerji Bakanlığınızın 2 yetkilisi Eskişehir'e gelmişler, Sayın Enerji İşleri Genel Müdürü Murat Zekeriya Aydın ve Bakanlık İletişim Danışmanı Sayın Sevdâ Güner. Cuma günü Bakanlığınızdan bir genel müdür yardımcısı ve iletişim danışmanınız olduğunu söyleyen bir yetkili gelip bir otelde toplantı yapmışlar. Yapmışlar diyorum çünkü biz bunu basından öğrendik Sayın Bakanım Eskişehir'in milletvekili olarak; tahmin ediyorum, diğer milletvekillerimiz de aynı şekilde basından öğrendiler. Muhtarlarımız davet edilmiş toplantıya. Tabii

ki önemli, başımızın üstünde yeri var muhtarlarımızın ama bu şehri temsil eden milletvekilleri, bu şehrin seçilmiş belediye başkanları, büyükşehir, metropol ilçeleri ve hatta, işte, termik santralin yapılacağı bölüme ev sahipliği yapacak olan bir ilçe yani hem Tepebaşı var hem de Alpu, hiçbiri yok; kanaat önderleri yok, sanayi, ticaret, borsa, oda başkanları yok, hiçbiri yok; meslek odaları, sivil toplum örgütleri yöneticilerinin hiçbiri çağrılmamış, basın mensupları kapıdan geri çevrilmiş. Böyle bilgilendirme olur mu Sayın Bakanım? Toplantıya katılan Bakanlığımıza bağlı yetkililerin Karadeniz’de HES’lerden örnek vererek bunlara itiraz eden, araçlarla yolu kapayarak projeyi protesto edenleri terör örgütü mensuplarıyla aynı kefeye koyduğu ve Eskişehir’deki bu santrale itiraz edecekleri de böyle terörist gibi algılatmaya çalıştığıma ilişkin iddialar bugün Eskişehir basınının manşetlerinde. Gerçekten termik santrale karşı çıkanlar terörist ise bu ülkedeki sizin partinize de oy veren değerli vatandaşlarının da aralarında bulunduğu milyonlarca insanımız terörist midir Sayın Bakanım? Bundan daha korkunç bir iddia, bir suçlama olabilir mi? Ekibinizdeki isimlerin halkı ikna için bu tür söylemlerden sakınmasını salık veririz. Eğer doğru değilse de bunu sizin ağzınızdan duymak, Eskişehir’e duyurmak isteriz. Şehrine, geleceğine, çevresine, toprağına sahip çıkmanın bedeli sizlere göre terörist olarak damgalanmak mıdır Sayın Bakanım?

Sayın Bakanım, toplantıya katılan muhtarlarımıza verilen bir de çanta var. Burada yanımda getirdim. İçinde neler var sayayım göstererek: Yara merhemi, cilt maskesi, sabun, tüy dökücü krem, güneş kremi, şampuan, termos ve zeytin yağları var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, lütfen toparlar mısınız.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Tabii, bitiriyorum ama bu paket Enerji Bakanlığı yetkilileri tarafından dağıtılmış muhtarlara.

Şimdi, bunları dağıtarak, halkın geleceğine ilişkin ciddi kaygıları ortadan kaldırmayı amaçlıyorlar galiba. Arkadaşlarımız termik santrale, zehre, küle karşı çıkanları bu ürünlerle ikna edebileceklerini düşünüyorlarsa o zaman biz de kaygılarımızı anlatmak ve sizi bu zararlı projeden vazgeçirmek için verimli Alpu Ovamızda yetişen ve halkımızın sağlıklı beslenmesine imkân sağlayan buğdaydan üretilen unla, ekmele, şeker pancarından üretilen şekerle mi ikna edelim sizleri? Böyle mi yapmalıyız? Böyle bir şey olabilir mi Sayın Bakanım? Çanta burada. İşte çanta Türkiye Kömür İşletmelerinin çantası, muhtarlara bunları dağıtmışlar. Bir de el feneri var, şu anda burada değil, bir de el feneri var efendim.

Sayın Bakanım, Eskişehir’imizi, Eskişehirlilerimizi derinden kaygılandıran bu projeden vazgeçelim. Ülkemizde yeterince termik santral var. Eskişehir’imizin çevresinde 6 tane var: Tunçbilek, Seyitömer, Nallıhan, Yunusemre, Bolu Göynük’te Aksu Termik Santrali bulunmakta. Ayrıca Elektrik Mühendisleri Odasının bir çalışmasına göre de –yine danışman, siz de biliyorsunuzdur- mevcut santraller yüzde 40 eksik verimle çalışmakta. Yeni santral kurmak yerine bunları daha verimli, daha sağlıklı çalıştırmayı hedef almalıyız Sayın Bakanım. Eskişehir’in geleceğini düşünen herkes bu projenin karşısında olmalıdır. Dünyada termik ve nükleer santrallerden vazgeçilmekte, gelişmiş ülkelerde kömür ocakları kapatılmakta. Biz yerli kömürümüzü kullanalım diyor isek eğer, bunu sağlıklı ve verimli bir şekilde kullanmamız gerekir diye düşünüyoruz.

Sayın Bakanım, bir de bürokratlarımızdan Eti Maden Genel Müdürlüğüne teşekkür etmek isterim. Bundan bir süre önce Seyitgazi Kırka’daki fabrikayı onun ilgisiyle gezme fırsatı buldum. Büyük bir millî zenginlik. Zaten her sunumda burada siz de vurguluyorsunuz, bizler de vurguluyoruz. Tek üzüntümüz, bor madenimizi sadece üretip ham madde olarak yurt dışına satmamızdan kaynaklanıyor. Keşke bunu biz işleyip işte, aklınıza gelen her türlü teknolojiyle...

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, lütfen tamamlar mısınız.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Keşke bunu işleyip biyomedikalde ve bütün aklımıza gelen beyaz eşyada, vesairede bizler ihraç edebilssek.

Kırka'dan söz açılmışken Eti Madene dönem dönem işçi alımı oluyor ve bu Eskişehir'imizi, Kırka'yı, Seyitgazi'yi çok olumlu etkiliyor istihdam anlamında. Yalnız burada bizim kulağımıza gelen ve ben yetkililerle de paylaştım, çok üzücü olduğunu düşündüğüm, partizan bir tercih yapıldığı yönünde iddialar var. Bunun doğru olmadığına inanmak istiyoruz ve orada bulunan yurttaşlarımıza öncelik verilirken parti, siyasi görüşlere bakılmaması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Çakırözer.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bir son konuyu vurgulayarak bitiriyorum Sayın Başkanım, o da şu: Sayın Bakanım, Bakanlığımızın bütçesiyle ilgili olmasa da şahsınızla ilgili olan bir konuyu gazeteci olduğum için gündeme getirmek istiyorum. Size ait olduğu iddia edilen ve bir hacker grubu tarafından ele geçirilerek internet üzerinden yayınlanan e-posta içeriklerini haberleştirdikleri ya da yaydıkları gerekçesiyle gazeteciler Mahir Kanaat ve Tunca Öğreten'in tutukluluk hâlleri 300 günü aşkın bir süredir devam ediyor. Ömer Çelik ancak geçtiğimiz günlerde serbest kalabildi. E-postaların içeriği, size ait olup olmadığı gibi kişisel tartışmalara ya da nasıl ele geçirildiğine ilişkin hukuki tartışmalara girmiyorum. Ancak bir biçimde ele geçirildiği belirtilen belgelerin haberleştirilmiş olması ya da bir yerden bir yere atılmış olması nedeniyle gazetecilerin tutuklanması doğru değil Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, bunu soru bölümüne koyalım mı?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Hemen bitiriyorum, son cümle zaten.

Bizim itibarımızı da etkiliyor çünkü ne RedHack mensubu bu kişiler... Ben cezaevinde ziyaret ettim Mahir Kanaat'i; 2 çocuğu var, 2'nci çocuğunu daha göremedi yani doğduğunda yanında değildi. O yüzden bu isimlerin, yani bu gazetecilerin bu nedenle tutuklanmaları, özgürlük... Yani başka türlü, işte, maddi tazminat ödeyebilir, başka şey yapılabilir vesaire eğer suçlu bulunursa ama tutuklu kalmaları, bakın, bir yıla geliyor, bir kere daha onların tahliyeleri gerektiğini dikkatinize getirmek isterim.

Bakanlık bütçemizin hayırlı olmasını dilerim.

BAŞKAN – Sağ olun, çok teşekkür ediyorum Sayın Çakırözer.

Sayın Günay, buyurun lütfen.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, ben Utku Çakırözer Sevgili Milletvekili Arkadaşımın kaygılarına katılıyorum ama burada şunu önermek istiyorum: Öncelikle bu konularda -ben kendi adıma konuşuyorum- uzman değilim, ne termik santral ne nükleer enerji. Dolayısıyla, öğrenmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Eskişehir'deki gelişmeleri yakından takip ediyoruz. Bence başlangıçta bir ön yargıyla başlanıldı yani kamuoyunda. Bunu kaldırmamız gerektiğini düşünüyorum yani şunu öneriyorum ben: Hem AK PARTİ milletvekilleri olarak hem CHP milletvekilleri olarak hep birlikte bu konuyu öğrenelim, artılarını eksilerini öğrenelim. Enerji Bakanlığımızda çok yetkin bürokratlarımız, bu işlerle ilgilenen kişiler var ve onlardan bilgi alalım. Ben kendim araştırmaya başladım. Çok güzel bilgiler alıyorum. Dolayısıyla, ön yargılı yaklaşmadan önce bilgiyle, bilgi bazlı yorumlar yapalım, benim bütün Eskişehir'e çağrım bu. Dolayısıyla biz siyasetçilere, ayrışmacı bir dille değil, bilgiye dayalı yorumlarla, tartışmalarla bunu her platformda konuşalım diye çağrı yapıyorum.

Aynı şey nükleer enerjiyle ilgili. Şu anda Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin bir raporunun raportörüyüm. Kendi alanım değil ama çalıştım ve çok şey öğrendim. Bu arada, Bakanlığımızın NEPUD birimine de çok teşekkür ediyorum. Sayın Müsteşarımız da aracı oldu.

Yani şunu söylemek istiyorum: Bilgi var, belge var; bunları öğrenelim, araştıralım ve onun üzerinden konuşalım. Daha yeni adım atıyoruz. Dolayısıyla artılarını, eksilerini, şehre getirilerini, götürülerini hep birlikte araştırarak konuşalım, ön yargıyla yaklaşmayalım. Benim tüm Eskişehir'e çağrım bu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Günay.

Sayın Kürkcü, buyurun lütfen.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) — İyi akşamlar Sayın Bakan.

Sayın Başkan, sevgili arkadaşlar; çok konu var, o yüzden hızlı hızlı gitmek ve nezaket cümlelerinden çok, hakikatlerle bir diyalog kurmak istiyorum.

Birinci nokta şu: Enerji Bakanlığı bütçesi, başka pek çok bakanlık bütçesi gibi taraflar ve paydaşlarla görüşülmeden, Bakanlık görevlilerinin hazırladıkları bir bütçe olarak önümüze geldi. Belki paydaşlardan sermaye tarafı Bakanlığa daha çok yaklaşabilmiştir ama eminim ki elektrik, enerji, çevre ve makine mühendisleri odaları bu süreçte yer almadılar. Tıpkı onun gibi, tüketici dernekleri, yurttaş dernekleri, hemşehri dernekleri yani kentlerde yaşayanlar ve işçi sendikaları, doğrudan doğruya enerji üretiminde çalışan ve enerji üretiminin sonuçlarından etkilenenler bu süreçte yer almadılar. O yüzden karşımızda devlet ve sermayenin gururla takdim ettiği bir prodüksiyon var ancak biz bundan hoşnut değiliz. Daha önemlisi, hoşnut olup olmamak için gereken verilerin birçoğunun ben bütçede eksik olduğu kanaatindeyim. Herhangi bir, sonraki yıl, önümüzdeki beş yıl, on yıla dair bir projeksiyon içermiyor.

Siz gayet iyi bileceksiniz kendiniz, 2023 hedefleriniz var. Bu 2023 hedeflerine göre 2 trilyon dolarlık bir gayrisafi yurt içi hasıla üreten bir ülke ortaya çıkartılacaktı. Bugün itibarıyla elde 830 milyar dolar var, önümüzde de beş yıl var. Tabii ki bu öngörülen hedefi tutmayacak. Peki, o zaman, belki de bu bizim için ve sizin için bir şans olabilir. Buna dayandırdığımız, “Acilen enerji açığımızı kapatmamız gerekir.” diyerek kolları sıvayıp nereden linyit varsa kazmaya, bulduğunuz her yerde birer nükleer santral inşa etmeye ayırdığınız kaynak ve zamanı esirgeme fırsatınız var, bunu bir şans olarak değerlendirebiliriz ama siz tabii bunu böyle görmeyeceksiniz fakat ben size eserinizi göstermek istiyorum. Bu fotoğrafı önceki gün Meclisin penceresinden çektim. Bu Ankara, böyle bir şehirde yaşıyoruz. Ben 18 yaşındayken Ankara böyleydi, elli sene geçti üzerinden, Ankara gene böyle. Bu doğal gazı yakamadıkları için linyit kömürü yakan ve partiniz tarafından bolca dağıtılan kömürü de -havalara soğuyunca- kullanmaya başlamış olan halkımızın yoksulluğunun göğe vuruşu. Enerji politikanız bu, şehirlerimiz bu durumda.

Dün, iki gün önce Türk Toraks Derneği açıkladı ki Türkiye'nin 83 ilinden 58'inde hava kirliliği kabul edilemez değerlerde. Bir tek -nasıl olmuşsa- Cumhurbaşkanının ili Rize temiz kalmış, onun dışında her yer berbat olmuş.

Nükleer santral ve termik santrallerin üretime alındığı her yer böyle olacak. Böyle bir Türkiye hakikaten bizim hedefimiz olabilir mi, böyle bir ülkede yaşamak istiyor olabilir miyiz? Bunun için Türkiye'nin yıllık bütçesinin altıda 1 'ini enerji temin etmek için harcamaya devam edebilir miyiz? Bu bizim iç meselemiz olması itibarıyla böyle ama öte yandan dünyada bir kürede yaşıyoruz ve bu kürede

Birleşmiş Milletler hedefleri kaçınılmaz bir biçimde, hayat başka türlü idame ettirilemeyeceği için, önümüzdeki yüz yıl boyunca yerkürede ısının 1 dereceden daha fazla artmamasına yönelik tedbirler bütün ülkelere getiriyor.

Ben görüyorum ki bizim bakanlıklarımız, sizin Bakanlığınız da dâhil olmak üzere şu tartışmayı yapıyor: Öteki ülkeler daha çok kirletiyorlar, biz daha az kirletiyoruz; niye daha az karbon salımı yapalım? Bu bana çok tuhaf bir tartışma gibi geliyor. Batmakta olan, devamlı su almakta olan bir gemiyi düşünün. Bu geminin kaptan köşkünde ya da kamarasında oturanlar “Ben istediğimi yapabilirim, daha çok suyu gemiye taşıyabilirim.” diye birbirleriyle tartışıyor gibiler. Böyle bir şey yok. Bu çok ciddi bir risktir, gezegen riskidir, küresel risktir ve bu küresel risk eğer gerçekleşirse, biz de bu riskin gerçekleşmesine katkıda bulunursak kıyı kentlerimizin hemen hemen hiçbiri önümüzdeki otuz yıl içerisinde bugünkü yerlerinde olmayacaklar, en az 1 metre sular yükselecek ve o bölgenin incisi dediğimiz bütün büyük kentler; İzmir, İstanbul, Marmara Denizi’nde, Akdeniz’deki bütün kentler birer sel felaketiyle karşı karşıya kalacaklar, hayat darmadağın olacak. Biz buna razı olamayız. Böyle bir kalkınma yöntemini kabul etmeyiz, edemeyiz ve bunda ısrarı da vatanseverlikle, memleketin kalkınmasıyla açıklayamayız.

Bakın, ben size söyleyeyim neden böyle açıklanamaz: Bugün itibarıyla, elektriğin kilovatsaatinin üretimi Brezilya’da güneş enerji santrallerinde 1 sentin üçte 1’i mesabesinde, İngiltere’de nükleer santrallerden elde edilen elektriğin kilovatsaatinin bedeli 1 sent kadar yani arada 3-4 misli fark var. Türkiye’de bu çok daha yüksek, Türkiye’deki rakamlara baktığımız zaman görüyoruz ki aşağı yukarı -2002’de- 12 kuruştan, şimdi 30 kuruşa kadar gelmiş ki bu değerlerin de çok ötesinde. Yani Türkiye, bunca yoksulluk ve yoksunluğu içerisinde, elinin altında dünyanın, yerkürenin en önemli güç kaynağı varken bunu bir kenara atıp, yeri kazıp zehir çıkartmak ve bunu yakarak enerji üretmek veya doğal gaz çevrim santrallerinden bunu sağlamak için çabalıyor. Kanaatimce bu, kalkınma ya da üretimle değil, esasen kudret ve servet üretimiyle ilgilidir. Türkiye’yi yönetenler, onlarca yıldır Türkiye’nin jeostratejik konumunu bir “asset”, bir gayrimenkul değer gibi değerlendirerek Türkiye ile bu ülkeler arasında petrol ve enerji koridorlarından oluşan bir “nexus”, bir karşılıklı bağ oluşturmaya, o yüzden hem böylelikle görelî bir imtiyaz, avantaj kazanmaya hem de jeostratejik bir vazgeçilmezlik elde etmeye uğraşıyorlar. Bütün mevzu bununla ilgilidir. Çünkü eğer biz enerji üretiminin kendi öz kaynaklarımızdan gerçekleştirilmesi konusunda hakikaten kafaya bunu koymuş olsaydık... Bakın, Danimarka, 1975 yılında, Türkiye gibi yüzde 100 dışarıdan enerji girdisi ithal etmeye bağımlıydı. Bugün neredeyse sıfırdır. Bütün enerji üretim dinamiğinin yüzde 65’ini güneşten enerji elde etmeye bağlayabilmiştir. Demek ki sadece elli yıldan az bir zaman içerisinde, kırk yıl içerisinde, Türkiye’yle enerji bağımlılığı bakımından aynı konumda bulunan bir ülke, bilime, kaynakları rantabl kullanmaya, önceliklerini doğru saptamaya özgülediği zaman planlamasını bu sonucu elde edebiliyor ama biz, şimdi aslında dünyada terk edilmeye başlanmış olan... Yani şimdi çektiğimiz fotoğrafta “A, Fransa’da ne kadar çok nükleer santral var.” diye bakıyoruz ama dünyadaki trendin geriye doğru olduğunu, nükleer santral inşa hızının durmaksızın düşmekte olduğunu, trendin bu olmadığını gördüğünüz hâlde bunu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Bitti mi?

BAŞKAN – Sayın Kürkcü, normal süreniz bitti, lütfen toparlar mısınız.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – İnanmıyorum. Hepsi on dakika mı? Ama macera uzun.

BAŞKAN – Evet.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Şimdi, Sayın Bakan, o zaman ben söylemezsem çatlarım. Bütün bunlar olurken sizin sürece bakışınızı belirleyen bir unsurun, sizin iş dünyasından, sermaye dünyasından gelmenizin sanki doğal bir hâl gibi bütün bu meselelere bakmanıza yol açtığımı düşünüyorum. Bugüne kadar gerek Panama belgelerinde gerek Malta belgelerinde gerek Wikileaks belgelerinde ortaya çıkan ve Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısının, siz cevaplarken “Bunu işitmekten teessür duydum.” dediği iddiaları ortaya atarken ortaya koydukları çok önemli bir şey var. Siz, esasen her şeye kendi bulunduğunuz konumdan, sermayenin kıymetlenmesi, sermayenin nemalanması ve sizin de bunun içerisinde kamuyu, devlet aygıtını bu çıkara özgülemeye yatkın bir çalışma tarzınız olduğunu görüyoruz.

Ben sizden o gün cevaplamadığımız, teessür duyduğunuz şeyi bir kere daha size hatırlatmak istiyorum. Bugün “Türkiye’nin dünyada başlıca müttefik, en önemli sırtını dayadığı ülke” diye takdim edilen Rusya’nın Dışişleri Bakan Yardımcısı, bundan sadece iki yıl önce...

BAŞKAN – Sayın Kürkcü...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Bitiriyorum.

BAŞKAN – Sayın Kürkcü, ek süre de bitti. İsterseniz soru bölümünde sorun.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Peki, o zaman şunu söyleyeyim, Sayın Bakan, sözümü şöyle bağlayayım. Aslında Türkiye’nin enerji ihtiyacını karşılayabilmek bakımından bugün gelmiş olunan teknolojik seviyede yerel yönetimler, hane halkları, köyler, kendi elektriklerini kendileri üretebilirler. Bunun için sermayeye ihtiyaçları yoktur. Kamu da dünyanın bütün petrol merkezlerine, doğal gaz merkezlerine Türkiye’nin kaynaklarını aktarmaya mecbur değildir. Eğer bundan kendi özel yararı ve çıkarı yoksa hiçbir yönetici bu kaynaklara yönelmez. O açıdan Türkiye’yi sermaye hâkimiyeti altında tutan bu rejimin hem dünyaya hem Türkiye’ye hem doğaya büyük zarar verdiğini ve bu bütçenin de bunu yansıttığını üzümlere belirtmek zorundayım.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Kürkcü.

Sayın Durmaz, buyurun lütfen.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Plan Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlarımız, değerli basın mensupları; hepinize saygılar sunuyor, iyi akşamlar diliyor; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve bağlı kuruluşların bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Söz konusu enerji olunca birçok kritik konu gündemimizde. İklim değişikliği, fosil yakıtların kullanımının kademeli olarak yenilenebilir enerji kaynaklarına kaydırılması, enerji verimliliği, AR-GE ve teknolojik gelişme, enerji arz güvenliği, hem küresel düzeyde hem de ulusal düzeyde enerji sektörünün temel gündemini oluşturuyor.

Türkiye’nin enerjide dışa bağımlılık oranı yüzde 75’lere çıktı. Dışa bağımlılık bir sorun, özellikle de ateş pahasına dışarıdan aldığımız enerjiyi üretimden çok tüketime harcadığımızda. Sorunun adı dışa bağımlılık ama sorunun kaynağı dışarıda değil, ne acı ki içeride.

TeK sorumlu, ülkenin enerji politikasını belirleyen AK PARTİ iktidardır. Tüketici davranışını da sanayinin tercihini de Hükümet belirlemektedir. İktidara geldiğiniz 2002 yılında Türkiye enerjide yüzde 67 oranında dışa bağımlıydı. Şimdi bu oran yüzde 75’i buldu. Merak ediyoruz, her söyleminde “Dışa bağımlılığı azaltacağız.” diyen Hükümet, nasıl oldu da dışa bağımlılığı artırdı?

Hâlbuki Türkiye'nin neredeyse her deresine, belki de onları kurutma, tahrip etme pahasına barajların yapıldığını görmekteyiz; yerli kaynak sayılan hidroelektrik santral potansiyeli de çok daha fazla kullanılmaya başlanmışken.

Bugün Türkiye'de üretilen elektriğin yüzde 6'sından fazlası akarsular üzerinde kurulan hidroelektrik santrallerden geliyor. Bir o kadar da rüzgâr ve jeotermal toplamından elektrik üretiliyor. Tüm bunlara rağmen dışa bağımlılık maalesef azalmadı. Çünkü sorun, işin üretim değil, tüketim politikası tarafında. Ama enerji politikasını yöneten AK PARTİ Hükûmeti bunu görmemekte ısrarlı. "Hidroelektrikle bu iş olmadı, şansımızı bir de kömürle deneyelim." dediniz. Enerji Bakanlığı olarak 2012 yılını kömür yılı ilan ettiniz. Gerekçenizi de enerjide dışa bağımlılığı azaltmak ve istihdamı artırmak diye Türkiye kamuoyuna sundunuz.

Hükûmet ne derse tersi oluyor demeyecekseniz ne olduğunu söyleyeyim, tam da tersi oldu: 2012 yılında 28 milyon ton civarında olan kömür ithalatımız, 2015 sonuna gelindiğinde 35 milyon tona dayandı, 2002 yılında ise kömür ithalatı sadece 11 milyon tondtu.

"Elektrik üretiminde yerli kömürün önünü açacağız." diye boş verilen çevre kuralları ve halk sağlığı, defalarca uyardığımız gibi, ithal kömürün de önünü açtı. Kömür yılından hemen sonra 2013'te ithal kömürle çalışan santraller Türkiye'deki elektrik üretiminin yüzde 12'sini karşılıyordu.

Her gün 176 iş kazasının yaşandığı ve bu gerçeklerin medyaya yeterince yansıtılmadığı bir ülkede yaşamaktayız. Türkiye Maden Mühendisleri Odası araştırmalarına göre ülkemizde her gün ortalama 3 işçi hayatını kaybediyor ve 5 işçi de ne acı ki yaralanıyor. Bu verilerle, ülkemizde işçi ölümlerinde Avrupa'da 1'inci ve dünyada da 4'üncüyüz. Bu denli güvenlik açıklarının olduğu bir ülkede madencilik gibi riskler taşıyan sektörlerde de ölümcül kazaların olması kaçınılmazdır.

Yerli kömürü ve istihdamı artırmak için alınan tedbirler sonucu bu oran üç yılda yüzde 17'yi geçti. Türkiye'deki elektrik üretiminde ithal kömürün payı barajlı hidroelektrik santrallerini yakaladı. Dışa bağımlılık arttı, ülkemiz kül ve ise boğuldu.

Dışa bağımlılığı azaltmak için yapılan tüm bu hamleler doğal gaz ithalat miktarının artışını durdursa da yerini ithal kömürle doldurmaya çalıştığımız için sonuç değişmedi. Daha kirli bir kaynağı seçtiğiniz için hem sağlığımızı hem de doğamızı daha fazla riske attınız.

Ne yapılmalıydı ya da yapılmalı? Enerjide dışa bağımlılığı azaltmak istiyorsak işe ilk başta tasarruf ve verimlilikle başlamalıyız. Devlet Planlama Teşkilatı raporlarında Türkiye'nin enerji verimliliği ve tasarruf potansiyelinin yüzde 20-25 oranında olduğu yazıyor. Bu, şu demek: Bizim cebimiz delik, 100 lira atıyoruz, 25 lirası delikten boşa gidiyor. O yüzden de 100 lirayı cepte tutmak için 130 lirayla evden çıkıyoruz. Enerji dilinden söylersek, elektrik talebi 100 ise biz 100 üretmek yerine 130 üretmeye çalışıyoruz çünkü biliyoruz ki 30'unu boşa harcayacağız.

Yapmamız gereken cepteki deliği dikmek elbette. Binalara yalıtım şartı getirmeli, yalıtım yapmak isteyene uygun teşvikler sağlamalıyız.

Hızla toplu taşımayı yaygınlaştırmalı, sanayide enerji yoğun üretim yöntemlerinden, çimento gibi ürünlerin ithalatı için enerji harcamaktan vazgeçmeli, ekonomiyi bilişim gibi alanlarda büyütmeliyiz. Verimli motorlarla üretip akıllı elektrikli aletlerle tüketmeliyiz.

Sınırlı çizilmiş tüketimi, üretimi yerinde, küçük ve yenilenebilir enerji santrallerine kaydırarak dışa bağımlılığı azaltabiliriz.

Güneş paneli ve rüzgâr türbinlerinin üretimi ve parçası için fabrikalar açıp istihdam sorununa enerji yatırımlarıyla çözüm bulmak da mümkündür.

300 kişinin çalıştığı bir ithal kömür santrali yerine 30 bin kişinin ürettiği yenilenebilir enerji sektörü kurmak hayal değildir.

Mesele cepteki deliği dikip halkı rahatlatmak yerine cebi doldurmayı amaçlayan şirketlere göz kırpan politikaları hayata geçirmektense lütfen, o bildiğiniz yolda durmadan devam edin.

“Bıçak kemiğe dayandı.” diyorsanız da bu gidişata “Hayır.” deyin. Bu ülkenin insanların da temiz hava solumayı, güzel günler görmeyi herkes kadar hak ettiğine inanıyoruz.

Temmuz ayının son haftası büyük bir rüzgâr ihalesi yapıldı. Büyük çünkü ihaleyi kazanan Siemens, Türkerler ve Kalyon şirketlerinin kurduğu birlik, bin megavat gücünde rüzgâr santrali kurmaya hak kazandılar. Ülkemizin rüzgâr kurulu gücü Temmuz 2017 itibarıyla 6.500 megavat civarında.

İhale sonucunu önemli kılan bir başka nokta ise ihaleyi kazanan grubun rüzgâr türbini için Türkiye’de bir fabrika kurmak, bunu bir AR-GE merkeziyle desteklemek ve üretilecek türbinlerin yüzde 65 oranında Türkiye’de imal edilme şartlarını karşılamak zorunda olmasıdır. Bu güzel bir şey ama zorunluluk yüzde 65 değil 70’ler olsa, 80 olsa, 90 olsa, hâlihazırda türbin ve kule üretimi yapan firmalar zaten var ama ülkemizde rüzgâr fabrikası sayısını artıramaz mıyız? Ülkemiz teknolojisinde bunun sağlanabilirliği yok mudur?

Firmalar ihaleyi almak için ürettikleri elektriği satacakları fiyat üzerinden yarıştılar. En ucuz elektrik satmayı kabul eden firma, yukarıdaki şartları da yerine getirmek kaydıyla ihaleyi kazandı.

Ortaya çıkan fiyat en az ihale kadar etkileyici çünkü rüzgârdan üretilen elektriğin fiyatı kilovatsaat başına 3,48 dolara kadar gerilemiş oldu. Benzer ihalelerde kömürden üretilen elektriğin fiyatının 6,04 dolar Çayırhan Termik Santrali’ndeki hesaplamalara göre ve nükleerden üretilen 12,35 –Mersin Akkuyu- dolar/sent olduğu düşünülürse yaşamımızı tehdit eden bu enerji kaynaklarının aynı zamanda Türkiye ekonomisine büyük bir yük olacağı da aşikârdır.

Yenilenebilir enerji kaynak alanları ihalesinden bahsettim. Bazı yerlerde ihalenin dünyada yankı uyandırdığı gibi yorumlar da yapıldı.

Sayın Bakan, yenilenebilir enerji kaynak alanları ihalesinde, rüzgârda yerli katkı payıyla şu anda kilovatsaat başına 10,3 dolar/sent olan alım fiyatı 3,48 sente düşerek bir dünya rekorunun gerçekleştiğini söylediniz. 19 Ocak 2017 tarihinde Fas’ta gerçekleştirilen rüzgâr ihalesinde bizdekine benzer bir yöntem kullanıldığı ve fiyatın ortalama 3 dolara kadar gerilediği bilginizden kaçmamıştır sanırım.

Böylesine büyük bir ihalenin ve değişik bir modelin enerji ve ekonomi çevrelerince konuşulması normal ancak yapılan haberlerin ciddi bir analizden çok Hükümet propagandası yapmayı amaçladığına da tanık olmaktayız.

O yüzden, Sayın Bakan, rüzgâr nükleerden 3,5 kat ucuz, kömürden de neredeyse 2 kat daha ucuzdur; o zaman biz neden hâlâ kömür ve nükleerde ısrar ediyoruz diye siz de kendi kendinize sormadınız ama Kabinede ne bir bakan ne Başbakan da size bunu sormadı. Hâlbuki enerjiden biraz anlayan herkes aklını bu olaya odaklandırıp karşılaştırıp doğru sonuçları mutlak bulacaktır.

Yıllardır Türkiye’nin yenilenebilir enerji kaynaklarına geçmesi gerektiğini duyarlı çevreci gruplar, bizler hep söyledik, haklı çıktığımızı da hep birlikte gördük.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Durmaz, lütfen toparlar mısınız.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

Yine “Rüzgâr işe yaramaz, fırlıdaktan enerji mi üreteceksiniz?” diyen enerji uzmanlarınızın da yanınızda demeçler verdiğine tanık olduk.

Ülke olarak doğru bir iklim hedefiyle şekillendirildiği, uzun vadede rüzgâr kurulu gücünü 20-30 bin megavatlara getirecek net bir hedef koymuş olsaydık, birçok firma zaten Türkiye'ye gelip yatırım üsleri kurmaz mıydı? Tabii ki kuracaklardı. Dünyada rüzgârda ilerleyen ülkelerin çoğu böyle başardı.

Danimarka'nın kıyılarında kurulan bir rüzgârgülü yirmi dört saat içerisinde 216 bin kilovat enerji üretiyor, bu da bir günde bir evin yirmi yıllık enerjisi demektir.

Kömürle, nükleerle ülkemizin kaynaklarını, çevremizi ve zamanımızı boşa harcadığımızı ve harcamaya da devam ettiğimizi belirtmeden de geçmek istemiyorum.

Değişimi yakalamak için ilk yapacağımız iş, çatılardaki güneş panellerinin önündeki engelleri kaldırmak, enerji verimliliğini gündemin ilk sırasına oturtmak, yenilenebilir enerji kaynak alanları gibi dev şirketleri zengin eden elektrik piyasasında birkaç şirketi oldukça güçlü konuma getiren ihalelere yerine kooperatifler aracılığıyla enerji sektöründeki geliri halka dağıtmak asıl hedefimiz olmalıdır.

Merkezî dev nükleer santraller yerine akıllı şebekelerle desteklenen yerelde üretim ve tüketimi öne çıkaran bir model kurulmalıdır. Her şeyden önce elektrik tüketiminin artmasına değil, daha az enerjiyle aynı işi yaptığımıza sevinen bir ekonomi anlayışını bir an önce devreye koymalıyız.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Durmaz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Başkanım.

Çünkü bu ülke güzel gibi görünen günleri değil, en güzelini hak eden bir ülkedir diyorum.

2018 yılı bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Durmaz.

Sayın Açıkkanı, buyurun lütfen.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok Kıymetli Başkanım, Kıymetli Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle 15 Temmuz gecesi hain FETÖ'nün ülkeyi işgale hazır hâle getirme girişiminde meydanlara çıkarak korkuyu korkutan ve o gece şehit olan Elâzıglı hemşehrim Cuma Dağ'a ve 250 şehidimize Allah'tan rahmet diliyorum, mekânları cennet olsun.

Ülkemiz, iktidarımız döneminde son on beş yıl içerisinde gerçekleştirmiş olduğu önemli hamlelerle bir büyüme ivmesi kazanmıştır. 2008 yılı içerisinde tüm dünyada görülen ekonomik krizden Türkiye olarak 2008 ve 2009 yıllarında az da olsa olumsuz etkilenmiştik. 2010 yılında yüzde 9,2 ve 2011 yılındaki yüzde 8,8 oranındaki büyüme hızıyla ülkemiz ekonomisinin on beş yıllık ortalama büyüme hızının yüzde 5,6'yı bulduğunu görüyoruz.

Türkiye büyüdükçe, Türkiye geliştikçe hem sanayide hem de artan refahla birlikte enerji sektörünün hızlı bir taleple karşı karşıya kaldığını görmekteyiz. Ve artan bu talebe Türkiye olarak, gelişmekte olan ülkeler içerisinde önemli ölçüde başarıyla karşılık verildiğini görüyoruz. Ülke ekonomimizin büyüdüğü bu yıllarda pek doğaldır ki bu büyüyen ekonomiyle birlikte enerji arzımız da ortalama bir önceki yıla göre yüzde 6 büyümeyi gerçekleştirmiştir.

Önümüzdeki yıllarda artacak enerji talebinin gösterilen başarılı çalışmalarla gelecekte de karşılanabileceğine inanıyoruz. Çünkü Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız, başta Sayın Bakanımız olmak üzere Enerji Bakanlığımızın tüm ekiple birlikte bugüne kadar yapmış oldukları bu ciddi çalışmaların bundan sonraki süreçte de devam edeceğini biliyoruz. Bakanlığımızın enerji ve doğal kaynaklar alanını yönetirken enerjide dışa bağımlılığı azaltacak tedbirleri alma noktasında göstermiş oldukları hassasiyeti ve çalışmalarını takdirle izlediğimizi ifade etmek istiyoruz.

Özellikle doğal gaz iletim hattında çarpıcı bir örnek olması açısından, 2002’de sadece 4.510 kilometre bir doğal gaz iletim hattımız varken bugün yaklaşık 132.600 kilometrelik bir doğal gaz iletim hattının Türkiye’de 78 ilimizde uygulama alanına sokulduğunu gördüğümüz zaman gerçekten nereden nereye geldiğimizi de çok açık bir şekilde ifade etmek mümkündür.

Sınırlı olan kaynaklarımızı rasyonel bir şekilde kullanmaya yönelik olan çalışmalara, özellikle yeni teknolojilerle enerji üretimini çeşitlendirmeye ve mevcut teknolojilerin verimliliğini arttırmaya yönelik olarak yapılan çalışmalara, alternatif enerji kaynaklarının değerlendirmeye çalışılmasına yönelik politikalar ve buna yönelik stratejilerin uygulanmasına yönelik çalışmalara Enerji Bakanlığımızın ne kadar önem verdiğini bilmek de bizleri geleceğe umutla bakmaya yönelmektedir.

Sayın Bakanım, özellikle son süreçlerde yerli kaynaklarımızın incelemesine yönelik olan çalışmalarımızı çok değerli ve kıymetli buluyoruz. Sizin ifadenizle, 2005 yılından itibaren son bir yılda 1,5 milyar ton olmak üzere, 9 milyar ton ilave edilerek kömür rezervinin 8,3 milyar tondan 17,3 milyar tona çıkarılması gerçekten takdire şayandır. Maden Tetkik Aramanın 2017 yılında 1 milyona yaklaşan, 2018 yılında 2 milyon ve 2019 yılında 3 milyon metre küp sondaj hedefi oldukça dikkat çekmektedir.

Sayın Bakanım, son yıllarda enerji arz güvenliğiyle ilgili konulara ciddi bir şekilde mesai harcıyorsunuz. Enerji ve maden politikası kapsamında gerçekleştirilen madencilik sektör toplantısında krom, bakır ve altın ham olarak ihraç ettiğimizi ve on katı fiyata bunların tekrar ithal ürün olarak iç piyasaya girdiğini ifade etmişsiniz. Gerçekten de yer altı zenginliklerimizin ham madde olarak ihraç edilmesinin belli şartlar dâhilinde gerçekleştirilmesine yönelik belki de kanuni düzenlemelere ihtiyaç duyabiliriz diye düşünüyorum. Zira, ham maddenin işlenerek yurt dışına ihracına yönelik çalışmalar yapılmasına ihtiyaç var. İlim Elâzığ’da krom madeninin dünya krom rezervleri içerisinde en zengin tenöre sahip olduğunu biliyoruz. Uçak, gemi ve kimya sanayisinde kullanılan krom madeninin Elazığ’da işlenebilecek ve mamul ürün olarak sunulabilecek üretim tesisleri konusunda yardım ve desteklerinizle ham maddenin direkt ihraç edilmesinin de önüne geçilecektir.

Ayrıca, Sayın Bakanım, Maden bakır işletmesi geçmişte çok ciddi katkılar sunmuştu Elâzığ’a, ilçemize ve Türkiye’ye. Geçmişte, yaklaşık 30 bini aşan merkez nüfusuyla Maden ilçemizin bakır işletmesi bugün maalesef, geçmişte teknolojinin yenilenmemesinden dolayı ve belki de rezerv alanlarının yeterli olmamasından dolayı tam işletilememekte ve mevcut işletme 1990’lı yıllarda kapatılmıştı. Şu anda Maden ilçemizde çok ciddi bir işsizlik baş göstermiştir, işsizlik vardır. İnanılmaz bir göç söz konusudur ve Maden ilçemizde, inşallah, sizlerin direktifleriyle yapılabilecek bir çalışmayla orada mevcut rezerv bakır madeni var ise buraların tespiti ve Maden ilçemizde tekrar bakır madenciliğinin geliştirilmesine yönelik bir çalışma yapılmasını öncelikle istirham ediyoruz.

Kıymetli Bakanım, yine 28/12/2015 tarihinde Elâzığ Kovancılar Güneş Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi (GES) için çalışmalara başlamıştık ve 2016 Nisanında da başvurumuzu yapmıştık. Toplam 10 milyon 823 bin 144 metre karelik bir alanda, 400 megavatlık yerleşim düşünülen alanda TEİAŞ Genel Müdürlüğünün Strateji Daire Başkanlığının analizi sonucu 300 megavat başvuru bağlantı oluru 30/5/2016’da alınmıştı. Bu tarihten sonra, Nisan 2017’de Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğünde yer tespiti yapılarak proje tekrar incelemeye alınmıştır. Elâzığ, Bingöl ve Tunceli’nin tam ortasındaki alanda 3 ilin yatırım talepleri ile 3 üniversitenin AR-GE destekleriyle yürütülecek olan proje, yer tespit ekibinin belki de bilgi eksiklikleri veya 480 megavat olan alanın çok düşük bir megavat olarak yürütülebileceği ifade edilmiştir. Fakat, girişimlerimizle, alanın teknik durumunu hazırlayan firma ve başka uygulama yapan teknik bir firmaya yaptırdığımız ikinci bir çalışma ile Ankara’da genel müdürlük teknik ekibiyle heyetler olarak görüşmeler yapıldı. Görüşmede yeni çalışmalarla alanlar yeniden değerlendirilirse en az 300 megavat onaylanacağı dile getirilmiştir. Geçen hafta aldığımız bilgiye göre, tekrar söz konusu

alanın çok düşük bir megavat alan olarak değerlendirilmesi yönünde bir yaklaşım vardır. Gerçekçe olarak, o arazinin eğiminden bahsediliyor. Oysa biz, oraya tesisi kuracak firmaların teknik ekiplerinden, gerçekte oraya paneller hemen kurulacak gibi teknik çalışmalar aldık. Araziye göre yatırım tutarı çok az bir artışa sebep olacak. Zaten bugüne kadar bu tür tesisleri kuranların tamamında bu durum var ve maliyet tutarına göre ikmal edilecek düzeyde. Haftaya tekrar teknik bir görüşme yapılacak.

Endüstri bölgesi ilanı ile ilgili Bilim, Sanayi Bakanlığıyla gerekli ön görüşmeleri tamamladık, dosyaları teslim ettik, yer tespitlerini ön görüş olarak yaptırıldı. Enerji Bakanlığımızda da ilgili talebimiz sonuçlandırılırsa Bilim, Sanayi Bakanlığı gerekli çalışmaları tamamlayıp endüstri bölgesini ilan edecek. Böylece ilimiz önemli bir yatırım imkânına kavuşacaktır. Bu konuda imkânlar dâhilinde Sayın Bakanım, yardım ve desteklerinizi talep ediyoruz. Bu, ilimizi oldukça sevindirecektir.

Ben Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2018 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum ve bu arada size bir teşekkür de etmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Başkanım, tamamlayacağım.

İlimiz Palu, Kovancılar ve Karakoçan ilçemizde şu anda doğal gaz iletim hattıyla ilgili çalışmalar devam ediyor, yine Akçakiraz beldemizde de doğal gazla ilgili çalışmalarımız devam ediyor. Ben, bu konuda göstermiş olduğunuz özverili yaklaşımınız, destekleriniz için size ve ekibinize tekrar teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Açikkapı.

Sayın Çam, buyurun lütfen.

MUSA ÇAM (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, kamu kurum ve kuruluşlarının saygıdeğer çalışanları, değerli yöneticileri, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ne yazık ki her yıl olduğu gibi bu yıl da denetimsiz, kaçak madenlerde yaşanan kazalarda hayatını kaybeden emekçi dostlarımızı, kardeşlerimizi anarak konuşmama başlamak istiyorum.

Hatırlayacağınız üzere, 17 Ekim günü Şırnak'ta maden bölgesinde bir kömür ocağında göçük meydana geldi, 7 madenci kardeşimiz hayatını kaybetti. Bu olay da tıpkı Soma gibi, Ermenek gibi kaza ya da kader değil, düpedüz bir cinayettir. 7 yoksul insan daha madencilikte ölüm istatistiklerine eklendi böylece. Yetkililer, işletmenin ruhsatsız ve kaçak olduğunu açıkladılar sığağı sığağına; sanki ruhsatlı ve izinli sahalarda böyle kazalar olmazmış gibi, sanki kaçak ve ruhsatsız maden ocağı işletilebilmesinin sorumlusu kendileri değilmiş, bunların denetlenmesi kendi sorumluluklarında değilmiş gibi. Soma -301 kişi- Ermenek -18 kişi- Şirvan -16 kişi- maden sahaları ruhsatlı sahalardı. Sadece üç ruhsatlı sahada 335 maden emekçisi yaşamını yitirdi daha son birkaç yılda. Sorunun nedenlerini araştırmak, çözüm bulmak, ölümleri engellemek için uzmanların, mühendis odalarının uyarılarını dinlemek değil öncelikleri, alelacele açıklamalarla zevahiri kurtarmaya çalışmak. Gelin görün ki saha izinsiz de değilmiş, 2017 Mart ayında devlet tarafından ihaleyle verilmiş. Çıkan kömür, devlet daireleri dâhil yasal olarak satılıyor yani neresinden bakarsanız bir tutarsızlık, bir çarpıtma, bir iş bilmezlik hâli. Sadece son beş ay içerisinde;

-16/5/2017 tarihinde Antalya'nın Kaş ilçesinde özel sektöre ait yer altı kömür işletmesinde gaz ve grizu patlaması sonucu 2 maden emekçisi,

-30/5/2017 tarihinde Zonguldak'ın Gelik beldesinde özel sektöre ait yer altı kömür işletmesinde meydana gelen göçük sonucu 2 maden emekçisi,

-30/6/2017 tarihinde Türkiye Taşkömürü Kurumu işletmesinde konveyöre sıkışan 1 maden emekçisi,

-1/7/2017 tarihinde Zonguldak'ın Üzülmaz beldesinde özel sektöre ait yer altı kömür işletmesinde çıkan gazdan zehirlenen 2 maden emekçisi,

-16/7/2017 tarihinde Gümüşhane'nin Kelkit İlçesinde özel sektöre ait yer altı kömür işletmesinde gazdan zehirlenen 2 maden emekçisi hayatlarını kaybetmişlerdir, son beş ay içerisinde arkadaşlarım.

Bu kazalardaki ölüm nedenleri incelendiğinde karşımıza gazdan zehirlenme, grizu patlaması, göçük ve sıkışma gibi madencilik bilim ve tekniği bakımından çok basit temel nedenler, alınması gerekli önlemler çıkmaktadır. Yaşanan ölümler, yapılacak uygun havalandırma, uygun tahkimat ve uygun oksijenli ferdi kurtarıcı ve gaz ölçüm cihazları gibi ekipmanlarla çok kolay bir şekilde önenebilecek ölümlerdir. "Alınmayan önlemler" dediğimizde de bu basit önlemlerden bahsetmekteyiz. Alınmayan bu basit önlemler nedeniyle yaşanan ölümlere de "iş cinayeti" demekteyiz.

Üstelik de görüyoruz ki "Şırnak'ın ölüm kuyuları" diye adlandırılan maden ocaklarında yaşanan göçükte ağır yaralanan ve daha sonra hayatını kaybeden Sıddık Kabak işe başladığı haziran ayında 17 yaşındaymış. Madenlerde 17 yaşın altında çalışmak yasak. Yani ölüm kuyularında bir çocuk işçi hayatını kaybetti. Buna rağmen,, aralarında maden sahibinin de olduğu 3 kişi gözaltına alındıktan sonra serbest bırakıldı.

Sayın Bakan, sabah sizi yaklaşık bir saat çok kapsamlı bir şekilde dinledik. Sunuşunuzun hiçbir bölümünde, hiçbir satırında sadece "Yer altı kömür madenlerinde çalışan işçilerimizin 2 kat asgari ücret almaları sağlanmıştır. Bu kapsamda, yer altı maden işletmelerinde meydana gelen maliyet artışının karşılanması amacıyla söz konusu işletmelere teşvikler sağlanmıştır." Bir saat yapmış olduğunuz nutkun içerisinde bir tek "işçi" kelimesi ve hayatını kaybeden maden işçileriyle ilgili üzüntünüzü belirten bir tek kelime duymadık. Sizin için maden emekçileri, maden işçilerinin insan hayatı söz konusu değil midir? Bunlara bir taziyeleri söylemek, acılarını paylaşmak sizin kitabınızda yazmaz mı Sayın Bakan?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üzerinde bulunduğumuz Orta Doğu, dünyanın en geniş petrol ve doğal gaz rezervlerinin kaynağı olarak tüm savaşların arenasıdır. Petrol, ulaşım sektörünün vazgeçilmez girdisi olarak en fazla kullanılan yakıttır. Dünya siyasetine doğal gazla birlikte yön veren önemli bir silahtır. En son veriler itibarıyla petrolün yüzde 48'i Orta Doğu'da, en fazla da Suudi Arabistan'dadır. Dünya petrollerinin yüzde 10'una İran, yüzde 11'ine Irak sahiptir. Yine, dünyada ağır petrol olarak en fazla rezerv Venezuela'dadır. Venezuela'nın başının bir türlü beladan kurtulamaması ve Orta Doğu'da yıllardır süren savaşların en önemli nedenleri başında da petrol politikalarının gelmesi tesadüf değildir. Türkiye kullandığı petrolün ancak yüzde 7'sini üretiyor olsa da ülkemiz toprakları, özellikle de denizlerimiz petrol açısından hiç aranmamıştır. O nedenle, ülkemiz petrol rezervleri konusunda kesin bir şey söylemek doğru değildir.

Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığı dikkate alındığında ortaya çıkan tablonun vahim olduğu görülecektir. Halihazırda enerjide yüzde 27 oranında petrol kullanılmaktadır. Bunun da yüzde 93'ünün dışarıdan alındığı dikkate alındığında durum daha da iyi anlaşılabilir. Enerjide yüzde 75 oranındaki dışa bağımlılık ve her yıl ödenen 55 milyar dolarlık fatura dikkate alındığında elimizdeki yerli kaynakların kıymeti daha iyi anlaşılabilir.

Son otuz yılda bu alanda bilinen tek şey sürekli özelleştirme yapıldığı gerçeğidir. Bu özelleştirmelerin ulusumuza, halkımıza, insanımıza hiçbir faydası olmadığı gibi, bu kaynaklara yapılan zamlardan ötürü halkımız enerjiiyi daha pahalı kullanmakta ve enerji ürünleri üzerindeki dolaylı vergilerle boğazı sıkılmaktadır. Şimdiye kadar yapılan özelleştirmelerden ne fayda sağlandığı

ve bu özelleştirmeler sonucu elde edilen gelirlerin nereye harcandığı belli değildir. İnsan kaynağı, ekipman ve teknik yetkinlik anlamında önemli bir birikime sahip olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının tasfiye edilmesine, devredilerek yok edilmesine yol açan kurumun Türkiye Varlık Fonu AŞ'ye devredilmesinden, İş Mahkemeleri Kanun Tasarısı'yla personelin keyfi kararlarla tasfiyesinden, sondaj, kuyu tamamlama ve jeofizik hizmetleri TPIC'e devredilmiştir.

TPIC, bir kamu iktisadi teşekkülü olmayıp 1988 yılında Jersey-Kanal/Karayipler ve Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı tarafından 20 milyon dolar sermayeyle kurulmuş uluslararası bir offshore şirkettir. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı yirmi beş yıl boyunca bünyesinde tuttuğu bu şirket üzerinden saha servis hizmetini gerçekleştirmiştir. Ancak 2013 yılında TPIC, sermayesi Bakanlar Kurulu kararıyla 500 milyon dolara yükseltilerek BOTAS'a bağlanmıştır. 20 Temmuz 2017 tarih ve 30129 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren kararnameyle de Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının önemli bir bölümü offshore şirketi olan TPIC'e devredilmiştir. Bu kararlar yeni baştan gözden geçirilmeli ve Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının ana iskelet olarak ayakta kalması mutlaka sağlanmalıdır.

2002 yılında Türkiye'de elektrik üretimi yapan santrallerin yüzde 66'sı kamuya aitti. 2015 sonunda ise elektrik üreten santrallerin yüzde 72,8'i özel sektörün oldu.

Başbakan Yıldırım, Enerji Bakanı Albayrak'la 6 Kasım 2016'da katıldığı bir törende "Kurulu gücümüzün büyümüş olması çok önemli ama bu büyümenin şekli daha önemli. Orada da on yıl önce devletin yapıp işlettiği enerji tesisleri toplamında yüzde 65'ten fazlayken şimdi yüzde 35'in altına düşmüştür." diyerek elektrik üretimindeki özelleştirmelerden övgüyle bahsetmiştir. Oysa, bu durum, Türkiye'de elektrik sisteminin çökmesine ve her an çökebilecek bir elektrik sistemine yol açabilecek. Dünyada 7'nci, Türkiye'de bir ilk elektrik sistemi...

Son yıllarda elektrik kesintilerini sıklıkla yaşamaya başladık. Bu kesintilerin en vahimi 31 Mart 2015'te elektrik sisteminin çökmesiyle yaşandı. AKP'nin enerji politikalarıyla Türkiye'de ilk defa elektrik sistemi çökmüştür. Bu çöküş, dünyanın 7'nci elektrik sistemi çökmesi olarak tarihe geçti.

Elektrik sistemi elektrik piyasa fiyatını düşük bulan özel üretim santrallerinin devreye girmemesi, özel sektörün bu hamlesine karşı Türkiye Elektrik İletim AŞ'nin önlem almaması, sistemde üretim azalmasıyla frekans dalgalanması meydana gelmesi sonucu çöktü. O gün yaklaşık on saat boyunca ülkenin hemen hemen tamamına elektrik verilemedi, hastaneler, ulaşım sistemleri aniden elektriksiz kaldı, halkın can güvenliği tehlikeye girdi.

2016'nın son günleri ile 2017'nin ilk gününde İstanbul Anadolu Yakası'nın tamamında, Kocaeli ve Sakarya'da kısmi elektrik kesintileri yaşandı. Organize sanayi bölgelerine günlerce elektrik verilemedi. İstanbul'da kesintiler ilçeler arasında gezdirilerek hâlâ sürüyor. Türkiye genelinde, büyük şehirler dışında, elektrik kesintileri iller arasında gezdiriliyor. Sayın Bakan Albayrak kesintilerin nedenini iletim hatlarının kış aylarında devre dışı kalmasıyla açıklamıştı. Oysa, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı TEİAŞ elektriği iletmedi, iletemiyor.

İletim hatlarına yeterli bakım ve iyileştirmelerin yapılmaması, alternatif iletim hatlarının tesis edilmemiş olması gerçek nedenler arasında sayılabilir. Üstelik elektrik faturalarında iletim hizmet bedeli de var. Yani elektrik faturalarında iletim hizmeti için halktan ayrıca para alınıyor. Karşılığı ne oluyor? Yine elektriksiz kalmak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çam, lütfen toparlayınız.

MUSA ÇAM (İzmir) – Toparlıyorum.

Fatura demişken bir de elektrik faturalarındaki soyguna bakalım.

1 kilovatsaat elektriğin üretim maliyeti yaklaşık 10-11 kuruş. Başka bir ifadeyle elektriğin üretim maliyeti 10-11 kuruş/kilovatsaat. Meskenler için 2017 yılı Ocak-Nisan arası uygulanan tarife göre 1 kilovatsaat enerji bedeli 21,2672 kuruş, dağıtım bedeli ise 11,7775 kuruş/kilovatsaat olarak belirlendi. Bu iki bedelin toplamına yüzde 1 Enerji Fonu, yüzde 2 TRT payı ve yüzde 5 BTV ekleniyor. Son olarak tüm bedellerin toplamına yüzde 18 KDV ekleniyor. Böylece faturalarda elektrik fiyatı 42,29 kuruş/kilovatsaat oluyor. Elektrik üretim maliyetinin 4 katı halka fatura ediliyor.

Elektrik dağıtım bedeli faturalarda her geçen gün artıyor. AKP iktidarı 2010 yılında elektrik dağıtım şirketlerini özelleştirdikten sonra elektrik faturalarındaki dağıtım bedelini hızla arttırdı. Faturalarda 2009 yılından bu yana enerji bedeli yüzde 47 zamlanırken, dağıtım bedeli yüzde 118 arttı. AKP elektrik faturalarıyla dağıtım şirketlerini zengin etti, halkı ise yoksullaştırdı.

Sayın Bakan, bir de, özellikle İzmir’le ilgili, Urla, Seferihisar, Çeşme, Karaburun, Selçuk, Menemen ve Bergama dâhil olmak üzere buralarda verilen maden ocakları, taş ocakları ve mıcır ocaklarıyla ilgili ruhsatlar. Prensip olarak taş ocaklarına, mıcır ocaklarına karşı değiliz, itirazımız yok. Türkiye’ye yol yapılacaksa, otoban yapılacaksa bunlara ihtiyaç var. Ama tarım alanlarına, orman alanlarına ve bakir alanlara getirilerek buralara ruhsat verilmesi kabul edilebilir bir iş değildir.

Yine, yarımada rüzgârgülleri... Evet, Türkiye’nin enerjiye ihtiyacı var, hiçbir itirazımız yok ve kullanılabilir bir enerji, evvallah. Sayın Bakan, gelin bir gün, sizinle şöyle İzmir’den, Konak’tan bir girelim Karaburun, Çeşme, Urla, Seferihisar’ı bir görelim. İnanın ki, kabul edilebilir bir yer değil arkadaşlar. Yani her taraf rüzgârgülleriyle doldu ve yerleşim alanlarına son derece yakın yerler, insanlar uyularında rahatsız oluyorlar. O nedenle, özellikle İzmir tarafına verilecek olan bu taş ocakları, mıcır ocakları ve rüzgârgülleri... Doğru yerlerde doğru projeler, hiç itirazımız yok. Aynı şey, balık çiftliklerini geçenlerde konuştuk ama özellikle sizi ilgilendiren taş ocakları, mıcır ocakları ve rüzgârgülleriyle ilgili... Doğru yerlerde doğru projeler, evet, itiraz yok ama özellikle tarım alanlarına ve yerleşim yerlerine yakın bu alanlarda ruhsatların verilmesi kabul edilebilir bir şey değildir.

BAŞKAN – Sayın Çam, teşekkür ediyoruz.

MUSA ÇAM (İzmir) – 2018 yılı bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Sağ olun çok teşekkür ederim.

Komisyon üyelerimizin söz talepleri bitti. Şimdi, Komisyon üyesi olmayan dört talep var, onları karşılayacağım.

Sayın Atıcı, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sunumunuzdan da anlaşılacağı üzere, nükleer santralden vazgeçmeyeceğiniz görünüyor. Şuna inanın ki Sayın Bakan, biz de direnişimizden ve mücadelemizden asla vazgeçmeyeceğiz ve buna da inanın ki sonuçta kazanan millet olacak, biz olacağız.

ŞİRİN ÜNAL (İstanbul) – Millet bu tarafta.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Arkadaşlar, ben millettten bahsederken hepimizden bahsediyorum. Milletin kazanması demek milletin sağlığını kazanması demektir ve nükleer santral çevresinde yaşamayan arkadaşlarımızın bizi anlamalarının mümkün olduğunu düşünmüyorum. O nedenle, lütfen, söylediklerimi dikkatle dinleyin, bir an için kendinizi bizim yerimize koyun.

Sayın Bakan, her ne kadar bu sevdedan vazgeçmeyecek olsanız da maalesef, vatandaşlarımıza doğru bilgi de vermiyorsunuz hatta bazen bilerek eksik bilgiler veriyorsunuz. Örneğin, diyorsunuz ki: “İthal yakıtlara bağımlılıktan kaynaklı riskleri azaltacağız nükleer santralle.” Allah aşkına, nükleer santrali biz mi yapıyoruz? Nükleer santral yerli mi? Orada kullanılacak olan madde bizden mi geliyor? Tamamen dışa bağımlılığı artıran bir iş yapıyorsunuz.

Sonra diyorsunuz ki yine sunumunuzda: “Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi’ne Çevre ve Şehircilik Bakanlığından ÇED olumlu raporu alınmıştır.” Sayın Bakan, yarın değil öbür gün Danıştayda bunun mahkemesi var. Şimdi, yargısı devam eden, süreci devam eden bir konuda bir Bakan olarak halkımıza nasıl yanlış bilgi verirsiniz? Henüz alınmış bir ÇED raporu yoktur, davalık bir süreç devam ediyor. Öbür gün, Danıştayda benim de içinde bulunduğum grubun açtığı dava görülecek.

Yine, sunumunuzda diyorsunuz ki: “Nükleer standartlara uygun ekipman üreteceğiz ve yerli firmalarımıza yaklaşık 16 milyar dolarlık iş imkânı vereceğiz.” Allah aşkına, orada kullanılacak olan bütün malzemeleri Ruslar kendileri getirmiyorlar mı, onlar yapmıyorlar mı? Yani siz nükleer santralin içine girebilerseniz hâlinize şükredin ya da -yani o gülüşünüzü buradan görüyorum- dönün, anlaşmayı bir daha okuyun Sayın Bakan. Bu rakamları size kim veriyorsa sizi de yanıltıyor, milleti de yanıltıyor.

Diyorsunuz ki: “İnşaatın yoğun olduğu dönemde 20 bin kişi çalışacak, daha sonra 7 bin kişi çalışacak.” Yahu, bunun işletmesini biz yapmayacağız. Bunu siz şurada itiraf ediyorsunuz, diyorsunuz ki: “Biz yakında mühendislik alanları açacağız.” Bakın, nükleer santralin neredeyse temelini atıyorsunuz. Dönüp diyorsunuz ki: “Biz daha mühendislik eğitimi veren bölüm açacağız. Mevcut meslek liselerine, yüksekokullara müfredat koyacağız, oraya yetmişmiş insan gücü sağlayacağız.” Ya, daha biz bunları yapmamışız, tamamen dışa bağımlıyız. Siz âdetâ hayal âleminde geziyorsunuz Sayın Bakan.

Ama şu gerçeği de tespit etmişsiniz, itiraf etmişsiniz, diyorsunuz ki: “Biz buradan sadece enerji elde etmeyeceğiz. Hedefimiz sadece enerji üretimi değil.” Bunu ben yazmadım Sayın Bakan, siz yazdınız, sizin bütçe kitabımız ve sunumunuz. “Biz buradan sadece enerji değil, başka şeyler de üreteceğiz.” diyorsunuz. Nedir o başka şeyler? Nükleer silah mı üreteceksiniz? Allah aşkına bunun açık, net bir şekilde ifade edilmesi gerekiyor. Nükleer santrallerin nükleer silahların kuluçka makinesi olduğunu bütün dünya biliyor. Ya böyle ağdalı cümleler kullanmayın, çıkın deyin ki: “Hayır, biz nükleer santrali sadece enerji için kullanacağız. Asla ve de asla nükleer silaha bulaşmayacağız.” deyin, millet rahatlasın ama dönüp dönüp burada bunları söylemek doğru değil.

Sayın Bakan, bu kitapçığın başında diyorsunuz ki: “Millî enerji.” Allah aşkına, parasını Rusların verdiği, ekipmanı Rusların getirdiği, ekibi Rusların yaptığı, yöneticisinin de Ruslar olduğu bir enerji nasıl millî enerji olur ya? Ya, bizim mi kafamız çalışmıyor, siz mi başka dilden konuşuyorsunuz? Bunun adı “millî enerji” değildir Sayın Bakan. Yine bizi, lütfen, aldatmaya çalışmayın.

Bütün bunlardan sonra, o nükleer santral eğer olur da çalışırsa oluşacak her şeyin vebali bizzat sizin üzerinizdedir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Atıcı, süreniz doldu. Lütfen tamamlar mısınız.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – ...çünkü siz bu işi bilen bir insansınız ve ben bir milletvekili olarak, bir hekim olarak sizi uyarıyorum: Burada çocuklar kanser olacak, vebali sizin üzerinizdedir. Çevre felaketleri olacak, denizin suyu 2 ila 6 derece artacak. Bir an için ateşinizin 2-3 derece yükseldiğini düşünün, komalık olursunuz. Oradaki bütün denizimizi mahvedeceksiniz. Santrali soğutmak için kullanacağınız deniz suyunun devir daimiyle denizde bir tane canlı bırakmayacaksınız. Bütün bunların vebali sizin üzerinizdedir.

Atık sorunu: Atık sorunuyla ilgili hiçbir şeyi çözmemişsiniz Sayın Bakan, hiçbir yerde de yazmıyor ve bu atık sorunu milyonlarca yıl devam edecek. İşte bu yüzden siz, 20 Şubat 2014 tarihinde Uluslararası Atom Enerjisi Kurumunun size göndermiş olduğu raporu kamuoyundan gizliyorsunuz. Bunu yapmaya hakkınız yoktur.

BAŞKAN – Sayın Atıcı, teşekkür ediyoruz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Polonya, Belarus, Birleşik Arap Emirlikleri bile sizin yaptığınızı yapmadı. Atom Enerjisi Kurumu ne verdiyse halkına açıkladı ama siz bunu açıklamıyorsunuz. Hürriyet gazetesi bunu elde etti ve yazdığı hâlde hâlâ kamuoyunu doğru düzgün bilgilendirmiyorsunuz. Bunun da vebalı sizin, kesinlikle bizzat sizin üzerinizde olacaktır.

BAŞKAN – Sayın Atıcı, ek süreniz de doldu.

Teşekkür ediyoruz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Akın, buyurun lütfen.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, teşekkürler.

Sayın Bakanım, öncelikle sizi ve bürokrat arkadaşları saygıyla selamlıyorum, bütçenin de hayırlı olmasını diliyorum.

Şimdi, konuşmanızı baştan sona çok ciddiyle ve dikkatlice dinledim ve notlarımı da aldım. İnşallah zaman yeter, yapıcı önerilerimi de vermek için yapıcı birkaç bir şey söylemek istiyorum.

“Enerji arz güvenliği” dediniz, “yerleştirme” dediniz, “öngörülebilir piyasalar” dediniz, “katlanabilir maliyet” dediniz, bunlar çok güzel. İnşallah, bunlar lafta kalmaz çünkü gerçekten enerji sektörünün şu anda beklediği şey bu 4 tane ana temel şemadan oluşuyor.

Yalnız, ben en başta şunu size sormak istiyorum izninizle: Enerji verimliliğiyle alakalı olarak öncelikle -öncelik olduğumuzu da söylediniz- Türkiye Büyük Millet Meclisi dâhil olmak üzere kamu kurumlarındaki enerji verimliliğine yapılan yatırımlar nelerdir? Ayrıca, herhangi bir çalışma yapıldı mı? Onu da geçelim, Enerji Bakanlığı da enerji verimliliğine uygun şekilde mi dizayn edilmiştir veya yapılmıştır?

Enerji arz güvenliğinin asıl hedefinin -bizim için en önemli olan noktası- dışa bağımlılığımızı tamamen ortadan kaldıracak çalışmalardan geçtiğini hepimiz biliyoruz. Zaten onun için de hep beraber, hiçbir siyasi parti ayrımı yapmadan ki enerji politikalarının partisi olmadığını biliyorum yani tamamen millî olması gerektiğini de biliyorum. Onun için de zaten devamlı kendimizi yırtıyoruz, diyoruz ki: “Yenilenebilire daha çok değer verelim. Başka şeylerle uğraşacağımıza yenilenebilirin önünü açalım.”

Bakın, kömürle alakalı, arkadaşlarım bir sürü konular anlattılar, ayınlarını tekrar etmeyeceğim, zaten zamanım da yok. Kömürü ne kadar sahiplenirsek sahiplenelim Sayın Bakanım, siz de bunu çok yakından ve iyi biliyorsunuz ki şu anda dünyada yaklaşık 25 tane ülke bir ittifak yaptı, iklim değişikliğiyle ilgili bir birliklik yaptı. İlk başta bizim ülkemiz de buna sıcak baktı fakat birden uzaklaştı. Bizim talebimiz, bu iklim değişikliğine bizim de dâhil olmamız, bu mücadeleye.

Ayrıca, şunu da sormak istiyorum: Kömürle çalışan mevcut termik santrallerimizdeki rehabilitasyon durumları ne durumdadır? Mesela, ultra-kritik sistemler şu anda ortada var mı? Kaç tane ultra-kritik sistem var veya ne kadarı, rehabilite edildi veya ne kadarı edilecek?

Çok hızlı geçiyorum zaman az olduğu için, kusura bakmayın.

Borla ilgili, her seferinde bir şeyler söylüyorlar. Herkes boru anlatıyor, anlatıyor. Geçen seneki konuşmanız da aşağı yukarı aynı ama borun tonunu 500 dolara satmak çok büyük bir utanç kaynağı. Gerçekten bunu işleyecek gücümüz mü yok, yeteneğimiz mi yok, kapasitemiz mi yok? İnceledim geçmiş raporları da, yaklaşık on senedir hep bor, bor, bor... Ya, borun memleketinde yaşıyoruz ama bordan zerre kadar yararlanamıyoruz. Maalesef taşın öğütülmesi gibi bir eğilim var. Bundan kurtulmak için bir an evvel sizden bununla ilgili atığa geçmenizi rica ediyoruz. Elimizdeki en büyük kaynak. Balıkesir’de de, biliyorsunuz, büyük bor madenleri var ama gerçekten hiçbirinden zerre kadar faydalanılmıyor.

Aynı zamanda, şunu dediniz: Türkiye’nin dünyadaki ilk 10 büyük ekonomi arasına girmesi hedefi oldukça önemli bir hedef ve bunun nasıl yapılacağını da söylerken elektrikte katlanılabilir maliyetten söz ediyorsunuz. Bir de Akkuyu Nükleerin maliyetini de siz biliyorsunuz. Şimdi, bir taraftan arkadaşlarımız rüzgâr enerjisinin maliyetini anlattı, yapılan ihalelerde çıkan sonucu anlattı. Birisi 3 lira, birisi 12 lira. Zaten elektrik pahalı. Bu aradaki farkı nasıl ortadan kaldıracaksınız? Gerçekten bunu çok merak ediyoruz. Çünkü 12,35 dolar sent bir fiyat biçiliyor ama bu fiyatın da ne aşamaya geleceği ileride belli olacak.

“Millî millî...” Hakikaten Sayın Bakanım, bunun millîlikle hiçbir alakası yok. Gerçekten, bunu bir anlatın, bu nasıl millî oluyor, biz de öğrenelim. Gerçekten yapıcı olarak sizlere her türlü katkıyı vermeye de hazırız.

Bakın, YEKA’yla ilgili... Gerçekten Türkiye’de YEKA’nın olması bence güzel bir şey. Yani rüzgâra, güneşe yatırım yapılması ne olursa olsun bu millete, bu ülkeye faydalı. Yalnız sizden bir ricamız var: Türkiye’de bu konuda diz çürüten, emek veren bir sürü sanayici var. Yatırım yapmış, on seneler boyunca AR-GE çalışmaları yapmış, kanat üretmiş, türbin üretmiş...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Akın, hemen toparlayın lütfen, son cümlelerinizi alayım.

Buyurun.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Şimdi, YEKA’yla ilgili şöyle bir ricamız var... Bu bizim ricamız değil, bu şu anda bu iş için emek veren sanayicilerin isteğidir. Buna emek veren kişilere de bir dahaki YEKA’da, eğer yapılacaksa onlara da büyük şartlar koymadan belli bir rakamını yerliye bırakmanızı sizden rica ediyoruz.

Bir de enerji kooperatifleri Sayın Bakanım... Enerji kooperatiflerinin kurulmasının önünde büyük engeller var. Bu engellerin de ortadan kaldırılmasını desteklemenizi sizden bekliyor, bütçenin hayırlı olmasını diliyoruz.

BAŞKAN – Sayın Demir, buyurun.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, salonumuzda bütçeyi izleyen saygıdeğer zevat; selamlarım hepinizi.

Sayın Bakan, Muğla Bodrum turizm açısından önemli ve üzü tartışılmaz. Yalıkavak Geriş RES konusunda yöre halkı, turizmciler, köylüler, çevreciler ısrarla karşı çıkmasına karşın ısrar edilmesini anlamakta zorlanıyoruz, hâlâ ısrar edilmesine. Üstelik mahkeme yürütmeyi durdurma kararı aldı. Kaymakamlığa, Valiliğe, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımıza yürütmenin durdurulması kararının uygulanması isteğiyle verilen dilekçelerle ilgili, iki hafta geçmesine karşın hâlâ bir uygulama yok.

Sayın Bakan, hukuk devleti olmanın bir nebze kırıntısı kaldıysa mahkeme kararları neden uygulanmıyor? Ankara’dan özel ve güzel bir emir mi bekleniyor? Bodrum-Milas arasında yine, Güvercinlik alanında kurulması düşünülen RES kompleksinin İrmene tarım alanında ve golf

tesislerinde kurulacağı yani insanların yoğun yaşadığı alanlarda başlatılacağı, bunun için çalışmalara başlandığı söyleniyor. RES'lerin tarım, sulak alanlar ve insan yaşama alanlarından uzakta kurulacağı söylenmesine karşın bu ısrarın, bu çabaların altında yatan neden nedir?

Sayın Bakan, Doğu Akdeniz Bölgesi'nde doğal gaz araştırmaları ne durumdadır? Bununla ilgili bir detaylı bilgi vermediniz.

Sayın Bakan, yetkililerin ve Hükûmetin açıklamalarına göre kaçak olduğu söylenen madende işçi cinayetleri konusunda sorumlular ortaya çıkarılabildi mi? Ruhsatı olmayan bu maden ocağında yinelenen olaylarda işçilerin ölmesinden oradaki bekçiler mi, jandarma karakolu mu, valilik mi yoksa bakanlık mı suçlu? Soruşturma sonuçları ön raporları açıklanmadı. Ayrıca bu kaçak maden ocağında çalışan işçilerin sigortaları var mı? Günde ortalama 3 işçinin hayatını kaybettiği Türkiye'de sunduğunuz bütçede ciddi bir kaynak ayırma olmadığı görülüyor bu tür olayların engellenmesiyle ilgili. Gelecek yıl yine bu rakamları tekrarlayacak mıyız?

Sayın Bakan, Muğla'da da birçok ilimizde de olduğu gibi elektrik altyapıları 1980'lerden kalma olduğundan bu çok eskimiş altyapı hizmetleri büyük bir enerji kaybına neden oluyor. Altyapıların iyileştirilmesiyle ilgili ciddi bir çalışmanız var mı?

Erzurum Milletvekilinin bor madeniyle ilgili açıklamaları dikkat çekiciydi gerçekten. Yıllık bor ihracatımız ne kadardır? Bor Araştırma Enstitüsünün çalışmaları konusunda aynı şeyleri tekrarlamaya devam mı edeceksiniz? İki üç yıl önce Şanlıurfa, Mardin gibi birkaç ilimizde bor fabrikası kurulacağı söylenmişti. Ne aşamaya geldi? Bu konuda bir çalışma var mı? Yoksa söylemde mi kaldı?

İzmir Efemçukuru'yla ilgili ısrarla çalışmalarınızı sürdürdüğünüz görülüyor. Çevreyi koruyucu yeterli önlemler bu konuda alınıyor mu? Gördüğümüz kadarıyla ciddi bir sorun var orada.

Yine, Kyoto Protokolü'nü AKP'nin çoğunlukta olduğu 2009 yılında imzaladık, iyi de yaptık. Ancak sekiz yıl geçmesine rağmen tıp alanında çok önemli bir sivil toplum kuruluşu olan Türk Toraks Derneğinin son açıklamalarında 81 vilayetin 50'den fazlasında hava kirliliği sınırlarının aşıldığı, alarm zillerinin çaldığı açıklanmış. Sayın Bakan, Kyoto Protokolü'nün onaylandığı sekiz yılda yapılan en önemli üç konuyu bize sıralayabilir misiniz?

Otomobil fabrikası kuracağız diyorsunuz. Hiç olmazsa elektrikli otomobil fabrikası kurma konusunda bir çabanız, gayretiniz olacak mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Tekin, buyurun.

HAYATİ TEKİN (Samsun) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, değerli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle bütçenizin hayırlı olmasını dilerim. Simit peynire de ayrıca teşekkür ederim. Mesajı “Tasarruf kardeşim, tasarruf.” diye aldık. Elbette ki tasarrufta en fazla sorumluluğun Bakanlığınızın ait olmasına rağmen bu konuda toplum olarak duyarlı değiliz. Özellikle kamu dairelerinde veya kamu sektöründe evimizdeki tasarrufa aynı şekilde dikkat etmiyoruz. Bunun için belki kamu spotları falan gerekebilir.

Bunları bir kenara koyduktan sonra, bugünkü açıklamanızın haricinde, sizin kömürle enerji üretme düşüncenizde yoğunlaştığınızı daha önceki açıklamanızdan anlıyoruz. Bunun sebebi kömürümüzün kalitesiz yani sobalık, kalorifer, sanayi yakıtında verimsiz olduğu düşüncesi içinde olduğunuzdan mıdır? Yani verimsiz havzaları enerji olarak mı kullanalım diye düşünüyorsunuz, bilmiyorum ama bunun doğaya, çevreye veya en azından insana vereceği sağlık zararlarını yok etmek için çok daha fazla

filtre, partikül depolama sorunu maliyet olarak karşımıza çıkacak. Sağlık da cabası. Allah göstermesin, benim çocuğumu kanser eden ortam, Allah göstermesin sizin çocuğunuzu da kanser edecek çünkü hep beraber bu memlekette yaşıyoruz. Bu konuda ısrar olursa –gençsiniz- ileride korkarım ki “Kömür Bakanı” olarak anılırsınız.

Güneş enerjisinde Almanlar çatıda üret, alt katta tüket diyor. Bir zamanlar “Su akar, Türk bakar.” deniyordu, şimdi de Allah (C.C) ne nimetler vermiş, güneş yakıyor biz bakıyoruz. Rüzgâr enerjisinde Siemens’le rüzgâr türbinleri imalatı güzel bir girişim ama bunun bence türbin üretiminin de Türkiye’de sürekli yapıyor olması lazım en azından birbirine rakip olacak 2-3 firma tarafından.

Aynı şekilde, kaliteli solar cam, kaliteli hücre -pahalıdır, teknolojisidir vesaire- bu elbette ki dış kaynakla, dış teknolojiyle olabilir ama bunu da bu ülkede üretiyor olup millî olarak bir pozisyona dönüştürmemiz lazım. Bu konuda hızlanmamız lazım, üretimde firmaların artması lazım diyorum.

Ayrıca madenleri ham madde olarak satma yerine iktidarınızdan bugüne 5,7 kat mamul madde olarak satılması gereken madenler ham madde, taş toprak olarak satılmış. Bu ülkenin değerlerinin satılmasıdır. Yarınlarda bunu bulamayız bugün petrolü bulamadığımız gibi. Bunu dolarla buluyoruz.

Merkez Bankası doları 3,54 açıklıyor, sonra 3,72’ye revize ediyor, sonra 3,86’ya, bu akşam 3,92. Öyleyse bu tarihin bugün 20 Ocak 2018 olması gerekiyor.

Sayın Bakanım, elektrik faturalarını incelediğimizde de halk isyan hâlinde. 80 TL’lik tüketim bedeli anası yani, anası 80 lira, danası 280 TL, bunun izahını kimse yapamıyor. Ben bu konuda çaresizim ve cevapsızım. CHP’den bize gelenlere bekleyin kardeşim CHP iktidarını diyorum, AKP’den bana gelen insanlara da sizin adresinizi veriyorum. Allah kesenize kuvvet versin.

Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cora...

SALİH CORA (Trabzon) - Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değişen dünya düzeni içerisinde ülkemiz, Orta Doğu, Balkanlar, Rusya ve Hazar ülkeleri arasında gerçekleştirilen, inşa hâlinde olan ve planlanan boru hatlarıyla merkezi bir konuma gelmiştir.

Petrol ve doğal gazda Akdeniz’e gelen Irak petrolleri, boğazlarımızdan geçen Rus ve Kazak petrolleri, TANAP, Türk Akımı, Azerbaycan ve Yunanistan gaz boru hatları ve planlanan İran, Irak ve İsrail gazlarıyla Türkiye, global enerji yaşam döngüsünde kritik önemde bir sorumluluğa sahip ve güvenlik açısından risk düzeyi hassas seviyededir.

Türkiye’ye çevre ülkelerin petrol ve gaz yönünden dünya rezervlerinin yüzde 75’ine sahip olmaları ile bu kaynakların dünya tüketimine sunulma yollarındaki belirsizlikler bölgemizdeki temel istikrarsızlıkların kaynağı konumundadır. Ülkemizin eşsiz coğrafi konumu, doğu-batı arasında kurulacak entegrasyon hatları ve sağlanacak pik yük dağılımı, elektrik üretim yatırımları ve fiyatlandırmada noktasında ülkemize büyük fırsatlar sağlayacaktır.

Ülkemiz, üzerinde bulunduğu jeolojik yapının bir sonucu olarak dünyada kendi ham madde gereksiniminin önemli bir bölümünü karşılayabilen maden çeşitliliğine sahip nadir ülkelerden birisidir. Karadeniz’in altındaki gaz yatakları, bor madeni, toryum, uranyum, endüstriyel ham maddeler, mermer gibi bazı madenlerde dünya ölçeğinde rezerve sahip olmamızın yanı sıra, başta krom, manyezit, kil, kömür, bentonit, altın ve gümüş rezervleri olmak üzere, sanayi sektörü için gerekli ham maddeleri karşılayabilecek büyüklükte rezervlere sahip bir ülkedir.

Uluslararası Enerji Ajansı verilerine göre petrol ve doğal gaz rezervleri dünya talebini karşılayacak seviyede olmakla beraber, dünya enerji talebinin sürekli artış göstermesi, petrol, doğal gaz ve kömür kaynaklarının ağırlıklarının koruyacak olması enerji fiyatlandırmasının yüksek bir şekilde seyredeceğine işaretler.

Sayın Bakanım, sizin de sunumunuzda belirtmiş olduğunuz üzere hidrojen, güneş ve rüzgâr teknolojilerindeki gelişim ile yatırımlardaki hareketlilik kendi kendine yeterlilik açısından ümit vericidir. Artan enerji talebi, ticaret yollarındaki kilit noktalardaki güvenlik problemleri, petrol ve doğal gaza olan bağımlılığın giderek artması, politik ve ekonomik istikrarsızlıklar, üretici ülkeler üzerindeki politik çıkar çatışmaları, terörizm ve bölgesel çatışmalar, güneş ve hidrojen gibi yeni teknolojilerin ticari olarak kısmen kullanılmaya başlanmış olması, hızla büyüyen ekonomilerin artan enerji talebi ve bunun global enerji arzının üzerinde yaratacağı istikrarsızlık etkileri, enerji projeleri için gerekli finansman ihtiyacının teminindeki güçlükler, ticaret yolları üzerindeki kritik noktalardaki yoğunlaşmanın sebep olacağı arz kesintileri, petrol fiyatlarındaki istikrarsızlık ve kalıcı olan fiyat artışlarının ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri, çevresel etkilerin en aza indirilmesi için üstlenilen sorumluluk ve Kyoto Protokolü gibi anlaşmaların getirdiği kısıtlar, ülkelerin kendilerine özgü enerji güvenliği politikalarını ön plana çıkarmaktadır. Bu kapsamda ülkemiz enerjinin ekonomik büyümeyi gerçekleştirecek ve sosyal gelişme hamlelerini destekleyecek şekilde zamanında, yeterli, güvenilir ve rekabet edilebilir fiyatlardan, çevresel etkileri de göz önünde tutularak kendine özgü enerji politikaları geliştirmektedir.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; ülkemizin enerji güvenliğine ilişkin ana politikaları, stratejik petrol ve doğal gaz depolama kapasitesinin artırılması, kaynak ve ülke çeşitlendirilmesi, enerji koridoru olma potansiyelinden en iyi şekilde yararlanılması, Orta Doğu ve Hazar petrol ve doğal gazının dünya piyasasına ulaştırılması sürecine her aşamada katılım sağlanması -rezervden pay, nakil, rafinaj, pazarlama- yerli kaynakların kullanımı ve geliştirilmesine öncelik verilmesi, enerjiye dayalı farklı teknolojilerin kullanımı ve geliştirilmesi ile yerli üretimin artırılması, bölgesel iş birliği projelerine katılım ve entegrasyon şeklinde özetlenebilir. Talep yönetiminin etkinleştirilmesi ve verimliliğin artırılması, yakıt esnekliğinin artırılması, özellikle üretimde alternatif enerji kaynağı kullanımına olanak sağlanması, enerji sektörünün işleyen bir piyasa olarak şeffaflığı ve rekabeti esas alacak şekilde yapılandırılması, kişi başına elektrik tüketiminin en azından Avrupa Birliği seviyesine yükseltilmesi hedeflenebilir. İthalat bağımlılığımızı azaltacak şekilde yerli kaynaklarımızı, uygulanabilirliği olan finansman modelleriyle hayata geçirilmelidir. Cari açığımızın en büyük kalemini oluşturan enerji ithalatını azaltmaya yönelik atılacak her adım aynı zamanda ülke ekonomimizi iç ve dış şoklara karşı daha dayanıklı hâle getirecektir.

Türkiye toplam enerji talebinin nüfus ve şehirleşmeye paralel olarak sürekli artması, yerli kaynaklarımızla enerji talebimizi karşılayamayacağımız göz önünde bulundurulduğunda, enerji güvenliği politikalarımız çerçevesinde nükleer enerjiden yararlanmak başta olmak üzere kaynak çeşitlendirmesine gitme mecburiyetimiz bulunmaktadır. Dolayısıyla, nükleer enerji, kaynak çeşitlendirilmesi politikaları çerçevesinde enerji planlamalarımızda en ön sıralarda yer almalıdır. Tuz Gölü yer altı depolama kapasitesinin artırılması ve diğer depolama alanlarındaki kapasitesinin artırılma çalışmalarını önemli görüyoruz. Elektrik ve doğal gaz iletim hatlarındaki yükün, rahat ve alternatifli taşınmasını sağlayan şekilde iletim hatları, ilave bağlantılar ve baypas hatlarıyla desteklenmeli ve doğudaki yoğun üretimin batıdaki tüketimle dengelenmesi sağlanmalıdır.

Rüzgâr, güneş, jeotermal haritalara ilave yer altı maden haritalarının çıkartılacak olması sektörde büyük bir ihtiyacı karşılamakla kalmayacak yerli kaynak kullanım oranlarını da yükseltecektir. Yerli teknolojilerin kurulması ve üretime yönelik gerçekleştirilen 1000 megavatlık GES ve RES projeleri

yerli kaynakların yaygınlaşması yönünden çok değerlidir. Madenlerimizin ham olarak değil, işlendikten sonra piyasa değerinde satılmasına özen gösterilmeli ve ham olarak satılması sınırlandırılmalıdır. Enerjiyi üretmek kadar değerli olan enerji verimliliği kapsamında yapılan düzenlemeler durmaksızın devam etmelidir. Bu kapsamda yeni geliştirilmekte olan izolasyon seramikleri inşaat sektöründe hızla kullanıma sokulmalıdır. TÜBİTAK ve Bor Enstitüsü enerjiye yönelik bor ve Karadeniz’in altında çok büyük kapasitede olan hidrojen sülfür (H2S) kullanımına yönelik destek süreçleri başlatmalıdır. Enerji sektöründe Avrupa Birliği normları olmak üzere küresel ekonomiyle bütünleşme ve ekonomik gelişmenin gereği olarak enerji sektöründe rekabeti öngören yapısal düzenlemeler artarak devam etmelidir. Elektrik fiyatlarındaki piyasa modelinin bölgesel enerji fiyatlandırmalarında baz etkisi oluşturması sevindiricidir, benzer uygulamanın doğalgaz piyasası için de başlatılması beklenmektedir. Ayrıca yenilenebilir kaynakların ekonomik olarak kullanılmasını sağlamak için AR-GE faaliyetlerinin desteklenmesini önemli görüyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Değerli hazırun, bütçe ve kesin hesaplar üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, soru işlemini başlatacağım.

Soru sormak isteyen milletvekillerimiz sisteme girebilir.

Sayın Aydemir, buyurun.

İlk soru sizin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sayın Bakanım, demin konuşurken aslında orada vakit yetseydi söyleyecektim, şimdi, biz torba yasada bir mevzu görüştük özellikle TEDAŞ bağlamında. Bu aydınlatmayla ilgili yaşanan problemlerin hâlli için bir düzenleme yapıldı, çok yerinde bir düzenlemeydi. Ancak oradaki müeyyide rakamı biraz düşük kaldı. 500 lira gibi bir rakam koyduk orada, burada da tartışıldı “Yüksek olsun, artıralım.” diye, onu Genel Kurulda özellikle asgari 1.000 lira gibi bir rakama çıkarsak diye...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Tekrarında artıralım demiştik.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yani onu mutlaka o şekliyle değil de değiştirmek lazım.

BAŞKAN – Evet, soru olarak aldım ben bunu.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bir başkası, efendim, bu gene TEDAŞ’la ilgili. Şimdi, bu dağıtım şirketlerinde denetlemeyi TEDAŞ’a verdik, çok yerinde oldu. O yöndeki problemlerin önemli bir kısmı giderildi. Ancak perakende şirketlerinde EPDK yetkili, orada bir sıkıntı yaşanıyor. Acaba onu da TEDAŞ’a bağlasak nasıl olur diye bir soru.

Bir başkası, efendim ben Erzurum özeli için söyleyeceğim...

BAŞKAN – Perakende iş yapmayalım, toptan.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, efendim bu ticarete bir kavram var, “sürümden kazanma” diye bir kavram var. Bizim, doğal gazla ilgili, malumunuz eksi 55’leri gören bir şehirde yaşıyoruz biz Erzurum’da. Acaba doğal gazın fiyatını aşağıya çeksek kullanımını artıramaz mıyız? Artar diye düşünüyoruz. Çok sayıda insan ücret fazla diye çoğu defa yaktıktan imtina ediyorlar, bu konuyla ilgili de bir teklifte bulunmuş olalım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum. Korsan konuşmaya döndü.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Evet, efendim, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil, buyurun lütfen.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Benim de kısa kısa birkaç sorum olacak. Birincisi: Sayın Bakan, BOTAS, Türkiye Petrolleri Anonim ortaklığı ve ETİ Maden Varlık Fonu'na devredildi, bu kanun hükmünde kararnameyle. Bu devrediliş sırasında ilgili şirketlerin değerlerinin hesabı ve... Çünkü bir fona devredildiği zaman bir değer karşılığı devir söz konusu olacaktır. Böyle bir çalışma yapıldı mı?

İkincisi, kayıp kaçak oranıyla ilgili. Bu seneki kayıp kaçak oranı ve tespitler ne durumdadır?

Üçüncü sorum, geçenlerde Dışişleri Bakanımız Paris Anlaşması'yla ilgili, gelişmiş ülkelerin daha fazla yükümlülük sahibi olduklarını ve onları yerine getirmelerinin öncelikli olduğunu ve bizim açımızdan da yapılması gerekenleri oradaki gelişmelere bağladıklarını söyledi ama bugün görüyoruz ki geçen yıldan bu yana Türkiye'deki emisyon oranındaki emisyon salınım artışı ne yazık ki Türkiye'nin aleyhine geliyor. Bu konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Bir de Sayın Bakanım, aslında tabii bu biraz uzun ama Enerji Piyasaları İşletme A.Ş. orada oluşan fiyat oluşumları... Çünkü ben onun 2016 bağımsız denetim raporuna baktım. Yanılmıyorsam, yönetim kurulu başkanı Sayın Müsteşar, Enerji Piyasaları İşletme A.Ş.'nin ve orada Borsa var, siz varsınız ve C grubu hisse sahibi olarak diğer yatırımcılar var. Şimdi, 2016 bilançosundaki hasılat ve maliyet rakamları ve kâr marjı arttı, bir de yönetim maliyetlerinin çok yüksek olduğunu gördüm geçen seneye göre. Hatta bağımsız denetim şirketi de "Ticaret Kanunu'na göre önemli bir şey görmedik." gibi bir not düşerek denetim raporunu vermiş. Buradaki bu yüksek oranlı gelirin oluşması marjinal fiyat ile dengeleme fiyatı arasındaki o çok hızlı değişimler midir? Veyahut tepe fiyatlar nedir? Bu piyasa oluşumu nasıl olmaktadır? Bu konu hakkında da bilgi verirseniz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Durmaz...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Enerji Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda beş numaralı tema: Teknoloji, AR-GE ve inovasyon olarak belirlenmiştir. Bu anlamda, stratejik plan döneminde yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesine yönelik verilen AR-GE ve teknoloji geliştirme desteğinin toplam tutarı ne kadardır? Söz konusu destekler hangi kurumlar aracılığıyla verilmektedir? Yine, verilen desteklerin ne kadarı hibe, ne kadarı kredi olarak sunulmuştur? Yine devamında verilen desteklerin izleme ve değerlendirmesi yapılmış mıdır? Bakanlık bünyesinde bir kontrol ve izleme birimi var mıdır? Varsa raporun Komisyonumuzda paylaşılması mümkün müdür?

Kamu, sanayi, üniversite iş birliğine yönelik hangi projeler yürütülmektedir öğrenmek istiyoruz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Kürkcü...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Sayın Bakan, konuşmam sırasında da söylüyordum ancak yarım kaldı. Ben hakikaten öğrenmek istiyorum: Rusya Savunma Bakan Yardımcısı Anatoly Antonov, 2 Aralık 2015'te bir basın açıklaması yaptı ve bütün Rusya televizyonlarından da verildi ve itham etti, dedi ki: "İŞİD kontrolündeki bölgelerden Türkiye'ye yapılan petrol ticaretinin üç ana güzergâhını belirledik. Suriye ve Irak'taki yasal sahiplerinden çalınan bu petrolerin ana tüketicisi Türkiye'dir. Bu yasa dışı ticarete Türkiye'nin üst düzey siyasi yönetim kadrosu, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve ailesi karışmıştır." ve devam etti. Anatoly Antonov, şimdi Rusya'nın Washington Büyükelçisi. Siz, bu yazılı soruma cevaben, bu soruyu sormamın iyi niyetle bağdaşmadığını söyleyerek yanıt verdiniz ve teessürle karşıladınız.

Fakat bence asıl burada teessürle karşılanması gereken Antonov'un dediğiydi ama ona, Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısına resmî olarak ne bir yanıt verildi, ne bir protesto notası iletildi. Dolayısıyla, bu benimle sizin aranızda değil, Hükümetiniz ve Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Rusya Savunma Bakanı Anatoly Antonov arasındaki bir meseledir. Bu konudaki tutumunuzu öğrenmek isterim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Bitmedi ama bir sorum daha var.

İkincisi, gene Rusya, ister istemez aramıza giriyor. Bu Mersin Akkuyu Nükleer Santralini inşa edecek olan Rosatom şirketi şu anda Rusya Federal Savcılığının soruşturması altında. Teknolojik, ekonomik ve politik skandallarla gündemde. Nükleer reaktörler için adi malzeme satmakla suçlanıyor. Bundan dolayı, satın alma müdürü tutuklu olan böyle bir şirketle sözleşmenin sürdürülmesi doğru mudur?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Kavaklıoğlu...

ALPASLAN KAVAKLIOĞLU (Niğde) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, Niğde Bor Karma Organize Sanayi Bölgesinin doğal gazı yok, EPDK Başkanımız bakıyor ama. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı OSB Genel Müdürlüğü, Enerji Bakanlığı, EPDK arasında üç senedir turladık ama bir netice alamadık. Ana boru hattı OSB'nin içinden geçiyor, basınç indirme istasyonu gerekiyor; bu da çok pahalı olduğu için OSB'nin gücü yetmiyor. Neticede doğal gaz yok.

BAŞKAN – Soru?

ALPASLAN KAVAKLIOĞLU (Niğde) – Doğal gaz istiyoruz.

İkinci bir konu: Yakından takip ettiğinizi biliyorum, özel görüşmelerimizde de bahsettiniz ama kayıtlara geçsin diye hem de son durumu öğrenmek istiyorum. Niğde Bor Güneş İhtisas Enerji Bölgesi'yle ilgili son durum nedir onu öğrenmek istiyorum?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakan, Şırnak'taki son işçi cinayetlerinin gerçekleştiği maden ocağı ruhsatlı mıydı? Ruhsatlıysa soruşturma açıldı mı? Denetimlerinin yapıp yapılmadığıyla ilgili bir bilgi verirseniz sevinirim.

Sayın Bakan 2023 yılında elektrik enerjisi ihtiyacımız ne kadar olacak ve mevcut santrallerle yeni bir yatırım yapmadan dahi, daha doğrusu planlanan yatırımlarla beraber buna ulaşmamız ihtimali var mı?

Mersin ve Sinop'ta yapılacak nükleer santralle ilgili bu illerde bir referandum yapmayı düşünüyor musunuz? Halkın ezici çoğunluğunun buna karşı olduğunu biliyoruz.

Enerji kimlik belgesi zorunluluğu, üçüncü kez süresi uzatıldı Sayın Bakan ve inanın artık ciddiye alınmıyor, “Nasılsa bir daha uzatılacak.” diye bakılıyor. Bununla ilgili ivedi bir iletişime ihtiyacınız olduğunu düşünüyorum. Çünkü, inanın hiçbir gelişme yok, bu konudaki görüşlerinizi merak ediyorum.

Son olarak, elektrik faturalarında TRT payı alınıyor biliyorsunuz ama TRT, AKP ve Sayın Cumhurbaşkanının gerçekten propaganda aracına dönüşmüş durumda. Şöyle bir şey öneriyorum, böyle devam edecekse “muhalifim” diyenden TRT payı almamayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kronik hastalıkları bulunan vatandaşlarımız haricinde belli düzeydeki engellilik oranı raporla kayıt altına alınmış hastaların da elektrik ve ısınma giderlerinin devletçe karşılanması yönünde bakanlıklarla ortak çalışmanız olacak mıdır?

Yükseköğrenim öğrencilerinin ikamet gösterdikleri evlerde ısınma ve elektrik enerjisi faturalarında indirim gidecek bir çalışmanız olacak mıdır?

Soma maden kazasını araştıran komisyonun raporunun sonuçları vardı. Bakanlığımızın görev alanını ayrılarak maden bakanlığı kurulması, havza yönetimine dönülmesi, kömür sektörüne yönelik ayrı bir İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çıkarılması gibi bu öneriler hayata geçirilmediği gibi rapor da henüz Mecliste değerlendirilmemiştir. Bu konuda atacağımız adımlar olacak mıdır?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Başkan, son olarak da yoksulluk çeken yurttaşlarımızın asgari elektrik tüketiminin kamu güvencesi altına alınması, yoksul aileler için aylık 230 kilovatsaat elektriğin ücretsiz sağlanması ve yoksul ailelere ücretsiz doğal gaz temin edilmesine yönelik adımlar atmayı düşünür müsünüz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Karabıyık...

LALE KARABIYIK (Bursa) – Teşekkürler.

Sayın Bakan, az önce konuşmam sırasında sorduğum sorular vardı, bir de ilave olarak birkaç ay önce siz ve Sayın Millî Eğitim Bakanı bir basın açıklaması yapmıştınız, sanırım bir protokol imzalanmıştı enerji meslek yüksek okulları konusunda galiba. O konuda bilgi verebilir misiniz?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Aydın...

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Sayın Bakanım, biz Antalya’da yürükler olarak sıcak havalarda yaylaya çıkıyoruz. Konya sınırında geniş yerleşim yerleri var, en az dört ay falan kalıyorlar. Orada geçen yıl MEDAŞ bir proje çalışması yaptı, elektriği verecekti fakat abone sorunu olduğu için elektrik bağlanamadı. Toroslardaki yaylalarla ilgili ve oradaki yerleşim yerleriyle ilgili elektrik bağlanmasına nasıl bir çözüm bulacağız?

Bir de doğal gaz olarak Antalya’nın doğusunda Manavgat-Alanya programda, batısında da Kemer ve Korkuteli; bunun hızlandırılmasını rica ediyoruz.

Bütçemiz hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN – Sayın Demirtaş...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, daha önce de bazı sorular sorduk ama sanırım ya anlaşılıyor veya farklı cevaplara dönüşüyor. Dolayısıyla, bu soracağım soruları Zonguldak merakla bekliyor, bunu bilin Sayın Bakanım.

Şu anda, Türkiye Taşkömürü Kurumunun 7 bin üretim işçisi açığı vardır. İşçi açıklarından dolayı her an büyük bir maden kazası meydana gelebilir. Bu bağlamda, Türkiye Taşkömürü Kurumunun işçi açıklarını giderecek misiniz? Giderecekseniz kaç işçiyi ne zaman alacaksınız? İşçi açıklarını gidermeyecekseniz TTK’nın içini boşaltıp, kâğıdın üzerinde bırakıp, özelleştirip kapatacak mısınız?

TTK Armutçuk Müessesesinde bulunan ve HEMA şirketinin redevansla aldığı ocağı terk etmesi sonucu bin kişi işsiz kalmıştır. Üç yıldır üretim yapılmıyor. Bu ocağı TTK mı işletecek, yoksa özel sektöre mi ihaleyle vereceksiniz, ihale edilecekse ne zaman ihaleye çıkacak ya da ocak tamamen kapatılacak mı?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Devam ediyorum efendim, sorularım bitmedi.

BAŞKAN – Zamanınız bitti.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Vallahi, Zonguldak bunları bekliyor Sayın Başkanım.

2016 yılında ve 2017 yılında, bugüne kadar ne kadar taş kömürü ithalatı yapıldı? Bu ithalata yıl boyunca yıllar bazında ne kadar döviz ödendi?

Türkiye Büyük Millet Meclisi Soma Araştırma Komisyonu Raporu'nun çözüm önerileri bölümünde havza madencilığının teşvik edilmesi önerilmektedir ancak açıklamalarımızdan ve mevzuat değişikliklerinden, havza madencilüğünden vazgeçip madenleri parça parça özelleştirme yapacağınız anlaşılmaktadır. Havza madencilüğünden vazgeçme sebepleriniz nelerdir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – İki sorum kaldı.

BAŞKAN – Yazılı verin onu da.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Verdim, cevap gelmedi.

BAŞKAN – Sayın Demir, buyurun.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, özellikle bu köylerdeki ampul sayısını düşürme konusunda çok ciddi şikâyetler alıyoruz. Bunlar keyfi ve rastgele oluyor. Bazen hakikaten güvenlik açısından çok önemli noktalar oluyor. Bunlara bir standart getirilirse çok iyi olacak, özellikle de bunu rica ediyoruz, bu konunun üzerinde durmanız gerekiyor. Özellikle dağ köylerinde önemli diye düşünüyorum.

Her seçim öncesi, işte “Çok petrol kuyusu bulduk, petrol kaynakları bulduk doğuda, güneydoğuda.” deniliyor. Son iki seçim öncesi yine böyle halka büyük bir propaganda yapmışlardı. Gerçi sizin seçim döneminiz değildi ama bu konuda hakikaten nerede bu petrol kaynakları, ne oldu? Ondan sonra iki senedir, üç senedir bir gelişme yok.

Şimdi, özellikle bu genel sağlık sigortası devlet tarafından ödenen kişilere elektriğin ücretsiz verilmesi veya indirimli verilmesi konusunda bir çalışma var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Akın...

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Bakanım, konutlarda ısınma amacıyla kullanılan doğal gaz temel ihtiyaç niteliği taşıyor. O yüzden, uygulanan vergilerin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir. Dünya Enerji Konseyi Türk Millî Komitesi tarafından hazırlanan Enerji Raporu 2012’de, temel bir ihtiyaç olan doğal gaz fiyatları üzerindeki yüzde 18 KDV’nin yüzde 1’e düşürülmesi, ÖTV’nin de kaldırılması önerilmişti. Ben de 4 Ekim 2016 tarihinde bununla ilgili bir kanun teklifi vermiştim, yüzde 18’lik doğal gaz faturalarının konutlarda kullanılan ısınma amaçlı... Siz halkımızın faturasını düşürmek için bu kanun teklifime “Evet.” diyecek misiniz?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, değerli hazırun soru işlemleri tamamlanmıştır.

Şimdi görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakanımıza söz vereceğim.

Sayın Bakanım, notları toplamak için beş dakika araya ihtiyacımız var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yok, direkt girelim.

BAŞKAN – Tamam.

Sayın Bakan, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, bu yıl hakikaten çok daha verimli bir yıl oldu. Şimdi bakıyorum tek tek, yorum bölümünde yaklaşık herhâlde bir 300-350 soru, son bölümde de bir 50-60 soruyla 400; herhâlde bu sene rekor kırdık, bu dördüncü bütçemiz.

Ben, tabii, açıkçası, girişi mutlu ve memnun olduğumu belirterek açmak istiyorum. Hakikaten, bu yıl ilk defa geçmiş yıllara kıyasla daha teknik yorum ve analizlerin fazla olduğu, şahsım adına bakıldığında “Çok daha fazla teknik detaylardan kendi adıma eleştiri ve yapıcı daha olumlu hangi noktalara eğilebiliriz?”i gördüğüm için mutlu ve memnunum. Dolayısıyla, bu bütçe görüşmeleri vesilesiyle sorularıyla, yorumlarıyla katkıda bulunan her bir arkadaşşıma öncelikle tek tek teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Tabii, 350-400 soruya cevap vermek bu akşam mümkün olmayacak.

BAŞKAN – Sayın Bakan, vaktinizin yettiği... Diğerlerini yazılı alacağız ama Genel Kurul öncesinde isteyeceğimiz yazılı cevapları.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Tamam.

Şöyle gireyim istiyorum: Burada hakikaten çok değerli, kıymetli yorumlar oluştu. Teknik açıdan özellikle bilgi ve araştırma eksikliğinden, farklı vizyon bakış açısından dolayı farklı yorumlar ortaya koyan ve hepsinden öte, tüm arkadaşların Türkiye ekonomisi için Türkiye enerji sektörü için nasıl bir katkı yapacakları yorumları beni memnun etti. Ben tabii genel bir perspektiften başlayarak biraz daha Türkiye özeline, Türkiye özelinde de sorulara mümkün olduğunca inmeye çalışacağım.

Sayın Başkan, Türkiye 21’inci yüzyılın eşiğinde çok kritik ve tarihî bir dönemden geçerken her anlamda her bakanlığımıza çok büyük görevler düşüyor. Burada altını çizmek istediğim en önemli konu, burada yerlilik, milli enerji, tüm bu ortaya koymaya çalıştığımız hususlara çok güzel katkılar yapılmaya çalışıldı; birkaç husus hariç, onlarla ilgili hakikaten hep onu söylüyorum, bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmak. Emine Nur Hanım bahsetti, ufakça ona da değineceğim veya internet sitelerinden “copy paste” yazıları okumak noktasından tutalım veya doğru olmayan bilgilendirme, eksik bilgilendirmeler, tabii, bunların hepsini biz vakit ayırdıkça Enerji Bakanlığına olan ilginin ve çalışmalarının her geçen gün arttığını gördükçe ben daha da mutlu oluyorum çünkü ne kadar okursak, araştırırsak, katkı vermek için o noktada kendimizi ifade etmeye çalışırsak biz daha fazla alıyoruz, biz daha fazla bundan almaya gayret ediyoruz, almaya da gayret edeceğiz.

Şimdi, tekrar bahsettiğim gibi bugün çok tarihî günlerden geçiyor ülkemiz. Enerji Bakanlığı, birçok yorumcu arkadaşın bahsettiği gibi Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin kritik ve önemli bakanlıklarından bir tanesi. Ben birçok platformda da ifade etmeye çalışıyorum: Türkiye’nin son on yıllık hele de ithalatının yaklaşık 55 milyar doları enerji ve maden üzerinden geliyorsa, bunun 44 milyarı enerji, 10

küsur milyar doları da madencilikten geliyorsa totalde bu 55 milyar dolar -yaklaşık 1,5 katı- cari açığın, bu son yıllardaki 30 küsur milyar dolarlık cari açığın 1,5 katı bu noktada geliyorsa bizim burada çok önemli bir stratejik planlama yapmamız lazım geliyor.

İki yıllık Bakanlığım sürecinde yapılan birçok yorumda şunu gördüm ki hakikaten birçok arkadaş -tabii, üzülüm, inşallah bundan sonra daha fazla ilgilenirler- millî enerji ve maden politikasında yapmaya çalıştığımız, çizmeye çalıştığımız orta, uzun vadeli tüm bu planlar aslında ifade etti. Bilerek veya bilmeyerek, bir kısmı bilerek takdir etti, teşekkür ediyorum; bir kısmı farkında olmadan böyle olması gerektiğini söyledi, ben içten içe mutlu oldum, zaten o istikamette gidiyoruz; bir kısmı bilmediği hâlde öyle olmadığını zannetti, bilgi eksikliğinden, birazdan bir kısmını söyleyeceğim, onun da farkına vardı; bir kısmı bizim görmediğimiz noktaların altını çizdi, ben ondan da ayrıca mutlu oldum.

55 milyar dolarlık bir bağımlılık arz eden sektörün içerisinde öyle bir politika uygulamalısınız ki bu, günlük olmamalı, bir kesimi mutlu etmemeli, sadece ekonomiyi tatmin etmemeli, sadece istihdamı değil, sadece yerli kaynakları değil, sadece çevreyi değil, bütün hepsine baktığınızda bütüncül bir bakış açısıyla bir dengeyi sağlamalı. Bir tarafı yaparken bir tarafı yıkalım; yok öyle bir şey. Kömür diyoruz; hepsini kömürden mi yapalım? Mümkün değil, mümkün olsa da değil, doğru da değil. Hepsini rüzgârdan mı yapalım? Bunu iddia eden varsa, ben bile desem doğru değil, teknik olarak mümkün değil. Sistem şebekenizin yüzde 20'sinden fazlasını rüzgâra dayalı yapmanız teknik altyapı açısından sağlıklı değil, riskli, o da mümkün değil. Dolayısıyla Türkiye olarak biz, enerjide özellikle doğal kaynaklarımızın kısıtlı olduğu, özellikle fosil yakıtlar, kömürü bir kenara koyduğumuzda bağımlı bir ülke olarak bu noktada resme çok ama çok dikkatli ve stratejik bakmak zorundayız. İşte üç sacayağı dedik. Hakikaten, bu tip söylemler özel sektör noktasında çok güzel, süslü püslü anlatılır.

Hakikaten Bülent Bey biraz şaşırttı beni çünkü ben aynı sunumu yaptım geçen sene. O "Biraz cafcacı, biraz böyle heyecanlı." falan dedi ama ben öyle bir sunum yapmadım, yine aynı okudum, yine böyle son bölümde bu noktada anlattım.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Son bölümde, evet.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Bunu kastettiyseniz, bakalım bu performansı nasıl bulacaksınız? Ama açıkçası bir görsel sunmadım, millî enerji ve maden strateji vizyon belgesini, İstanbul'da açıkladığımızı... Orada bir sunum gerçekleştirmiştik, o görseldi ama geçen seneki de bunun aynısıydı, belki de karıştırmış olabilirsiniz.

Bu çerçevede baktığımızda, tüm bu resim içerisinde bizim öyle bir stratejik planlama yapmamız gerekiyor ki yeni küresel denge çerçevesinde... Bakın, 2030 yılına gelmeden dünyada iki farklı büyük bir denge oluşuyor. Sadece Çin ve Hindistan'ın ekonomik büyüklüğü, gayrisafi millî hasılasının büyüklüğü G7 ülkelerinin toplamını geçiyor ve sadece bu iki ülkenin nüfusunun toplamı 3 milyardan fazla olacak. Geçtiğimiz günlerde -ben sanatsal üçleme gibi diyorum, petrol, gaz ve ulaşım üçlemesi; Bakü-Tiflis-Ceyhan, Bakü-Tiflis-Kars, Bakü-Tiflis-Erzurum- bu üç enerji; petrol, gaz ve ulaşım çok önemli bir süreci ortaya koydu. On yıllardır yapılamayan Nabucco rafta kalırken Türkiye kardeş Azerbaycan'la çok tarihî bir işi becerdi. İnşallah, seneye yazın açılışını yapıyoruz. Petrol, BTC hakeza ayrı bir başarı hikâyesi. Üçüncü adımı ki bu ay açılışını yaptık Azerbaycan'da Başkanımızın da katılımıyla, Pekin'den Londra'ya kadarki ulaşım "network"ünü birbirine bağlayan, beş yüz yıldır ekosistemi ulaşım noktasında, denizcilik noktasında Batı ekonomilerinin kontrol ettiği "network"ün artık doğu coğrafyası özelinde Pekin'den Londra'ya trenle... Gemiyle bir buçuk ayda, daha uzun, daha maliyetli, demurajı olan bir "network"ü iki haftadan daha kısa sürede, daha ucuz ve demurajı olmayacak bir pazarla dünya nüfusunun üçte 2'sini, dünya ekonomisinin yüzde 50'sinden fazlasını bir altyapıya bağlıyor. Bunun ulaşım ayağı, ekonomik ayağı, enerji altyapısı ayağı çok ama çok önemli.

İşte enerji arz güvenliği dedik bir ayağı, öngörülebilir piyasalar dedik bir ayağı, yerleştirme dedik bir ayağı. Saydığımız alanların tamamında... Saydık ya burada; ben sadece yerli kömür demiyorum, güneş de diyoruz, rüzgâr da diyoruz, nükleer de diyoruz, yenilenebilir kaynakların her alanında diyoruz.

Şimdi, bazı arkadaşlar, hakikaten, tabii iyi niyetli olduğunu yorumlama çerçevesi içerisinde Alice Harikalar Diyarı'nda resimler çiziyor. Ama şimdi topluyorum, yazıyorum; kuşların göç yolları olmasın, HES'ler geldi, kuruttu her yeri, HES'ler olmasın, e, kömür zaten sıkıntılı, onu atalım, nükleeri çöpe atalım, hepsi bitti gitti. E, bir doğal gazdan mı üretilim? O da ithal, o da yerli kaynak değil, o da Rusya'dan diyoruz. Hangi adımları atmışız, hangi adımları çeşitlendiriyoruz? İşte tüm bu dediklerinizin detaylı kırılım... Lafta değil, millî enerji ve maden strateji vizyon belgesi içerisinde arz güvenliği... İşte doğal gaz krizi yaşadık, o gün bugündür. Olabilecek en kötü senaryoda halkımızı soğutmamak, kışın ısınmadan... O da bir çevreciliktir. Isınmayı kömür noktasından nereye getirdik? Bu, tarihî bir başarıdır. Bu önümüzdeki iki yıl, yaklaşık 5 ila 10 milyar liralık yatırımla Anadolu'daki 220'den fazla ilçemize doğal gaz getirip temiz enerjiden ısınarak faydalanması için, 2002 yılında tüm Türkiye'deki birkaç milyon insanımızın faydalandığı doğal gaz konforunu, bugün 43-45 milyon olan rakamı 2019 itibarıyla 50 milyona çıkarıyoruz. Tüm Türkiye'deki insanımızın 50 milyonunu buna ulaştıracak, temiz, daha da temiz. Ama araya bir şeyler sıkışıyor, hep eksik bilgiler, şimdi gelmişken tak araya o cümleyi sıkayım: "10 şehirden 8'i Türkiye." Ama şimdi yok, eksik; doğru, yanlış değil. Çevre Bakanlığından teyit ettim "Bizdeki bilgi doğru mu?" diye. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2016 yılı raporunda en kirli 100 şehir içerisinde 1 tane Türk şehri yok. Şimdi, 10 şehrin 8 tanesi; doğru değil.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Avrupa'nın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Ya, Avrupa'nın da Avrupa dünyada değil mi? Şimdi, dünyada varsanız Avrupa'da kesin varsınızdır.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Avrupa'nın. Dünyada daha kirli şehirler var tabii ki, Avrupa'ya göre kıyaslıyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Dolayısıyla, tüm bu çerçeveye baktığımızda, bu noktada baktığımızda, arz güvenliğine döndüğümüzde, petrol, gaz, yerli ve yenilenebilir kaynaklar açısından arz güvenliğiyle ilgili gerek doğal gaz boru hatları çeşitliliği ki Türkiye dünyada ilk ve tek ülke olma yoluna son hızla ilerliyor. Bugün ülkemizde 6 tane uluslararası boru hattı vardır, 2 tanesi inşa hâlinindedir -1'i seneye, TANAP; diğeri bir sonraki yıl Türk Akımı'yla 8'e çıkacaktır bu boru hatları- 2 tanesi müzakere hâlinindedir Doğu Akdeniz dâhil olmak üzere. Türkiye, bu kadar büyük boru hattı kapasitesiyle özellikle doğal gazda yaşanan 2015 krizinden sonra... Tarihî bir rekor bahsedildi, hemen ikincisini anlatayım. Altı aylık gibi kısa sürede, mart-nisan ayında devreye alınmasıyla ilgili izinlere başvuruldu, 2016 Aralığında açılışını gerçekleştirdik, Türkiye'nin ilk FSRU'su; ikincisini BOTAS'la inşallah aralık ayında açıyoruz ve 2 tane FSRU devreye alınan altyapısıyla. Sisteme 190 milyon metreküp gaz basan Türkiye, iki yıl içerisinde, bu kış toplam 290 milyon -288- metreküpe ulaşmış ve önümüzdeki 2019-2020 aksında 400 milyon metreküpe çıkmayı hedeflemektedir.

Depolama... Dediğimiz gibi Silivri yetmez, Tuz Gölü yetmez. Ne dedik? Yüzde 20 değil mi dünyada? İşte bu hedef çerçevesi içerisinde Tuz Gölü'nü 1 milyardan 5,4 milyara, Silivri'yi 2,5'tan 4,6 milyara, tüketimin asgari yüzde 20'si şartıyla totalde 10 milyar metreküpün üzerinde depolamayla bölgenin en büyük depolama altyapısına kavuşturuyoruz. İkinci fazı 2019, 2021-2022'de tamamı Allah'ın izniyle bitiyor.

Boru hattında teknik problem oldu, o ülkeyle kriz oldu, tak limandan LNG, tak depodan, tak FSRU'dan, tak diğer ülkeden boru hattı. Türkiye, petrolde, doğal gazda, LNG, FSRU depolama dâhil hepsinde arz güvenliğiyle ilgili adımları attı, bir kısmını gerçekleştirdi son iki yıl içerisinde. Önümüzdeki üç beş yıl içerisinde de, 2023'e kadar tüm bu adımların tamamı gerçekleşecek.

Arz güvenliğinin diğer noktası yerli ve yenilenebilir kaynaklar, portföy. Nasıl bir portföy? Tamamen dengeli bir portföy yani bir kaynaktan yüzde 50-60 yok, mutabıkız. Bunun içindir ki zaten kömür yerli kömür. Ne demek yerli kömür, yerli kaynak? 17,5 milyar ton kömürüm varsa benim ve asgari 20 dolardan aldığımızda bunun ekonomik değeri eğer 300-350 milyar dolarsa, Türkiye, bugün 35-40 milyon tondan fazla ithal kömürün olduğu bir resmi, mümkün olduğunca yerliyle ikame edecek stratejik planlama yapmak durumunda. Ne yaptık bununla ilgili? İşte, dedik ki: "Benim ihtiyacım elektrik enerjisi. Bak arkadaş, elektrik enerjisi üretimini yerli kaynaklardan yaparsan senden alıyorum." "Ya, biz yatırım yaptık, milyarlarca dolar, ithal santrallerden..." "Bana ne kardeşim, çöpe at; bana mı sordun ithal santral yaparken, alım garantisi mi verdim sana?" Böyle mi demeliyiz yoksa şunu mu demeliyiz: "Bak arkadaş, benim burada sahalarım var, ülkemin kaynakları var. Gel, buradan üretilen kömürü al, bu santralde yak; ürettiğin yerli kaynaktan, ben senden alacağım." Yerli üretimi, yerli kaynakları teşvik modelini getirdik.

Şimdi, tüm bunun öngörülebilir piyasa ayağı, tüm bunun yerleştirme ayağı, işte, dengeli portföy üzerinde hem maliyetleri düşürüp yerleştirme noktasındaki güneş, rüzgâr... Bir kısım dostlar, arkadaşlar takdir etse de -teşekkür ediyorum hepsine- bir kısım arkadaşlar da hakikaten yine yanlış bilgilendirmeye... İşte, insan üzüyor; Sayın Durmaz Birgün gazetesinde Elektrik Mühendisleri Odasından yazıyı, -neydi vatandaşın ismi- Özgür diye birinin yazısını okudu. Yazıda diyor ki: "Fas'tan haberiniz var mı?" E, şimdi, Fas'tan haberimiz var. İşte, eksik bilgi üzüyor insanı yani niye eksik bilgi üzüyor? Fas'ta bir yerleşme yok; 1 kanat, yirmi yıl boyunca alım, üç sent; yirmi yıl boyunca alım, 1 kanat -maliyeti yüzde 10 bile değil 1 kanadın- toplam içindeki payı 3 sent. Türkiye'de inşaat dâhil on beş yıl, üç dört yılı düştünüz mü kabaca on bir yıl ve yüzde 65 yerlilikle, on bir yıl alımla 3,48. Sizin dediğiniz elma ve armudu topladığımızda asgari 6 sent. Yine dünya rekorudur. Tüm bu çerçevede...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Ama uzun vadede kârlılık...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Boş verin Sayın Durmaz. Yani, şu duruma düşmemek lazım: Malum, tirajı 1.000 bile olmayan, karşılığı olmayan, altı dolu olmayan, birilerinden gördüğümüz "Aa, bu bilgi doğru mu?" Bir araştıralım. Birgün gazetesi; hiç, cümle içinde kullanmaya değmez. Bir araştırmak lazım.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Hayır, hayır, hiç öyle demeyin.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Ne demek o?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Türkiye'de biz ne yapıyoruz, ne ediyoruz?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Siz Elektrik Mühendisleri Odasını mı beğenmiyorsunuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Dolayısıyla, tüm bu çerçevede...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Yandaş mı olmak zorunda sizin önemsememiz için?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Birgün gazetesini çok seviyorsanız alabilirsiniz, bayağı bir reklamını yapmış olduk.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Sizin aşâğılık gazetelerinizi mi okuyacağız?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Velhasılıkelam, şimdi, Türkiye olarak biz güneş ve rüzgâr enerjisi noktasında yeni bir model oluşturmaya çalıştık.

KADİM DURMAZ (Tokat) – İlla yandaş mı olması lazım?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Ne dedik? Hem yerleştirme yapacağız hem yerli istihdamı artıracacağız hem de yerli kaynakları oluşturacağız. İşte, bu çerçeveyi birleştirdiğimizde bu modelin güneş ve rüzgâr, temiz enerji ayağını da önümüzdeki on yıl, 10'ar bin megavat hedefiyle her yıl gerçekleştireceğiz.

Demin soruldu; Niğde, diğerleri, yaka -Ahmet Bey sordu- diğer kapsamda yerleştirme... İnşallah bir sonraki yakalarda bunu daha da artırıp -Niğde bunlardan bir tanesi, inşallah güneşle değerlendiriyoruz- parça parça ülkemizdeki, verimlilik öncelikli tabii... Ya, bu şehre yapalım ama güneş oranı düşük; bu şehre, hayır... Hem verimliliği yüksek hem kapasitesi yüksek hem toprak yönetimi açısından, rüzgâr maksimizasyonu açısından en doğruları önceliklendirerek çıkacak şekilde yerli kaynaklarımızla inşallah daha da artıracamız yenilenebilir açısından da, güneş ve rüzgâr da.

Öngörülebilir piyasa var. Piyasayı öngöreceksiniz ki yatırımcı gelecek, yabancı gelecek, istihdam olacak, ekonomi büyüyecek. Önünüzü göremediğiniz hiçbir alanda kredi bulamazsınız, yatırım yaptırılmazsınız, zırt pırt değişen bir iklimde hakeza. İşte, bu üç sacayağını birleştirdiğimizde hakikaten millî enerji ve maden strateji belgesi, vizyon belgesi çerçevesi içerisinde... Ben bugün bir Bakanım, bu Bakanlıkta oturuyorum, yarın yokum.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – İnşallah.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Benim derdim şu: Cenab-ı Allah bana bu millete, bu koltukta ama bugüne ama yarına kadar hizmet etmeyi nasip etti.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Birilerini zengin edene kadar.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Ben bugün, bu koltuktan ayrıldığımda bu strateji vizyon belgesiyle, bu ülkenin millî enerji ve strateji vizyon çerçevesi içerisinde on yılını, yirmi yılını, elli yılını öngörülebilir bir vizyonla devretmek zorundayım. Bugünlük değil, on yıllık, yirmi yıllık, elli yıllık bakmak zorundayım.

Ve bugün huzurlarınızda tekrar teşekkür ediyorum, Bakanlığımıdaki tüm bürokrat arkadaşlarla 100 bin kişilik bir aileyiz biz; direkt, indirekt, taşeron, o, bu falan. Bu 100 binini de ben getirmedim; benden önce, otuz yıldır, yirmi yıldır, kırk yıldır... Ama hepsi bu iki yıllık süreçte çok bilinçli ve şuurlu bir şekilde gece gündüz çalışarak müthiş bir iki yıllık başarı hikâyesi ortaya koydular. Ben tekrar huzurlarınızda hepsine tek tek teşekkür ediyorum. Niye? Biz bugün varız, yarın yokuz ve bu ülkeye hizmet etme noktasında bu vizyonu hayata geçirmek zorundayız. Hele de böyle bir coğrafyada yaşıyorsunuz. İşte, bir kısmınız bahsetti, doğru, katılıyorum, enerji savaşların, çatışmaların, kavgaların birçok anlamda sebebi ve hele de bu kaynakların üçte 2'si bizim ülkemizin etrafındaysa. Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan, İran, Irak, Suriye, Rusya, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt, bu ülkelerde, hele de son on beş yılda yaşanan siyasi krizlerle ilişkilendirilecek birçok olayın bununla ilişkili olduğunu düşünüyorsak o zaman hem diplomasi açısından hem ekonomi açısından hem stratejik siyasi uygulamaları açısından enerji politikalarımızı çok dikkatli bir şekilde yönetmek, kurgulamak ve idare etmek zorundayız. İşte, bu çerçevede bakıldığında, hiçbir şekilde -çok net söylüyorum- bunu bir an olsun göz ardı etmeden çok bilinçli ve şuurlu bir şekilde bakan bir enerji bürokrasisi var. Ve çok net, altını çizerek söylüyorum, bu çerçevede, cumhuriyet tarihimizin en kapsamlı stratejik vizyon belgelerinden bir tanesini ortaya koyduk, çok iddialı konuşuyorum. Çok mesai harcadık. Ha, buna katma değer... Bu güncellenecek, 2020'de güncelleyeceğiz, 2023'te güncelleyeceğiz, 2030'da o günkü

teknolojiler, o günkü AR-GE, o günkü insan kaynakları, o günkü kapasiteler. Türkiye büyüyor; 30 bin megavattı, bu yıl inşallah 85 bin megavattı geçiyoruz 2002'ye kıyasla; 2023'te 110 binler, 120 binler; 2030'da 150-200 bin megavat. Şimdi, Türkiye durmuyor; büyüyor, ilerliyor. Hem bunu çeşitlendireceğiz hem de dışa bağımlılığı azaltıp maliyeti düşüreceğiz.

İşte, maliyet, çok net söylüyorum, bakın arkadaşlar, bugün Türkiye Avrupa Birliğinde konutta doğal gazda en ucuz ülkedir, en yakın rakibinden yüzde 20 daha ucuzdur. Bugün Türkiye sanayide doğal gazda en ucuz ülkedir, en yakın rakibinden yüzde 20-25 daha ucuzdur. Bugün Türkiye konutta elektrikte -çok net söylüyorum- en ucuz 2'nci ülkedir, Bulgaristan'dan sonra. Bugün Türkiye sanayide elektrikte en ucuz ülkedir, 1'inci sıradadır, yüzde 15-20'ye yakın -en yakın İsveç- ondan daha ucuzdur. Ha, bu yeter mi? Yetmez. Amacımız ne? Ahmet Bey güzel tavsiyelerde bulundu, not ettim. Daha ucuz yapmak için ne yapabiliriz? İşte, bunun için bu çeşitlendirme noktasında çaba sarf ediyoruz. Kısa, orta ve uzun vadeli planlar. Bir günde olacak olanlar var, bir yılda olacak olanlar var, beş yılda, on yılda olacak olanlar var ama hamasi konuşamayız.

Beni bilen bilir, yoluna girmemiş, somutlaşmamış, ete kemiğe bürünmemiş hiçbir konuda vaatte bulunmam. "Seneye bilmem ne yapacağız." Yok öyle bir şey. Seneye hedefler bu, 2023'te hedefler bu. İşte, diyorsunuz ya, Garo Bey sordu "Nedir 2023?" diye. Hedeflerimiz var, 2023 Türkiye'sinde elektrik enerjisindeki üretiminin üçte 2'sini yerli ve yenilenebilir kaynaklardan yapmak hedefiyle bu yola çıktık. Yüzde 35'ler, 40'lar, 45'ler, bugün elhamdülillah 45-50 bandına geldik. En düşük yağış oranlarını yakaladığımız 2017'ye rağmen yine 45-50 oranındayız. İşte, bu yerli kaynaklarla, güneş, rüzgâr, yerli kömür, tüm bu çerçevede yapacağımız yeni yatırımlarla inşallah bu oran üçte 2'lere çıkacak. Bu ne demek? Tarımda, o alanda, bu alanda Türkiye en kötü gününde dahi kapısını kapadığında enerji anlamında da kendine yetebilir bir ülke olmak durumunda. Bu şuurla, bu bilinçle, bu istikamet üzerine çalışmak zorundayız.

Onun için, işin çok net bir resmi var, işte, Sykes-Picot'un 100'üncü yılı, yeni yüzyıl yeni şekilde dizayn ediliyor; yeni teknolojik trendlere dayalı, dünyada "dijital change" dediğimiz "dijital çağın dönüşümü" dediğimiz, "artificial intelligence" dediğimiz, "yapay zekâ" dediğimiz, artık ülkelerin birbiri arasındaki farkı çok hızlı kapattığı, mücadelecî, yeni bir yüzyıla girerken her alanda rekabetçi bir Türkiye olmak zorunda, her alanda. Biz Enerji Bakanlığı olarak bu Hükûmetin politikaları ölçüsünde elimizden geldiğince bu istikamette hareket edeceğiz ve ediyoruz.

Onun için, Suudi Arabistan'da ne oluyor, Suriye'de ne oluyor, Irak'ta ne oluyor, İran'da ne oluyor, bugün Avrupa'da ne oluyor? Bakın, çok basit bir örnek vereyim, medyaya düştü, belki son dakikada izlemişsinizdir, benim gece haberim oldu: Bugün Almanya'daki koalisyon görüşmelerinin bozulmasındaki birçok sebepten belki de en önemli iki tanesi enerji politikalarıyla ilgili olanı. Hür Demokrat Parti kömür noktasında Yeşillerle anlaşamadığı için, kömürün kapatılması, kömürün ekonomik boyutu, bir kısım bunun maliyetini, bunun yerli kaynakları ölçüsündeki hususunu kabul edemediği için baş çatışma konuları olarak hükûmetin kurulmasına vesile olan maddelerden bir tanesi oldu. 2030'a kadar azaltım, tüm bu çerçevede.

Yine, konusu gelmişken -arada bir parantez- o soruya da cevap vereyim, Paris 2021 COP, 2023 oldu. İşte, evvelsi gün Çevre Bakanımız, bizim de takip ettiğimiz bir konu, Türkiye her zaman en önde olmuştur iklim değişikliği noktasında katkıda bulunmak için ama Türkiye...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Ama hâlâ imzalamadınız.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – İmzaladı, Parlamentosundan geçirmedim. Parlamentosundan da bu şartlarla, Türkiye’ye verilen sözler gerçekleşmeden de geçirmeyeceği tebliğ edildi. Peki, niye geçirmeyeceğini tebliğ ettiğini araştırdık mı Sayın Durmaz?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Araştırdık.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Söyleyeyim mi?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Ben de söyleyeyim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Siz söyleyin, niyeymiş?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Yani biz Avrupa Birliği normunda bir demokrasiyi bu ülkede kurduk mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Siz devam edin, aynı mantıkla devam edin.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Gazeteci konuşamaz, bilim adamı ağzını açamaz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Böyle devam edin siz.

Sebebi o değil arkadaşlar, sebebi şu: Türkiye gelişmekte olan bir ülke olarak, siz Türkiye’ye verdiğiniz taahhütlerde gelişmiş ülkeler noktasında, dünyayı en çok kirleten ülkeler noktasında... Türkiye’ye finansal yük dediniz ya İklim Fonu, arkadaşlardan biri sordu.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Ben sordum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Siz mi sormuştunuz?

İklim değişikliği noktasında gelişmiş ülkeler gibi finansal destek verme yükümlülüğü kalkmadığı sürece Türkiye bu noktada muhatap değil. Avrupa’nın, Amerika’nın, dünyayı en çok kirleten ülkelerin dördte 1’i, üçte 1’i kirleteceğim ben ama diyecekler ki Türkiye’ye: “Sen gelişmiş ülkesin.” Hiçbir anlamda bize “gelişmiş ülke” demeyecekler bu arada, “Siz hâlâ geliştirmeniz, gelişin, gelişin.” diyecekler ama burada finansal yük yükleneyeceğiniz zaman böyle. Fransa, Almanya, ilgili devlet başkanlarının birçoğu sözlü bir şekilde bu konuda bize taahhüt vermelerine rağmen hâlâ bunu gerçekleştirmemişler. Bunu gerçekleştirmeden Türkiye olarak biz gelişmekte olan bir ülke olarak niye bu yükümlülüğü çekelim teknoloji transferinden tutun diğerine kadar? Bu gerçekleşene kadar bu mücadelemiz devam edecek haklı olduğumuz davada.

Ha, biz illa ve illa meşruiyeti, onayı başkasında arıyorsak o zaman başka bir konu. Ben elhamdülillah, şuna inanıyorum ki Türkiye son on beş yılda halkının bilinçlenmesi ve şuurlanmasıyla, son özellikle üç beş yılda yaşadığı tüm travmatik krizlerle ipi ve ucu burada, kökü dışarıda olan tüm bu krizlerin ortaya çıktığı iklimde tüm resmi okuyan bir topluma kavuşmuştur. Eski gibi değil artık, biz hiçbir şekilde meşruiyetimizi dışarıdan almak zorunda değiliz. Türkiye olarak ülkemizin menfaatine... Söylüyorlar bize “Onunla niye iş yaptın, bununla niye iş yaptın? Yok Amerika, yok İsrail, yok Rusya, yok İran, yok...” Herkes herkesle iş yapacak, herkes her konuda yatırım yapacak, Türkiye’ye her şey günah, haram olacak, böyle bir şey yok. Bu ülkenin menfaatine ne varsa biz bunu yapmak zorundayız, maddi menfaatine, manevi menfaatine, toplumunun, bireyinin menfaatine ne varsa bunu yapmak zorundayız. Biz yaptığımız sürece birileri bir şey diyecek, desin. Milletimiz bize ne diyor, biz ona bakacağız. Hakikat ne ölçüde, biz ona bakacağız, yoksa savrulacağız. Birileri bize bir iftira atacak, ben

cevap vereceğim, “Arkadaş, sen ispatla.” Müfteri iftirasını ispatlamakla mükellef. Bu, utanç vesilesidir işte, “Türkiye Cumhuriyeti IŞİD’den petrol almış.”, tarihin en büyük yalanıdır, böyle cevap verilir buna. Bunu ispatlasınlar. Amerika özür dilemiştir, Rusya bundan geri adım atmıştır. Hangi gazete, hangi çerçevede... Buna gerekli cevap verilmiştir, gerekli adım atılmıştır. Amerika dâhil herkes bundan... Ha, onunla iyiyken o öyle dedi, bununla iyiyken böyle dedi.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Biz o cevabı duymadık.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) - Biz kendimizi bileceğiz, biz kendimizi bileceğiz. Biz bu çerçevede güveneceğiz.

O ülkeler Türkiye’de terörü destekliyor, gördük kimin terörü desteklediğini, öyle mi? Tırlarla bütün dünyanın önünde DEAŞ’lı teröristler giderken... Düne kadar demokrasi havarisiydi, demokrasiden bahsediyorduk arkadaşlar. Bir kişi sesini çıkarmadı dünyada. Ne oldu o 300-500 bin DEAŞ’lı teröriste? Yarın bir gün Türkiye’de, Avrupa’da, dünyanın bir tarafından intihar eylemi gerçekleştirmeyeceğini kim garanti edebilir? İsmi, etiketini değiştirip dünyanın bir yerinde, dün “El Kaide”ydi, bugün “DEAŞ”tı, yarın adı bilmem ne olacak bir örgüt vesilesiyle bindirilmiş paralı kıtalar üzerinden birinin maşası olmayacağını kim garanti edebilir? Kimse kimseyi kandırmasın. Etrafımızda 3.500 tır, aynen öyle, kimilerinin tabiri 200-250 bin kişilik bir orduyu besleyecek kadar silah. Ulan, 1 teröriste 1 tır silah düşüyor, daha fazla düşüyor.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Türkiye’ye gelenlerden 1 tanesini yakalayamadınız Sayın Bakan.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Düşünsenize, bu kadar silahı kime, neye yığıyorsunuz? Ha, Türkiye’yi kuşatmaysa tarih boyunca bu millet ne kuşatmalar görmüş, ne boyunduruk altına alma teşebbüsleri görmüş, hepsini yumruğuyla ezmiş geçmiş. Bu millet bunun da gereğini yapar Allah’ın izniyle, benim bundan şüphem yok ama biz bu şurla her şeye bakacağız, her çerçevede.

Nükleer, vay anasını, nükleeri herkes yapacak. Termik, nükleeri kimse yapmıyor, termiği kimse yapmıyor. Bakın, arkadaşlar, bugün Avrupa’da 30 tane termik santral inşaat hâlinde, kendimizi kandırmayalım. Avrupa çıkıyormuş, Almanya koalisyonundan bunun için çekildi; termik santral. Nükleer, en son rakam kaçtı? Şu anda 58’e yakın nükleer santral inşa hâlinde. Nükleerden çıkıyormuş. Ya, arkadaşlar, kendinizi kandırmayın, neymiş, eski teknoloji ama bu da doğru değil, üç artı dediğimiz dünyadaki en gelişmiş teknoloji.

Ben Aytuğ Bey’in kaygısına katılıyorum ama ben isterim ki Aytuğ Bey bu kaygısının daha büyüğünü Metzamor’un kapısında yatarak gösterebilir.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Yapıyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Nerede? Ben hiç görmedim Metzamor’da, bir tane açıklama yaptığınızı duymadım.

Bakın, kırk yıllık bir...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Soru önergemize bakın Sayın Bakan, siz de bilmeden konuşuyorsunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Metzamor’a gittiniz mi? Metzamor’a gittiniz mi hiç? Metzamor’a gittiniz mi?

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Bir dakika... Müsaade et, bir şey sordun.

“Metzamor için ne yaptınız?” diye ben size sordum, bana cevap verdiniz mi? Ben bir hekim olarak orada sizin dağıtacağınız tabletleri sordum. Metzamor’u savunan kim?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Dolayısıyla, bizim dibimizde kırk yıllık eski bir santral olacak, kırk yıllık eski bir santral olacak, biz üç artı teknolojiyi, dünyanın her yerinde olan, bir nükleer santral... İsviçre’de bir sürü, Belçika’da bir sürü, Almanya’da bir sürü, Fransa’da bir sürü, İngiltere’de bir sürü, Amerika’da bir sürü, Japonya’da bir sürü, Rusya’da bir sürü...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Kapatıyorlar. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Ya, bırakın Allah aşkına, bırakın Allah aşkına, yapmayın ya!

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bir tane kapanan söylesene ya!

BAŞKAN – Arkadaşlar, böyle bir usul yok, lütfen sessiz...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) –Bakın arkadaşlar, için tüzücü tarafı bu. Demin Nur Hanım çok güzel bir şey söyledi, bakın, bilgi sahibi olmadan sloganik konuşmayalım. Tüm bu çerçevede bilgi sahibi olmadan hakikaten sloganik konuşmayalım.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Dünyada bir örneği var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Sayın Başkan, beş buçuk saat soruları dinledik ama yarım saat dinlenemedik yani, neyse.

Dolayısıyla, ben hep şunu söylüyorum: Hakikaten biz bütün bu çerçevede baktığınızda...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Sayın Bakan, dünyada bir örneği var mı bu yaptığınız santralin?

BAŞKAN – Sayın Atıcı, lütfen, lütfen... Soru işlemi bitti.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yaz saati konusu konuşuldu. Bunlar da detaylı, zaten 400 soru.

AYTUĞ ATICI (Mersin) - Dünyada hiçbir örneği yok yaptığımız nükleer santralin, varsa söyleyin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yaz saatiyle ilgili çok geniş bir açıklamada bulunduk, raporları verdik ama üniversite beğendiremedik, İTÜ olmaz, Yıldız, o olmadı, yok, İTÜ kendi yazmış, o profesörler olur, bu profesörler olmaz. Ekonomik boyutu, sosyal boyutu, sosyal bilimci, çok kapsamlı bir rapor ortaya koyduk. Bir sene boyunca gelen tepkileri ölçtük, anket yapalım dedik, hani toplumsal geri dönüş nedir. Ortaya çıkan en somut eleştiri bu anlamda haklı bir eleştiri, çocuğu olan, benim 3 evladım var, denildi ki bu saatlerde özellikle batı illerinde... Bakın, Türkiye’de saatlerin değiştirilmesiyle ilgili süreç, saatlerin uzatılması, kısaltılması değil, bu mevcut saatlerin gün ışığından daha faydalanmak için mesai saatlerine kaydırılmasıdır. Yani biz geceyi kısaltıp gündüzi uzatmadık, aynı ışınmayı buraya çektik ve bunu yaparken yetmiş beş dakikalık bir meridyen ekseninde doğusundan batısına, üç buçukta hava kararan doğu, böyleydi, bir saat kaymayla dört buçuk beşe kaydı, batı dört buçuk beşten altılara kaydı. Mesai noktasında beşte biten ve sonrasında biten yerlerde ve özellikle dokuz sonrası mesai olan yerlerde biz ciddi enerji tasarrufuyla birinci ve ikinci modlar çerçevesinde 540 ila 800 küsur milyonluk bir tasarruf oluştu; bu, için ekonomik boyutu. Sosyal boyutu, etkisel boyutu, en önemli eleştirinin geldiği, çocuklarımızla ilgili husus ve bunlarla ilgili, okulların saatleriyle ilgili ne yaptık? Millî Eğitim Bakanlığımızla da konuştuk, batıdaki illerimizdeki okulların başlama saatlerini yedi-yedi buçuklardan sekizlere, sekiz buçuklara, bir saat kaydırarak küçük çocukların saatlerinde de ayarlama yaptık ama hepsinden öte, her yerde bir böyle söylemimiz var ya Sayın Başkan “Ama Batı’da şöyle, Batı’da böyle...” Allah aşkı için, bugün bu noktada, son rakamlara baktığımızda, Almanya, Belçika, İspanya, İngiltere’de 08.20, 08.30, 08.40’tan önce hava aydınlanmıyor. Nasıl oluyor bu iş ya? Batı çok ilerici ama orada bizden daha geç hava aydınlanıyor. E,

ne yapalım? Demek ki bu da doğru bir gerekçe değil. Onun için bir şeyi eleştirirken... Hakikaten, bizim açtığımız hatlarla, vatandaşın gelen tepkilerin yüzde 80'i olumluydu, onu söyleyeyim. Birçok insan bir saatlik ani saat değişiminin psikolojik etkisini hemen yaşamadığı için, birçok insan havaların geç karardığı noktadaki karamsarlıktan olduğu için, birçok insan birçok noktada, yaklaşık yüzde 90 olumlu eleştiri getirmişken, yüzde 10-15-20'lik bir oran, ağırlıklı çocuklarla ilgili bu gerekçe olmak üzere, gündemimizde, bunun notlarını tuttuk ve bir sonraki yıl planlamasında da, işin ekonomik faydası, şusu, busu, hepsi bir tarafa, bunu iyileştirmek için bu adımları da attık.

Şimdi, termik santraller ölçüsünde bakıldığında, hakikaten, o kadar çok belki söylenecek şey var ki. Bu bilgilendirmeler, bu yapımlar... Neymiş? Kozmetik ürünler verilmiş. O ürünlerin hepsi kömürden üretilmiş, Türkiye Kömür İşletmelerinin, kömürlerin doğal ve organik şartlarla iyileştirilerek verildiği... E, muhtarımıza arkadaşlar vermiş. Başlarına minnet, daha fazla verselermiş keşke.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bunu bildiğim için öyle sordum ben. Size bir soru sordum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Oraya geleceğim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – “Sizi ikna etmek için biz de un ve ekme mi getirelim?” dedim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Şimdi, diyorsunuz ki: “Sular böyle olacak, bütün ova yok olacak.” Şimdi, biraz araştırırsak bu işletmenin kapalı işletme olduğunu biliriz. “Atık su” diyoruz, Porsuk Çayı. Doğru değil, Porsuk Çayı'yla hiç alakası yok. Dibinde Gökçekaya Barajı var, oradan alacak. Kuyularla ilgili DSİ'yle bir çalışma yaptırarak, merak etmeyin. Bir sürü kuyu kazdırarak tek tek 100 ile 150 metrelik kuyular ölçüsünde bütün topoğrafiyi inceledik, sıkıntı yok, suya dokunmuyoruz. Niye? Asgari 300 ile 600 metre kazarak, yerin altına girerek -helikopterle o sahayı ben kaç kere gezdim- bütün o alanı, yamacı, dağı, yerleşim yerlerinden en uzak yere nasıl konumlandırılacağını ve en önemlisi, baca sistemleri açısından en çevreci teknolojilerle bezeneceği, hepsinin şartnamesini de buraya koyduk.

Yine, gelmişken bir parantez açayım. “Kaç tane?” Yaklaşık bugün itibarıyla eski yerli kömür santrallerimizden 6 tane var. Bu yerli alım garantisi kapsamındaki Türkiye'deki son kalan 6 yerli kömür santralinin tamamının baca sistemlerini 2019'a kadar en son teknolojiyle dönüştürme sürecini de başlattık. Özel sektöre dedik ki: “Kusura bakmayın, yerliye bu kadar desteğimiz var; yerli kömür, yerli elektrik, yerli enerjiyle ilgili alım garantisi de vereceğiz size ama bu baca sistemlerinin hemen yatırımına başlıyorsunuz. İki seneye kalmaz, Türkiye'de eski baca teknolojisiyle bir tane santral kalmayacak.” Bunu da başlattık, bu süreç de yürüyor. Dolayısıyla bu noktada bakıldığında, burası çok önemli çünkü Akkuyu özelinde... Tekrar oraya dönersek, atık IGA kapsamında, biraz incelediysek görürüz. Tüketilen peletlerin olduğu atıklar Rusya'ya gönderilecek, Türkiye'de olmayacak, Türkiye'de depolanmayacak, onu bilelim. IGA da öyle.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Rusya “Almayacağız.” diyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Bilmiyorum, kimden duyduunuz, hangi medya? Yine, o malum gazete mi yazdı, bilmiyorum ama biz IGA kapsamında bunu yaptık.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Siz yaptığımız anlaşmada yazmıyor mu? Atık deposundan...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Yandaş yazmazsa inandırıcı olmuyor mu Sayın Bakan?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Şimdi, yerli madencilik özelinde çok önemli adımlar atıyoruz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Niye atık depolama tesisi yaptınız Sayın Bakan madem atığı biz depolamayacağız, niye o zaman tesisi yaptınız?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Bundan çok ama çok rahatsız olan birileri var. Ben şimdi bundan hakikaten çok ama çok rahatsız olan birileri olduğunu bildiğim için, yine kökü dışarıda olan birileri özellikle... Şimdi, cari açık azalacak, memnun değil, sadece kömür değil. Hakikaten öyle.

Bu aralar çok yoğun ihbar alıyoruz. Hakikaten, MİGEM kurumumuz çok yeni bir denetleme sistemi oluşturdu. Renk sistemi oluşturuldu, yılda en az bir değil, iki, üç, dört, riskli alanlarla ilgili, bunlarla ilgili işte maden kurulu kuruldu mu? Kuruldu? UMREK üyeliği bitti, CRIRSCO'yu inşallah yıl sonuna bitiriyoruz. Dünyada uluslararası klasik standart ve raporlama sistemi gidiyor ama çok yoğun bir ihbar ve sabotajla da karşı karşıyayız, onu söyleyeyim. Bihlun Hanım mıydı, siz miydiniz, hatırlamıyorum, siber noktasında, dediğiniz gibi, bu alanda da çok ciddi tehdit alıyoruz. 2017 Ocağından beri çok yoğun bir siber saldırı süreci var, çok yoğun tedbirler almaya başladık. Yerli yazılım ölçüsünde bir süreci başlattık, bununla ilgili tedbirler, “offline” çalışacak santrallere müdahale olmaması için ama Türkiye'nin imkânlarıyla bu ligde daha yere çıkması için çok yoğun bir mesai sarf ediyoruz, IT'deki arkadaşlar çok yoğun bir mesai sarf ediyorlar. Şimdi, burada da böyle. Birileri hep bir yere geleceğiniz zaman, aman, arkadan bir operasyon, Allah muhafaza. İşte, bunun için de çok yoğun bir mesai harcıyoruz, yine bir sabotaj, yine bir operasyon, yine bir madencilik alanında Türkiye'de bir şey olmasın diye. Denetimleri artırıyoruz, bu çerçevede yürüyoruz. Kim bundan rahatsız?

Hattat, Eren; on yıllık hikâye. Benden önceki iki tane yatırımcı, özel sektör. “Bana ne, ne hâlleri varsa görsün.” Olur mu öyle şey? Hattat dediğimiz grup –arkadaş burada yok- 400 milyon euro, 20 kilometreden daha fazla yer altı birinci sınıf galeri açılmış ve Türkiye'nin en yüksek kalorili kömürün olduğu yerde dedik ki: “Bir dakika arkadaş, sen, kömür santrali mi? Dur bakalım, öyle bir kömür santralini önce bekle. Burada Türkiye'nin en yoğun, yaklaşık 500-600 milyon ton, 5.500-6.000 kalori kömürün olduğu yerde Türkiye'nin en büyük ithal kömür santrali var. Çatalağzı, değil mi, CHP'li belediyenin olduğu? Çatalağzı'ndaki bölgede 2.800 megavatlık ithal kömür santralinin olduğu yerde biz dedik ki: “Buyurun arkadaşlar, biz size destek veriyoruz. Sen burada üreteceğin yerli kömürü 10 milyon tona kadar çıkabilecek bir üretim kapasitesi kapsamında bir de, kademeli olarak...” Faruk Bey'in dediği gibi, inşallah 2018 itibarıyla ilk üretime geçecek. Çok yoğun bir çalışma süreci başlattık, başlarında benim. Her gün arıyoruz, bugün yine görüştük, geçen hafta yine. Hızlı bir şekilde bu 400 milyon euroluk yatırımın üretime geçmesiyle...

İşte, 2 bin Çinli işçi varmış. Ya, neredeymiş bu 2 bin Çinli işçi?

BAŞKAN – Sayın Bakanım, son dört dakika, bilginize...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sorulara gelmedi ki Başkanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Dokuna dokuna sorulara gidiyorum ama kimse üzerine almıyor.

BAŞKAN – Özel istek üzerine uzatacağız.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yaz saatini de almıyor, nükleeri de almıyor, termiği de almıyor. En son verimlilikle ilgili video filmini size göstererek bitireceğim bu arada. Sorulara da dönüyorum bu arada.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Söz konusu destekleri hangi firmalar aracılığıyla verdiğinizi duyamadık.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Şimdi, üzerine alan alsın ama neyse, biz ondan sonra bakarız.

Ahmet Bey çok güzel bir şey dedi borla ilgili. Bu yıl tarihimizin en yüksek üretimini, 2 milyon 150 bin tonluk rekorunu gerçekleştirdik. Yeter mi? Yetmez. Millî enerji ve maden strateji kapsamına baktığımızda, vizyonumuz ne dedik? Sektörel açıdan en yüksek katma değeri olan sektör madencilik. Ham madde 1 birirse, yarı mamul 8, tam mamul de 24 çarpanlı bir katma değeri olan sektörde bizim bunu işlenmiş tam mamule çevirecek yatırımlar yapmamız lazım. İnşallah 2018’de. Son noktalara geldik, lansmanını yapacağız, sürpriz, detayları ben şimdi burada söyleyemeyim. Sadece bu ham madde ihracatında rekor kırdığımız bir yıl 2017, bu bizi kesmez. Borda bu stratejik “asset”ler, tonu 500 dolar değil; çok daha yüksek katma değerli ürüne dönüştürülebilecek yatırımlarla inşallah Eti Maden tarihî bir başarı hikâyesine çok güçlü bir adım atmaya devam edecek çünkü bor stratejik bir ürün ama stratejik ürün... Zonguldak havzasında 1,5 milyar ton kömürümüz var, yılda ne kadar üretiyoruz? 1 milyon 350 bin ton. Bu hızla gitsek bin senede bitmez. Peki, nasıl bir algı, nasıl bir strateji? İşte, hikâye burada. İşte, hikâye nerede? Bizim bu yaptığımız değişikliklerle... Bakın, rakamı biliyorsunuz herhâlde. Bugün itibarıyla Zonguldak, Bartın ve Kastamonu, üç ilimizde 452 bin hektar, tek ruhsat; böyle bir iş olabilir mi ya? 452 bin hektar... Madem burada 1,5 milyar ton benim rezervim var...

Buradan söylüyorum, TTK kapatılmayacak, TTK’dan işçi atılmayacak. TTK bizim göz bebeğimiz, yüz yetmiş yıllık kültürle özellikle daha randımanlı ve verimli... TTK Genel Müdürümüzle geçen hafta yeniden konuştuk. Oradaki yarı mekanize sistemlerle ki maalesef kamunun böyle bir durumu var.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sizden sonraki nesillere hiç zenginlik kaynakları bırakmayacak mıyız?

BAŞKAN – Sayın Durmaz, bunları yapmazsak yeni nesil olmayacak yarınlarda.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Şöyle bakmamız gerekiyor: Yarı mekanize sistemle birlikte sembol madenlerde Türkiye’nin eğitici ve öğretici bir kurumu olmasının yanında... Biz “Her alanda kamu olsun.” Niye her alanda kamu olsun ya? Biz “Her alanda kamu olsun.” dersek... İşte, bu kafayla kırk yıllık Zonguldak sorunu. Kaç tane araştırma yaptırdım ben hiç kimseye sormadan. Zonguldak’ta herkes mutsuz, kimse çözüm üretmiyor, kırk yıllık hikâyeler. Böyle iş olur mu? Üretim maliyeti, satış fiyatının 4 katı, 5 katı olacak, bu zarar sadece 7.600 işçi özelinde tüm şehir için büyük bir sıkıntı oluşturacak ve biz böyle yaşamaya devam edeceğiz. Böyle bir şey yok. Hem istihdamı artıracamız hem yerli üretimi artıracamız hem yerli kaynaklar noktasında cari açığın önüne geçecek adımları atacağız.

GARO PAYLAN (İstanbul) – İş cinayetleri...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – İş cinayetleri...

GARO PAYLAN (İstanbul) – İşçi cinayetleri...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Bakın, bu dönemde özellikle denetimlerin artırılması, uluslararası standartların getirilmesi ve özellikle özel sektörde daha kurumsal, tezgâh altı, merdiven altı değil, Türkiye’nin daha büyük, daha kurumsallaşmış gruplarının öngörülebilir bir madencilik sektörüyle bu alana girmesiyle, inşallah bu alandaki kurumsallaşmayla bunu da geliştireceğiz. İşte, gidin bakın Soma’ya, Fiba Grubu, Özyeğin Grubu, diğer taraftan Koç Grubu, Türkiye’de bu işi güzel yapan bir sürü grup var, onlara da bakalım. Geçen onlarda da kaza oldu. Kaza olabilir, denetimleri sıklaştıracağız, Allah göstermesin, Allah vermesin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, süre tamamlandı, toparlarsanız lütfen...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Toparlayalım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Yani soruların kalanlarını da... Çoğunu cevapladınız zaten de...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Yok, çoğuna cevap vermedi, 7 tane soru sordum, cevap alamadım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yok, yok; bağlayayım. Genel olarak hepsinin üzerinden bu çerçevede gittim.

“Gazda indirim yok.” İşte, kaçırdık, geçen yıl yüzde 10 indirim yaptık biz. Tahkim olmadan bile gerçekleştirdik.

“BOTAŞ’ta niye bu kadar kâr var?” Bülent Bey, eğer takip etseydiniz o kârın geçtiğimiz yılki özellikle tahkimden kaynaklı o yıla dayalı bir kâr olduğunu görürdünüz. Ha, bu şu demek değil...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Satın alma maliyetinden kaynaklı Sayın Bakan, 33 milyar 20 milyara düşmüş.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – BOTAŞ özellikle geçtiğimiz yıllarda zarar eden, maliyeti yüksek olan bir kurum iken hamdolsun bu yıl da inşallah makul bir düzeyde kâr edip özellikle kaynak çeşitliliğiyle maliyetlerini düşürüp bırakın zam yapmayı biz ona uğraşacağız, daha da düşürmeye çalışacağız ama bunu yaparken depolama yatırımlarımızı yapacağız, LNG, FSRU yatırımlarımızı yapacağız, bunu yaparken 220’den fazla ilçeye boru hatları döşeyerek Türkiye’de doğal gaz yatırımları yapacağız gibi.

Velhasılıkelam, tüm bu çerçevede bakıldığında son olarak şu noktada bağlamak istiyorum: Biz Enerji Bakanlığı olarak tasarruf ve verimlilik açısından da çok önemli adımlar atıyoruz. Ben hakikaten o eleştiriye de katılıyorum, Garo Bey’in eleştirisine, “Onu da teşvik etmek lazım.” diyor. Doğru, biz geçtiğimiz yıl ocak ayında bu kamu spotunu hazırladık bilmiyorum gördünüz mü.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Gece geç saatlerde yayınlıyorlar kamu spotlarını, onun için görememiş olabiliriz.

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak tarafından kamu spotu izletildi)

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – 25 dereceden 21 dereceye ayarladığımızda 600 lira hane halkına, 4 milyar TL, şimdi, genel bir tasarruf var.

Şimdi, doğru söylüyorsunuz, 25 derece, herkes tişörtle... Çarşafı ütülemeyelim, doğru; onu yapalım, bunu yapalım. Bunları tabii ki teşvik edeceğiz her alanda. 2018’in ilk çeyreğinde inşallah verimlilik yılı noktasında yeni verimlilik vizyon çerçevesini de açıklayacağız. Burada da böyle dostlar alışverişte görsün değil, katma değeri olan kalemler çerçevesi içerisinde bu adımları atacağız.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, teşekkür ediyoruz.

Zamanda tasarruf da önemli bizim için.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Sayın Başkanım, son cümleyle bitiriyorum: Ben tekrar, yaklaşık bu 400 soruyla Enerji Bakanlığına ilgilerini yoğun bir şekilde göstererek bize olan muhabbetlerini ortaya koyan tüm milletvekili dostlarımıza teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sorularımıza cevap alamadık.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Gerek Komisyondan olsun, gerek Komisyondan olmasın...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Aytuğ Hocam zararsız nükleer santral olursa oradan yazlık ev alacak Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – İnşallah.

Dolayısıyla ben tekrar, bu katılımlarınız için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Cenab-ı Allah bu bütçemizin hayırlara vesile olmasını nasip etmesi temennisiyle hayırlı akşamlar diliyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanımıza cevapları için teşekkür ediyoruz. Gayet aydınlatıcı oldu ama epey bir soru da açıkta kaldı, Sayın Bakanım bunları...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – 400 sorudan bilmiyorum kaç tanesine cevap verdik de...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Son söz verecek misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN – Son sözü Bülent Bey talep etti, onu vereceğim.

KADİM DURMAZ (Tokat) – 7 tane sorumun cevabını bekliyorum Sayın Bakan.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Soruların cevabını bekliyoruz.

BAŞKAN – Müsaade edin arkadaşlar, lütfen.

Genel Kurula kadar soruların cevabını rica edeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, bu yılın Genel Kurulu değil mi?

BAŞKAN - Sayın Çakırözer “Sadece bir kaynak söyleyeceğim.” dedi, buyurun söyleyin.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Bakan yanıtları sırasında bir şeyden bahsetti, “Avrupa’nın en kirli 10 şehrinden 8’i Türk.” dediğimde, “Çevre Bakanlığına sordum, böyle bir haber yok” dedi. Ben kendisine...

BAŞKAN – Öyle demedi.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Dünya Sağlık Örgütü’nün raporunda, Çevre Bakanlığımızdan teyit ettik, ilk 100 şehrin içerisinde Türkiye’den...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Olmayabilir Sayın Bakan, dünyada birçok şehir var, biz Avrupa’dan bahsediyoruz. Allah Allah!

BAŞKAN – Niye Avrupa, Avrupa; dünyaya bakın, gözünüzü dünyaya çevirin.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Dünyada 100 tane daha kirli şehir var diye kafamızı biraz ne olur...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben cümlemleri bitireyim. Sayın Bakan İngilizce biliyor, “The cities most dangerous air listed” başlığı altında Guardian gazetesinde 12-13 Şubat 2017 tarihinde bu liste verilmiştir. Bu liste iki ayrı listedir; bir, Avrupa’nın 10 havası kirli şehri, Türkiye hariç edilmiş; daha sonra da Türkiye’nin de dâhil edildiği 10 şehir vardır; bunlarda da Batman, Hakkâri, Gaziantep, Tuzla, Siirt, Afyon, Karaman, Iğdır ve Isparta maalesef Avrupa’nın en havası kirli şehirleri olarak kaydedilmiştir.

BAŞKAN – Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, “Son söz milletvekilinindir.” düsturu gereği gündemde olan bir konuyu gündeme getirmek istiyorum. Şimdi, bu İTÜ’nün raporu resmî bir rapor değil, İTÜ’ye ait değil, İTÜ’lü ve başka bir üniversiteye ait hocaların; bir.

İkincisi: Rakam vermiyor sonuç olarak ama sizin resmî rakamlarınıza göre son beş yılı alırsam ortalama artış 7 milyar kilovatsaat, daha eskiyi alırsam 4 milyar kilovatsaate kadar düşüyor ama kış saatinin uygulanmadığı 2016 yılında 15 milyar kilovatsaatlik artış söz konusu. Onun için kış saatiyle ilgili bu raporun tatmin edici olduğunu söyleyemezsiniz. Bunu söylemek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, değerli hazırun; kurum bütçeleri ve kesin hesaplar üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu 2018 yılı bütçesi ve 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü 2018 yılı bütçesi ve 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Türkiye Atom Enerjisi Kurumu bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Türkiye Atom Enerjisi Kurumu 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Böylelikle gündemimizde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanımıza ve bütün katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 21 Kasım Salı günü saat 11.00’de görüşmelere devam etmek üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 23.35

